

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

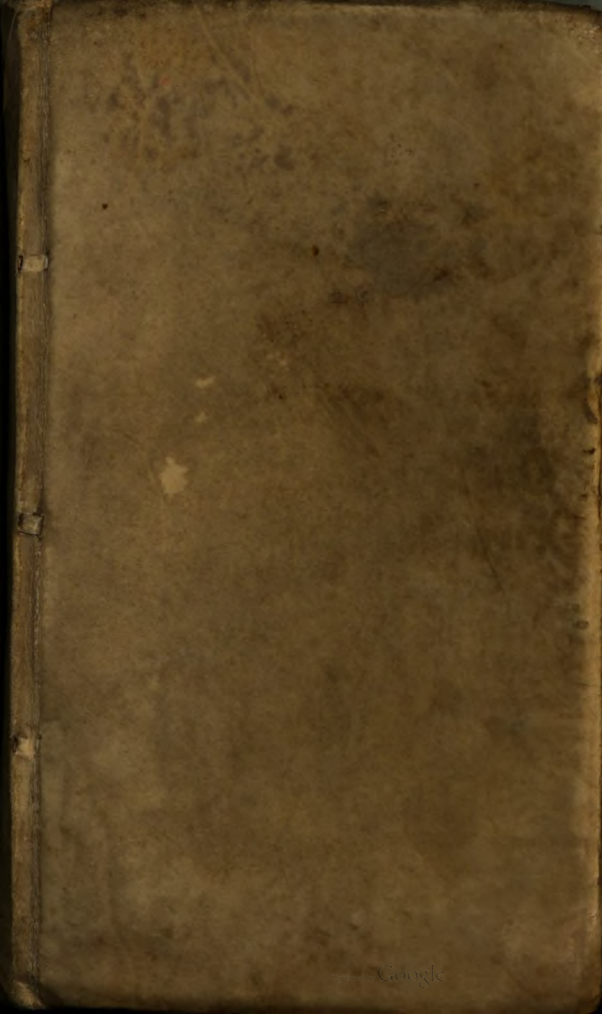
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

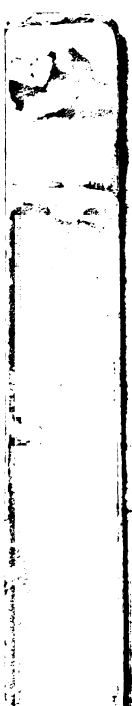
Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

~~1877~~
1897.

1110

G. 22.

Den Engelschen ende Ne'erduitschen
ONDERRICHTER,

Geschiedt in

TWEE DEELEN;

Van welke 't Eene begrijpt / korte ende Noo-
wendige Regelen / tot Onderwijssinge
van de Engelsche Spzake.

't Ander, t'Zamen-pzootjes / gemeene Redenen/
Discoursen / Zend-Brieven / en Zin-spreuken;
om daar dooz tot de wetenschap / en 't aans-
staan der selve gerieffelyk te komen.

Den Tweeden Drak . gecorrigeert en verbeteret.

The English , and Low-dutch

I N S T R U C T E R ,

Disposed into

T W O P A R T S ;

The First , whereof containeth , Brief and Neces-
sary Rules , for the Instrueting of the Dutch Tongue .

The Second , Common dialogues , Communica-
tions . Discourses , Letters , and Sentences , rea-
dily for to come thereby to the know-
ledg and liking of the same .

By **FRANCOIS. HILLENIUS.**

The Second Edition , Corrected and revised.

NEDERL. DUTSCH.

T O L E I D E N ,
T O T R O T T E R D A M ,

Gedruckt by *Bastiaan Wagens* , Boekverkooper
op 't Steyger . In 't Jaar 1671.

OP HET WERCK

Genaaamt den Engelschen en Ne'erduitsen

ONDERRICHTER;

V A N

Mr. FRANCOIS HILLENIUS,

Engelsche en Duitsche School-Meester, Residerende tot

ROTTERDAM.

Komt Leerling, hier kunt gy u welgenoegen soeken, Van alles dat u dient, en soeckt in geene Boeken, Of eenigh ander Schrift, ghy leest het hier te klaar, 't Geen *Hillen* u Beschrijft: En wijst u openbaar; Hoe dat een Engels-Man 't oprechte Nederlandts Kan leeren met 't haast, dat in een Maant bykandt. De Nederlanders ook die hoeven me'e niet langh Te leeren, om het Engels, indien sy ook de klagh Ten eersten, maar verstaan: Want *Hillen* wijst u aan Waar dat een letter af, en weer moet blijven staan. Hy zaid u duidelijc, (om daar in niet te dwalen.) Hoe dat ghy 't lezen moet, op dat ghy niet moght falen Aan eenigh Silb of Woort, en wat het wezen magh, En leit u klaarlijk uit, ja brenght het aan den dagh. Waar dat ghy 't vindenzult, het geen u dienstigh is: Maar *Hillen* komt de Eer, naast Godt, gelijk ik gis.

F. v. C.

Goedgunstigen ;

Ende

Mildaardige

Courteous ,

And

Ingenious.

LEZER. READER.

Misschien, de een oft d'ander, in wiens handen dit

Boekken vallen mag, magh sich verwonderen over twee dingen ; Ten eersten, over de Vorm, ende kortheit van het Eerste Deel deses Boekx. Ende ten tweeden, dat ik uit alle andere, ende naar soo veel andere meer, die van desen aardt Uitgegeven hebben, soude in den Druk verschijnen. Tot voldoeninge van de sulken, betrachte ik dese korte Send-brief: Wat't eerste aangaat, laatsede klare, ende naakte reukenschap aan-nemen ;

P

Erhaps some or other into whose hands this small Book may fall, may wonder at two things, at the mould, and shortness of the First Part of the Book : and then secondly, That I of all others, and after so many others, in this very kinde should appear in Print; for the satisfaction of such, I intend this brief Epistle; as to the former, let them take this plaine, and naked account ; I have been so short, be cause I intended to say nothing.

Ik hebbe soo wat kort ende bondigh geweest, om dat ik poogde niets te seggen, dan wat openbaarlijk mochte, niet alleenlijk nut, ofte oorbaarlijk, maar wel noodzakelijk zijn: Ende nopende de Vorm, daar't in geworpen is; daarom hebbe ik't in Sectien gedigesteert, ende verdout, om des te meer blijkelyk onderscheidingh wille, ende dienvolgende om des te beter te onthouden, ende daarom tot grooter gediensigheid der gener. die eenigdegelyk gebruik daar van maken sal.

Aangaande het andere; ik ben gewis van mijn eigen onderworpenheit in alles te misgrijpen, ende wel voordacht dat *Pretium laboris*, magh alleenlijk berispingen, ende ongenadige afgunst, van vele Menschen zijn: Het zijnde een heerschende

but what may manifestly be, not onely usefull, but necessary: and as touching the mould in to which it is cast, I have therefore digested it into Sections, for the more evident distinction sake, and consequently better remembrance, and therefore greater serviceableness to such as shall make any honest use thereof.

As to the latter: I am Conscious of my own subjectness to mistake in all things, and well aware that Pretium laboris, may be onely Censures, and ill will, from many; it being a reigning hu-

finlijkheid , alles dat een ander doet met feilen te betichten : ja soo wel onder die genen die niet beters uitrechten en kunnen, al wou- denfe , als onder die genen die daar kun- nen , ende niet en wil- len. Wat mijn Deel aangaat, ik kan met een vrome Confcientie die kleine kenniffe , dien ik hebbe, niet te werk stel- len ; alleenlijk , om te befchuldigen 't gene ik feilbaar, ofte wel anders niet te degen in *Vocabu- laren*, ofte stukken van diergelijke uitstrekkin- ge en vinde : noch isfet een deel van mijn opset in dese betrachtingh ; Maar hebbende ge- meinsaamheid gehad, van Kindtsbeenen aan, met beide dese Talen, van Engels en Duits, ende een gelegentheid hebbende , door mijn opgenomen Professie (daar toe ik Geauthori- seert ben geweest, door de

mour to finde fault with every thing, that an other doth; even in those that cannot do better if they would, as well as in those that can, and will not: for my own part, I cannot in conscience imploy that little knowledge I have, onely in taxing what I finde defective, or otherwise amisse in Vocabulars, or workes of the like tendency: nor is it any part of my design in this Indearvoun. But having from my very Cradle been acquainted with both these languages of English and Dutch, and having occasion by the Profession I have taken up, (where to I have been Authorized by

*E: Heeren Magiftraten de-
fer ſtede van Rotterdam,
in't Jaar 1637.)* om
een Engelsche ende
Duitsche Schole alhier
te mogen houden: uit
het respect aan hare
E. E. Achtbaarheden,
ende om het voordeel
van den Leerling, heb-
beik ook onderwondē
(na verscheide andre)
in dit geringh Werk,
wat te doen voor het
behulp van de Leerlin-
gen, van yder des gesei-
de Talen: al hoe wel
ik mijn selven daar in
openbaarder gemaakt
hebbe, dan wel mijn
genius, natuur, ende geest
lichtelik dat soude wil-
len toestaan, ofte bewil-
ligen. Aanneemt daar-
om mijn werkstuk, en
slechte trachtinge daar
in begaan, *humanum est
errare*. Ende daarom,
gelijk als ik om dies
wille een deel van een
Verdediginge mocht Plei-
ten, om de onvol-
maaktheden deser be-
trach-

the Hble. Majestrates of
this City of Rotterdam,
in the Year 1637.)
*to keep an English and
Dutch School here, out of
respect to their Lordships,
and for the benefis of
the learner, I have also
(after sundry others) at-
tempted something in this
small work for the help
of the learners of either
of the said languages, al-
though therein I have
made my self more pu-
blique, then my genius,
and spirit would easily
consent unto. Accept
therefore my work, and
poor Indearvours herein:
humanum est errare.
And therefore as I may
on that account, plead part
of an Apologie for the
imperfections of this In-*

dearvour:

trachting, ende onderwindingshalven, soo laat de nieuwskeurige Leser ook indachtigh zijn, ('t en sy hy sijne Menschelijkheid ter tijden afgelcit heeft,) dat hy selfs ook is onder een mogelijkheid om te missen, terwijl hy nieuwskeurende, ende berispende is: ende is desgelijks ook gunstighlyk verplicht te dekken wat gebreken, ofte dwalingē hy mogelijk magh aanmerken, ofte bespien. *Veniam petimusque, damusque vicissim*, behoort in 't werk gestelt te zijn door allen, 't sy Schrijvers, 't sy Lesers. Hoe het wesen magh, zal ik des te minder bekommert zijn, ontrent de aanvaarding, dat dit tegenwoordigh Proef-spel van mijn ontmoeten zal, beide wetende de waarloose werelts oude ondankbare gewoonte: Ende

inf.

deavour: so let also the Censuring Reader, remember (unless he hath laid aside his humanity) he is both under a possibility of erring himself. Whilst he is Censuring, and is also obliged favourably to cover what defects, or errors he may possibly observe, and espy. Veniam petimusque damusque vicissim, ought to be practised by all both writers and Readers: However I shall be the lesse solicitous about the acceptance that this present Assay of mine shall meet withal; both knowing the worthless worlds old unthankful wont; and knowing also

insgelijkx kundigh zijnde, dat, 't gene ik hier in begaan hebbe, binnen mijn eigen spherre is, om dat het binnen mijn jegenwoordigh Beroep is, waar in de Voorzienigheidt Gods my gestelt heeft, ende waar in sijne Wijsheit my belast, ende bevolen heeft, *te doen, al't gene mijn handt vint om te doen, met alle mijn macht, en dat daar geen werk, noch versinninge, noch wetenschap, noch wijsheid in het Graf en is, daar ik henenga.*

that what I have herein done, is within my present Sphere, because within my present Calling wherein the Providence of God hath set me, and wherein his wisdom hath charged, and commanded me, to do what ever my hand finds to do, with all my might, because there is no work, nor device, nor knowdleg, nor wisdom, in the Grave, whither I am going.

F. H.

F. H.

Den Engelschen ende Ne'erduitschen

ONDERRICHTER,

Daar in

Korte ende Nootwendighe Regelen / tot
Onderwijsinghe van de Engelche Spra-
ke vergaderd zijn .

Den tweeden Druk oversien en verbeterd.

The English, and Low-dutch

INSTRUCTER,

Wherein

Brief and Necessary Rules, are Collected for
the Instructing of the Dutch Tongue.

TOT ROTTERDAM,

Gedrukt by *Bastiaan Wagens*, Boekverkooper
op't Steyger. In't Jaar 1671.

Korte, ende Noodwendige

R E G E L E N,

Tot Onderwijfinge van de

ENGELSCH E SPRAKE,

t'Samen gestelt tot dienste der gener die een
begeerte, ende bevalligheyt tot de kennisse
der selve hebben.

S E C T I E. I.

Van de Letteren, ende hare Naem-noemingh.

In de Engelsche sprake gebuycken wy dese Let-
teren: als

A, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, w,
x, y, z.

Dese Letteren worden aldus upt-gesproken.

a. bi. ci. di. i. ef. gi. aeth. ej. ka. el. em. en. o. pi. qu.
er. ef. ti. ju. doubleju. ix. wei. isslerd.

S E C T I E. II

Onderscheydt der Letteren.

Onder de vijf Klinckers zijnder i. ende u. die
somsijlen (komende booz een andere Klincker
in de selve silbe/) sich veranderen in mede-klinckers/
ende worden aldus geschreeven.

Iesus.	Iustice.	Verily.	Vehement.
Jacob.	Iade.	Vertue.	Vexation.
Jeremian.	Rejoyce.	Service.	Vitious.
James.	Object.	Vocation.	Vulnerate.
John.	Iarre.	Vanity.	Viceroy.
Joshua.	Iear.	Iavent.	Vicegerent.

Brief and Necessary

R U L E S,

For the instructing of the

DUTCH TONGUE, or SPEECH,

Composed for the service of those that have a desire, and liking to attaine to the knowledge of the same.

SECTION. I.

Of the Letters, and their denomination.

IN the Dutch Speech we use these following Letters: as

A. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

These Letters arethus pronounced :

aah. bea. cea. dea. ea. ef. ghea. haâ. e. ye. kaah. el. em. en. o. pea. qua. er. ef. tea. ou. vuvv. doubleou. ex. coye. zed.

SECTION. II.

The difference of the Letters.

THe Vowels *a. e. i. o. u.* be short : but *aa. ee. ij. oo. uu.* make the sillable long, and quite alters the sence : as

a	} in	mal.	magh.	fagh.	tal.	man.
aa		maal.	maagh.	faagh.	taal.	maan.
e		ben.	schel.	tellen.	heft.	
ee		beep.	scheel.	teelen.	heeft.	
i		blik.	min.	sin.	win.	swik.
ij		blijck.	mijn.	sijn.	wijn.	swijk.
o		bos.	los.	bot.	schot.	
oo		boos.	loos.	boot.	schoot.	
u		dun.	lus.	mus.	hus.	tus.
uu		duun.	luus.	muus.	huus.	tuus.

De y. somtijlen isse een klinker / ende luit gelijk een Duits ei : als in my, thy, by

Somtijlen een mede-klinker / als in yeild, year, yoke, yarne, yesterday, yourny.

c Altemet luit als een k : als in call, cry, clocke, accord, crime, calamity, clemency. ende als c onmiddelijck booz e ende i komt / soo luitse dan gelijk een s : als in city, censure, hence, whence, thence, race, face, solace.

De d wozyt soo krachtigh niet gepzonuntieert / als wel in het Duits / maer soo slechtelik heen d.

g Dalt booz een Bzeemdelingh wat swaer om uit te spreken ; booznemenlik in sommige wozyden / ende die daer uitheemse zyn : als daar zyn /

George, general, ginger, gesture, gelly, generation, gentle, gorget, gorgeous, gyant, gilofer, Roger, goale.

Somtijlen op sijn Nederduits / sonder onderscheit : als in

Gold, gimlet, got, graffe, gravel, grammar, grain, ground, gain, get, garter, gulfe, gutter.

De h heeft een bzeemde benoeming in 't uit-spreken / doch is het eben eens met de Duitse h gelijk in dese wozyden te sien is.

Hamper, hand, hazard, hasband, have, helpe, hinde, hogge, hart, holland.

ch Dalt seer moettijk / ook in 't wozyfte deel van een sillabe : als in chamber, cherry, choose, children, chide, churle, church, chicking, cholar, choack, churn, chalke. Het selve uitende als of het een ch ware / dat niet goet en is.

Ofte op 't einde / als in which, fetch, filch, stretch, welck, belck wench, &c.

gh Op 't einde van een wozyt / luit als een f. in laugh, draught, rough, enough. ende in daughter.

Ende als een w in plough, through.

ph Luit gelijk een f in alle uitheemsche wozyden : als in Philosophy, Physick, Pherisec, Prophet, &c.

The Consonant *j* : (*ye*) is pronounced soft or of a middle sound: as in *Jan/ja/jonst/ jegens/ jet/ segentwoordigh/ jemant/* much after our *y*. in the beginning of a word: als in *yeild, yarne, your*.

The Consonant *v* (*vuw*) is pronounced almost like *f*: glibbing over the tongue: as in *vree/ vreesch/ vbandt/ vrede/ vreesse/ vzwouw/* and the difference betwixt *v*. and *u*. is plainly heard in *vree/ ure*.

The *y*: is nothing else but a double *i*. and by their Modern Orthographers left out, and they use *i*. or *y*. in the stead thereof: as in

hept/ heit/ Majestept/ Majesteit/ pers/ jets/ yemant/ jemant/ lyk/ lik/ lijk/ zyt/ zyt/ zept/ zeit/ & do retain it but in some: as in *my/ vy/ vy/ zy*.

I shall not speak much of the changing of their Letters, because the Netherlanders, in their writings differ among themselves much herein.

For some leave out *t* when it sounds like *k*: and altogether use the letter *k*: instead thereof: as *schicken/* they leave out *t* and write *schikken/ ghelucken/ gheslukken*.

Or write *k*: onely when *t* is superfluous, as *zulcke/ zulke welke/ welke*.

And for *s*. they do write *z*: when *s*. preceeds *w*: or a vowel, as *zulcke/ zulke/ soon/ zoon/ selve/ zelve/ siel/ ziel/ sal/ zal/ sin/ zin/ saal/ zaal/ soodanigh/ zoodanigh/ swigh/ zwich*.

When *ch*: cometh in the end of a word, *gh*: is now used in room of it. or *gh*. and *ch*. are interchangeably made use of in the same words as in reading their writings you may observe.

And to express *g*. more guttural, they write it with an *h*. an *t*. or *d*. are sometimes, and often written in the end of words, an syllables, which hath the power of *dt*. and ought to be pronounced like *dt*. as *God/ Ghod/ Ghodt/ gebod/ ghebod/ ghebot/ ghebodt/ wort/ woꝛd/ woꝛdt/ gheest/ woꝛt/ woꝛd/ woꝛdt*.

S E C T I E. III.

Van de overtollige Letteren, die wel geschreven,
maar niet ghepronuntieert werden.

In de Engelsche Orthographie zijnder sommige
Woorden/die op 't eynde een superfluiteit van Let-
teren hebben/om de forme een simelijckheit te geven/
meer dan tot gebzuik : als

Adde	}	{	Ad.	}	{	com.
bedde.			bed.			nesse.
chaffe.	}	{	chaf.	}	{	bles.
gladde.			glad.			blisse.
fedde.	}	{	fed.	}	{	glas.
dogge.			dog.			henne.
hogge.	}	{	hog.	}	{	pen.
dugge.			is maar			dug.
legge.	}	{	leg.	}	{	solem.
madde.			mad.			Almighty.
mudde.	}	{	mud.	}	{	tung.
mugge.			mug.			tongue.
padde.	}	{	pad.	}	{	plage.
stoffe.			scof.			plague.
staffe.	}	{	staf.	}	{	roge.
stusse.			stuf.			hague.
rigge.	}	{	stuf.	}	{	Prage.
attempt			is			rig.
hymne	is	attemt.	Anné.	An.	is	receit.
		hym.	receipt.	debt.		det. &c.

S E C T I E. IV.

Van de Twee-klinkers.

De Twee-klinkers zijn de sen/aa. ai. au. aw. ea. ee.
ei. eo. ey. eu. ew. ie. oa. oo. ou. ow. oi. oy. ui.
aa. In Baal, Maack, ai. in Braine, despaire, faire,
mountain.

au. in sauce, laud, applaud, authority, aw. in law, saw,
straw,

SECTION. III.

Of the Diphthongs and Triphthongs.

Diphthongs and Triphthongs are these as followeth,

ie. *ie.* or *ay.* *an* *au.* or *auw.* *ei* or *ey.* *en.* *eu.* *euw.*

ae. Sounds like *aa.* in *paert* / *swaert* / *baer* / *swaer*

or *paardt* / *swaardt* / *baar* / *swaar.*

ai. or *ay.* in *hay* / *kay* / or *hai* / *kai.*

ae. in *saep* / *maep* / *dzæp* / *kraep* / or *kraai.*

au in *gau* / *kau* / *suau.*

aeu. or *aeuw.* or *auw.* in *flaewt* / *blaew* / *graew* : or *blaewt* / *blaawt* / *graawt* / *raawt* / *waawt.*

ei. or *ey* in *geit* / or *geyt* / *rein* / *heit* / *blein.*

eu. in *heut* / *deut* / *neut* / *fleut.*

eeuw. or *een.* in *leen* / or *leewt* / *schzeeuw* / *sneeuw.*

ie. in *bie* / *zie* / *iet* / *iemandt.*

ieuw. in *hieut* / *nieut* / or *hieu* / *nieu.*

ee. in *zoet* : *bloet* / *goet* / *moeder* / like our *ou.*

oei. *oey* / in *bloeyen* / *koeyen* / *roeyen* / *besnoeit.*

oy. or *ooy.* in *hoy* / *wooy* / *zooy* / *dooy.*

ou. or *oou.* in *sout* / *gout* / *hout* / *stoudt.*

nae in *quaeken* / or *quaaken.*

ne in *burr* / *huer* / *muer* / *zuert.*

eu. in *leup* / *steupen* / *fleupen* / *deut.*

ny. or *nn.* in *hups* / *mups* / *lups* / or *huus* / *muus* /

huus.

yeu. in *peutwers.*

SECTION. IV.

Of the partition of syllables.

THE Netherlanders have no superfluity of letters in their *Ortographie*, for let him come read our English, and meet with *coms*, *penne*, *scoffe*, *badg*, *dogge*. and the like;

8 Den Engelschen Onderrichter.

straw, ea, luit als een ee in leave, creature, reason, speak, heaven, ee, in feel, ei, in seize receive weight, ey, in prey, valley, eo, in people, george, leopardie, eu, in jeuce, Rheume, Eustace, ew, in brew, few, hew, jew, new, ie, in field, yield, shield, friend, oa, in broad, boat, cloath. goale, oo, luit als een ou, in food, good, moon, stool, ou, in ounce, gourd, mount, touch, ow, in cow, sow, oi, in choise, oile, voide. oy, in destroy, boy, ioy, imploy, ue, in due, ensue, pursue, true. ui, in fruit, bui, build, conduit, guil, suite.

cau. Is een drie klinker / als in beauty.

Merckt: Altmet en dikmaals wordt eenen twee ofte drie klinker met eenen Medeklinker gescheiden: maar behoudt eben-wel de kracht van een Twee-klanck / als in crime, als of 't geschreven waar criem, ende uptgesproken creim.

Desgelijck in dese navolgende: als/

case.	} Als offe geschze- ben wa- ren: als dus	caes.	} Ende	cheefe.
glase.		glaes.		chuse.
guise.		guies.		excuse.
nose.		noes.		lose.
please.		pleaes.		loose.
praise.	praies.	muse.		
twelve.	twelu.	squeuse.		
whose.	whoes.	usc.		

Gelijckerwijs: iive. give. lives. have. gave. move.
slave. heave. grave. wives.

S E C T I E. V.

Berichtinge aangaande *th.* ende *wh.*

De meeste swarigheid hoor de Nederlanders / is in het uit-spreken van de *th.* ende *wh.* welke met een slag van de tonge tegens de gehemelte komt wat lispende uit; om dat met bequaamheit te kunnen doen: Soo moetet u. i. niet verbelen / nochte slecht achten / om van een Engelsch-Maan / daar in wat Onderricht te worden.

he pronounces them as if they were two fillables thus: co-me, pen-ne, scof-fe, bad-ge, dog-ge.

1. So that if a single consonant comes in a word it divides the said word, and falls in with the last fillable: as, goede is goe-de/ moede/ moe-de/ vrome/ vzo-me / ro-meyn/ ro-meyn/ zone/ zo-ne/ daghe/ da-ghe.

Hence fillables are increased by putting to e. to the end of words, and in some the sence is altered, and in others it is retained: as,

naem / name / or naame / haat / hate / deed / dede / maet / mate / goede / goede / leeuw / leeuw / moede / moede / vroom / vrome / vrouw / vrouw.

2. If two Consonants of one denomination come together, they part that word between them thus: kuffen is kus-sen / zonnen / zon-nen / zinne / zin-ne / scot-ten / woort-den / wijs-selyk / &c.

But if Consonants come, that may be pronounced together. They belong then to one fillable: as, gheschent / ghedwaalt / beschaamt / eischen / landsche. Otherwise they part the same: as, handen / ghemeyn-te / woort-den / aan-sien / eer-baar / vuur-man / gherech-righeit / &c.

SECTION. V.

Of the Participles.

THese words *de/ het/ een/ and eene/* are called Participles, for a Substantive can hardly be expressed without one of them, for we do not say: *dat is mensch/ man/ vrouw/ beest/ boom/* but we say: *dat is een mensch/ een man/ eene vrouw/ een beest/ een boom.*

Note: that *en/* is sometimes as much as *ende/* and sometimes it hath the Power of a negation: as, *ik en zal.* Therefore *en/* is no participle: more of this in Sec. 23.

Woorden die met th. beginnen : Als /

That, thank, thaw, thack, thatch, the, thee, these, then, thence. there, thick, think, thigh, thimble, this; third, thou, though, thousand, those, thorne, throne, throng, thraldome, thred, thrid, three, thresh, thrift, thrive, throat, thrush, thum, thrust.

thunder, thumbe. thump, thursday, thwat, thwit, thy, **ende die met wh beginnen : als /**

what, whale, whauleyd, when, wherle, wheal, wheat, wheele, whelp, wherne, whence, where, wherry, wheatstone which, while, whine, whip, whitlewind, whisper, whistle, white.

who, whole, wholesome, whore, whom, whose, why, whurle, &c.

De Engelschen volgen den gewoonlijken cours / ofte trant van spellingh / maar men bevindt dikwijls / dat in het uit-spreken de Maede-klinker / of Maede-klinkers van de volgende silbe / wordt tot de boozgaande behendiglijk toe-gebracht / om de langzaamheid van spreken booz te komen : als /

Father, men spelt 'et Fa-ther, maar wordt gepronuncieert Fath-er ; desgelijks : Mother, Brother, other, whither, &c.

City.	} Spelvormen albus :	Ci-ty.	} albus nitsgesproken :	Cit-y.
Body.		bo-dy.		bod y.
Examine.		ex-a-mine		ex-am-ine.
Imagine.		i-ma-gine		im-ag-ine.
Deliver		de-li-ver.		de-liv-er.
Warant		wa-rant.		war-ant.
Balance.		ba-lance.		bal-ance.
Metal.		me-tal.		met-al.
Shadow.	sha-dow.	shad-ow.		
Widow.	wi-dow.	wid-ow.		

Matter, of mater, van materia, gepronuncieert mat-er, ende niet ma-ter, gelijk sommige doen.

S E C.

SECTION. VI.

Of Nounes.

A Noun is proper or common.

Proper which appertaines onely unto one thing: as, **Francois/ London/ Rotterdam/ Thames.**

Common Nounes are such as are Common with many things: as, Mensch/ Stadt/ Hevier.

These are either *Substantives*, or *Adjectives*.

A Substantive, is that which can stand, or subsist of it self in a sentence, speech, or reason: as, **Mensch/ Paardt/ Boom/ Dier.**

An Adjective, is that which cannot stand or subsist of it self, but is joynd to a *Noun Substantive* in speech or signification: as, **mit/ swart/ schoon/ goet/ &c.** Thus much concerning their quality.

SECTION. VII.

Of the declension, of the Participles.

Of the Participle **de/** of the masculine gender.

Singular.

Plural.

Noemer. **de/ or den.****de.**Baarer. **des/ van de.****der/ van den.**Gever. **den.****den.**Aankl. **den.****de.**Ofnem. **van den.****de/ or van den.**

The declension of the Participle **de/** of the feminine gender.

Singular.

Plural.

Noemer. **de.****de.**Baarer. **der/ van de.****der/ van den.**Gever. **de/ or der/ or ter.****den.**Aankl. **de.****de.**Ofnem. **van de.****de/ or van den.**

S E C T I E. VI.

Van de Ledekens.

Dese woorden a, an, ende the, worden Ledekens genaamt: Want een zelfstandigh woordt kan naauwlijks uit-gesproken worden / zonder een van dese; want men seght niet / That is man, woman, beast, Oxe, tree. Maar men seght: That is a man, a woman, a beast, an Oxe, a tree, &c.

S E C T I E. VII.

Van de Naam-woorden.

Een Naam-woordt is eigen, ofte gemein.

Eigen, welk een ding alleen toekomt: als / Francois, London, Rotterdam, Thames.

Gemeen, is een Naam-woordt / die vele dingen gemein is: als a man, a City, a River.

Dese zijn zelfstandigh, ofte byvoeghlik.

Selfstandigh, welk door zich zelven in eene reden bestaat: als a man, a horse, a beast, an ox, a tree.

Byvoegelijk, welk door zich zelfs niet en bestaat / maar woordt tot een zelfstandigh woordt geboeght: als good, evill, lewd, pure, clean, white, blak, faire.

Dit is soo veel als hare hoedanigheid belanght.

S E C T I E. VIII.

Van de buiginghe der Ledekens.

Dese Ledekens a. an. ende the. worden aldus geboegen:

	Eenvoudigh.	Veelvoudig.
Nom.	a. an. the.	Nom. the.
Gen.	of a. of an. of the.	Gen. of the.
Dat.	to a. to an. to the.	Dat. to the.
Accu.	the.	Accu. the.
Abl.	of a. from a. of or. from an. of or from. the.	Abl. of or. from the.

Merkt:

The declension of the Participle *het*.

Sin.	{	Noemer. <i>het</i> .	Plur.	{	Notes: The
		Baarer. <i>des/or van het</i> .			Participles of the
		Gever. <i>het</i> .			m. f. n. genders
		Aankl. <i>het</i> .			are all one in the
		Ofnem. <i>van het</i> .			plur. number.

The declension of the Participle *een/* and *eene*.

Sng.	{	Noemer. <i>een</i> .	Sing.	{	<i>eene</i> .
		Barer. <i>eenes/or eens</i> .			<i>eener</i> .
		Gever. <i>eenen</i> .			<i>eene</i> .
		Aankl. <i>eenen</i> .			<i>eene</i> .
		Ofnem. <i>van eenen</i> .			<i>van eene</i> .

SECTION. VIII.

Of the declension of Nounes.

AN first of all, of *Masculines*.

Singular.

Plural.

N. <i>de man</i> .	<i>de mans/ or mannen</i> .
B. <i>des mans/van den man</i> .	<i>der mannen / or van den</i>
G. <i>den man/aan den man</i> .	<i>mannen</i> .
A. <i>den man</i> .	<i>den mannen / aan de</i>
O. <i>van den man</i> .	<i>mannen</i> .
	<i>de mannen / or mans</i>
	<i>van de mannen</i> .
N. <i>Godt/ Ghódt</i> .	<i>de Ghóden/ or Goden</i> .
B. <i>des Gods/ or Godes</i> .	<i>der Goden</i> .
G. <i>der Godt</i> .	<i>den Goden</i> .
A. <i>den Godt</i> .	<i>den Goden</i> .
O. <i>van den Ghódt</i> .	<i>van den Goden</i> .
N. <i>de Meester</i> .	<i>de Meesteren</i> .
B. <i>des Meesters</i> .	<i>der Meesteren</i> .
G. <i>den Meester</i> .	<i>den Meesteren</i> .
A. <i>den Meester</i> .	<i>den Meesteren</i> .
O. <i>van den Meester</i> .	<i>van den Meesteren</i> .

Merkt: a. komt vooz Naam-woozden / die met eenen Medeklinker beginnen : als a man, a woman, a child, a fowl, a beast, a dogge, a fish, a tree.

an. vooz Naam-woozden/die met een Klinker ofte h. beginnen : als an ox. an Ass. an apple. an Abbot. an Orange. an house. an. husband.

the. komt vooz Naam-woozden / van wat Gheslachte die zoude zyn : als the man. the heavens. the earth. the day. the night. the summer. the winter. the night. the darkeness.

Ook vooz Byvoeghlike Naam-woozden : als the good. the bad. the wise. the learned. the strong. the white. the black, &c.

S E C T I E. IX.

Van de Buiging der Naam-woorden.

Eenvoudigh.

Veelvoudigh.

Nom. a man, or the man.

men, or the men.

Gen. mans, or of the man.

of men, of the men.

Dat. to a man, or to the man.

to men, or to the men.

Accu. the man.

the men.

Abl. of or from a man, or of
or from the man.

from men, or from.
the men.

Singular.

Plural.

N. God.

the Gods.

G. of god, or Gods.

of Gods, or of the Gods.

D. to God.

to Gods, or to the Gods.

A. God.

the Gods.

A. of, or from God.

from the Gods.

Alsoo ook buight men a Master, Woman, Angel, Heaven, an house, a field, a Law, &c.

S E C T I E. X.

Van het Veelvoudigh ghetal der zelfstandige Woorden.

1. **A**lle zelfstandighe Naam-woozden / hebben in het **Deelboudigh** s. op het einde : als /
God,

Secondly of *Feminines*.

N. de vrouwe.	de vrouwen.
B. der vrouwe.	der vrouwen.
G. de vrouwe/or ter vrouwe:	den vrouwen. de vrouwen.
A. de vrouwe.	van de / or den vrouwen.
O. van de vrouwe.	
N. de wet.	de wetten.
B. der wet/van de wet.	der wetten/van de wetten.
G. de wet/aan de wet.	den wetten/aan de wetten.
A. de wet.	de wetten.
O. van de wet.	van de wetten.

Thirdly of *Neutres*.

Singular.	Plural.
N. het belt.	de belden.
B. des belts/ van het belt.	der belden.
G. het belt/ or den belde.	den belden.
A. het belt.	de belden.
O. van het belt/or van den belde.	van de belden / or van den belden.
N. het hof.	de hoven.
B. des hofs.	der hoven.
G. het hof/ den hobe.	den hoven.
A. het hof.	de hoven.
O. van het hof /or van den hobe.	van de hoven / or van den hoven.

Alfoo met het dier, het huus, &c.

SECTION. IX.

Of the Plural Numbers of Nounes Substantives,

1. **A**LL Substantives in the Plural Number do end in *en/ or g*: as,
man/ hath mannen/ or mans.
meester/ meesteren/ meesters/ &c.

2. All.

God, Gods, Angel, Angels, Father, Fathers, Master, Masters.

2. De zelfstandige Naam-woorden / welke in s. se. se. ce. ge. ch. sh. ende x. eindighen / in het Deelvoudigh eindighense in s. ofte es. ende in die geleghentheid hebben sulke woorden van een sillabe meer / dan in 't Eenvoudig getal : als /

los, losses.	witness, witnesses.
horse, horses.	face, faces.
cross, crosses.	place, places.
dish, dishes.	pledge, Pledges.
box, boxes.	badge, badges.
fish, fishes.	grace, graces.
Image, Images.	parch, parches.

3. Alle zelfstandighe Naamwoorden / die voortga in eenige andere Letteren eindigen ; die eindigen in het Deelvoudigh in s, sonder eenighe veranderinghe van sillaben te maken : als /

Bag, bags.	Father, fathers.	rod, rodde.
bar, barres.	fee, fees.	robe, robes.
bee, bees.	flie, flies.	clog, clogs.
bell, bells.	gun, guns.	shoe, shoes.
bone, bones.	game, games.	toe, toes.
bough, boughs.	lee, lees.	tree, trees.
dram, drams.	pew, pewes.	wrat, wrats.
dreame, dreames.	ram, rams.	key, keys.

Anomala. Daar zijn eenige zelfstandighe Naamwoorden / welke in het Deelvoudigh den gemeinen Regel niet en volgen : als /

Beefe, Becues.	man, men.
Brother, Brethren.	mouse, mice.
Childe, Children.	oxe, oxen.
Calf, Calves.	chick, chicken.
Cow, Cowes. or kine.	sheafe, sheaves.
foote, feete.	shelf, shelves.
knife, knives.	tooth, teeth.
life, lives.	theefe, thieves.

louse,

2. All monosyllables, have their terminations in en/in the Plural: as,

Bandt/ banden.
boom/ boomen.
been/ beenen.
dwaal/ dwalen.
dier/ dieren.
handt/ handen.
mast/ masten.
Os/ offen.

Paardt/ Paarden.
Schip/ Schepen.
top/ toppen.
bier/ bieren.
blecht/ blechten.
weer/ weeren.
zaagh/ zaghen.
&c.

And never admit of g. except, man/ wijf/ maat/ kok.

3. Substantives ending in f. l. n. an r. do end in u, and g. Plural: as,

Man/ mannen/ mans.
Wijf/ wijben/ wijfs.
Tafel/ tafelen/ tafelg.
Keuken/ keukenen/ keukens.
Keten/ ketenen/ ketens.
Teiken/ teikenen/ teikens.
Meester/ Meesteren/ Meesters.

Except the deminutives they have onely g. as,

Boomken/ Boomkens.
Huusken/ Huuskens.
Manneken/ Mannekens.
Zoontjen/ Zoontjens.

4. Nounes ending in f. change f. in to b, in the Plural: as, hof/ hoven.

Lijf/ lijben.
lof/ loben.
roof/ roben.

schof/ schoben.
wijf/ wijben.
bedrijf/ bedrijben.

SECTION. X.

Of Nounes which do double their last Letters.

1. **A**ll monosyllables having in the end two or more Consonants, do not double their last letters; as,

bandt/

louse, lice.

goose, geese.

loafe, loaves.

wolfe, wolves. hofe and peafe, veranderen niet.

turfe, turves.

woman, women.

wife, wives.

1. Merkt: Woorden die in f. eindigen / veranderen f. in v. in het veelvoudt.

2. Merkt: Naam-woorden die in tie. tion. ende ous eindigen / worden uit het Latijn ofte Fransche Tale ontleent: als/

Abilitie.

agilitie.

chastitie,

honestie.

modestie.

puritie.

fanctie.

subtiltie.

necessitie.

abomination.

benediction.

complexion.

complexion.

contemplation.

meditation.

moderation,

sanctification.

signification.

gratious.

dangerous.

hannous.

malitious.

inivious.

Partimonious.

teadious.

voluptious.

3. Merkt: Daar is onderscheit tusschen bel. ende ble. als in Abel, able, no-ta-bel, notable, bel. wordt seer sterk uit-gesproken / ende ble. niet / maar soo wat binneus mondt/ bl.

S E C T I E. XI.

Van de buiginge der Byvoegelijke Naamwoorden.

Alle Byvoegelijke Naam-woorden / worden noch in het Eenvoudigh / noch in het Veelvoudigh in geen gebal gebogen / maar behouden althijt de zelfde gestaltenis: als/

Eenvoudt.

Singular.

Nom. A good.

Gen. of a good.

Dat. to a good.

Accu. the good.

Abl. from a good.

Veelvoudt.

Plural.

the good.

of the good.

to the good.

the good.

from the good.

Nom.

bandt/	banden/	recht/	rechten.
handt/	handen/	blecht/	blechten.

2. All monosyllables that have two vowels, or a diphthong, double not their last letters: as dwaal / dwaalen.

leeuw/	leeuwen/	weer/	weeren.
Paart/	paarden/	zaag/	zaghen.

3. All Nounes Substantives (that is such Nounes as will admit of the Participle *het*) of two or more syllables, which do end in a short syllable, double not their last letters: as,

Tafel / tafelen/	wozel / woztelen.
teiken/ teikenen/	
or teikens.	

4. But all Monosyllables which one vowel, and ending with one Consonant, they do double their last letters: as, dul / dulle / lip / lippen.

tot / sorten/	pau / pannen/	top / toppen.
tas / tassen/	trap / trappen.	zin / zinnen.

5. If the last syllable of any Noun have but one vowel, & end in t. or k. the last letter doth double it self in the Plural: as,

Sheluk / Shelukken / Shenoeghelijk / Shenoeghelijken / Shestadighlijk / Shestadighlijken / Minnelijk / minnelijken / plank / planken / rank / ranken / vziendelijk / vziendelijken / &c.

If any Nounes have in the last syllable two or three vowels, that Noun doth not double its last letter.

If the last syllable of any Noun hath two or more Consonants in its termination, the last letter then shall not be doubled.

And if the last syllable of any Noun be long, and hath not but one vowel, and put one Consonant in its termination, the last letter then will ever double it self in the Plural. like as the aforesaid Monosyllables.

Adjectives do follow the said rules, given of the Substantives.

There be certain Nounes that are excepted called *Anomala*, which have but one vowel and one Consonant in the ending, and yet do not double the said Consonant: as

dagh

Nom.	an honest.	the honest.
Gen.	of an honest.	of the honest.
Dat.	to an honest.	to the honest.
Accu.	the honest.	the honest.
Abl.	from an honest.	from the honest.
Nom.	the mighty.	the mighty.
Gen.	of the mighty.	of the mighty.
Dat.	to the mighty.	to the mighty.
Accu.	the mighty.	the mighty.
Abl.	from the mighty.	from the mighty.

S E C T I E. XII.

Van de vergrootingh der Byvoeghlijke
woorden.

Dat zijn drie Graden, ofte Trappen van vergroo-
ting der Byvoegelijke Naam-woorden: te weten/
Positif,
Comparatif,
Superlatif.

Gemeen. De Byvoegelijke Naam-woorden / dooz
toe-neeming van er, aen 't einde van de Positif, ofte
dooz 't gebzuik van het Bywoozt more. worden in
Comparativen, ofte een groorer verandert: als/

Great.	greater.	ofte more great.
Rich.	richer.	ofte more Rich.
Young.	younger.	ofte more young. &c.

De Superlatif wozt dooz 't toe-boegen van est. aen
't einde van de Positif gefozmeert / ofte dooz het vooz
aen stellen van het Bywoozt most ofte very: als/

Great, Greatest,	ofte most, ofte very Great.
Rich, Richest,	ofte most, ofte very Rich.
Young, Youngest,	ofte most, ofte very Young.

Positif.	Comparatif.	Superlatif.
Able.	Abler ofte more able.	Ablest. most able. very able.
Fit.	fitter. ofte more fit.	fittest. most fit, or very fit.

Positif.

dag /daghen.	lidt /leben.
dak /daken.	lot /loten.
dal /dalen/ or dallen.	padt /paden.
gat /gaten.	schip /schepen.
gebedt /gebeden.	slagh /slagen.
graf /graven.	slot /sloten.
ghebodt /gheboden.	spit /speten.
Ghødt /Ghøden.	Stadt /Steden.
glas /glazen.	staf /staven.
hemdt /hemden.	smidt /smeden.
hof /hoven.	schof /schoben.
hol /hølen/ or hollen.	trek /treken.
kødt /køten.	blødt /bløten.
zog /zeughen.	badt /baten.
	wegh /weghen.

Likewise there be certain Nounes substantives, which in the Plural follow not the common rule: as,

Berdt /berderen/ and Berders.	Anomala.
Ep /eperen/ and eperg.	
ghemoedt /ghemoederen.	
kalf /kalveren/ and kalverg.	
kindt /kinderen/ and kinderg.	
lam /lammeren/ and lammerg.	
liedt /liederen.	
loof /loberg/ and loberen.	
Pharizeus / or Pharizeer/ hath Pharizeen.	
radt /raderen/ and raderg.	
rabødt /rabøwen.	
røndt /rønderen/ and rønderg.	
meldt /meiffeng.	

I might now insist to shew how Certain Nounes do alter their letters or sillables in the Plural, but observation by diligent reading, will easily find out that, and therefore I'll forbear.

Positif.	Comparatif.	Superlatif.
Faire.	fairer ofte more faire.	fairest. most faire, or very faire.
high.	higher ofte more high.	highest. most high. very high.
large.	larger ofte more large.	largest. most large. very large.
merciful.	mercifuler, &c.	mercifullest, &c.
olde.	older ofte more olde.	oldest. most olde. very olde.
sinful.	sinfuller, &c.	sinfullest, &c.
strong.	stronger, ofte more strong.	strongest. most strong, &c.
sweet.	sweeter. ofte more sweet.	sweetest. most or very sweet.
Poore.	Poorer. ofte more poore.	Poorest, &c.
swift.	swifter. ofte more swift.	swiftest, &c.
weake.	weaker, &c.	weakest, &c.

Byfondere.

Daar zijn eenige Byhoegelyke Naam-woorden/
welke de geseide Regelen niet en volgen / dat is
door het toedoen van er. ende est. maar maken / ofte
een verandering van het Naam-woort / ofte woort
den bergeleken met more. most. ofte very : als

Good.	better. ofte more good.	best. ofte most good. ofte very good.
ill.	bad. more ill.	most ill. very ill.
little.	lesse. ofte more little.	least. most little. very little.
many.	more. most ofte	very many.
much.	more ofte moe.	most. very much.

naught

SECTION. XI.

Of the declension of Adjectives. Masculine.

Singular.

Plural.

N. de goede/ or goeden.

de goeden.

B. des goeden/ van den goeden.

der goeden.

G. den goeden/ aan de goeden.

den goeden/ ofte aan

A. den goeden.

de goeden.

A. van de goeden.

de goeden.

van den goeden.

In like manner, *hrome / des hrome / den hromen / &c.*

Adjectives of the feminine gender alters not; Adjectives of the Neuter gender, be thus declined.

Singular.

Plural.

N. een goedt.

h goeden.

B. eens/ or eenes goeden.

der goeden.

G. eenen goedt.

den goeden.

A. eenen goedt.

de goeden.

O. van eenen goedt.

van den goeden.

Or *het goedt / van het goedt / aan het goedt / het goedt / van het goedt / the Plural as before.*

SECTION. XII.

Of the Comparison of Adjectives.

A Noun Adjective is *Comparable*, or *Incomparable*.
 A *Comparable* Adjective hath a greater, and also the greatest Noun: as *gheleerdh/ gheleerder/ gheleerdst /* which are called degrees of *Comparison*; *VIZ. Positive.*

*Comparative.**Superlative.*

Noun Adjectives, by adding *er/ or der/* to the *Positive*, do become *Comparatives*: as

naught.	worse, more naught.	worst, most naught, very naught.
nigh.	nearer, ofte more nigh.	nighest. next, most nigh.

In sommige Byvoegelijke Naam-woorden stele men most achter de Positif: als/

Inner, innermost, inmost.
former, foremost.
hinder, hindermost, hinmost.
nether nethermost.
outer ofte
utter, uttermost, utmost.
upper. uppermost.
under, undermost.

Dooz 't toe-doen van ish. op 't einde van de Positif, ofte dooz 't voozstellen van het teeken somewhat, ofte a little, wozt eene verkleininge van de Byvoegelijke Naam-woorden gemaakt: als/

White, whitish, somewhat white, a little white.;
Black, blackish, somewhat black, a little black.
Red, redish, somewhat red, a little red.

Dat ghebeurt eenighe zelfstandige woorden ook wel/ dat dooz 't toe-doen van ish. men een Byvoegelijke foymeert: als

Child, childish, somewhat a child, a little childish.
Cow, cowish, a little cowish.
Boare, Boarish, somewhat Boarish, a little Boarish.
Man, manish, somewhat manish, little manish.
Woman, womanish, somewhat womanish, little womanish.

Byvoegelijke Naam-woorden / die onbergrootelyk zijn/ worden Deelnemingen genoemt: als/

hold. bound. come. called, &c.

Ook

Wijk/ Wijker.
groot/ grooter.
fel/ felder.

Verftandigh/ Verftandigher.
wijs/ wijzer.

The *Superlative* is formed by joyning *ft.* to the *Positive*: as,

gheleerd/ gheleerdst.
groot/ grootst.
jongh/ jonghst.

verftandigh/ verftandighst.
wijs/ wijst.

The *Superlative* most commonly hath *alder/ set* before it, thereby to express its degree with greater significance: as,

Alder-geleerdst.
Alder-grootst.
Alder-verftandighst.

alder-jongst.
alder-wijst.
&c.

Positive.	Comparative.	Superlative.
Arme.	Armer.	Armst/ Alderarmst.
Bequaam.	bequaamer.	bequaamst/ Alderbequaamst
Hoogh.	hooger.	hooghst/ Alderhooghst.
Maghtigh.	maghtiger.	maghtighst/ or Alder- vermaghtighst.
Oudt.	ouder.	oudst/ Alderoudst.
Rechtveerdigh.	rechtveerdigher.	rechtveerdighst/ Alder- rechtveerdighst.
Schoon.	schoonder.	schoonst/ &c.
Snel.	snelder.	snelst/ &c.
Soet.	soeter.	soetst/ &c.
Swaar.	swaarder.	swaarst/ &c.
Sterk/	sterker.	sterkst/ &c.

Certain *Comparable Nounes* there are, which do not follow that order: as,

Ook alle Naam-woorden des getals zijn onber-
grootelyk: als/

One, two, three, four, five, &c.

Ook en worden dese Woorden niet vergroot:
als/

all, or every.

another.

alone.

both.

my self.

my own.

none.

nobody.

somebody.

such one.

every one.

ende diergelijke meer.

SECTION XIII.

Van de Voornamen, ende hare buigingen.

De Voornamen zijn Woorden/ altydt een zeker
Persoon / ofte een dingy aan-wysende; ende
zijn dese /

Simple, and Compos'd.

I, me, we, us, thou, thee, you, he, him, she, her, it,
they, them, this, that, these, those, what, which, who,
whose, whom, mine, thine, our, your, ours, yours, his,
hers, theirs, my, thy, my self, thy self, him self, her
self, themselves, our selves, your selves.

Men magh hiet noch by-voegen: whatsoever,
whosoever, whomsoever, the same, &c.

Our own selves, we our selves, I my self, my own
self, he himself, she herself, his own self, her own
self, its own self, they them selves, their own selves,
this same, that same.

De Voornamen worden wat anders dan de andere
Naam-woorden gebogen / ende ziende dat zy in de
Sprake voor eenen Naam / ofte in de plaats van
eenen Naam ghestelt worden / refererende aan
Per-

Dicht by/ nader/ or naarder/ naaft/ aldernaaft.

Goet; beter/ best/ or alderbest.

Quaad/ erger/ ergst/ alderergst.

Qualijk/ erger/ alderqualijkst.

Veel/ meerder/ meest/ aldermeest.

Weinigh/ } minder/ minst/ alderminst.
Luttel. }

Incomparable Adjectives are the Participles which end in en: as,

ghehouden/ ghekomen/ gheroepen.

Likewise Nounes of Number are incomparable: as,

Een/ twee/ drie/ vier/ vyf/ &c.

These Nounes are not Compared. VIZ.

iemant/

ander/

al.

niemandt/

allen/

zulk.

ijder/

eigen/

zelf/ and such like.

geen/

beide.

SECTION. XIII.

Of Pronounes, and their declensions.

Pronounes are words ever shewing, or rehearsing certain Person, or thing, and be these following.

Enkel, ende Dubbel.

Ik/ my/ wy/ ons/ ghy/ u/ uw/ dy/ by/ hem/ zy/
 heur/ haar/ het/ dat/ die/ dese/ dien/ wat/ wale/ wale
 ke/ wien/ wiens/ myn/ dijn/ onse/ uwen/ gene/ zyns/
 haars/ heurs/ myns/ uwens. Ik self/ u selven/
 ghy self/ hem self/ heur self/ die self/ by self/ zy self/
 zy selve/ haar selven/ ons selven/ wy selven/ u sel-
 ven/ wie het zy/ waar het zy/ wat het zy/ de zelven/ &c.

28 Den Engelschen Onderrichter.

Persouen / ofte dinghen / wy sullen hare buislinge
 van wat breeder stellen : als /

Het Eenvoudt.

Veelvoudt.

Nom. I. ego.	wee , nos.
Gen. of mee.	of us.
Dat. to mee.	to us.
Accu. mee.	us.
Abl. in with from, or by mee.	in with from, or by us.
Nom. thou you, tu.	ye, vos.
Gen. of thee.	of you.
Dat. to thee.	to you.
Accu. thee.	you.
Abl. in with from, or by thee.	in with from, or by you.
Nom. hee , ipse.	they.
Gen. of him.	of them.
Dat. to him.	to them.
Accu. him.	them.
Abl. in with from, or by him.	in with from, or by them.
Nom. see, ipsa.	they.
Gen. of her.	of them.
Dat. to her.	to them.
Accu. her.	them.
Abl. in with from, or by her.	in, &c. them.
Gen. of himself. sui, &c.	
Dat. to himself.	
Accu. himself.	
Abl. in with from, or by himself.	
Nom. this.	these.
Gen. of this.	of these.
Dat. to this.	to these.
Accu. this.	these.
Abl. in with from, or by this.	in with, &c. these.
Nom. that.	those.
Gen. of that.	of those.
Dat. to that.	to those.
Accu. that.	those.
Abl. in with from, or by that.	in with, &c. those.

Ons eigen zelven / **wy** ons zelven / **mijn** eigen zelf/
Ik zelf/ **hy** hem zelfs/ **zy** haar zelve/ **zijn** eigen zelfs/
haar eigen zelve / **dat** zelve / **dien** zelve / **haar** zelve/
die gene/ **dat** gene/ **het** gene.

The *Pronounes* be declined somewhat differing from the other *Nounes*, and seeing in *Speech* they be put for a *Noun*, or in the place and stead of a *Noun* relating to *Persons*; or things, we wil set down their declensions somewhat more *Perticularly*. thus.

Singular.	Plural.
Noemer. Ik / ego.	wy / nos.
Barer. mijns /or mijnes .	onser .
Sever. my .	ous .
Aankl. my / or mijn .	ous .
Ofnem. van my .	van ons .
N. ghy /tu.	gy / or gy-lieden / vos.
B. dijns /or dijnes / uwes / or van u .	uwer / or u-lieder .
G. dy / uwe .	u / or u-lieden .
A. dy / uwe .	u / or u-lieden .
O. van dy / uwe .	van u / or van u-lie- den .
N. hy / ipse.	zy / or zy-luy / zy-lieden / ipse.
B. zijns / or zijnes .	haarer / hunner .
G. hem / aan hem.	hun / aan haar-lieden.
A. hem .	hen -lieden.
O. van hem .	van hun / or van hen-lieder .
N. zy / ipsa.	zy / zy-lieden / ipsa.
B. haars /or haarer /or heurer .	heurer .
G. haar / heur .	heur / or heurluy .
A. haar / heur .	heur / or heurluy .
O. van haar / or van heur .	van heur / or heurluy .

If we speak of women, then we use these declensions, **heur**/ **heures**/ **heurer**.

But if of *Nounes* of the *Feminine* gender, then **haar**/ **haarer**/ &c.

30 Den Engelschen Onderrichter.

Nom. his.	their.
Gen. of his.	of their.
Dat. to his.	to their.
Accu. his.	their.
Abl. in with from, or by his.	in with, &c. their.

Nom. her. Plu. their, &c.

Also **Wenboudt** / I my self. Gen. of my self:
Wenboudt / our selves, &c.

Wenboudt / thou, thy self. Gen. of thy self.
Wenboudt / your selves.

Singular. him self.	Plu. them selves.
Singular it.	Plu. they.

mine, thine, my, thy, our, your, and which, *zijn in alle gevallen alleens in beide getallen / uitgesondere our, and your, die hebben in de Gen. of our, of: e ours, of your, ofte yours.*

Nom. who.	De selfe de in Plu- ral.
Gen. of whom, whose, or whereof.	
Dat. to whom.	
Accu. whom.	
Abl. in with from, or by whom.	

Een zelfstandigh Woordt / met eenen Byvoegelijken Doornaam / t' samen gebogen :

Eenvoudr.	Veelvoudr.
Nom. my book.	my books.
Gen. of my book.	of my books.
Dat. to my book.	to my books.
Accu. my book.	my books.
Abl. in with from, or by my book.	in with from, or by my books.

De Ervarentheid wijst aan hare verscheide be-
 duidingen / daarom zal ik niet meer daar van zeg-
 ghen / maar wy komen nu tot de **Werk-woor-**
 den.

Barer.	zijns/ or zijnes.	sui.
Gever.	sich.	sibi.
Aankl.	sigh.	se.
Ofnem.	van sigh.	a se.

Noemer.	dese/ or deze.	dezen.
Barer.	dese.	van dezen.
Gever.	deze/ dezer.	dezen.
Aankl.	deze.	dezen.
Ofnem.	van deze.	van dezen.
Noemer.	die/ masculine.	die.
Barer.	dies/ diens.	van die.
Gever.	dien.	die.
Aankl.	die.	die.
Ofnem.	van die.	van die.

Singul. die/ feminine. Gen. diers/ &c.

Singul. dat/ or dit/ change not in either case for we say,
 dat **Diers** aart / dit **Beests** waerde / furthermore;
 dat in the Plu. hath die/ and dit/ hath dese.

Noemer.	zijn/ zijne.	hare.
Barer.	zijnes/ zijner.	harer.
Gever.	zijnes/ zijnes.	harer.
Aankl.	zijne/ zijn.	hare.
Ofnem.	van zijne.	van hare.

Onse/ mijne/ dijne/ utwe/ ende dese/ are declined like
 zijne/ of the feminine gender. Noemer. haar/ Plur.
 hare/ &c.

Alsoo/ Singul. Ik self. Gen. van my self.
 Plu. ons selven/ &c.

Singul. hy self. Plu. haar selven.
 Singul. het. Plu. die.

Noemer. wie.
 Barer. van wiens/ wiens.
 Gever. aen wien/ wie.
 Aankl. wien.
 Ofnem. van wien/ &c.

S E C T I E. XIV.

Werk-woorden, beteikenen werckinge, ofte die men zelf doet, ofte die men lijdt, ofte die van een ander gedaan wort.

De **Werk-woorden** / wat hare hoedanigheid belanght / zijn Perzoonlijk, ofte Onperzoonlijk. Perzoonlijk, als I love, thou lovest, he loveth. Onperzoonlijk, als it raineth, it freezeth, it irketh, men suffer, they say, It ple. seth.

Daar is ook een zelfstandigh **Werk-woort**: als to be, dit **Werk-woort** / ende het **Werk-woort** to have, worden helpende **Werk-woorden** genaamt.

Werk-woorden zijn dzyederlei / het werkende, het lijdende, ende het onzijdige.

Alle werkende **Werk-woorden** / die beteikenen ene werkinge / tot eenigen Persoon / ofte tot eenigh dingh: als I love my Father, I drink beer, I plough the land.

De lijdende **Werk-woorden** / worden altijd met het zelfstandigh **Werk-woort** uit-gesproken: als I am beaten, I am taught.

De onzijdige **Werk-woorden** / die en beduiden geene werkinge / nochte lydinge: maar die een werkelijke beduidinge hebben / hebben de teikenen van werkende **Werk-woorden** in hare tijden / ende die gene die lydelijke beduidinge hebben / die hebben de teikenen van lijdende **Werk-woorden**: als

I shine, I have shon, I kneel, I did kneel, I have kneeled, I glisten, I blossom, I am sick, I have been sick, I am mad, &c.

Hier by behoort ook het zelfstandigh **Werk-woort** met de **Werk-woorden** / to subsist, to consist, to be exempt, to stand.

No. welke.	welken.
Ba. welcher/ van welke.	welkers/ van welken
Ge. aan welke.	aan welken.
Aan. welke.	welken.
Ofn. van welke.	van welken.

A Pronoun Adjective and substantive declined.

Singular.

Plural.

No. mijn boek.	mijne boeken.
Ba. van mijn boek.	van mijne boeken.
Ge. aan mijn boek.	aan mijne boeken.
Aan. mijn boek.	mijne boeken.
Of. van mijn boek.	van mijne boeken.

Experience will shew their different significations, as which be *Demonstratives*, *Relatives*, *Interrogatives*, and *Possessives*, therefore I shall speak no more of them, but we come now to the *Verbs*.

SECTION: XIV.

Verbs signify action either, that which we do our selves, or that which we suffer, or that which is done of an other.

Verbs, as tho their quality are *Personal*, or *Impersonal*.

Personal, as *Ik bemint/ ghy bemint/ hy bemint.*

Impersonal, as *het regent/ het vliest/ het verdriet/ men lijdt/ men zeit/ het lust.*

There is also a *Verbe Substantive*, as *wesen/ or zijn/ and worden/* these Verbs and the *Verbe hebben/* are called *Amiliary Verbs*.

Verbs are of three kinds, *Active*, *Passive*, and *Neuter*.

S E C T I E. XV.

De vervoegingen zijn de veranderingen der Werk-woorden, welke door *manieren*, *tijden*, *getallen*, ende *Personen* geschiedt.

Daar zijn vier Vervoegingen.

De Eerste Verboeginge is: Als men tot het Werk-woort van de onbepaalde maniere d. of te ed. by voeght / zoo heeft men een Woort dat den onvolkomen / ende den voozleden tijdt uyt-drukt: als I love, loved.

To love, I loved, I have loved.

Hier volgen eenige Werk-woorden / welke onder de eerste Verboeginge behooren.

to banish.	banished.	to delight.
to bear.	beated.	to maintain.
beguile.	beguiled.	to moderate.
boast.	boasted.	to signify.
bridle.	bridled.	to strengthen.
brush.	brushed.	to shoot, &c.

De Tweede Verboeginge is als men van de onbepaalde manier een *klinker na-laet* / ende een *t. achter aan stelt* / zoo heeft men een Woort / dat den onvolkomen tijdt: *midts-gaders* ook den voozleden tijdt uyt-drukt: als /

To sweep, swept.

To sweep, I swept, I have swept.

Onder deze Verboeginge behooren de navolgende Werk-woorden.

to deal, delt.	to leap, leapt.	to creep.
to feel, felt.	to sleep, slept.	to weep.
to heap, heapt.	to strippe, stript.	
to keep, kept.	to piss, pist.	
to leave, left.	&c.	

Every Verbe *Active*, signify an action, to or about a Person, or about a thing: as *Ik beminne mijn Vader/ Ik drink bier/ Ik ploegh het landt.*

Verbs *Passive* are expressed, ever with the Verbe Substantive: as *Ik worde geslagen/ Ik worde geleert.*

Verbs *Neuter*, signify neither action, nor Passion, but those which signify actively, have the signes of Verbs active in their tenses, and those that signify Passively, have the signes of Verbs passive: as *Ik schijne/ Ik hebbe gescheenen/ Ik kniele/ Ik knielde/ Ik hebbe geknield/ Ik blink/ Ik bloepe/ Ik ben zieh/ Ik hebbe zieh geweest/ Ik ben dul/ &c.*

The Verbe Substantive belong to these, and the Verbs *bestaan/ ontstaan/ staan.*

SECTION. XV.

The Conjugations be the changing of Verbs, which happens by Moods, tenses, number, and Persons.

There be four Conjugations.

THe First Conjugation is when the termination *en* / is taken from the Infinitive and *de* / put in stead thereof, then we have a Verbe with expresses the preterimperfect tense: as *bedelen/ bedelde* / and before *bedel* / if you prefix *ghe* / and affix *t* / or *dt* / at the end thereof you make *gebedelt* / a Verbe of the preterperfect tense: to this Conjugation belongeth,

<i>Wzen/</i>	<i>grendelen/</i>	<i>quellen.</i>
<i>beteren/</i>	<i>heugen/</i>	<i>rooben/</i>
<i>hrouwen/</i>	<i>jagen/</i>	<i>schzeutwen.</i>
<i>Cijferen/</i>	<i>krupen/</i>	<i>spjzen.</i>
<i>dzeigen/</i>	<i>lasteren/</i>	<i>timmeren.</i>
<i>eeren/</i>	<i>mangelen/</i>	<i>bademen.</i>
<i>flaautwen/</i>	<i>ooydeelen/</i>	<i>wandelen.</i>
<i>grabbelen/</i>	<i>peinsen.</i>	<i>zegelen/ &c.</i>

De Derde Verboeginghe is als men van het Woordt der onbepaalde manier een Klinker uitslaat / zoo heeft men een Woordt die den onvolkomen tijdt / ende den voozleden tijdt uit-drukt z als / to read, red.

I read, I red, I have red.

Onder deze Verboeginghe behooren de navolgende Werk-woorden :

to bleed.	bled.	to feed.	fed.
to breed.	bred.	to spread.	spred.
to lead.	led.	to spead.	sped, &c.

De Vierde Verboeginghe neemt i uit de leste syllabe van de onbepaalde manier / ende in de plaats daar van stelt ou. zoo heeft men het Woordt van den onvolkomen tijdt / ende ook des voozleden tijts z als /

to grind.	ground.	to find.	found.
to bind.	bound.	to wind.	wound.

Anomala. Daar zijn nocheenige Werk-woorden die onder de gestelde Verboeginghen niet en vallen / maar sonder Regel zijnde / worden Anomalas ghesnoemt : Ende zijn dese /

Abide, abode, to abide.
 arise, arose, to arise.
 allure, allured, to allure.
 bear, bare, ofte bore. to bear.
 begin, began, ofte begun, to begin.
 blow, blew, to blow.
 bite, bit, ofte bitted, to bite.
 bring, brought, to bring.
 break, brake, or broke, to break.
 buy, bought, to buy.
 bid, bad, to bid.
 bend, bent, to bend.
 cast, cast, to cast.
 catch, caught, to catch.

chide

The *Second* Conjugation is when *en* is taken from the Infinitive, and *te* put in stead thereof: *Waken / Waakte /* and thus you forme the preterimperfect. Then take away *e* from *Waakte /* and prefix *ghe /* as, *ghebwaakt /* this is a Verbe then of the preterperfect tense, to this Conjugation belongeth these,

<i>Waken.</i>	<i>Wokken.</i>	<i>naken.</i>	<i>biffchen.</i>
<i>danken.</i>	<i>waatsen.</i>	<i>pakken.</i>	<i>wasschen.</i>
<i>doopen.</i>	<i>woken.</i>	<i>quetfen.</i>	<i>wzeken.</i>
<i>eifchen.</i>	<i>wzenken.</i>	<i>rukken.</i>	<i>wenschen.</i>
<i>fleuiten.</i>	<i>weffchen.</i>	<i>fcheppen.</i>	<i>winken.</i>
<i>gopen.</i>	<i>woffen.</i>	<i>flapen.</i>	<i>zeepen.</i>
<i>hinken.</i>	<i>weten.</i>	<i>tappen.</i>	<i>zoppen.</i>

The *Third* Conjugation is when *n* is taken from the infinitive, or in stead of *n* put *de /* then we have two differing Verbs of the imperfect tense : as, *Achten/hat achtte /* and *achte de /* in the preterimperfect : likewise every Verbe of this Conjugation is expressed two manner of wayes : as,

Ik acht / and *Ik achte /* *Ik arbeid /* and *Ik arbeide.*

Further more, if *n* bee taken from the infinitive, and *ghe* prefixed, you have then a Verbe of the preterperfect tense : as, *geacht / gearbeidt.*

To this Conjugation belongeth these

<i>Arbeiden</i>	<i>kosten.</i>	<i>pzinten.</i>	<i>tasten.</i>
<i>blinden.</i>	<i>korten.</i>	<i>quiften.</i>	<i>basten.</i>
<i>bloeden.</i>	<i>kleden.</i>	<i>rechten.</i>	<i>bluchten.</i>
<i>duiden.</i>	<i>leiden.</i>	<i>rusten.</i>	<i>waffen.</i>
<i>fruiten.</i>	<i>lusten.</i>	<i>fchatten.</i>	<i>wonden.</i>
<i>groeten.</i>	<i>mijden.</i>	<i>spotten.</i>	<i>zaben.</i>
<i>haasten.</i>	<i>nooden.</i>	<i>fweeten.</i>	<i>zuchten/ &c.</i>

In the *Fourth* Conjugations all the Verbs have a double *i. (ij.)* in the last sillable save one; as, *biften/blijken / blijven /* take away *en /* and put *ee /* in stead of *ij /* you

chide, chidden chid, or chod, to chide.

clime, clom, or climed, to clime.

cut, cut, to cut.

dip, dipped, or dipt, to dip.

do, did, to do.

draw, drew, to draw.

drive, drave. drove, to drive.

eat, are. to eat.

get, got, to get.

give, gave. to give.

gilde, gild, to gild.

go, went, to go.

grow, grew, to grow.

fly, flew, flow, to fly.

fall, fell, have fallen, to fall.

fight, fought, to fight.

have, had, to have.

hide, hid, to hide.

harken, harken, to harken.

hit, hit. to hith.

hould, held, to hould.

hurt, hurt. to hurt.

joy, joy'd. to joy.

know, knew, to know.

knock, knockt, to knock.

keep, kept, keeped, to keep.

leave left, to leave.

lend, lent, to lend.

leap, leaped, or lept, to leap.

lose, lost, to lose.

listen, listend, to listen.

loose, loosed, to loose.

lurch, lurch, to lurch.

make, made, to make.

owe, ought, to owe.

put, put. to put.

rend, rent. to rend.

ride, rid, rod, to ride.

ring, rang, rong, to ring.

rise

have then a Verbe of the imperfect tenſe : as *beet/bleek/bleef* / if *ghe* be affixed, and *en* added to the termination, we have then a Verbe of the Preterperfect tenſe : as, *ghebeten/ ghebleken/ ghebleven*.

To this Conjugation belongeth the following Verbs.

<i>Wijten.</i>	<i>krijghen.</i>	<i>rijſen.</i>	<i>wijzen.</i>
<i>dzibben.</i>	<i>lijden.</i>	<i>ſchrijven.</i>	<i>wijten.</i>
<i>kijben.</i>	<i>nijghen.</i>	<i>ſmyten.</i>	<i>zijpen.</i>
<i>kijken.</i>	<i>pijſen.</i>	<i>wijken.</i>	<i>&c.</i>

Anomala. There be certain Verbs, which do not fall under the ſaid Conjugations, but being irregular, we may call them *Anomalas*, and are as followeth.

Bak/ bakte/ gebakt/ and ghebakken.

Blaas/ blies/ and bloes/ geblazen.

bederf/ bedoof/ bedooven.

bid/ bidd/ geboden.

bedriegh/ bedroogh/ bedrogen.

bzengh/ bzaght/ or bzoght/ gebzoght.

breek/ brak/ gebroken.

bebeel/ bebeelde/ or bebal/ bebolen.

bid/ bidd/ geboden.

bin/ bond/ gebonden.

begin/ begon/ or begonst/ begommen.

buigh/ boogh/ gheboghen.

dzaagh/ dzough/ ghedzaghent.

dingh/ dongh/ ghedonghen.

denk/ daght/ or doght/ ghedoght/ ghedaght.

doe/ dede/ gedaan.

dwingh/ dwongh/ ghedwonghen.

dzink/ dzonk/ ghedzonken.

dzingh/ dzongh/ ghedzonghen.

eet/ at/ gheheten.

ghenees/ ghenas/ ghenezen.

gheef/ ghaf/ ghegeven.

ga/ ghink/ gheghaan.

glp/ glee/ ghegleden.

glim/ glom/ or glombe/ gheglommen.

rise, rose, to rise.
 run, ran, run, to run.
 see, saw, to see.
 set, set, to set.
 sit, sat, to sit.
 smite, smitted, smit, or smot, to smite.
 shoote, shooted, or shot, to shoote.
 shine, shon, to shine.
 sleigh, sleaw, to sleigh.
 spend, spent, to spend.
 shut, shut, to shut.
 shake, shook, to shake.
 speak, spake, spoke, to speak.
 shear, share, shore, to shear.
 spring, sprang, sprung, to spring.
 sticke, sticke, stucke, to sticke.
 sting, stang, stung, to sting.
 sell, sould, to sell.
 stand, stood, to stand.
 seek, sought, to seek.
 stride, strode, strid, to stride.
 sing, sang, sung, to sing.
 slide, slid, slid, to slide.
 sink, sank, sonk, to sink.
 shrink, shrank, shronk, to shrink.
 spin, span, spun, to spin.
 strive, strave, strove, to strive.
 send, sent, to send.
 swim, swom, swam, to swim.
 take, took, to take.
 tear, tare, tore, to tear.
 tell, tould, to tell.
 think, thought, to think.
 throw, threw, to throw.
 tread, trad, trod, to tread.
 wear, ware, wore, to wear.
 win, wan, won, to win.
 winck, wonk, wank, to winck.
 work, wrought, to work.

wing,

gheniet / ghenoot / ghenoten.
ghier / ghoest / gheghoten.
houde / hield / ghehouden.
houw / hield / ghehouwen.
hebbe / hadde / gehad.
heet / hiet / gheheten.
help / hielp / geholpen.
hang / hingh / ghehangen.
kan / kon / gekonnen.
koom / quam / gekomen.
kies / koos / gekozen.
koop / kocht / gekocht.
kruip / kroop / gekroepen.
klink / klonk / geklonken.
klim / klom / geklommen.
krimp / kromp / or krimpte / gekrompen.
lach / lough / gelacht / or ghelacht.
loop / liep / geloopt.
laat / liet / ghelaten.
lees / las / gelezen.
ligh / or leggh / lagh / ghelegghen.
liegh / loogh / ghelogghen.
magh / moght / ghemogghen.
neem / nam / ghenomen.
roep / riep / gheroepen / or gheropen.
ruik / riek / rook / gheroken.
steek / stak / ghesteken.
sla / slough / gheslagghen / or gheslegghen.
sta / stont / ghestaan.
schelde / scholde / ghescholden.
scheer / schoer / gheschozen.
schep / schiep / gheschapyen.
stoot / stiet / or stootte / or stootede / ghestooten.
scheide / scheide / gescheiden.
schier / schoot / geschoten.
smit / smoot / ghesmooten.
slaap / sliep / gheslapen.
sluit / sloot / ghesloten.
schuif / schoof / gheschoven.

wring, wrang, to wring.

write, writeth, writ, wrot, to write.

S E C T I E. XVI.

Alle Werk-woorden worden op eenderlei wijze
 verboeght / behalven de plaatsen der veranderingen die boven aangewezen zijn : wy zullen eenige
 Doorzbeelden voorstellen : Ende

Eerstelijk, de Verboeginghe van het Werk-woort/
 to have.

Indicative mode.

Present tense.

I have,	thou hadst,	he hath.
we have,	ye have,	they have.

Preterimperfect tense.

I had,	thou hast,	he had.
we had,	ye had.	they had.

Preterperfect tense.

I have had,	thou hast had.	he hath had.
we have had.	ye have had,	they have had.

Preterpluperfect tense.

I had had,	thou hadst had,	he had had.
we had had,	ye had had,	they had had.

The future tense.

I shall, or will have, thou shalt, or wilt have, he shall,
 or will have.

We shall, or will have, ye shall, or will have, they
 shall, or will have.

[Anders. *Otherwise.*

I should have, thou shouldst have, he should have.

We

sterf/ storf/ ghestorven.
 smelt/ smolt/ ghesmolten.
 steel/ stal/ ghestolen.
 stink/ stank/ ghestonken.
 swelg/ swolg/ geswolgen.
 stulf/ stoof/ gestoven.
 swel/ swol/ gheswollen.
 swem/ swom/ gheswommen.
 spreek/ sprek/ ghesproken.
 sweer/ swoer/ gheswozen.
 springh/ sprangh/ ghespronghen.
 spin/ span/ ghespinnen.
 trek/ trok/ ghetrokken.
 vergeet/ vergat/ vergeten.
 vaar/ voer/ ghevaaren.
 vangh/ vingh/ ghevanghen.
 vercht/ bocht/ gebochten.
 val/ viel/ gheballen.
 vliede/ blood/ ghebloden.
 vlieggh/ vloogh/ ghevlooghen.
 verflind/ verflondt/ verflonden.
 vzes/ vzoos/ ghevzosen.
 verlies/ verloor/ verlozen.
 bindt/ bondt/ gebonden.
 weet/ wist/ gheweten.
 wassche/ wiesch/ ghewasschen.
 was/ wies/ gewassen.
 werf/ werfde/ geworven/ or verworven.
 werp/ wierp/ gheworpen.
 wzing/ wzongh/ ghewzonghen.
 werk/ wzoght/ or wzacht/ ghewzoght.
 winn/ won/ ghewonnen.
 weef/ weefde/ gheweven.
 winde/ wondt/ ghewonden.
 weet/ wist/ gheweten.
 worde/ werde/ or wierde/ gheworven.
 zie/ zaggh/ ghezien.
 zit/ zat/ ghezeten.
 zende/ zondt ghezonden.

We ſhould have, ye ſhould have, they ſhould have.

Imperative moode.

The Preſent, and the preterimperfect ſenſe.

Have, or have thou, have he, or let him have.

Have we, or let us have, have ye, have they, or let them have.

The Optative moode.

Preſent, and imperfect ſenſe.

Oh if { I had, thou hadſt, he had.
We had, ye had, they had.

Otherwiſe.

Oh { Had I, hadſt thou, had he.
Had we, had ye, had they.

Preterperfect, and preterpluperfect ſenſe.

Oh if { I had had, thou hadſt had, he had had.
We had had, ye had had, they had had.

The future ſenſe.

Oh if { I ſhall have here after.
Thou ſhall have here after.
He ſhall have here after.
We ſhall have here after.
Ye ſhall have here after.
They ſhall have here after.

Potential moode.

Preſent ſenſe.

I may, or can have, thou mayſt, or canſt have, he may, or can have.

We may, or can have, ye may, or can have, they may or can have.

Imper-

zing/ zongh/ ghezonghen,
 zink/ zonk/ ghezonken.
 zegghe/ zeide/ ghezeid.
 ziede/ zood/ ghezoden.
 zoekt/ zoght/ ghezoght.
 zuigh/ zoogh/ ghezoghen.
 zuip/ zoop/ ghezopen/ &c.

SECTION. XVI.

All the Verbs are declined one manner of way, except the places of differing variations noted above, we will proponnd some examples: And
Firstly: the Conjugating of the Verbe, hebben.

De verkondighende manier.

Teghenwoordighe tijdt.

Ik hebbe/ or heb.	ghy hebt/	hy heeft.
Wy hebben/	ghy l. hebt/	zy l. hebben.

Onvolkomentijdt.

Ik hadde.	ghy hadt.	hy hadde.
Wy hadden.	ghy l. hadt.	zy l. hadden.

Voorleden tijdt.

Ik hebbe ghehadt/	ghy hebt ghehadt/	hy heeft ghehadt.
Wy hebben ghehad/	ghy l. hebt ghehadt/	zy l. hebben ghehadt.

Meer als Voorleden.

Ik hadde ghehadt/	ghy hadt ghehadt/	hy hadde ghehadt.
Wy hadden ghehadt/	ghy l. hadt ghehadt/	zy hadden ghehadt.

Toekomende tijdt.

Ik sal hebben/ ghy zult hebben/ hy zal hebben.

Den Engelschen Onderrichter.

Imperfect, and preterperfect tense.

I might, could, or would have, thou mightest, could-
est, or wouldest have. &c.

Preterpluperfect tense.

I might, could, or would have had, &c.

Future tense.

I may, can, or will have here after, thou mayest, canst,
or wilt have here after, &c.

*Subjunctive moode.**Present tense.*

When I have,	thou hast.	he hath.
We have,	Ye have,	they have.

Or

That I have, that thou hast, that he hath, that we
have, &c.

Preterimperfect tense.

That	{	I had,	thou hadst.
		He had.	we had.
		Ye had.	they had.

Otherwise.

That	{	I should have, thou shouldest have.
		He should have, we should have.
		Ye should have, they should have.

Preterperfect tense.

When	{	I have had, thou hast had.
		He hath had, we have had.
		Ye have had, they have had.

Wy zullen hebben / ghy l. zult hebben / sy l. zullen hebben.

Otherwise. Anders.

Ik zoude hebben / ghy zoudt hebben / hy zoude hebben.

Wy zouden hebben / ghy l. zoud hebben / sy l. zouden hebben.

De gebiedende manier.

Tegenwoordige ende Onvolkomen tijde.

Wet / ofte hebbe ghy / dat hy hebbe.

Dat wy hebben / heb 'et ghy l. / dat sy hebben.

De wenschende manier.

Tegenwoordige ende Onvolkomen tijde.

Och of { Ik hadde / ghy hadt.
Wy hadde / wy hadden.
ghy l. haddet / sy l. hadden. }

Anders.

Och { Hadde Ik / had ghy.
Hadde hy / hadden wy.
Haddet ghy l. / hadden sy l.

Voorleden, ende meer als voorleden.

Och of { Ik hadde gehad / ghy had gehad.
Wy hadde gehad / wy hadden gehad.
Sy l. haddet gehad / sy l. hadden gehad.

Ofte aldus: Thus.

Och of { Ik gehad hadde /
Ghy gehad hadt.
Wy gehad hadt / or haddet / &c.

Den Engelschen Onderrichter.

Preterpluperfect tense.

When { I had had, thou hadst had.
He had had.
We had had, Ye had had.
They had had.

Future tense.

When { I shall or will have, thou shalt or wilt have.
He shall or will have.
We shall or will have, Ye shall or will have.
They shall or will have.

The Infinitive mood.

Present.

To have.

Preterperfect.

Have had.

Participles.

Present.

Having.

Preterperfect.

Had.

Dolgt de Verboeginghe van het zelfstandigh
Werk-woord / to be.

*The Indicative mood.**Present tense.*

I am, thou art, he is, we are, ye are, they are.

Preterimperfect tense.

I was, thou wert, he was, we were, ye were, they were.

Ik ben geweest / is het zelfde met het hoogaans-
de : als /

I was, thou wert, he was, we were, ye were, they were.

Preter-

Toekomende.

Ich of { Ik hier na sal hebben.
 Ghy hier na sult hebben.
 Wy hier na sal hebben.
 Wy hier na zullen hebben/ &c.

Vermogende manier.

Tegenwoordige tijdt.

Ik magh / ofte kan hebben / ghy mooght / ofte
 kundt hebben / wy magh / ofte kan hebben / wy mo-
 gen / ofte kunnen hebben / ghy l. mooght / ofte kundt
 hebben / wy l. mogen / ofte kunnen hebben.

Onvolkomen ende Voorleden tijdt.

Ik moghte / koste / ofte woude hebben / ghy moogt
 kost / woudet hebben / &c.

Meer als Voorleden.

Ik moghte / koste / ofte woude gehabt heb-
 ben / &c.

Toekomende tijdt.

Ik magh / kan / ofte wil hier na hebben / ghy
 mooght / kundt / ofte wilt hier na hebben / &c.

De Ondervoeghlijke manier.

Tegenwoordigh.

Als / or op dat { Ik hebbe / ghy hebt.
 Wy hebbe / wy hebben.
 Ghy l. hebbet / wy l. hebben.

Onvolkomen.

Op dat { Ik hadde / ghy hadt.
 Wy hadde / wy hadden.
 Ghy l. haddet / wy l. hadden.

Anders :

Den Engelschen Onderrichter.

Preterperfect tense.

I have been, thou hast been, he hath been.
We have been, ye have been, they have been.

Ofte :

I have bin, thou hast bin, he hath bin.
We have bin, ye have bin, they have bin.

Preterpluperfect tense.

I had been, or I had bin, thou hadst been, or bin, he had been, or bin.

We had been, or bin, ye had been, or bin, they had been, or bin.

Future tense.

I shall or will be, thou shalt or wilt be, he shall or will be, we shall or will be, ye shall or will be, they shall or will be.

Unders :

I should be, thou shouldst be, he should be.
We should be, ye should be, they should be.

Imperative moode.

Present, and Imperfect tense.

Be thou, be he, or let him be.
Be we, or let us be, be ye, be they, or let them be.

Optative moode.

Present.

I pray. I be, thou beest, he be, we be, ye be, they be.

Imperfect.

Would, or oh if { I were, thou wert.
He were, we were.
Ye were, they were. }

Pre.

Anders :

Op dat { Ik hebben zoude.
 Ghy hebben zoudt.
 Wy hebben zoude.
 Gy hebben zoudet.
 Wy l. hebben zoudet.
 Gy l. hebben zoudet.

Voorleden.

Als { Ik gehad hebbe/gy gehad hebbe ofte hebt.
 Wy gehad heeft/ wy gehad hebben.
 Ghy l. gehad hebt.
 Wy l. gehad hebben.

Meer als Voorleden.

Als { Ik gehad hadde/ ghy gehad had.
 Wy gehad hadde/ wy gehad hadden.
 Ghy l. gehad haddet/ wy l. gehad haddet.

Toekomende.

Als { Ik hebben zal/ ofte zoude.
 Ghy hebben zult.
 Wy hebben zal/ ofte zoude.
 Wy hebben zullen/ ghy l. hebben zullet.
 Wy l. hebben zullen.

Onbepaalde manier.

Tegenwoordigh.
 Hebben.

Voorleden.
 Gehad hebben.

De Deel-nemingen.

Tegenwoordigh.
 Hebbende.

Voorleden.
 Gehad.

Here followeth the declining of the Verbe Substantiva
 wezen/ or zijn.

Den Engelschen Onderrichter.

Preterpluperfect tense.

Would, or oh if { I had been, thou hadst been.
 He had been.
 We had been, ye had been.
 They had been.

Future tense.

Grant { I be hereafter, thou beest hereafter.
 He be hereafter.
 We be hereafter, ye be hereafter.
 They be hereafter.

*Potential moode.**Present tense.*

I may or can be, thou mayest or can't be. he may or can be.

We may or can be. ye may or can be. they may or can be.

Preterimperfect tense.

I might or could be. thou mightest, or couldst be. he might or could be.

We might or could be. ye might, or could be. they might, or could be.

Preterperfect tense.

I might could, or ought to have been. thou mightest could'st, or oughtest to have been. he might, could, or ought to have been.

We might could, or ought to have been. ye might, could, or ought to have been. they might, could, or ought to have been.

Preterpluperfect tense.

I might, could or ought to had been, thou might'st could'st

De Verkondigende manier.

Tegenwoordige tijdt.

Ik ben / ghy zyt / hy is / wy zijn / ghy l. zyt. / ſp l. zyn.

Onvolkomen tijdt.

Ik was / ghy waart / hy was / wy waren / ghy l. waart / ſp waren.

Otherwiſe.

Ik ben geweest / ghy zyt geweest / hy is geweest / wy zijn geweest / ghy l. zyt geweest / ſp zijn geweest.

Voorleden : **Ik hebbe geweest / &c.**

Meer als Voorleden : **Ik hadde geweest / &c.**

Toekomende tijdt.

Ik zal wezen / ofte zyn / ghy zult wezen / ofte zyn / hy zal wezen / ofte zyn / wy zullen wezen / ofte zyn / ghy l. zult wezen / ofte zyn / ſp l. zullen wezen / ofte zyn.

Otherwiſe.

Ik zoude zyn / ghy zoudt zyn / hy zoude zyn / wy zouden zyn / ghy l. zoudt zyn / ſp l. zouden zyn.

De Gebiedende manier.

Tegenwoordige , ende Onvolkomen tijdt.

Zyt / ofte weest ghy / dat hy zy / ofte laat hem zyn / dat wy zijn / laat ons zyn / dat ghy l. zyt / ofte zyt ghy l. dat ſp zyn / ofte laat ſp zyn.

De Weniſchende manier.

Tegenwoordige , ende Onvolkomen tijdt.

Och of { **Ik ware / ghy waart.**
Hy ware / wy waren.
Ghy l. waart / ſp l. waren.

could'ſt or ought'ſt to had been, he might, could, or ought to had been, we might, could, or ought to had been, ye might could, or ought to had been, they might could or ought to had been.

The future tenſe.

I may, or can be hereafter, thou mayeſt, or can'ſt be hereafter, he may, or can be hereafter, we may, or can be hereafter, ye may, or can be hereafter, they may, or can be hereafter.

Subjunctive moode.

Preſent.

That { I be, thou be'ſt.
He be, we be.
Ye be, they be.

Otherwiſe.

When { I am, thou art.
He is, we be.
Ye be, they be.

Imperfect tenſe.

That, or when { I was, thou wert.
He was, we were.
Ye were, they were.

Preterperfect tenſe.

When { I have been, thou haſt been.
He hath been, we have been.
Ye have been, they have been.

Preterpluperfect tenſe.

When { I had been.
Thou hadſt been.
He had been.

We

Meer als Voorleden.

Och of { Ik geweest hadde/ ghy geweest hadt.
 { Hy geweest hadde/ wy geweest hadden.
 { Ghy l. geweest haddet.
 { Wy geweest hadden.

Toekomende tijdt.

Och of { Ik zy/ ofte wezen zoude.
 { Ghy zyt/ ofte wezen zoudt.
 { Hy zy/ ofte wezen zoude.
 { Wy zijn/ ofte wezen zouden.
 { Ghy l. zyt/ ofte wezen zoudt.
 { Wy zijn/ ofte wezen zouden.

Vermogende manier.

Tegenwoordige tijdt.

Ik magh/ kan/ ofte wil zijn/ &c.

Onvolkomen.

Ik moghte/ koste/ ofte woude zijn/ &c.

Voorleden.

Ik moghte/ koste/ ofte woude geweest hebben /&c

Meer als Voorleden.

Ik hadde mogen zijn geweest/ &c.

Toekomende.

Ik magh/ ofte kan hier na zijn/ &c.

Ondervoegelijke manier.

Tegenwoordige.

Op dat { Ik zy/ ghy zyt/ hy zy.
 { Wy zijn/ ghy l. zyt/ sy l. zijn.

Anders :

Als { Ik ben/ ghy zyt/ hy is.
 { Wy zijn/ ghy l. zyt/ sy l. zijn.

When { We had been,
Ye had been.
They had been.

Future tense.

When { I should be. thou shouldst be.
He should be. we should be.
Ye should be. they should be.

Otherwise.

When { I shall or will be, thou shalt or wilt be.
He shall or will be, we shall or will be.
Ye shall or will be, they shall or will be.

Infinitive moode.

Present, and *imperfect*.
to be.

Future. To be hereafter,

Preterperfect, and
Preterpluperfect.

To have, or had
been.

Participles.

Present.
Being.

Preterperfect.
Been.

De Verboeginge van het Werk-woort.

To love.

Indicative moode. Present.

I love, or do love, thou lovest, or doest love, hee loveth, or doth love.

We love, or do love, ye love, or do love, they love, or do love.

Preterimperfect tense.

I loved, or did love, thou lovedst, or didst love, he loved, or did love.

We

Onvolkomen.

Op dat/
ofte als { Ik ware / ghy waart.
Op ware / wy waren.
Op l. waart / sp waren.

Voorleden.

Nis { Ik geweest hebbe / ghy geweest hebt.
Op geweest hebbe / ofte heeft.
Wy geweest hebben / ghy l. geweest hebtet.
Sp l. geweest hebben.

Meer als Voorleden tijde.

Nis { Ik geweest hadde / ghy geweest hadt /
Op geweest hadde / ofte had.
Wy geweest hadden / ghy l. geweest haddet.
Sp l. geweest hadden.

Toekomende tijdt.

Nis
wanneer { Ik wezen / ofte zijn zoude.
Ghy wezen / ofte zijn zoudt.
Op wezen / ofte zijn zoude.
Wy wezen / ofte zijn zouden.
Ghy l. wezen / ofte zijn zoudet.
Sp wezen / ofte zijn zouden.

Anders :

Nis
wanneer { Ik wezen / ofte zijn zal.
Ghy wezen / ofte zijn zult.
Op wezen / ofte zijn zal.
Wy wezen / ofte zijn zullen.
Ghy l. wezen / ofte zijn zullet.
Sp wezen / ofte zijn zullen.

De Onbepaalde manier.

Tegenw. ende Onvolk.
wesen / ofte zijn.

Voorleden, ende meer
als Voorleden.

Toekom. Hier na te zijn.

Geweest hebben / had-
den.

U ;

De

58 Den Engelschen Onderrichter.

We loved, or did love, ye loved, or did love, they loved, or did love.

Preterperfect tense.

I loved, or have loved, thou hast loved, he hath loved.

We have loved, ye have loved, they have loved.

Preterpluperfect tense.

I had loved, thou hadst loved, he had loved.

We had loved, ye had loved, they had loved.

Future tense.

I shall or will love, thou shalt, or wilt love, he shall or will love.

We shall, or will love, ye shall, or will love, they shall, or will love.

Otherwise.

I should love, thou should'st love, he should love.

We should love, ye should love, they should love.

Imperative moode.

Love thou, love he, or let him love.

Love we, or let us love, love ye, love they, or let them love.

The Optative moode.

Present tense.

God grant, I love, or do love, &c.

Preterimperfect tense.

Would God I loved, or did love, &c.

Preterperfect tense.

I pray God I have loved, &c.

Printed

De Decl-nemingen.

Tegenwoordige.

Voorleden.

Wesende/ ofte zijnde.

Geveest/ ofte geveesen.

Of the Verbe worden.

The Verbe worden / hath in Preterimperfect tense
werden/ In the Imperative , Optative , and Subjunctive
Moods werde/ ofte werden/ &c.

The way how to decline the Verbe

Beminnen.

De verkondigende manier. Tegenwoordigh.

Ik bemin / ofte beminne / g^p bemindt / h^p be-
mindt / w^p beminnen / g^p l. bemindt / z^p l. beminnen.

Onvolkomen tijdt.

Ik beminde / g^p bemindet / h^p beminde / w^p be-
minden / g^p l. bemindet / z^p beminden.

Voorleden tijdt.

Ik hebbe bemindt / g^p hebt bemindt / h^p heeft
bemindt.

W^p hebben bemindt / g^p l. hebt / ofte hebben be-
mindt / z^p hebben bemindt.

Meer als Voorleden.

Ik hadde bemindt / g^p hadt / ofte haddet bemindt /
h^p hadde bemindt.

W^p hadden bemindt / g^p l. hadt / ofte haddet be-
mindt / z^p l. hadden bemindt.

Toekomende tijdt.

Ik sal beminnen / g^p zult beminnen / h^p sal be-
minnen.

W^p zullen beminnen / g^p l. zult beminnen / z^p
sullen beminnen.

Preterpluperfect tense.

Would God I had loved, thou hadst loved, &c
Or. Oh that I had loved, &c.

De toe-komende woꝝdt zelden ghebꝛuikt.

*The Potential moode.**Present tense.*

I may, or can love. thou mayest, or canst love.
He may, or can love. we may or can love.
Ye may, or can love. they may, or can love.

Preterimperfect tense.

I might would, could, or ought to love. thou mightest
wouldest, couldest, or oughtest to love. he might, would
could, or ought to love. we might, would, could, or ought
to love. ye might, would, could, or ought to love. they
might, would, could, or ought to love.

Preterperfect tense.

I might, would, could, or ought to have loved, thou
mightest, wouldest, couldest, or oughtest to have loved
he might, would, could, or ought to have loved, we
might, would, could, or ought to have loved, ye might
would, could, or ought to have loved, they might, would,
could, or ought to have loved,

Preterpluperfect tense.

I might, would, could, or ought to had loved.
Thou mightest, wouldest, couldest, or oughtest to
had loved.
He might, would, could, or ought to had loved.
We might, would, could, or ought to had loved,
Ye might, would, could, or ought to had loved.
They might, would, could, or ought to had loved,

Future

Note: When they use that word *wil*/ they express there by *power*, rather than *futurity*.

Otherwise.

Ik soude beminnen / gē soudt beminnen / hy soude beminnen.

Wy souden bewinnen / gē l. soudt bewinnen / sy souden bewinnen.

De Gebiedende manier.

Bemindt gē / dat hy bewinne / ofte laat hem bewinnen.

Bewinnen wy / ofte laat ons bewinnen.

Bemindt gē l. dat sy bewinnen / ofte laat sy bewinnen.

De wenshende manier. Tegenwoordigh.

Godt gebe dat Ik bewinne / ofte lief hebbe / &c.

Onvolkomen.

Och dat Ik bewinde / &c.

Voorleden.

Och dat Ik bewindt hebbe / &c.

Meer als Voorleden.

Och dat Ik bewindt hadde / &c.

Ofte, Och dat Ik lief hadde / &c.

The Future in the Optative is seldome used.

De Vermogende manier.

Tegenwoordigh.

Ik mag / wil / ofte kan bewinnen / ofte lief hebben / gē meight / &c. bewinnen / &c.

Onvolkomen.

Ik mochte / woude / konde / ofte behoozde te bewinnen / &c.

Future tense.

I may, or can love hereafter.
 Thou may'st, or can'st love hereafter.
 He may, or can love hereafter.
 We may, or can love hereafter.
 Ye may, or can love hereafter.
 They may, or can love hereafter.

Subjunctive moode.

Present. When I love, or do love, &c.
Preterimperfect. When I loved, or did love, &c.
Preterperfect. When I have loved, &c.
Preterpluperfect. When I had loved, &c.
Future. When I shall, or will love, &c.
 ☉ *ste* When I should love, &c.

Infinitive moode.

Present *Preterperfect*, and *Preterpluperfect*.
 To love. To have loved. To had loved.
Future. To love hereafter.

Participles.

Present. Loving. *Future.* To love, or about to love.

*The Passive, to be loved.**Indicative moode.*

Present. I am loved, thou art loved, &c.
Preterimperfect. I was loved, thou wert loved, &c.
Preterperfect. I have been loved.
 Thou hast been loved, &c.
Preterpluperfect. I had been loved.
 Thou hadst been loved, &c.

Future.

Voorleden.

**Ik moghte / woude / konde / ofte behoorde be-
mindt te hebben / &c. ofte ik hebbe mogen beminnen.**

Meer als Voorleden.

Ik hadde mogen beminnen / &c.

Toekomende.

Ik magh / ofte kan hier na beminnen / &c.

De Vervoegelijke manier.

**Tegenwoordigh. Als ik beminne / ofte als ik lief
hebbe / &c.**

Onvolkomen. Als ik beminde / &c.

Voorleden. Als ik bemindt hebbe / &c.

Meer als Voorleden. Als ik bemindt hadde / &c.

**Toekomende. Als ik sal beminnen / &c. ofte als ik
soude beminnen / ofte lief hebben / &c.**

De Onbepaalde manier.

Tegenwoordigh. Voorleden, ende meer als voorl.

Beminnen. Hebben / ofte hadden bemindt.

Toekomende. Hier na beminnen.

Deel-nemingen.

Tegenwoordigh.

Toekomende.

Beminnende.

Te beminnen.

Het lijdende Werk-woordt. Bemindt werden.

De Verkondigende manier.

**Tegenwoordigh. Ik ben bemindt / gy zijt be-
mindt / &c. ofte Ik worde be-
mindt / &c.**

**Onvolk. Ik was bemindt / gy waart bemindt / &c.
ofte Ik werde bemindt / &c.**

Voor-

64 Den Engelschen Onderrichter.

Future. I shall, or will be loved, &c.
or I should be loved, &c.

Imperative moode.

Be thou loved, let him be loved, let us be loved, be ye loved, let them be loved.

Optative moode.

Present. God grant, I be loved, &c.

Preterimperfect. Would God, I were loved, &c.

Preterperfect. I pray God, I have been loved, &c.

Preterpluperfect. O That I had been loved, &c.

Future. God grant, I be loved hereafter, &c.

Potential moode.

Present. I may, or can be loved, &c.

Preterimperfect. I might, would, or could be loved, &c.

Preterperfect. I might would, could, or ought to have been loved, &c.

Preterpluperfect. I might, would, could, or ought to had been loved, &c.

Future. I may, or can be loved hereafter, &c.

Subjunctive moode.

Present. When I am loved, &c.

Preterimperfect. When I was loved, &c.

Preterperfect. When I have been loved, &c.

Preterpluperfect. When I had been loved, &c.

Future. When I shall, or will be loved, &c.

Infirm-

Ofte ik ben bemindt geweest.

Voorleden. Ik hebbe bemindt geweest/ &c.

Meer als Voorl. Ik hadde bemindt geweest/ g
hadt bemindt geweest/ &c.

Toekomende. Ik zal bemindt weſen/ &c. ofte Ik
zal bemindt zijn/ ofte Ik ſoude
bemindt zijn/ &c.

De Gebiedende manier.

Zijt / ofte weest g
bemindt / dat hy bemindt zy/
laat ons bemindt zijn/ ofte dat wy bemindt zijn/ dat
g l. bemindt zijt / zijt g l. bemindt / dat ſp be-
minkt zijn/ laat ſp bemindt zijn.

De Wenshende manier.

Tegenwoordigh. Godt gebe/ ik bemindt zy/ &c.

Onvolkomen. Godt gabe/ ik bemindt ware/ &c.

Ofte. Och of ik bemindt ware / &c.

Voorleden. Och of ik bemindt geweest hebbe/ &c.

Meer als Voorleden. Och of ik bemindt geweest
hadde/ &c.

Toekomende. Godt gebe / ofte och of ik bemindt
ſoude weſen / &c. ofte ſp hier na
bemindt / &c.

De Vermogende manier.

Tegenw. Ik magh/ kan/ ofte wil bemindt zijn/ &c.

Onvolkomen. Ik moghte/ koſte / ofte woude be-
mind zijn/ &c.

Voorleden. Ik moghte/ koſte/ ofte woude bemindt
geweeſt hebben/ &c.

Meer als Voorleden. Ik hadde mogen bemindt zijn
geweeſt/ &c.

Toekomende. Ik magh / kan/ ofte wil hier na be-
minkt zijn/ &c.

Ondervoegelijke manier.

Tegenwoordigh. Als ik bemindt ben/ &c.

Onvol-

*Infinitive.**Present*, and *Præterimperfect*. To be loved.*Præterperfect*. To have been loved.*Præterpluperfect*. To had been loved.*Future*. To be loved hereafter.*Participles.**Præterperfect tense.*

Loved.

Future.

To be loved.

**Onpersoonlijke Werk-woorden worden
Verboecht aldus :**

It pleaseth. it pleased. or it did please. it hath pleased.
it had pleased. it shall, or will please. or it should please.
let it please you. it may please you. it might, could, or
would please you.

Would God, or Oh that it may please you. Oh that it
might please you. when it please you. when it shall, or
will please you, &c.

Men say, or they say. men, or they said. men, or they
have said. men, or they had said. men, or they shall, or
will say, &c.

Men, or they should say, &c.

S E C T I E. XVII.

Van de Deel-nemingen.

De Deel-nemingen des tegenwoordigen tijds
eindigen in ing : als
loving. teaching. wishing.

Ende worden sonder veranderinge by de drie Geslachten gestelt : als

The

Onvolkomen. Als ik bemindt was/ &c.

Voorleden. Als ik bemindt hebbe geweest/ &c.

Meer als Voorl. Als ik bemindt hadde geweest/ &c.

Toekomende. Als ik bemint sal wesen/ ofte zijn/ &c.

De Onbepaalde manier.

Tegenw. ende Onvolkomen. $\left\{ \begin{array}{l} \text{bemindt werden.} \\ \text{bemindt te zijn.} \end{array} \right.$

Voorleden. Te hebben zijn bemindt.

Meer als Voorleden. Te hadden zijn bemindt.

Toekomende. Mer na te zijn bemindt/ ofte hier na bemindt te wesen.

Deel-nemingen

Bemindt.

Om te zijn bemindt.

Impersonals are thus declined.

Het behaaght / het behaagde / het heeft behaaght /
het hadde behaaght / het zal behagen / ofte het soude
behagen / laet het u behagen / het magh u behagen /
het moghte / konde / ofte woude u behagen.

Godt gebe / ofte och of het u behagen magh / och
of het u behagen moght / als het u behaagt / als het
u behagen zal / &c.

Men seide / men seide / men heeft geseid / men
hadde geseid / ofte sp hadden geseid / men sal seggen /
ofte men soude seggen / &c.

SECTION. XVII.

Of the Participles.

THe Participles of the Present tense do end in *ende* :
as *mimmende* / *leerende* / *wenschende* / and without
alteration are put to Nounes Substantives of all the three
kinds :

The running man, the running woman.
The running beast.

De Deel-nemingen des Doozleeden tijds eindi-
gen in d. t. ofte n: als/
loved. taught. slain. heard.
read. &c.

S E C T I E. XVIII.

Bwoozden/ woorden by Werk-woorden geboegt/
om daar dooz eenige omstandigheit van het sel-
he Werk-woozdt te verklaren / de beteikeninge der
Bpwoozden is seer verscheiden : als/

Der Plaats.

That way. this way. from thence. thither. somewhere.
any-where. no-where. every-where. before. behind.
after. under. above. from under. from above. beneath.
from beneath. at the right. at the left. inwards. yonder.
to and again. within here. out. without. by. close by.
neer. far. herealong. therealong. along. yondway.
hitherway. from hence. from thence. thereaway. about-
roundabout. further. aside. where.

Des Tijds.

Now. Presently. by and by. immediately. anon. pre-
sently. today yesterday. eeryesterday. to morrow. over
to morrow. of the morning. of the evening. late. seldome.
never. hereafter. finally. to the end. dayly. till then. till
that. before that. afore that. timely. every day. lately.
newly. somewhat eer. then. after that. often. oftentimes.
many times. sometimes. long time ago. lastly. before
time. afore time. never. ever. by day. by night. as then.
instantly. out of hand. long ago. the other day.

kinds : as. de loopende Man / de loopende Vrouwel
het loopende Beest.

But Deminutives cannot wel bear e in the end ; as een
knagent mupsken / rather then een knagende mups-
ken / het loopende wilt / is better then to say, een loo-
pende wilt / but men ought to say , het loopendt wilt/
een groeient Boomken/ een stervent Paardt .

The Participles of the Preterperfect tense of the three
first Conjugations end, in d / ort / as gemind / ge-
vraagd / gezocht / but all other Verbs have en / as
gelopen/ geklommen.

SECTION. XVIII.

A Dverbs, are joyned to Verbs, thereby for to declare
some Circumstance of the said Verbe: the significa-
tion of Adverbs be very different: as

Of Place.

Dat heen/dit heen/or dit heenen/van daar tot daar/
ergens/ van ergens/ nergens/ ober al/ booz/ achter/
onder / boben/ van onder / van boben / beneden/ van
beneden / ter rechter / ter linker / binnenwaarts/
ginder/ gins/ binnen/ hier/ uit / buiten/ by / na by/
naar/ verre/ hier langs/ daar langs/ gins heen/ her-
waarts. heen / van hier / van daer/ daar heen / om/
rondsom/ bozder/ boozder/ ter syden/ waar.

Of time.

Du / terstont / dadelijk/ straks/ flug/ tegenwooz-
digh/ hulden/ gister/ eergister/ morgen/ overmorgen/
des morgens / des avonds / laat / seldom/ nimmer-
meer/ nooit/ hier naar/ eindelijk / ten einde / daagh-
liks/ tot dat / eer dat / booz dat/ thidigh/ alle daagh/
enlang/ wat eer/ dan/ daar na/ daar booz/ dikwijls/
menighmaal/ altemet/ ober lang/ eindelijk / booztij-
den/ booztijds/ nooit/ altyds/ bij daagh / by nacht/
als dan/ van stonden aan / lang geleen / lank geleen/
s anderendaaghs.

Wragende : als / wherefore? how? how so? wherefore not? not? why? is it? is it so? ist not? is it not so? for what cause? for what reason? how ist?

Bebestigende : als/ certain, certainly, verily, truely, yea, yea indeed. yea in truth. indeed.

Loochenende/ or ontkennende: als/ no, nay, not, not so, nothing, in no wise, none, in no manner of wise, in no wise, in no manner at all.

Tellende : als / how much, how often, once, twice, thrice, often, often times, so oft, so often times, every time. Imprimis, firstly, secondly, &c.

Van menighvuldigheid: als/ enough, a very little, little, much, much more. too little, at least. so much more, lesse, somewhat more, a little more; ende few, overflowing, het welke **Opvoeglijke woorden zijn/** too much, somewhat lesse, so much more.

Van hoedantigheid: als/ well, ill, wisely, poorly, very well, very ill, honestly, diligently, fine, willingly, heartily, faithfully, proudly, soberly, learnedly, stoutly, &c.

Bergelykinge : als/ more, lesse, better, wors, wiser, more prudently, especially, as wel as, so, like, like as, as.

Bermanende: als / lustily, go to, be valiant, valiently, couragious, wel go to, up, look before you, take heed, look to, sa how, lively.

Bersachtende: als/ fairely, softly, finely, bravely, by little and little, hardly, sweetly, tenderly, a small deal, a very little deal, hardly, scarce.

Berbiedende : als/ no, not, not at all, in no wise, at no hand.

Wenschende : als/ &, oh if it were, & that, would it were, God grant, I pray God, would to God.

Twijfelachtige : als / it may be, happily, perhaps, hardv, perchance.

Op getalle: als/ by chance, by fortune, by lucke.

by

Querying, or asking : as, waarom? hoe? hoe zoo? waarom niet? niet? zouw't? is het ook? en is't niet? is't niet alzo? om wat oorzak? hoe is't.

Affirming : as, zeker / boozeker / zekerlijk / boozwaar / waarlijk / ja / ja trouwens / ja boozwaar / in der daat / immers

Denying : as, neen / en non, niet / non, niets / nihil, geensins / geen / in geenerley wijze / in geenerley maniere.

Numbering : as, hoe veel maal / eenmaal / tweemaal / driemaal / (adding still to the aggregating number the syllable maal) dikwijls / meenigmaal / zoo veel maal / elke maal / ten eersten / ten anderen / &c.

Quantity : as, genoeg / een weinigken / luttel / veel / veel meer / te luttel / ten minsten / zoo veel / meer / min / wat meer / &c. (weinig / and overbloedigh / the which are Adjectives) te veel / wat min / zoo veel meer.

Quality : as, wel / kwalijk / wijzelijk / armelijk / boozmelyk / naarstelijk / fijn / geicerdelijk / stoutelijk / &c.

Comparison : as, meer / min / beter / erger / wijzer / boozsichtiger / specialijk / alsoo wel / soo / gelijk / gelijk als / als.

Exhorting : as, lustigh / flukx / traagh / kloek / naarstigh / moedigh / wel aan / op / siet toe / wacht u / sa sa / wakker an / zijt gauw.

Aspirating, or Mollesying : as, schoonkens / sachtkens / fraaikens / funkens / allengakens / nauwtijks / soetkens / teerkens / weinighskens / kwalijk / ofte schaars.

Prohibiting : as, niet / en / geensins.

Wishing : as, o och of / of dat / God gebe : Gh bidde Godt / woude Godt.

Doubting : as, mogelijk / misschien / nauwtijks.

Chance : as, by geballe / by avontuur / by geluk / 't gelukt / 't geschiede alsoo / 't gebeurde.

by hap. it happenest, it chanced so, it fortun'd, by providence. it came to passe.

Gelijkenisse: als / so. even so. also as. like. like as. likewise. even as. all one. alike. dislike. dislikely. diversely. according. so as. that. like as. even so.

Bersamelende: als / together. altogether. in one. a heap. jointly. the one before the other. alone. a heap. universally.

Berscheidende / or **scheidende**: als / severally. alone. a side. out of the way. another. otherwise. from one another. from each. after. foreach apart. foreach in peticular. peticularly. the one before, the other after. severally. hither and thither.

Toe-gebende: als / well then. that it be so. let it be. let that be so. be it so.

Onthoudende: als / till that. till. until. until that time. till then. until that moment. till now. until the morning. till a none.

Hitsluitende: als / onely. not onely. but also.

Berkiessinge: als / rather. but rather. rather then. better. better then. especially. chiefly. singularly. much better.

En ding niet voleindicht: als / hardly, almost. very neer. very nigh. within a little. neer the matter.

Bergunneude: als / be it so. yet. let it be so. admit. suppose. notwithstanding. nevertheless.

Overt: als / thereafter. afterward. further. at the first. firstly. at first. at last. at length. secondly. thirdly. in the end. at last.

Wysende: als / behold. lo. see here. see there. see. view. look.

Hit-trekkende / or **uit-trekkende**: als / to much. very much. to farre. to high. too to high. to low. too to low.

Beskerlinge / or **Bewijdinge**: als / assuredly. verily. without doubt. to wit.

AOC

Likeness : as ; alzoó / ook / als / gelijk / desge-
lijks / eben eens / getijhelijk / ongetijk / ongelij-
kelijk / verscheidelyk / na / soo dat / gelijk als / eben
soo.

Gathering to gether : as , te samen / getijhelijk /
in een / te hoop / bij malkander ende malkande-
ren / het een booz 't ander / over hoop / gene-
ralijk.

Parting asunder : as , verscheidelyk / alleen / ter
sijden / uit den weg / andersins / van malkan-
derē / achter / booz / elk bijzonder / bijzonderlijk / de
een booz de ander na / herwaarts en derwaarts.

Permitting, or admitting : as , wel dan / dat het
soo zy / laat dat zyn.

Restraining : as , tot dat / tot dien tijdt / tot dan /
tot dien stonde / tot morgen toe / tot flux toe.

Excluding : as , alleenlyk / niet alleenlyk / maar
ook.

Choosing : as , liever / maar liever / liever dan /
beter / beter dan / booznemelyk / bysonderlyk /
wel beter.

A thing not finished : as , schier / bykans / by na /
nauwelijks.

Granting : as , al is 't schoon / nochtans / al is 't /
genomen / niet tegenstaande / niet te min.

Order : as , hier na / namaals / voorts / ten eer-
sten / eerstelyk / booz eerst / ten lesten / ten lange
lesten / ten tweeden / ten derden / in 't einde.

Shewing, as , siet / siet hier / siet daar / besiet.

Extending , as , te ster / te veel / te verre / te
hoogh / al te hoogh / te langh / al te langh.

Asseveration, ofte explaining : as , sekerlyk /
booz waar / sonder twijffel / te weten.

Calling : as , ho ! sa ho ! hem ! boozje wel.

Many Adjectives may be made in to Adverbs , and then
they end most of all in lijk : as , Keinelijk / suiverlyk /
goedighlyk / goedelyk / goeflyk / boozsichtelyk / stout-
lyk / degelyk / byzuchtbaarlyk. Ende soo voorts.

{ **Roepende** : als haw ! whoop ! whoop ! hem ! ho !
 hey ! sa houw ! hearken you there !

Deel Bijvoeglijke Woorden / komen Bijwoorden
 worden / ende eindigen wel meest in ly : als purely,
 clearly, goodly, beautifulli, prudently, stoutly, fruit-
 fully. *And so forth.*

S E C T I E. XIX.

Voetzettingen zijn sulke Woorden die men al-
 leen / ofte die men immermeer / in t' Samenboe-
 ginge gebruikt :

Die los ende alleen staan / zijn dese : als /

To, by, for, before, against, besides, above, within,
 without, about, concerning, between, betwixt, up, un-
 der, through, throw, after, afterward, with, in, to, of,
 out, among, amongst, behind, besides, near.

**In t' Samen-boeginge / dese : als be, con, en, im,
 in, on, us, dese heeft men in bedirted, besmutterd, con-
 nexion, enlarge, immortal, inquire, undone, or undone
 unlearned, unpossible, beguile.**

S E C T I O N. XX.

Koppelingen / voegen Woorden / Spreuken ofte
 redenen te samen / dese hebben seer verscheide
 beduidenissen : als /

Aan-hechtende Koppelingen.

And, an, also, both, with, likewise, so, herewithal,
 herewith, hitherto, following, thereto, above, that, so,
 much, as, so, in likemanner, the while, thus, for, for this
 self same, therefore, in this manner, yet, yet also, further,
 further more, moreover, besides.

SECTION. XIX.

Prepositions are such words as are used alone, or such as be ever used, in Composition.

Such as stand alone, are these : as,

Tot / by / door / tegens / nevens / boven / binnen / buiten / om / ontrent / tusschen / op / onder / door / na / naar / met / in / aan / van / uit / nader / after / benevens / neffens / na by / dicht by / van wegens / na dat / mede / sonder.

In Composition, these be / ver / her / on / ge / ont / wan / as in besien / versien / verdoen / gezocht / ont / doen / wanhope / wantrouw / ongeleert.

SECTION. XX.

Conjunctions do joyn words, sentences, or reasons together, these have very divers significations : as.

Conjunctions Copulative.

Ende / en / ook / met / mede / soo / hier mee / hier mede / hier by / hier toe / vervolgens / daar toe / daar en / boven / soo veel / als / alsoo / insgelijck / dewijle / dijs / om / hier om / selfs / desgelijck / noch / nochte / noch ook / doozts / beneven.

Conjunctions Adversatives.

Maar / maar of / of schoon / al is 't / hoe wel / al hoe wel / self / nochtans / de wijle / evel wel / nochte / 't sp / genomen / daar en tegens / al is 't schoon / het sp / soo dan.

Conjunctions Disjunctives.

Nochte / en / niet / dan / ofte / of / doch / self / ten minsten / andersins / anders.

Strijvende Koppelingen.

But, but if, if ever, though it be, though although, self, nevertheless, the while, yet, nor, unless, take it so, suppose so, against that, grant it be, be it, so then.

Scheldende Koppelingen.

Nor, neither, not, then, or, but self, at least, otherwise, in an other manner.

Dozakeijke Koppelingen.

For, that more is, thereto, there above, or above that, therefore, for its sake, in like manner, then, so then, seeing, seeing that, that, yea, yea assuredly, for that, after that, since that.

Besprekeijke Koppelingen.

If that, if, if it, so that, if so be that, if not that, otherwise if, if not, whither.

Hitkeurige Koppelingen.

Except, except that, besides that, unless, otherwise, without that, but that, that alone.

Onderscheideijke Koppelingen.

But, yet, but also, but if, but notwithstanding, but nevertheless, but not the less, but be it who will.

Wagende/ &c.

Whither? whither it be so? whether or no?

Invoerende/ &c.

Wherefore, therefore, for that cause, in that behalfe, that, for that.

Berminderijke/ &c.

As least, &c.

Merkt: Daar mogen ook vele Byvoegden booz Koppelingen gebruikt worden.

Conjunctions Causals.

Want/ dat meer is/daar toe/ daar en boven/daars om/ om dies wil/ insgetijck/ dan/ soo dan/nademaal/ op dat / immers / om dat / om dies oorzake wille/ naer dien dat/ aangesien dat.

Conjunctions Conditional.

Bij dien / indien / indien het/ soo het/ soo het niet/ by aldien/ soo niet/ of.

Conjunctions Exceptives.

Uitgenomen / behalven dat/ uitgenomen dat/ 't ey sp/ andersins/ sonder dat/ dat alleen.

Conjunctions Discretives.

Maar/ doch/ maar ook/ maar of/ maar niet tegenstaande / maar nochtans / maar niet te min / maar wie 't zp.

Interrogatives, &c.

Of? of het soo zp? ofte niet?

Illatives, to inferre a thing.

Daarom/daarom/om dies wille/om dies halven/ dat/ op dat.

Diminutives, &c.

Ten minsten / &c.

Note: There may be many Adverbs used for Conjunctions likewise.

SECTION. XXI.

Words for to expresse a Motion, or Passion of the mind, or of the heart, are called Interjections, Some be of;

Wondering: as hoe! hoe dus! bep! holla hom! is't mogelijk! o wonderlijk!

S E C T I E. XXI.

Woorden om een beweginge des gemoedts / ofte des herten te kennen te geben / woorden **Cusfchen-stellingen** genaamt. **Cenige zyn:**

Van Verwonderinge: als / heyda , hey a brave man.

Van droefheit: als / alas, wô and alas, ôh me, alacke, alacke, alas, and wel aday, wo worth.

Verachtinge: als / fie, fie, fie forshame , fie upon't.

Lagchende: als / ha, ha, ha, he.

Roepende: als / hâw, hem, sa hô, huise.

Dreigende: als / woe to you , I swear you , wôe to your soul, youle ru't.

Stil-swijgende: als / hush, peace, be still, mum, wist, flente.

Coesicht: als / take heed, beware.

Verachtinge/ Versmadinge: als / what you ! what you louse, &c.

S E C T I E. XXII.

Het ware al te Verdrietigh / ende weinigh ter Propooste / om Regelen van t'Samenvoeginge te vermeenighbuldigen / tot de rechte ende bequame Doeging van de Deelen deser Sprake in een : het onderscheidt van dese Reden-kaveling magh men lichtelijc bemerken dooz obserbatie in 't Lezen : Ende gelijk als de Jonge kinderen dooz 't gebruik ende gewoonte hare Moeders Tale wel promptlijc Leeren / al is't dat sy geen Bekenschap kunnen geben van Eendrachtigheidt , ende Heerschingh. Het valt jult so in 't leeren van de Engelsche Sprake / de welke dooz de Besaarde haast verkregen sal zyn / dooz hare dikmaals Oeffeninge / ende Ommegank daer in : **Als achte daar om de Regelen van de voozgaande**

Rejoycing : as, *jou / ha / ó bzaef.*

Sorrow, or grief, as, *helaas / eplacp / ó och / toch / wee / och arm / ey my / ach my.*

Detestation: as, *sp / soep / fir / p-flux / sp schame.*

Laughing : as, *ha / ha / ha / he / ho / ha.*

Calling : as, *hou ! hem ! hova hola !*

Threatning : as, *wee gy / wee u / Ik sweer u / het sal u gelden.*

Silence : as, *sus / swyght / weest te bzeden / stil / niet een woozdt / swyght me.*

Taking heed : as, *siet toe / wacht u / berght u.*

Scorning : as, *gy gesel / wat gy / gy weet niet / &c.*

SECTION. XXII.

IT were too tedious and to little purpose, to multiply Rules of Construction, for the right and due joyning of Parts of Speech together : the difference of this *Dialect* may easily be perceived by Observation in reading, and as little children by use and custome do learn their Mothers Tongue exactly, although they can give no account of *Concord*, or *Gouvernement*. It falls out just so in the learning of the Dutch Tongue or Speech, which will soon be gained by them that are Adult by their often Practise, and Convers therein. I count therefore the Rules of the Precedent Sections sufficient for the matter in hand : onely take this note of Observation along with you, that the Dutch Speech most what is spoken and written after the Latin manner, by putting of ten times that first which in the Construction, or exposition cometh last ; as,

1. *Open sult u geen gesneden Beeldt / noch enige Gelykenisse maken.*
2. *God wilt / ende gebiedt dat men de Boosdoenders ook met den Doodt straffen sal.*
3. *Het selve moet dan nootwendighlyk goedt ende recht zijn.*

gaande Sectien genoegzaam booz de tegenwoordige materie / alleenlijk neemt dese Aanmerkinge nie'e / als dat de Engelsche Sprake gemeenlijk meest na de **Wdere** van de t' Samenvoeging ofte Verklaring tracht / in boegen dat men **Woozdt** na **Woozdt** in **Spreuken** ofte **Bedenen** bevolgens uit-spreekt : als /

1. Thou shalt not make to thy self any graven image, nor the Likeness of any thing.
2. God wills, and Commands, that Evil-doers be punished even with death.
3. The same then must necessarily be good and just.
4. Likewise God dreadfully threatens such a land, Country, or kingdom, in which wilful Murtherers be not punished by death,
5. Owe nothing unto any man but to love one another, for he that loveth an other, hath fulfilled the Law.
6. Come ye Children, harken unto me, and I will teach you the fear of the Lord.
7. Keep your tongue from evil, and yours lips from Speaking guil.
8. Blessed and happy is he, whose transgressions is forgiven, whose sinn is covered; Blessed and happy is the man, to whom the Lord doth not impute unrighteousness, and in whose spirit there is no guile.

Psalm 32. 1/ 2/ &c.

S E C T I E. XXIII.

I A dese Sectie sullen wy eenige aanwysinge / ende Opperkinge doen op sommige **Woozden** / ende haerbet verscheidenheit / die in hare t' Samenvoeginge gebeuren magh / alleenlijk aanroeren :

1. Achter he. ofte he. komt altydt een betrekkelijcke **Wooz**-naam / ende in ste'e van who. ofte which. stelt men that : als

4. Ook dreicht Godt schizkelyk al zulken Landt / Geweste / ofte Koninkryk / in welke de moetwil- lige Mensch-moozdenaren / met de doodt niet gestraft en woerden.
5. En zyt niemandt pet schuldigh / dan malkanderen lief te hebben : Want die den anderen lief heeft / die heeft de Wet verbult.
6. Komt ghy Kinderen / hoozt na my : Ik zal u de hzeese des Heeren leeren.
7. Bewaart uwe tonge van 't quade / ende uwe lip- pen van bedroggh te spzeken.
8. Wel gelukzaligh is hy / wiens overtredinge ber- geben / wiens zonde bedekt is : Wel gelukzaligh is de Mensch / dien de Heere d'ongerechtigheid niet toe en rekent / ende in wiens geest geen be- droggh en is.

Psalm 32. 1, 2, &c.

SECTION. XXIII.

IN this Section we will take notice of, and make ob- servation upon some words : and onely touch upon their differences which may happen in their Construc- tions : as,

1. A Relative Pronoune will ever come behind die geen / or die gene : as,

Die gene is gelukhigh / welke Godts Woort be- waart : Die gene is rampzaligh / welke 't gelt be- mindt / ofte lief heeft.

2. Welke / serveth as well for an Interrogative, as, a Relative : as,

Welke Man is dit ? Hit welk Landt is hy ?
With welke / here a question is moved, but in these following it serveth for a Relative : as,

Ik en weet niet welken het is / daar is Jan wel- ken ghy begeerde / daar is de Man van welken ghy spzeekt.

He is blessed that (*who, or which*) keepeth the word of God, he is Miserable that loveth mony.

2. Whom, ofte who, dient soo wel tot eene Dage/ als tot eene betrekkinge : als

Whom, ofte who do you seek? Hier wert met who, ofte whom gebzaacht : Maar in deze navolgende dient het tot eene betrekkinge : als I know not who, ofte whom you mean, I know not whom, ofte who it is, Iohn is there whom, ofte who you desire. the Man is there of whom you speak.

3. Met what, bzaacht men sonder onderscheit van geslacht ofte getal : als/

What a Man are you? what seek you? ofte what seekest thou? what kind of life is not full of trouble? what peace can wicked men expect? what doest thou? Want hier onder kan verstaant worden / I seek, i. e. I seek that good thing, that man, that woman, ofte those things. Alsoo worden de Dooznamen this, ende it, mede gebzukt : als this is that which I sought, ofte this is what I sought, wozt wel geselt booz / they bethose things which I sought; ook/ I have this; ende/ I have it, booz/ I have my mind, my will, ofte/ my things.

What, wozt somtijts booz which genomen : als/ what man have you spoken with; booz/ which man have you spoken with, alsoo ook/ what woman, booz/ which woman; what time, booz/ which time.

What, wozt ook booz how much genomen : als/ what hath that cost you? what a Clocke is it? what Chapter is it? what verse is it? what Conjugation is it of? what day, or moneth is it? what price set you upon that? booz/ how much will you take for that? ofte for it? what do you value that at? booz/ how much do you value that?

What, wozt ook in de plaatse van wherefore gebzukt : als/ what are you sorrowful for? what will you vex your self? what vex you me.

3: With *wat* / men do inquire without different of gender, or number: as, *wat* voozeen *Man* zijt ghy? *Wat* soekt ghy? *Wat* geslachte van *leven* en is niet vol van *beroeren*? *Wat* vrede kunnen de *godloosen* verwachten? *Wat* doet ghy? for under this may be understood. *Ik* soekte / that is: *Ik* soek *dat* goet/ dien *Man*/ die *Wrouwe*/ or die *din* gen.

Thus the Pronoun *dit* / and *het* / are used; as, *dit* is *het* gene *dat* *ik* zocht / is well said, for, *het* zijn dese *dingen* die *ik* socht: also, *ik* hebbe *dat* / *ik* hebbe *het* / for, *ik* hebbe *mijnen* wille/ or, *mijne* *dingen*.

Geen / is a negative, but *het* gene / or 't gunt / is always used in stead of *quod* of the *Latins*.

Wat / is sometimes taken for *welke*; as, *wat* *Man* hebt ghy *gesproken*; for, *welken* *Man* hebt ghy *gesproken* / so likewise, *wat* *Wrouwe* / for, *welke* *Wrouwe* / *wat* *tijde* / for, *welke* *tijde*.

Wat / is taken sometimes for *hoe* veel; as, *Wat* heeft *dat* gekost? *Wat* *Hyze* is *het*? *Wat* *Capittel* is 't? *Wat* *Verx* is *het*? *Van* *wat* *Verboeginge* is 't? *Wat* *Dagh* / ofte *Maant* is 't? *Wat* looft ghy *dat*? for, *hoe* veel looft ghy *dat*?

Wat / is likewise used in the place of *waarom*; as, *Wat* zijt ghy *bedroeft*? *Wat* wilt ghy *u* *quellen*? *Wat* *quelt* ghy *my*?

Wat / is likewise an Interjection; as, *Wat* is *het* *mogelijk*! *Wat* *dat* ghy *seght*!

4. *Wie* / serveth for an Interrogation, and a designation; as, *Wie* heeft *dat* *gedaan*? and, *Wie* *dat* *doet* / die *sal* *leven*.

5. The cause why *zich* sometimes is put for *hem* / is to avoid the following *Ambiguity*; as, *hy* heeft *hem* *daar* *mede* *gemoept* / none can understand by these words, whither he hath (*gemoeit*) himself, or some other body, but every doubt is removed, in saying, *hy* heeft *zich* *daar* *mede* *gemoeit*; so likewise, *hy* *begeert* *dat*

84 . Den Engelschen Onderrichter.

What, is ook eene tusschen-stellinge/ofte inwoz; ;
als/what is it possible!

4. That, wozt altijd in de plaatse van the thing ge-
bruikt / gelijk quod de Latijnen: ende what in de
plaatse van that which, als what I tell you is most
true, dat is: that which I tell you. &c.

Ook that, beteekent somtijts to the end that, ofte
to the intent that; als/

I writ unto you that you may know my mind, dat
is: to the intent that, ofte/to the end that you may
know my mind.

5. Who, dient ook tot een wijzinge: als he who doth
that shall live.

6. Ook bindt men in time, vooz / at the convenient
time.

7. Ende sake, wozt ook vooz wille, in sje'erduits
genomen: als/for the words sake, for the promise
sake, &c.

8. At, wozt somtijts vooz in gebruikt: als/ I am
at Paris, at London, at Amsterdam; vooz/In Paris, in
London, in Amsterdam.

Men neemt ook at, vooz in his house; als / at Pe-
ters, dat is: in Peter his house.

9. For that, gebruikt men vooz because that: als/ no
man loveth pain, for that it is pain; alsoo ook; for
as much as, ofte/for so much as, is soo veel als be-
cause.

10. For, beteekent somtijts by reason of: als/ he grew
pale for anger, he wept for grief.

11. For ought, for any thing, is soo veel als/ for as
much: as, he maybe a good man for ought, ofte/for
any thing I know, dat is: for as much as I know, she
is an honest woman for ought I ever heard, &c.

12. But for, beteekent somtijts/ were it not for, ende/
had it not been for: als/ you had perished but for me.
Dat is: had it not been for me you had perished.

13. For the nonce, is soo veel als all willens in Duits;

dat ghy by zich zoudt komen.

6. Likewise in the Pronounesis a manner of Speech very strange in itself: as, tot mijnent / by mijnent / tot onzent / tot harent / tot uwent / by onzent / ober onzent: so likewise, om zijnent wille / om harent wille.

7. By tijdts / and in tijdts / we find likewise, for, ter rechter tijdt.

8. And wille / is used for sake / in English: as, om des Woorzts wille / om de beloften wille.

9. Tot / is sometimes used for in; as, Ik ben tot Parijs / tot London / tot Amsterdam.

Tot / signifies likewise aan; as, van daar tot daar / that is: van daar tot daar aan.

They take tot / likewise for, in sijn huys / as, tot Pleeters / that is: in Pieters huys.

10. There is difference betwixt naar / and na / ga ghy naar hem / that is: after him, ga ghy na hem / that is: Imitate him, follow him, in his doings, and works. They say likewise, na mijne meyninge / na des Evangelists schryben, Secundum.

11. There is difference between tegens / jegens / and tegen.

Tegens / is alwayes used in enmity: as, sy Oorlogen tegens ons / hy heeft zulke dingen tegens ons gezelt; that is, in enmity or malice, when they say: hy zeght my / or jegens my sulke dingen. That is: hy vertelt my dat. Tegen / signifies a meeting one by the way; as, hy quam my tegen / that is, hy quam my te gemoet: by this you may perceive that tegen / is no Preposition.

12. Op / is used for in; as, op de Werelt / for, in de Werelt: likewise they say, op de Casel / op het Huys / op de Solder: likewise, op het Spaans / het Frans / for the Spanish or French moode.

ofte moetwillens/ he did it therefore for the nonce.

14. For all, for all that, for all this, *Deze redenen beteken* al te met though, although, albeit, *ende*/ yet notwithstanding, *als*/ for all (tough) you swear, I will not believe you, for all that (yet notwithstanding) I wille ever love you. A Coach cannot move, for all the wheeles, except horses draw it, *dat is*: though it hath wheeles, though you hate me I will honour you for all this.

15. According to, *beduidt somtijts* after, *als* according to my mind, the gospel according to Matthew (deal not with me, ó Lord, according that is after) my deserts.

16. On, ofte upon, *wozt gebzuikt vooz* in: *als* upon the world, *vooz*/ in the world: *Men zeit ook*/ on, or upon the table, upon the house, upon the Garret.

17. As soon as, *beteikent somtijds* when as: *als* write to me as soon as you can, *dat is*: when as you can.

18. Amends, *gebzuikt men vooz* requite; *als* / I shall never make you amends, *dat is*: I shall never be able to requite you, *ende* to make amends for a fault: *is soo veel als* / to expiate: *als* / my future diligence shall make amends for my former fault.

19. It will not be amisse, *dat is*: It will not be in vain, it will not be from the thing, or matter.

20. Beside, *gebzuikt men vooz* for somtijts; *als* / his age beside was not ripe for such business.

21. Besides, *vooz* moreover: *als*/ this besides I will tell you, *dat is*: moreover I will tell you this.

22. Contrary, *beteikent somtijds* besides: *als* this thing happened contrary to my hopes, *dat is*: besides my hopes.

23. Eaven, or even, *somtijts wozt genomen vooz* evening: *als*/ I will come and visit your at eaven.

Even,

13. **Op dat / and wel dat /** you find goes often together, *op/ & wel/* puts an *Emphasis* upon *dat/* inferring greater strength of affection.
14. **Om /** sometimes is *rondson*; as, *wy gingen om het Hups/ om de Stadt.*
15. **Doch/** differs from *toch/* this signifies verily, truly, or indeed, and *doch/* is a *blandidity*, insinuating by way of intreaty, & sometime a *Conjunction* discretive.
16. **Geen/** is an *Adverbe*, and is as much as *nullus*, or almost as much as *non* in Latin: as, *Ik hebbe geen drie Letteren geschreven /* therefore we must ever put a difference between *geen/* and *gene*; for in saying, *is daar geen Mensch /* that is, *is daar niet een Mensch?* but in saying, *is daar gene Mensch?* that is, *is daar die Mensch?*
17. **Alleen/** signifies *only*, and not *alone*; as, *dijn naam woxt alleen ge-eert.*
18. **Nopt/ and nimmermeer/** differ only in this, that *nopt /* is fitly used in the *Preterimperfect* tense: as, *het en gebeurde nopt/ and nimmermeer:* in the future, *het en zal nimmermeer gebeuren.*
19. **Niets/ and niet/** differ likewise; as, *Ik en zie niets/* I see nothing, and, *Ik en zie niet/* I see not, that is, *Ik ben blind.*
20. **Of/ and ofte/** differ too; as, *of ik dat dede/* that is, *if I did that,* and *dit ofte dat/* *this or that.*
21. There is difference likewise between *noch/* and *nochte*; as, *daar is noch veel meer /* here it is used for *etiam*, and, *daar is geen gelt nochte geloof/* used here for *neque*. nor.
22. **En/** is used with great distinction; as, *wy zullen dat en dat doen;* here *en/* is taken for *ende*: likewise *en/* is used in the *imperative* moode, *en doet dat niets;* and likewise in a *Prohibition* *en/* is put before *niet/* and *geen;* as, *en laat dat niet te doen/ daar en is geen hope/*

Even, stelt men ook *voorz* yea : ofte verily, and truly, als/ who would not believe even this, I had rather even dye then loose all.

24. Even from, ende even to, *bindt* men *dickwils/* 't welke from, ende to, een groeter kracht geeft : als/ even from my Cradle, even from my child-hood, even to this day, he was angry even to madness.

25. Every, *beduidt* *somtijds* soo veel als all, ofte the whole : als/ he paid me every farthing, every whit, dat is : all to a farthing I'll make you eat it every bit, dat is/ to a bit, ofte all.

26. Saving, *somtijts* beteikent except, unless, and besides, als/ now there is none saving you, I write to none saving you, *somtijts* /but that, als/ it is the very same, saving, that we used other words.

27. a, *wozdt* *somtijts* in plaats van to *gebruikt* : als/ I go a fishing, I go a board, I go a field, I go a hunting, he went a shipboard, lets go a horse back, it is time to go a bed.

28. Above, *somtijds* *voorz* more then, als/ he gave him above twenty pounds, above ten thousand were taken.

29. Over and above, *somtijts* beteikent besides, als/ over and above my other mischiefs this also happened, *somtijts* more over, als/ this I will ad over and above.

30. About, *wozdt* *somtijts* *voorz* concerning *genomen* / als/ I spoke to him about your business : ook *voorz* ready, ofte going, als/ he was about to dye, dat is/ ready, or going to dye, ook *voorz* almost, als/ it is now about ten of the Clock, dat is/ almost, ofte near ten.

31. Abroad, *beduidt* *somtijts* openly, publickly, in the sight, and vew of the world, als/ he dares not appear, abroad, i. e. in publick.

32. All abroad, dat is/ up and down here, and there.

33. Again,

hope / likewise is stands sometimes for a simple negative: as, *Ik en sal / Gy en sult geen Echtsbeken.*

23. *Te* / is used in these sentences: as, *te boet / te paart / te scheep / likewise te Delft / for tot Delft / te kennen geben / te gemoet gaan / te gronde / te Hande / te rade / te langh / too long; te maat / te seer / te nacht / te niet doen / for tot niets brengen / te samen / te recht / &c.*
24. *Ten* / is as if one would say *tot den / ten Oosten / ten hooghsten / ten minsten / ten eersten / ten anderen / likewise ten eene / ten tweeden / &c.* For the first and Second hour.
25. *Ter* / is used in *ter Tafel / ter tijdt / terstondt / ter Beer / ter contrarie / ter doodt.*
26. *Sulck* / is put for *sulke dingen / as, hy heeft sulck / gedaan / that is, hy heeft sulke dingen gedaan / sulck / is used likewise for insgelijck / and desgelijck / for sulke / or diergelijke dingen.*
27. Likewise they say in *verlies / for in vele dingen / and in velen / for in vele Menschenen.*
28. *Van oudts* / signify *van oude tijden / and with us, of old.*
29. *And, dooz oozsaken van dien / they likewise use, for dooz oozsaken van die dingen.*
30. *Dies aangaande / for die sake / or saaken aangaande.*
31. *Selbe* / is taken in diversity of expressions, as, *hy heeft selbe / or selfs / or self / or selber gedaan / observe its use in these sentences, hy heeft dat sich selven / or sich selfs gedaan / sy heeft dat heur selven / or heur selfs gedaan / and, sy hebben dat haar selven / or haar selfs gedaan.*
32. *In allen* / under that word *allen / is understood Persons: as, men / spirits, &c.*

33. Again, wordt somtijds genomen voor even: als / I sweat again with labouring, dat is: I even sweat.
34. Ende afresh, is soo veel te seggen als anew, of te again, als / I must begin my studies afresh, dat is / anew, or again, als of hy seide de tweede-maal.
35. Long, somtijds beteikent in fault, of te te zijn / the cause of a thing; als / it is long of you, it shall not be long of me, ende along voor together, dat is / met of te mede / als I will go along with you.
36. Being, beduidt somtijds since that; als / being I have framised, I will performe it; men seidt ook / my being there was very necessary, dat is / my presence, of te abode, of te dwelling there.
37. Yet notwithstanding, and nevertheless, antwoorden op though, of te althoug: Maar yet, beteikent hitherto in dese volgende redenen: als / yet I have spoken onely of the soul, I have yet onely told you his words.
38. No, sonder een selfstandigh Woordt / is alsoo veel als not, of te eenigh ander out kennendt. By woordt / maar met een selfstandigh Woordt is het al eens met none, geen / als / no truely, geen / niet voorwaert / no servant can serve two Masters, thou shalt have no other Gods before me.
39. Over, beteikent somtijds after, of te within; als / I shall be here again over a day or two, dat is / after, or within a day or two.
40. Since, beduidt somtijds soo veel als since that, seeing that, of te because; als / since God is both able and willing, why do we doubt; dat is / seeing that God, of te because God, &c.
41. As, somtijds gelijck like as, even as; als men zeidt / that is as it ought to be, that is like as, of te even as it ought.

33. In alles / that signifies thing ; in alle dingen / and ; alles goeds / for alle goede dingen / alles quaads / that is ; alle quade dingen.
34. Al / is an Adverbe , and hath many significations ; sometimes for allen / as , sy waren daar al / sometimes for alles / hy heeft het al / sometimes for gantsch / or gantschelyk / as , het is al te vergerfs / that is , gantsch te vergeefs / sometimes for nu / or alreede / hy heeft het al / that is , hy heeft het nu / sometimes indien / as , al dwaalde ik / that is ; indien ik dwaalde / sometimes for al-hoe-wel / as , al dwale ik / that is ; al-hoe-wel ik dwale.
35. Van als / is as much as van alle dingen / or soozten / here als / seems to be taken for alles .
36. Als / is an Adverbe , and is set for doe / cum in Latin : as , als hy dat dede / that is ; doe hy dat dede / sometimes for gelyk / in saying , dat is soo als het behoort / that is ; dat is soo gelyk het behoort / sometimes as maar / for but in English ; as , sy konnen ons niet beoözogen / als ter Zee / i. e. maar ter Zee .
37. Over / is put sometimes for boven / as , hy is over mp / that is , boven mp .
38. Dooz / betokeneth sometimes a cause : as , sy deden dat dooz vrees / daar woort veel dooz nijdigheid gedaan / and dooz / for over al / as , dooz het landc .
39. Reyse / or reis / sometimes stands for maal in Adverbs of Numbring ; as , een / twee / drie reisen / that is , een / twee / drie maal / &c .
40. Concerning pag / somewhat of that in the Appendix .

Section 10. Pag. 18. I observed how certain of our English words , taken from the Latin , or French , might be known , now take these Brief hints , how Dutch words may be distinguished and known , from such as are borrowed .

1. That if they be *Monosyllables* , they are Proper , and not borrowed words : as , sak / bank / slaaf / haast / roij

42. By, beteikent somtijds from : als / I understand it by your letters , dat is / from your letters , Ende I perceive by your words , &c. Somtijds through ; als / I will go by London ; dat is / through London. Altemet vooz before , he came to me by four of the Clock ; dat is / before , &c.
43. By what time , by that time , is soo veel als when, in de toekomende : als / by what time shall we see you here again , by that time you return, I will be here again , somtijds by that time , woꝛdt genomen vooz before , als / you will be wiser by that time. i. e. before you are twenty year olds.
44. By meanes of, ende by reason of, hebben al een beduidingh : als / he is miserable by meanes of, ofte by reason of love.
45. Daar is onderscheidt tusschen the, ende thee ; Thee, woꝛdt geschreuen als men van Personen spreekt : als this letter was written to thee ; The multitude throngh thee. Maar the, woꝛdt vooz een Leuken gebzuikt.
46. Of, ende off, hebben ook een verscheldenheid : als / I have received this of him, cut this off. I saw him afarre off.
47. Between, ende betwixt, onderscheidt men aldus / let there be no difference between me , and thee , and he came between us both. Ende divide this betwixt you ; dat is / among you , betwixt both , betekent een indifferenty : dat is een verscheeligheid.
48. None, ende no, verschelen ook ; want no , en wil niet lyden pets van een selfstandigh woꝛdt te geschieden / als / no man dreads but he that cannot fight ; Men seidt niet none man , &c. maar none serves God but faithful men.
49. To, ende too , hebben een verscheide beduidenis ; als / go to school, I will go to school too , I will go with him too, I know this too well , You aske too to for it,

blaets / stof / kap / &c. But ardent / *Clementie* / *Serpent* / *Obligatie* / *succes* / *salvatie* / *Professeur* / *Docteur* / *Humain* / *Serviteur* / &c. Come from the *Latin* or *French*; and borrowed words do ordinarily vary in their termination, according to the Speech from whence they be taken.

2. Further if you do experience, that the words contended about, be used divers wayes, they be then Proper words: as . *De kap van 't Sups* / and, *sp berstet haar kap / mijn kap-stof / kap ik / kapzoen gekapt* / this shewes, that *kap* is a Proper Dutch word: and so with *sak / geeft hem spnen sack / dzaaf-sak / so plaats / sit-plaats / schouw-plaats / speel-plaats / haasten / haastigheid / &c.*
3. But suppose that the said words had the like use in other languages, this does not bereave them of their Property, for Tongues very strang to each other, may have *Primitive* words alike: And therefore, &c.
4. Some words may be distinguished by their nature; as, *bastart* / that is, *een aart van den bast* / likewise *Wontupr* / of *Wondt* and *Apr* / *anker* / of *aan keeren* / *Dploot* / of *Dplen met het loot* / *Boerdeel* / of *Boert* and *deel* / or *Boer* and *deel* / *Natuer* / of *na het Her* / *gozdijn* / of *gozt* / and in alle *Man* / of *al eene Man* / *House-bandt* / of *House* and *bandt* / *Wedgenoodt* / that is taken from *bed* and *nooden* / ofte *bed* and *genieten*.

SECTION. XXIV.

IT often happens, that each syllable is in its self Pronounced well, and yet the accent may not be good, as when divers syllables are spoken one after another, for

S E C T I E. XXIV.

Het gebeurt dikmaal / dat elke silbe in haar selven wel Hit-gesproken wordt / ende dat nochtans de klank niet goet en is / als men verscheide silben naar malkanderen spreekt; als het Woordt Table, ofte Student, elke silbe verscheiden gesproken zijnde / soo en is er geen klank waar te nemen: Maar als men in Student, de silbe dent, hardt uit-sprekt / soo heeft het Woordt eenen quaden klank: Hier af volgen eenige Aan-teekeningen.

1. In alle een-silbige Woorden en valt in het Hit-spreken ofte Klanken geen verscheidenheid: ende alle een-silbige Woorden worden in Rym voorgezongen ofte voorgezongen lange ofte korte silben genomen: Behalven in eenige Bpwoorden ende Koppelingen: als /
If. well. ill. till. then, &c.

2. In alle Woorden die drie ofte meer silben hebben / en behoeft men alleenlyk maar op de twee laatste silben in het Hit-spreken acht te nemen.

3. In alle woorden is ten minsten een lange silbe.

4. Daar en zijn geen twee-silbige Woorden / welke twee lange silben hebben / behalven die uit twee-klanken bestaan; als maintain, mountain.

5. Als in een Woordt / ofte silbe twee Klank-letteren komen / soo is dat Woordt ofte die silbe altyds langh: als / heaven, redeem, good, fruit.

6. Alle Woorden die met een eindigen / daar af is de silbe langh: als like, chafe, grace, conduce, (Sectie. II.) behalven come, some, done, dome, die kort sijn: desgetijds eenige van de Woorden / ofte silben in de voorgezongene III. Sectie aangeroert.

example in Tafel / every syllable being spoken apart : there is then no accent to be taken notice of : But if in Tafel/ the syllable fel/ be pronounced hard, then it hath an accent; concerning this take these following annotations.

1. In all Monosyllables there is no certain difference in their Pronounciations; for all Monosyllables are taken either for long, or for short syllables in Poëtri; except some Adverbs and Conjunctions: and such as these, dan/ en/ hen/ der/ ter/ de/ se/ ge/ be/ ver/ &c.

2. In all words that have three or more syllables, men behoof onely to take notice but of the two last syllables in the pronounciation.

3. In all words you have one syllable long at least.

4. There are no words consisting of two syllables that have two long syllables; unless they be both Diphtonged; as Boongaart / Wijnsteen/ aangaan/ booztaan/ boozdeel/ nadeel/ hence.

5. All Diphtongs in what ever word, or syllable they be, make that word, or syllable long: as, geloof / bequaam/ gebaan/ gebuidelt/ Woestijne.

6. If a syllable standeth before, or after a long syllable, in the same word; that syllable then is short, except a Diphtong come in it: as, aangaande.

7. All denominatives which end in heit / and words ending in ich / igh/ e/ en/ lik/ el/ or er/ have there termination short; as, goedigheit / vriendelijckheit / vrouwe/ verdragen/ goetlyck / tafel/ Vader/ except eic/ in Majesteit/ graviteit.

8. All words ending in icheit/ ighheit / in ghe/ ykheit/ likewise all borrowed words ending in ie/ have both the last syllables short; as, clerlyckheit/ soetigheit / vriendelijckheit/ blamatie/ executie/ almachtigheit.

9. All words beginning with be / ge/ or ver / consisting of two syllables; likewise every word terminating in ment/ have the last syllable long; as, gequel/ belang/

7. Een klinker komende voór twee Medeklinkers / ofte twee of meer houdigh in 't selve Woort / dan valt de silbe daar van langh; als marvel, torment, substance, &c.

Wel te weten / waameer de silben van malkanderen scheiden; als / distress, behalven minister, &c.

8. Alle Naam-stammige Woorden die in nefs eindigen / daar af is de silbe nefs kort; als godliness, friendliness.

9. Alle byeenste Woorden die in tion, tie, ious, eous, eindigen / hebben de leste silbe op een na kort; als satisfaction, honesty, gracious, dangerous, advantageous.

10. Alle Deel-nemingen die in ing eindigen / ende Woorden in ment, ende ish, zijn langh; als loving, teaching, testament, clement, popish.

11. Cle, ble, gle, ple, zijn kort; als table, spectacle, angle, strangle, wrangle, tangle, trample, temple, example.

S E C T I E. XXV.

Door sekere Figuren isht dese Tale in hare Woorden ende silben / ofte Vermeerderingh, ofte Verkortingh; als /

1. Door eene letter ofte silbe voór aan een Woort te stellen; als / arisen, voór risen th'heavens. th'earth, Dese Figuren woórdt Prothesis genoemt.

2. Door vet van het voórste eenes Woords af te nemen; als live waters, voór alive waters; gainst, voór against; vantage, voór advantage; complished, voór accomplished; em, voór them; vested, voór invested: En is Apheresis genoemt.

3. Door eene letter ofte silbe in eenigh Woordt uit

verlof/verdzagh/ Testament/ Clement.

10. All participles of the present tense do end in two short fillables : as, *minnende/zegeneide/leerende/roepende/koopende.*

Merkt: In Section II. I said, that the five vowels be short, which is to be noted when the accent do not fall in that fillable, which accent in some words might be written with a double vowel : as, *spzeken* / here *spze* is long ; by the 4. and 7. annotat, and it might be written *spzeken* / but to fill up fillables with many letters, is to be rejected, and as much as may be to be avoided, though for the learners sake we have practised it in this tract.

S E C T I O N. XXV.

BY certain Figures this Speech suffers, either *augmentation*, or *abridgement* in its words, and fillables : as,

1. By putting a letter, or fillable unto the beginning of a word ; as, *egeen* / for *geen* / & *edogh* / for *dogh* : This Figure is called *Prosthesis*.

2. By taking away ought from the beginning of a word : as, *komen* / for *gekomen* / *edaan* / for *gedaan* : This Figure, contrary to the former, is named *Apharesis*.

3. By leaving out, or taking away a letter, or fillable from the midst of a word : as, *silbe* / for *silabe* / *goetshéit* / for *goedigheid* / *Zetse* / *Hollandse* / *Eugelse* / *Duitse* / *Hithereise* / for *Zaoufche* / &c. *Spoen* / for *spoeben* / *stagh* / for *stadigh* : This Figure is named *Syncope*.

Note: In many words letters may be thus omitted, without altering the sence in their Pronunciation, as in *hoozen* / *hozen* / *spzeken* / *spzeken* / *bzienelijckheid* / *bzienelijckheid* / *Goddelijckheit* / *Godlijckheit* / *Gzaaf* / *felijck*.

uit te laten: als/declin'd, vooz declined; I le, vooz I will. Girdst, vooz girdest; Pardning, vooz pardoning; Gospel, vooz godspjel; I pry thee, vooz I pray thee; Dese wozt Syncope genoemt.

Merkt: In vele woorden kan men aldus Letteren nalaten/sonder den zin in 't uitspreken te veranderen: als/ in plague, de u. in receipt, de p. righteousness, rightousness, commandement, commandment, covenant, covnant, fourme, forme, daungerous, daungerous, labour, labor, forraigne, foraine, &c.

4. Vooz eene Letter ofte silbe aan het einde eenes Woorts by te stellen: als/ Gods, vooz God his. Souls, vooz soule is. Greats, vooz great is. Learners, vooz learner his. Peters, vooz Peter his. I warrantim, vooz I warrant him. Dese Figure wozt Paragoge genoemt.

5. Vooz eene Letter ofte silbe van het einde eenes Woorts af te nemen: als/wind, vooz winde; kind, vooz kinde; solemn, vooz soleme; find vooz finde; behind, vooz behinde; often, vooz often times. Ende de wozt genoemt Apocope: Paragoge zijn tegendeel.

6. Vooz eene Letter ofte silbe in 't midden eenes Woorts in te setten: als/Maister, vooz Master; Forthward, vooz forward; Trueth, vooz truth; Graunt, vooz grant; Lead, vooz led; Read, vooz red; Marveyl, vooz marvel; Inveighed, vooz inveyed; Answearing, vooz answering. Deze Figure hiet men Epenthesis.

7. Vooz twee Winkers ofte silben soo te zamen in te trekken / dat men die in eene silbe uitsprekt: als/stretch, vooz stretched; heavn, vooz heaven; lovd, vooz loved; madst, vooz madest; ore, vooz over; evn, vooz even; fortnight, vooz fourteen-night.

Merkt: Vooz Deze manier van doen/ stelt men dikmaals een s, in de plaatse van is, ende his: als/hees, vooz he is; bys, vooz by is, ofte by his; fors, vooz

felijckheit/ Gzaaflijckheit/ and eene/ ene/ (i. e. if the accent be in it, a letter then may well be left out) so zuikx/ zuix/ koninkx/ koninx/ eerlijcx/ eerlijx/ and rein/ for reyn/ zide/ for zyde/ Godt/ for Ghodt.

4. By adding, or putting a letter, or syllable to the end of a word; as, hy heester/ for hy heeft/ onme/ for om/ ditte/ for dit/ Ikke/ for Ik/ rechter handt/ for rechts handt/ uit der Stadt/ for uit de Stadt/ tot der doot/ for tot de doot/ van der handt/ for van de handt. This Figure is called *Paragoge*.

5. By cutting of, or taking away the last letter or syllable from the end of a word: as, vzaaght/ for vzaaghe/ woord/ for woordt/ deze Man/ for deze Man/ uwe/ for uwe/ dik/ for dikwijls/ naant/ for naantwilt/ nog/ for noch/ or noght/ dog/ for dogh/ mens/ for mensch. This Figure is Contrary to *Paragoge*. And is called *Apocope*.

6. By interposing of a letter, or syllable within, or in the midst of a word: as, gegeten/ for geeten/ vyzpighheit/ for vyzpheidt. And is called *Epenthesis*. Contrary to *Syncope*.

7. By contracting two vowels, or syllables into one, so as that it is pronounced as if it were but one vowel, or syllable: as, Werldt/ for Wereldt/ gantsch/ for gantschelijck/ spoen/ for spoeden/ staigh/ for stadigh/ hence.

Note: By this way of doing t/ is often times put in stead of het: as, 't klein/ 't volck/ for het klein/ het volck/ and s/ for des: as, 's morgens/ for des morgens/ and k. for Ik: as, 'k wil/ 'k zal/ 'k hebbe/ for Ik wil/ Ik zal/ Ik hebbe. This Figure is called *Syneresis*.

8. By taking two syllables for one, or when one syllable is divided into two Parts. as, sterben/ for sterben/ helangh/ for klangh. And is called *Diacresis*.

9. By putting one letter for another: as, kinnen/ for

hooz for his; seemes, hooz seemeth. Deze Figure woꝝdt Synzresis genoemt.

8. Hooz in de plaatze van eene / twee silben te nemen; als / haddeſt, hooz hadſt; broughteſt, hooz brought. Ende woꝝdt Dizresis geheeten.

9. Hooz in de plaatze van d'eene een ander Letter te stellen; als/enquire, hooz Inquire; Endeavour, hooz Indeavour; Plow, hooz plough. Deze noemt men *Antitheſis*.

10. Hooz 't veranderen van een Letters plaatze: als/ whose, hooz whoes; name hooz naam, &c. De Engelsche/ in hare Orthographie, hebben dit veel in 't gebuik / gelijk als men in Sectie IV. bespeuren magh / ende daarom moet een Ne'erlander, die Engels leeren wil / hier wel op letten. Deze Figure noemt men *Metathesis*.

S E C T I E. XXVI.

Daar zijn zekere verhoꝝtzelen/hooz de Engelschen in hare Schriften gebuikt: als/

a i o u & nt.	} hooz	an, am,	} y ^c .	} hooz	} the.	
		en, em,				} y ^t .
		in,	} y ^u .			} thou.
		on, om,	} or.			} our.
		un, um,	} yor.			} your.
		and.	} wt. wth.	} with.		
		ment				

wch. wc.	} hooz	} which,	} Sr.	} Sir.			
Viz.					} to wit,	} K ^t	} Knight.
&c.							

Maty.

kennen ; dincken/ for dencken ; konnen / for kunnen ;
 misschien/for maghschien ; isser/ for is daer ; totter/
 for tot der ; ze / or se / for ze / or for haar/ heur/
 or hun ; seper / for zeker ; sus / for dus / or aldus ;
 heel / for zeer ; alder / for aller. This Figure is called
Antithesis.

rd. By changing the letters place ; as ; eenre / for een-
 ner. And this Figure is called *Metathesis.*

SECTION. XXVI.

Here are certain abbreviations used by them, in
 their writings : as,

ā ē i ō	} stands for	{ an/ am. en/ em. in. on/ om. }	{ ū. ēn. (3.) }	} for	{ un/um. ende. ende.

n3. m3. h3. d3.	} for	{ niet. met. het. dat. }	{ u l. is u lp. or u lieden. ghp l ghp lp. ghp lieden. 3p l. 3p lp. 3p lieden.

&c. Ende zoo voort.

Kon. Majest. for Koninglijke Majesteit.

Prin. Excell. for Princelyke Excellentie.

E. E. Achtb. for Edele Erentfeste Achtbaarheidē.

Hoog: Mog: for Hoogh Mogende.

Capit. for Capitein/ &c.

H. for { Heere.
Heilige/ &c.

Maty.	Majesty.
Hoble.	Honorable.
Wship.	Worship.
Worpsful.	Worshipful.
Hd.	Honoured.
Loz.	Lordship.
Rd.	Reverend.
Esqr.	Esquire.
Cap ^r .	Captain. Ende veel andere meer.

S E C T I E. XXVII.

Daar zijn zekere Distinctien, ende Punctuatiën, die sp in hare Schriften gebzuiken: als/

- (/) Wordt een Comma genoemd.
- (:) Heet men Colon, of dubbelde punct.
- (?) Een Interrogatie.
- (') Is een Apostrophe, toonende de weghneminge/ ofte verstwijginge eener blink letter.
- () Is een Parenthesis.
- (!) Is een teikē van Verwondering, ofte Admiratie.
- (-) Is een Verbindinge.
- (=) Noemt men een Deelingē, ofte Divisie.
- (.) Een Punctum, ofte punct, te kennen geb ende het slot van eenen geheelen zin.

Widus hebbe ick in XXVII. Sectien vol-eindicht / 't gene ik dachte noodzakelijk / ende dienvolgende nuttelijk vooz H. L. te ziju; Māngaande de betekēninge van eenige Engelsche Woorden onvertaalt/ die zullen wy (indien 't de Heere wil) achter aan 't volgende Tweede Deel, in een Aanhangzel, met hare beduidingh aantekenen; ende besluiten dan alzoo dit Eerste Deel met E Y N D E.

SECTION. XXVII.

T Here are certain pointings, which they use in their wrytings: as,

(/) Or (,) is a *Comma*.

(:) Is a *Colon*.

(?) An *Interrogation*.

(') Is an *Apostrophe*, which notes the taking away or the concealing of a vowel.

() Is a *Parentbesis*.

(!) Is a note of *Admiracion*.

(-) A *Copulation*.

(=) A *Divisjon*.

(.) A *Point*, or full stop.

Thus in *XXVII. Sections* I have finished, what I supposed needful, and consequently useful for you: as concerning the signification of some Dutch words, which be not *Interpreted*; Them we will (*God willing*) give you an account of, and note them down with their sence, and meaning in an *Appendix*; to the following *Second Part*; and so conclude this *First Part* with

F I N I S.

Een Kleine
O E F F E N I N G,
Tot een Besluit.

Indicative moode. Present tense.

Dear friend, what do you do all the day? or the whole day?

I Exercise myself in things, that do edify.

And I, what do I at this hour?

Thou art in a good Mood when you have money.

What doth your Brother *Adam* now at this time?

He is jocund (*glad, cheerful*) when he hath good Company.

What do ye now?

We rejoyce (*are merry*) and have peace, and plenty in our Country.

What think you, that we do dayly?

Ye are Content when ye have sufficient of Gold, and Silver.

What do those good *Companions*?

They are (*or be*) pleasant, when they are busy about their work or employment.

Denying. They be not.

Affirming. But they be.

The Preterimperfect tense.

Worthy Brother, what did you almost?

I was Ioyful, and hath it wholly according to my Wish

What think you, I did there above?

You were writing, and hadst delight therein.

What did *Bernard* below?

He was sick, and had a desire to dye.

What did ye together in the Garden?

We were sad (*sorrowful*) and had heart grief.

A Small

E X E R C I S E,

For a Conclusion.

De Toonende manier. Tegenwoordige tijd.

Liebe Vriendt / wat doet gy al den dagh? ofte
den gantschen dagh?

Ik seffene mijn selven in slichtelijke dingen.

Ende **I**k / wat doe ik te deser uren?

Gy zijt wel gefindt als gy Gelst hebt.

Wat doet u Broeder Adam nu ter tijdt?

Hy is lustigh / als hy goedt geselschap heeft.

Wat doet gy luiden nu?

Hy zijn blyde / ende hebben Vrede / ende overbloet
in ons Landt.

Wat meent gy dat wy dagelykx doen?

Gy l. sijt te vreden / als gy genoegsaam Goudt
ende Silber hebt.

Wat doen die goede Maats?

Sy zijn Vrolyk als sy besigh in 't werk zijn.

Loochenende. **S**y en zijn niet.

Bevestigende. **S**y zijn immers.

Den Onvolkomen geleden tijd.

Waarde Broeder / wat dede (ofte deeft) gy
schier.

Ik was verheught / ende had'et heel na mijn
wensch.

Wat dunkt gy / **I**k daar boven dede?

Gy schreef (ofte waar't schryvende) ende hadt
vermaak daar in.

Wat deedt Bernaardt om Iaagh / ofte beneden?

Hy was siek / ende hadde lust te sterben.

Wat deedt gy l. t' samen in 't Hof.

Hy waren vroebigh / ende hadden hertsweer.

Gesse (*recker*) what we did in the kitchen ?
 Ye were weary, and had a desire to rest.
 What did the Souldiers in the field ?
 They were well, and had their pleasure.

In the Preter tense.

Loving Neighbor, what did you yesterday morne ?
 I was welcome, and had what I desired.
 Know you what I did, at that same time ?
 Thou wert provoked (*disturbed*) and hadst a great
 paine.
 What did your Son in law *Charles* yesterday ?
 He was gone forth, and had good Company.
 What did ye the day before yesterday ?
 We were glad, and had it before the wind.
 Know ye what we did then ?
 Ye were ill, and would be worffe.
 What did the Merchants the other day ?
 They were all amazed, and had great perill, or dan-
 ger.

In the Preterperfect tense.

What have you done in time past ? or in former
 time ? &c.
 I have said, and done what I was able.
 Thou hast questioned, and Answered.
 He hath eaten, and druncken.
 She hath sought, and found.
 We have bought the Cloth, and paid for it.
 Ye have wonne the play, and lost it.
 They have delivered, and sent the goods.

Querying, &c.

Have I said, and done ?
 Hast thou gone, and returned ?
 Hath he saved his life with losse of ship and goods ?

Maedt wat wy in de Keuken deden ?
Ghy l. waart moede/ ende had luſt te ruſſen.
Wat deden de Krijghs-knechten in 't helt ?
Sy waren wel/ ende hadden haren luſt.

In den Geleden tijdt.

Beminde Buurman / wat deedt ghy Giſteren
ochtent ?

Ik was wellekom / ende hadt 't gene Ik be-
geerde.

Weet ghy wat ik te dier tijdt dede ?

Ghy waart verſtoort/ ende had een groote pijn.

Wat dede Karel uw' Behouwt-zone giſteren ?

Hy was uitgegaan/ ende had goet geſelſchap.

Wat deedt ghy l. eergiſteren ?

Wy waren blijds/ ende hadden 't booz de wint.

Weet ghy wat wy doen deden ?

Ghy l. waart qualijk/ ende woud erger zijn.

Wat deden de Koopluiden leſtent ?

Sy waren alle verbaast / ende hadden groot ge-
baar.

In den Volkomen geleden tijdt.

Wat hebt ghy in den boozgaanden tijdt ge-
daan/ &c.

Ik hebbe gezeit/ ende gedaan wat ik vernocht.

Ghy hebt gebzaacht/ ende geantwoort.

Hy heeft gegeten/ ende gedronken.

Sy heeft gezocht/ ende gebonden.

Wy hebben het Laken gekocht / ende daar booz
betaalt.

Ghy l. hebt het Spel gewonnen/ ende verlozen.

Sy l hebben 't goed gegeven/ ende gezonden.

Vragende, &c.

Heb ik gezeit/ ende gedaan ?

Hebt ghy gegaan/ ende wederom gekeert ?

Heeft hy ſijn leven behouden / met verlies van
Schip ende goet ?

Denying, &c.

I have not done, nor said.

Thou hast not read, nor writ.

He hath not lost his ship, nor goods, &c.

Questioning, &c.

Have not I done, & said?

Hast not thou done ill, to lose thy honour, and Credit, &c.

In the Preterpluperfect tense.

What had you done ere, (or before) I came?

I had spoken, and listened.

Thou hadst ript, or undone, and done, or made it again.

He had broke his fast, and dined.

She had known, and neglected it.

We had delivered, and received.

Ye had lent, and borrowed money.

They had waited, and hoped.

Querying, &c.

Had I spoken? and listened?

Had you gotten money? and spent it?

Denying, &c.

I had not heard nor spoken: thou hadst not grieved, nor lamented, &c.

Questioning, &c.

Had not I heard, nor spoken? hadst not thou, &c.

In the Future tense.

What will you do after dinner, (after-noon)?

I will, or shall be rich, and have abundance.

What shall, or will I do anon, by and by, or almost?

What shall, or will be poor, and have nothing at all.

Ontkennende, &c.

Ik en heb niet gedaan / noch geſeydt.
Gp en hebt niet geleſen / noch geſchryven.
Hp en heeft ſijn ſchijp / noch goetd verlozen / &c.

Vragende, &c.

En heb ik niet gedaan / en geſeydt ?
En hebt g^d niet qualijk gedaan / uw' zere / ende geloof (ofte Credijt) te verlieſen / &c.

In den meer als Volkomen geleden tijdt.

Wat hadt g^d gedaan / al eer ik quam.
Ik hadde geſpoken / ende geluſttert.
Gp hadt ontbrent / ofte ontmaakt / en't hermaakt.
Hp hadde ontbeten / ende noenmaal gegeten.
Zp hadde geweten / ende verwaarlooſt.
Wp hadden gelevert / ende ontfangen.
Gp l. hadt Geld geleent / ende ontleent.
Sp hadden gewacht / (gebeidt) ende gehoopt.

Vragende, &c.

Hadde ik geſpoken ? ende geluſttert ?
Hadt g^d Geldt gekregen ende verquilt ?

Loochenende, &c.

Ik en hadde niet gehoozt / noch geſpoken.
Gp en hadt niet getreurt / noch gekarnt / &c.

Vragende, &c.

En hadde ik niet gehoozt / noch geſpoken ?
Hadt g^d niet ? &c.

In den Toekomenden tijdt.

Wat ſult g^d na noenmaal / (middagh) doen ?
Ik ſal ſick zijn / ende oberblaedt hebben.
Wat ſal ik ſchier / ofte by kants doen ?
Gp ſult Arm zijn / ende niet met allen hebben.

What think you, that *Nicolas* will do to morrow?

He will be wise, and bear a great name.

What will ye do over to Morrow?

We shall be well Inter tained; and receive a thousand thanks, or receive thanks a 1000 fould.

What will, or shall we do the next week that cometh in?

Ye shall be happy, or prosperous? and have the purse full.

What shall the honest people do hence forward?

They shall be in peace, and shall have joy and rest eternal.

*The Imperative moode. In the Present,
and Future tense.*

Be briske, or frolike, and be of good Courage.

Tell *James*, that he be diligent, and vigilant.

Let us be prudent, or wise, and keep correspondence with the good.

Be ye Courteous, and have an humble heart.

Bid them, that they pray to the Almighty, and receive his gifts and benefits, thankfully.

The Optative moode.

God graunt, I be wise, and I had my wish.

Oh! that you were rich, and hadst thy desire.

I would, he were modett (*Civil, Courteous*) and had any Comeliness, or pleasantness in gesture, and grace in Speech, and utterance.

Oh! if we were wise, &c.

The Subjunctive moode.

Although I have but little mony, yet have I not a weak Courage.

Though you have a small body, yet hast thou not a little heart.

Although he hath many words, yet hath he not many wises, &c.

Wat meyndt gy/ dat Nicolaas morgen doen ſal ?
Hy ſal wijs zijn/ ende eenen grooten Naam voer-
ren.

Wat ſult gy overmorgen doen ?

Wy ſullen wel getoest worden/ ende duifendt ſont
dank hebben.

Wat ſullen wy de naaſt komende week doen ?

Op l. ſullet gelukkigh zijn/ ende de Woſſebol heb-
ben.

Wat ſullen de Wrome Luſden beoſtaan doen ?

Sp ſullen in vrede zijn/ ende ſullen vzeught/ ende
ruſte hebben in der eeuwighheidt.

In de Gebiedende manier. In den Tegenwoor-
digen, ende Toekomenden tijdt.

Weeft luſtiggh ofte vzolijck/ ende hebt goeden moet.

Seght Jacob dat hy neerſtiggh zy/ ende 't ooge in't

Sepl hebbe/ (dat is wakker.)

Laat ons voozſichtigh weſen/ ende t'ſamen han-
delingh met den goede hebben.

Weeft gy l. goedertieren/ ende hebt een ootmoes-
digh hert.

Seght hyn dat sy den Almogenden bidden/ ende
ſyn gaben en weidaden in dank outfangen.

De wenschendemanier.

God gebe/ dat ik wijs zy/ ende mijnen wensch
hadde.

Och! dat gy rijk waart/ en uwe begeerte haddet.

Ik woude dat hy heuſch waart/ ende eenige beval-
ligheidt hadde.

Och! of wy wijs waren/ &c.

De Ondervoegelijke manier.

Al is 't dat ik luttel Gelt hebbe/ ſoo en heb ik
geen kleinen moedt.

Al is 't dat gy een klein lichaam hebt/ ſoo en hebt
gy geen klein herte.

Hoe wel hy vele woorden heeft/ ſoo en heeft hy
niet vele ſchoone dagen/ &c. Plural, &c.

When I told the truth, then was I hated of every man.

When you had leave, then you ceased not from play.

When *Isaac* stood at the Table, he served as a skinker (a filler of wine) or as a waiting man, &c.

Considering that I have been at your's, have not I kept my word?

Though you have eaten hony, yet you have not sucked the hony Combs.

Now that *Andrew* hath gone to seek peace, he shall be blessed, &c.

Considering that I had had toyle, and trouble, so ought I also to have some reward.

Sith that (for so much as) thou hadst bee at the Wedding (marriage) you ought also to go to the funeral.

Although that D. had come at day-break, yet should he not have been time enough, &c.

When I shall be sicke, or ill, you shall then be my Physitian.

When thou shalt have a long gown, they you will be counted a Doctor.

When *Sophyrus* shall keep watch, he then will betray the City, &c.

The Infinitive moode.

The work of honest people is, to have such in esteem, that follow the thrut.

To fast outwardly, to pray with the mouth; to do Almes in publik for to be seen and Commended of the world, is not this the life of Hippocrites?

The dealing of right Merchants it is, to look more at the common profit, then at ones own (self,) advantage, or gain.

Not to have learned what is necessary, and meet for age, is much be wailed by old (or *Antient*) men.

Doen ik de waarheid seide / doen was ik van elk een gehaat.

Als gy oozlof hadt / soo en hielt gy niet op van spe-
en.

Doen Izaak aan Tafel stondt / soo diende hy als
Schenker / of Serviteur.

Bemerkt dat ik t' uwent gewoest heb / en heb ik mijn
woort niet gehouden ?

Al schoon dat gy Honigh ge-eten hebt / nochtans
en hebt gy de Honigh-raten niet gesogen.

Ja dat Andries den vrede heeft te zoeken gegaan /
soo zal hy zaligh wesen / &c.

Bemerkt dat ik arbeid gehad hadde / en moeite ;
soo behoorde ik ook eenigen loon te hebben.

Wilt dat gy ter Huiloft gewoest haddet / soo
behoorde gy ook ter Hit-baart te gaan.

Al waart dat D. in de dageraat / (of in't kriecken van
de morgen) gekomen hadde / noch en soude hy niet tijts
genoegh gewoest zijn / &c.

Als ik krank ofte qualijk gestelt zijn zal / gy zult
dan mijnen Genees-meester / (Do&oor, of Arts) wesen.

Als gy eenen langen Tabbaart zult hebben / dan
soo zult gy Medicus, Medecijn-Meester / (of Arts) geacht worden.

Wanneer / of als Zophyrus de Schilt-wacht hou-
nen zal / soo zal hy van de Stadt verraden / &c.

De Onbepaalde Manier.

't Werk van eerlijke luden is / om sulken in achtning
(of waardering) te hebben / die de waarheid nadoelgen.

Hiterlijk te vasten / met den mont te vlieden / ende ael-
moessen in't openbaar te doen / om van de weerelt ge-
sien ende geprezen te worden / is dit het leven der Hy-
pocriten / (huichelaars, schijn-heiligen, geveinsden,) niet ?

De Koophandel (of verhandeling) van rechte koop-
luden is meer te sien op't (na't) gemein proffijt / dan
op eigen voordeel of baat.

Niet geleert te heben 't gene dat voor den Ouder-
dom noodig (of noodelijk) ende bequaam is / woort van
den Ouden deel (of te leer) beklaagt / ofte beweent.

Of Participles.

In telling the truth, I render my self hateful.

Living soberly and carefully, so N. waxed old.

By gaining, and sparing, wee become Lords of yearely Rents, and renewses.

In resting, and Ceasing from all work or labour, they grew lazy, and loakish.

Ruminating the H. Scriptures, so men become wise, civil (or gentle) composed, and dextere, (or quick of wit.)

By bragging, bravading, vaunting, and letting in way of Ostentation, wee produce to our selves dishonour, and shame.

In going above our estate or degree, both the godly, and the world too, are offended, or scandalized thereby.

Permitting, and suffering evil, you make your self guilty, or culpable.

Beginning well, and ending well, causeth the worke to be commended, or *praised*.

Between purpleblinde, and being starke blinde, their is a vast difference.

A foolbold may so on be shot, by speaking unawisedly or inconsiderately.

Rewarding the worke, sweeteneth the sowre or crabbed labour.

Impersonals.

Yesterday they arose (or did arise) and acted marvellously, To morrow they will do some thing that's good by the grace (or helpe) of God.

It pleaseth mee that they do warantable things, or els that they leave it undone.

Men should not do amisse, to shew whiter I pronounce amisse.

God grant that men may get (or draw) vantage, and profit out of (or by) my wrytings.

Men get a hoarse throate by speaking shrill, and lowde. It breaketh my loynes a peeces.

It's our part to praise God for his Spirit and Truth,

Amen.

Van Deel-woorden, ofte Deel-nemingen.

De waarheidt seggende / (bootschappende) — maak ik my hatelyk.

Soberlyk / en besozglyk lebende / soo wozt N. out.

Al volmende / en sparende wozen wy Rentenierys.

Van allen werk rustende / en astatende / (ophoudende) soo wozen sy I. leup / en beugh.

De H. Schryft herknauwende / soo wozt men wyjs / heusch / geschikt / ende behendig.

Al trotsende / proukende / beroemende / ende pochende sich aan-stellen / (ofte met Ostentatie al aan tredende) doen wy ons selven oneere ende schande aan.

Boven ons staat / ende graat gaande / beide de Godts bzychtigen / en de weerelt ook / zyn daar dooz geargert.

't **Quaat** toe-latende / ende lydende / maakt gy u selfs schuldigh / of strafbaar.

Wel beginnende / en wel voleindigende / doet het werk pryzen.

Tusschen stiksiende / ende geheel blindt zijnde / isser een wydt ende bzeet onderscheidt / of verscheidenheidt.

Onbedachtsaamlyk / ofte roekelooslyk sprekende / magh een **Har** sijn pyl dza geschoten wozen.

't **Werk** beloonende / versoeter den suuren arbeit.
Onpersoonlijken.

Gisteren stondt men op / en deden wonderbaarlyk / **Morgen** zal men met Godts genade (of hulpe) wat goets doen.

Het belieft my dat men geozlofde dingen doe / ofc dat men't late staan / (oft ongedaan.)

Men soude niet qualijk doen / te wyssen (ofte toonen) of ik qualijk prouonciere / (ofte uitspreke.)

Godt gebe dat men uit mijn schrybens nut en proufijt trekken magh.

Men krijght een heesche keel dooz obercherp / en luidt te spreken.

Het bzeekt mijn lendenen aan stukken.

Het staat ons Godt te loben dooz sijn Geest en **Waarheidt** / Amen.

Den Engelschen ende Ne'erduitschen

VOCABULAAR,

Ofte

WOORDT-BOEKJE.

The English, and Low Dutch

VOCABULAR.

Door

FRANCOIS HILLENIIUS.

MAATSE
NEDERL. LETTERK.

LEIDEN

TOT ROTTERDAM,

Gedrukt by *Bastiaan Wagens*, Boukverkooper,
'op't Steyger. In't Jaar 1664.

CAPITTEL I.

Een Morgen groetenisse
tusschen A. B. ende
B. D.

GODT gebe
H. A. een
goede mor-
gen / Heer.
Ende H.
A. van ge-
lykke mijn Heer: eene goe-
de morgen / ende een goet
jaar.

De Heere vergunt H. A.
een goede morgghen Sei-
gneur.

Mijn Heer, 't selve zp
H. A. gegeven / met alle
voorzpoet.

Goede morgen Jof-
frouw / Matresse / &c.

Ende u ook; Godt gebe
H. C. een goede morgen
Seigneur, ende H. A. des
gelijck Meester C.

Goede morgghen Buur-
man.

Ik bedanke H. C. mijn
liebe naasten / (gebuur.)

Godt gebe u een goeden
dagh / Meester B.

Ende u ook Mr. A.
De Heere gebe H. C.
een vrolijkken dagh.

Een goede / ende een
blve dagh zp H. A.

Monseur, Ik bedank
H. C. seer ootmoedelyk.

CHAPTER I.

A morning Salutation be-
tween A. B. and B. D.

GOD give you a good
morrow, Sir.

And to you likewise, Sir,
a good morrow, and a good
yeare.

The Lord graunt you a
good morrow, Sir.

Sir, thesame be given to
you, with all happiaes, (or
prosperity.)

Good morrow Madame,
Mistresse, &c.

And to you also. God give
you a good morrow; Sir,
and to you thesame in like-
manner Master C.

Good morne, (*morning*)
Neighbour,

I thanke you my louing
Neighbour.

God give you a good day
Maister B.

And to you also Mr. A.
The Lord give you a joy-
full (*frolik*) day.

A good, and a merry day
be to you.

Sir, I most humbly thank
you.

Sir, God give you. (*good luck,*) and all prosperity.

I wish the same to you with a good heart.

I wish you a good day.

I wish the same to you likewise.

Sir, how doe you doe this morning.

Sir, ready to doe you any service.

Sir, how goe's it with your health this morning-tyde.

Sir, very well at your Commandement.

Let this be a prosperous day to you, Sir.

My deare friend; & that it might not goe ill with you too.

How have you rested to night.

Well, God bepraised (*or I thank the Lord.*)

Sir, what doe you up so early this morning; abroad in this coole weather? I pray you.

How, (*why*) is it not time to be up; and as concerning the weather it is temperate, and tolerable,

Seigneur, Godt geve H. C. goet geluk/ende alle boozspoedigheidt.

't Selve wensche ik H. C. met goeder herte.

Ik wensch H. C. een goeden dagh.

Ik wensche H. C. 't selve insgelijck.

Mijn Heer, hoe haert gy desen ochtent.

Seigneur, bereidt om H. C. eenigen dienst aan te doen/ (ofte te bewijzen.)

Mijn Heer, hoe gaat 'er met uw' gezondheid in desen ochtent stont.

Monsieur, seer wel tot uwen gebode.

Hw' moet desen dagh; (Mijn Heer) een boozspoe- digh dagh zijn.

Och dattet ook met H. C. niet en mocht qualik gaen: mijn waarde vrient.

Hoe hebt ghy van desen nacht gerust?

Wel/ Godt lof/ (ofte Ik dank den Heere.

Seigneur, wat maake H. C. dees morgen-stont soo vroegh op/ buiten in deze koelte/ ofte koel weder/ Ik bid u?

Hoe/ is 't niet tijdt op te zijn? ende wat het weder belanght/het is tames- lijk/ ende verdraaglijk/ ofte verdraagzaam.

Waarom staet ghy soo
vroegh op?

's Morggens (ofte 's
uchtens) vroeg op te staan
is het aldergezoutste ding
van de gantsche Werelt.

Wherefore doe you rise
so soone?

To rise early (or betimes)
a mornings, is the most
whole somest thing of all
the World.

CAPITTEL. II.

Begroetingen in 't ont-
moeten, (ofte tegen-
komst) en van elkan-
deren scheidende, tus-
schen A. B.

Godt behoude H. A.
Meester B.

De Heere behoede H. A.
ook/ mijn Heer.

Godt beware H. C.
hertelik Seigneur.

Ende H. C. ook alsoo
Cordialik: zyt ghy wel
te pas?

Hoe haart ghy/ mijn
Heer?

Hoe hebjet gemaakt ze-
dert d'anderen dagh? Hoe
gevoelje u zelven zedert
gisteren?

Seer wel: Ik ben wel
Godt 3^e dank / tot uwen
dienst.

Hoe staat 't leven all?
mijn Heer.

Seigneur, Ik bevinde
dat ik wel te pas ben:
Godt 3^e geloost.

CHAPTER. II.

*Salutations at meeting by
the way: and parting
one from each other, be-
tween A. B.*

God saue your Master
G. B.

The Lord preserve (or
Protect) you likewise Sir.

God saue you heartily
Sir.

And you also as Cordia-
ly: are you well.

How doe you doe, Sir.

How have you done sin-
ce the other day? How doe
you feele your selfe since
yesterday.

Very well, I am well
thanks be to God, as your
service.

How stands it with your
health Sir.

Sir, I finde my selfe well,
praised be God.

And you *Sir*, how is it with you? well?

I also am in health blessed be God, how do's your Father, and your Mother, how doe they doe, and all the whole family, are they in health?

They are in good health: God be praised:

How go's it with you my friend?

It go'es well with mee go'es it but so well with you my louing friend?

I wish you good health *Sir*.

The same I wish to you also, *Sir*.

How go'es it with your affaires.

How stand's the matters with you?

Very well, *Sir*.

I salute you, *Sir*.

And I you the like.

Are you well, are you well disposed?

I fare well: Indeed (or verely) I am in good disposition of body) I am healthfull, and in good prosperity.

Ende ghy / mijn Heer, hoe is 't met H. V. ? Wel?

Ik ben ook gezondt / gezegent zy Godt; hoe vaart H. V. Vader / ende H. V. Moeder / hoe vaarsen: ende al het geheel Hups-gezin / zijne ghesondt?

Sy zijn in goede ghesontheit: Godt lof.

Hoe gaat 'et met H. V. mijn vriendt?

Het gaat met my alwel: gaat het maar alsoo wel met H. V. mijn liebe vriendt.

Ik wensche H. V. goede ghesontheit: mijn Heer.

Dat selve wensche ik D. V. ook Seigneur.

Hoe gaat 'et met D. V. dingen / (handel) ofte affaires.

Hoe staan de zaken met D. V.

Seer wel / mijn Heer.

Ik groete D. V. mijn Heer.

Ende ik D. V. desgelijcx.

Zijt ghy wel / zijt ghy wel te pas.

Ik vare wel: Ik ben voozwaar wel te pas; (ofte in goede gesteltenis van lichaam) ik ben wel te deeg / ende in goede welbarentheit.

Dat is goet: dat is raar/ ende ongemeen: dat gaat wel/ dat is my wel een aangename tijdinge; dat verblijdt mijn herte: dat is my lief om te hooren: Ik hoorze dat geerne/ voozwaar (mijn Heer) Ik verheuge my altyt uitermaten seer in u. l. welvaart: Ik bidde u. l. besorget uw' gezondheid wel/ behoedt ofte bewaart deez' uw' gezondheid.

Ik bedank u hooglijk. Ik en kan nu niet langer toeben: Ik ven in haast om te gaan: Ik moet gaan (mijn Heer) en wilt my niet langer op-houden/ Ik heb mijn tijdt van doen: Ik en magh hier niet bli-ven staan: Vaart wel Meester A. Adieu: Ik wensche dat D. V. gezondheid magh geduurighlik aanhouden: blijft Gode bevolen / (ofte zijt Gode anbevolen.)

Ende u ook mijn waarde vrient / Gode behoede D. V. van alle ongeluk (ofte ongheval) Gode geleyde D. V. Gode zij met D. V. geliebet u/ (ofte wilt het u gelieven) van mijn- nent wege/ mijn Cordiale groetenisse aan D. V. Wifs-vrouwde ende Kin- deren aan te bieden.

That is good: that is rare, and not ordinary: that go's well, that is pleasing tydings to mee: that rejoyceth my heart: I love to heare that: I heare that gladly, truly Sir, I rejoyce exceedingly alwayes at your welfare: I beseech you to take care of your health, preserve this your health.

I highly thanke you. I can tarry no longer now: I am in haste to be gone: I must goe Sir, be pleased to detain mee no longer; I have need of my time: I may not abide to stand here still: fare you well Maister A. God be with you: I wish your health may continual-ly, or alwayes continue; be you recommended to God.

And you also my dear friend. God preserve you from all mischaunces, God guide you: God be with you may it please you in my name (or in my behalfe) to present my Cordial salutations to your Wife, and Children.

Sir, I thank you, I shall do your message: I kindly salute you in their behalfe, and I pray recommend mee also to your reverend Father and Mother very kindly.

Seigneur, Ik bedanke D. V. (Ik hebje hooglik te bedanken) Ik sal u bootschap doen: Ik groete D. V. vriendelik van hant wegen / ende Ik bidde / doet mijne gebiedenisse ook aan D. V. Eerwaardige Vader / ende Moeder seer beleefdelik / (ofte goet hertiglik.)

CHAPTER III.

Salutations for the Evening tide between G. and H.

CAPITTEL III.

Groetenissen voor den Avondstondt, tuschen G. ende H.

What a Clocke is it Sir.

Hoe laat is het? (hoe veel heeft de Klock) mijn Heer?

What time a night is it? (or what hour of the night may it be?)

Wat ure in (ofte van) der nacht is 't?

What a Clocke is it now, Sir.

Seigneur, wat ure is het nu?

It is ten a Clocke, it is nigh ten: it is wel nigh tenne, it hath strucke ten, it is almost tenne a Clocke, it is about ten a Clocke, Sir.

Het is tien uren (ofte de Klock heeft tien) het is by tien / het heeft tien geslagen / het is by na tien uren / het is outrent tien uren / mijn Heer.

I knew it not, I suppose it is not so late; mee thinks it cannot be so late.

Ik en wist 'et niet / Ik meene het soo laat niet en is / my dunkt dat het soo laat niet wezen en kan.

With your favour, but it is, it is verely, it is so indeed,

Behoudens uw' gunste / het is rogh / het is im-

mers / het is inder daat
alſoo / het is waarlijk
(waarachtigh) mijn Heer,
Ik hebt 't hoozen ſlaan.

Monſieur, wat uure zijn
't die daar ſlaen? weetjet?

Elf mijn Heer, het is
Elfuuren.

Mijn Heer, wat uur
macht doch weſen?

Seigneur, het en kan niet
mankkeren (ontbreken)
maar het moet elf zijn

Dan is het tijdt te bed-
de te gaan / het is als dan
hoog tijdt te gaan ſla-
pen / wy ſullen dan gaan ſla-
pen / wy moeten van ons
praatsjen af-breken / ende
dan ſcheiden / ende na onse
ruſte gaan.

Ik ben niet waakerigh/
Ik heb rechte voort geen
ruſte van doen; Ik ben
niet ſlaperigh / Ik ben nog
heel waaker.

Maer Ik ben doch heel
waakerigh / mijn oog-ſche-
len zijn niet vaak bevan-
gen / ruſt is my ſeer nood-
digh / (ofte Ik hebbe ruſte
ſeer noodig van doen,) Ik
ben ſeer ſlaperigh. Ik en
kan mijn oogen niet lan-
ger open houden / Ik ſegh
D. L. daaromme goeden
nacht mijn Heer; Godt
gebe D. L. eenen goeden

mijn vriendt.

it is truely, Sir, I have heard
it ſtrike.

Sir, what houres be they
there that ſtrike; know you
it?

Eleven, Sir, it is Eleven a
Clocke.

Monſieur, what a Clocke
may it be I pray?

Sir, it cannot faile but it
muſt be Eleven.

Then it is time to goe a
bed, it is high time then to
goe ſleep: wee will then goe
to ſleep: wee muſt breake
of our diſcourſe, and then
depart, and goe to our reſt.

I am not drowſie: I have
at preſent no need of reſt;
I am not ſleepie: I am who-
ly awake ſtill.

But I am very drowſey my
eyelids are heavy of ſleep (or
taken with ſleep) reſt is very
needfull for mee (or I have
great need of reſt) I am very
ſleepie, I cannot hold my
eyes open any longer, I bid
you therefore good night,
Sir; God give you a good
night my friend.

Goe to sleep them and God keep you, I wish you a goodnight, let this night be beneficiall unto you, I wish this night might be salubrious to you, I wish from my heart that you may sleep soundly (or with out Incombrance) the lifelong night.

I thanke you for all your kindnesse (*affability*) and good wishes, God bewith you.

But stay a little, waite a while, sure, mee thinks that you doe somewhat forget your selfe, ought wee not first to pray to God together.

I thanke you for putting it in remembrance; if it please you to perform the duty, I will very willingly joyne with you therein.

Go to, I will doe it for this time, by the helpe of God, &c.

Gaat dan slapen / ende Godt beware D. A. Ik wensche D. E. eenen goeden nacht / laet desen nacht D. A. voordeeljk zijn / Ik wensche dat dese nacht D. A. magh heilzaam (gezondelijk) zijn; Ik wensche van herten dat ghy onbesozght (ofte onbekommert) deez' geheele nacht dooz magh slapen.

Ik bedankke D. A. van weghe alle utwe vziendelikeit / ende goede begeerten. Godt zy met D. A.

Maar heidt een weinigh / (luttel) wacht een weinigh tijds (wijle) my dunkt dat ghy u selfs by wat bergeet: behooren wy niet met malkanderen Godt eerst te bidden.

Ik bedankke D. A. van wege d'indacht ighmakinge. Indien (ofte soo) het D. A. helieft deze plicht te doen / Ik sal seer gerne met u. l. daar in aan-spanssen.

Wel an; Ik sal 't booz dit maal met Godts hutspe doen / &c.

CAPITTEL. IV.

Een Gemeine t'Zamen-
sprak, van 's ochtens
op staan, tusschen M.
F. en P.

How/ Francois! staat
op/datse School mag
gaan: je sal gessagen wor-
den/ want 't is al over se-
venen/ (ofte seven uten.)

Maakt u gereedt/kleet
u / ende rept u haastelijk:
ende bidde Godt om u te
zegenen/ dan suldy uwen
outbijt hebben.

Margriet / geeft my
mijn kouzen/haast u wat/
Ik bid u doch / waar
hebie mijn wambais ghe-
leidt/langht my mijn kou-
ze-banden / ende mijne
schoenen: zijne schoon?

Doet eerst een schoon
hembr aan/want dat is al
te bypl.

Haast u dan / want Ik
sal anders te lange wach-
ten (bey'en)

't Is noch bochtig/beid
een weinigen / (een oog-
genblik) gy moet een wij-
tje wachten/ dat ik 'et aan
't byer magh droogen.

Ik wil soo langh niet
reben / gaat beenen / Ik
wil 'er geen.

CHAPTER. IV.

*A Familiar Discourse of
up rising in the mor-
ning, between, M.
F. and P.*

HO, Francis! Arise
that you may goe to
schoole, you will be beaten
for it is past seaven a Cloc-
ke.

Make you readie, dresse
you, and hie you quickly,
and pray to God for to bles-
se you, then you shall haue
your breakfast.

Margery, give me my
stockings, make hast I pri-
thee, where haue you laid
my doublet. reach mee my
Garters and my shoes; be-
they cleane?

First put on a cleane shirt,
for that is too fowle.

Make haste, then, for els
I shall wayte too long.

It is moyst yet, stay a lit-
tle while (*the twinkling of an
eye*) you must waite a very
little while, that I may drye
it by the fyre:

I will not tarry so long,
goe your way, I'le none of it.

Your

Your Mother will chide mee, if you should goe to schole, without your cleane shirt.

I had rather that you be chidden, then that I should be either blamed (*rebuked*) or beaten. Now, where are my woollen or linnen sockes, my Coate, my Cloake, and my Bonnet, my fatten Cap, and my hat? where is my gowne, my girdle, my gloues, and my muffle, my handkerchife, my sachel, my Bookes, my Inkehorne, with my pennes, and penknife, where are al my things?

I haue nothing at al ready, I haue not any thing at hand.

I'le tell it my Father, I will make you to heare chying (*that is, to be chidden*) I'le cause you to haue anger of my Father. Peter bring mee som water for to wash my face and hands.

I desire no River water, for it is not cleare, give mee well water; or Fountaine water.

Uw' Moeder sal my bekijven/sooie sonder uwa' schoon hemt school zoudt gaan.

Ik hadt liever dat ghy bekeben wordt / dan dat ik ofte berispt / ofte ghesmeten zou worden. Au / waar zijn mijn wolle ofte linne sokken / mijn Rok / mijn Mantel / ende mijn Bonnette / mijn zachte Mantel / ende mijnen hoet / waar is mijn Tabbart / mijn Klem / mijn Hand- Schoenen / ende mijn Mofse / mijn Neusdoek / (ofte Snuitdoek,) mijn Sacrien / mijn Boekken / mijn Ink-kooker / met mijne Pennen / ende Penne-mes / waar zijn alle mijne dingen?

Ik en heb niet met alle gereedt / Ik en heb niets by de handt.

Ik sal 't mijn Vader seggen / Ik sal u doen kizen / hoozen / Ik sal u veroorzaken van mijn Vader gramschap te hebben. Pieter brenghet my wat waters / om mijn aangesicht ende handen te wasschen.

Ik en begeer geen Rivier water / want 't is onklaar / geest my put water / ofte Fontein water.

Neemt het Lampet/
ende giet op mijne han-
den/ giet hoogh.

Ende en zoudje in 't
Bekken niet komen was-
schen/ moet ghy altijd een
knecht by uw' Ellboge
hebben/ hoorwaar ghy
zijt al te Aalweerdigh.

Wilsje dat ik mijnen
mond spoele/ ende mijn
Aangeficht wassche daar
me'e ik mijne handen ge-
wasschen hebbe?

Meidt/ geeft my een
dzoogh-douk.

Siet/ daar hangt eenen
schoone witte handt-
douk.

Geeft my mijnen ont-
bijdt nu/ want Ik ben nu
al gereed/ Ik bid u maakt
haast/ ende rept u (wat.)

Wel/ maar waar is
uwen schuldighen plicht/
hebje desen ochtent uwen
Vader ende Moeder eer-
biedighlijk begroet; Wat!
hebt ghy dat vergeten.

Waar is mijn Vader?
Hy is in de Winkel.

Goeden dagh/ Heer Va-
der/ ende eenen goeden
morgen u allen mijn Va-
ders geselschap.

Zijdy op-gestaan/ is
dit tijdt ten achten (ofte
ten acht uren) opte staan/
ghy sult gegispt worden/

Take the Ewer, or *Loos*,
and powre upon my hands
powre high.

And could you not wash
in the Basin, must you al-
wayes haue a man at your
Elbow, truely you are too
to wanton, or *Malapert*.

Will you that I rince my
mouth, and wash my face,
where withall I haue was-
shed my hands?

Maide, give mee a To-
well.

Lo! there hangeth a faire
white Towell.

Give mee now my break-
fast, for I am now ready, I
prithee make haste, and hie
you (*somewhat*.)

Well, bnt where's your
duty, haue you reverently
saluted (*greted*) your Father
and Mother, this morning;
What! haue you forgotten
that.

Where is my Father?
Hee is in the Shop.

Good morrow, *Sir* Fa-
ther, and a good morning
to youall my Fathers Com-
pany.

Are you got up, is this ti-
me to rise, at eight a Cloc-
ke, you will be whipt, I

trow, (*I warrant you.*)

Goe kneele downe, fall upon your knees, first, worship God the Lord.

Our Father, which art in heaven, &c.

Now goe your wayes, and present my kinde respects to your Master and Mistris and tell'em, that I desire they would be pleased to take the paines, for to come and dine with mee to morrow: that will saue you from being girkt (*whipt.*)

Away now get you gone your Childe, and learne well, what you may say you lesson to me when you come home again from schole.

Well, I will my deare Father. Good morrow Father.

CHAPTER. V.

To learne how to buy, and sell.

Good morrow Sir, and your Companie.

And you likewise Mistresse.

What doe you here in the

Ik vertrouwe / (*Ik versekere u.*)

Gaat knielt neder / valt op uw' knien / eerst / aanbidd Godt den Heere.

Onse Vader, die in de Hemelen zijt, &c.

Gaat nu heenen / ende presenteert mijn vziendelyk eerbiedingh aan uw' Meester ende Meesteresse / ende seght haer dat Ik begeere / dat zy gelieven de moeite te doen / om morgen te komen / ende middaghtmaal met my te houden / dat sal u behouden (ofte behoeden) van gegezelt te worden.

Maakt u nu op / wegh mijn kindt / ende leere wel / op dat ghy my uw' lesse magh op seggen / als ghy flus van der schoole t'huys komt.

Wel / Ik sal mijn Vader lief. Goeden morgen Vader.

CAPITTEL. V.

Om te leeren koopen, ende verkoopen.

Goeden dag / Heer, ende Gubw' Maatschap.

Ende u ook Meesteresse / (*Maistresse.*)

Wat maakt ghy al hier

soo vzoegh in de koutwe/
hebbe hier langh geweest?

Ontrent een uure.

Hebt gy van daag wat
(yetwes) verkocht?

Wat zoude Ik alreeds
verkocht hebben / Ik en
heb soo veel niet als hant-
gift ontfangen.

Noch Ik.

Zijt goets moets (ofte
hebt goeden troost) Ik
berhoope dat Godt ons
eenighe kallanten / ofte
kooplyp zenden sal.

Ik hoop 'et ook / hier
komter een / by sal hier
herkomen.

Wziendt / wat ontbreekt
u (ofte wat hebje gebrek)
wat wilje koopen / komt
hier / (herwaarts) belieft u
pets te koopen/aanschout
ende siet / of Ik niet en
heb dat u aauftaat / dat u
dient.

Komt binnen / Ik hebbe
hier goet Laaken / goet
Lin-waat van allerley
soorten/ende van alle prij-
sen/goet Zijde-laken / Ka-
melot / Damast / Fluweel :
Ik heb ook goet Vleesch /
goet Fisch / ende goeden
Marink : Hier is goed
Boter / ende ook goede
Kaas / Edamsche / Ter-
gouwse / &c.

Wilt een goet spaus

cold so soone, have you been
herelong?

About an hour.

Have you sold any thing
to day?

What should I have sold
already, I have not so much
as taken handsell.

Nor I.

Bee of good Courage (or
good Comfort) God will send
us some Chapmen or Mer-
chants, I hope.

I hope so (it) too, here
come's one. hee will come
hither.

Friend, what lacke you,
what will you buy, Come
hither, doth please you to
buy ought (any thing) looke
(view) and see, if I have not
that likes you, that serves
your (turne)

Come in, I have here good
Cloth, good Linnen of all
sorts, and of all prices, good
Silks, Chamblet, Damaske,
Velvet; likewise, I have good
Flesh, good Fish, and good
Herrings, here is good But-
ter, and alsoo good Cheese
Edams, Tergowes; and so
forth.

Will you buy a good spa-

nia leather, or sattine Cap; a good hat, or Castor; or good Books in French, English, Dutch, Latin, or in Italian, or desire you a writing Booke. buy somewhat looke what will serve you, & what may be for your turne, I will give you good cheap. aske for what you please, I'll let you see it, the fight shal cost you nothing but your owne paines.

How much shall I pay for
th'ell of this Cloth?

You shall pay five Shillings
for it.

How much must an Elle
of this piece of Linnen cost
mee?

It shall cost you a dollar,
(or thirty stivers.)

How much the pound of
this Cheese (*supplice, the va-
lue or price.*)

The pound I rate, at five
groates. [i.e. $2\frac{1}{2}$ stiver.]

What cost the canne of
this wine?

The canne must yeild mee
five stivers.

How much doe you rate
the piece? —

I rate it, seaven guilders, and

leer / ofte zathnen Mutts
koope/ een goeden Haedt/
ofte kaskooz / ofte goede
Boekken / in 't Frans /
Engels / Nederduitsch/
Latijn / ofte Italiaans/
ofte wilje (begeerte) een
Schrijf-boek / koopt doch
wat / besief wat u dient/
en de wat u gerieven mag/
Ik sal u goeden koop ge-
ven: vzaaght naar wat
u beliest / Ik sal 't u. l. la-
ten sien / 't gesichte en sal
u niets kosten / dan uwen
eigen moeite.

Hoe veel sal Ik vooz
d' Elle van dit Taken be-
talen?

Ghy sulde 'er vijf scheta-
lingen af (voor) betalen.

Hoe veel moet my een
Elle van dit stuk linwaat
(ofte linden) kosten?

Het sal u eenen daalder
(ofte dertigh stivers) kos-
ten.

Hoe veel gelt het pondt
van dese kase.

Het pont gelt ofte waars-
dere Ik op vijf groot.

Wat gelt de kan van de-
sen Wijn?

De kan moet vijf stui-
vers gelden.

Hoe veel looffe 'et stuk?

Ik waardeert 'et mee
een

een woort (ofte omme
geen woorden te maaken)
zeven gulden tien stuivers.

Wat sal ik daar voor
geven/ maar en overlobet
my doch niet?

Acen Ik zeker: Ik en
sal 't u niet overloben/ Ik
sal 't u met een woort seg-
gen / gy sult 'er af (voor)
betalen (sooje 't hebt) se-
ven en twintigh stuivers/
ende een halve/ als 't u be-
lieft / dat is immers niet
duur.

Het is veel te veel (ofte
een groot ghedeelte al te
veel.)

Waar 't en is niet/
hoe veel biedt ghy my?
biedt wat / Ik en sal 't u
niet geven / voor 't gene
ghy my biedt / biedt my
wat.

Wat soude Ik daar op
bieden?

Ghy heb 'et my al te
hoogh geloof.

Ik en heb: Maar 't is
niet geseld/ dat Ik 't niet
voor minder verkoopen
en sal / als Ik 'et wel ge-
waardeert hebbe / seght
my wat ghy 'er voor ge-
ben wilt.

Ik sal 'er twee en twintigh
stuivers voor geven/
en niet een duit meer.

ten stivers, at a word (or to
make no words.)

What shall I give for that,
but doe not over prise [or
overvalue] it to mee, I pray?

Not I surely [or certainly]
I will not overrate it you,
I'll tell it you at a word, you
shall pay for it [if you have it]
twenty and seven stivers
and a halfe, if it please you,
that is forsooth not deare?

It is much to much (or a
great deale too much.)

For-sooth it is not; how
much doe you Bid mee, bid
somthing: I will not give it
you for that which you pro-
fer mee, bid mee somewhat.

What should I bid upon
that.

You have set it mee at
too high a price.

I have not: but it is not
said, that I will not sell it
for lesse, then I have rated
it: tell mee what you will
give for it.

I will give twenty and
two stivers for it and not a
doite more.

For

For that price it is not to be sold, you proffer mee lesse, you bid mee too little; I haue somewhere, which I can sell you for that price: but it is not to good, no not to be compared, it does not come neer it, by a good way, I will shew it you; looke, this I will sell you for lesse price, but the least price is not alwayes good to be fought: can you doe better then buy that which is good? If you were my Brother I could give you not a better.

Will you take [*have*] my mony?

Not so.

You shall haue yet two rivers, and a halfe more.

I cannot; I should still be a looser by it. I let it you as neer as I may. I haue set you the lowest, and outermost price, what should one make many words about it. [*thereon.*]

I may give no more.

Well, God guide you; goe, and trye els where, If you

Dooz dien prijs en is 't niet te koop/ ghy biedt my verlies/ ghy biedt my al te weinigh (luttel.) Ik heb hier wel wat / dat Ik u dooz dien prijs verkoopen kan / maar ten is soo goet niet / neen niet te vergelijken/het en genaakt 'et niet by een goet stuk weeghs: Ik sal 'et u toonen; Siet/ dit wil Ik u wel verkoopen om minder prijs; doch de minste prijs en is niet altydts (alzoos) goet gezocht; kanse beter doen dan te koopen 't gene dat goet is? al waarje mijn Broeder / Ik en zoude u een beter niet kunnen gesben.

Wilt ghy mijn gelt aannemen (hebben?)

Asoo niet.

Ghy sult noch eenen stooter meer hebben.

Ik en kan: Ik zonder noch een verlieser an zijn; Ik verlaat het u soo deure als ik (wel) mag/ ik hebbe u de laagste / en de uiterste prijs gestelt/wat zoud' men daar aan veele woorden maken.

Ik en magh niet meer geben.

Wel / Godt geleide u: gaat ende onderzoekt er gen?

gens op een ander: sooje beter koop kundt koopen/ ghy sult'et vooz eenen stui-
 ver hebben / ghy kunt 'et nergens bekomen vooz de prijs dieje my biedt/ ende al sulke ware; Ik ben machtrigh om alsoo goeden koop te verkoopen als een ander man: als yemant inde Stadt/maar Ik en wil 'et te verlies niet verkoopen; Ik verlaet het u by na vooz 't selfde prijs/ dat 'et my gekost heeft / Ik moet wat winnen/ Ik en sit hier niet om niet met al te winnen/ (te ontfanghen, krijghen) soo Ik 'et af-wenden kan: want Ik moeter af leven ghy weet wel genoegh dat alles heel (seer) duur is/ d'een moet noodtzakenlyk d'ander volgen. Soo je belieft my de ses-entwintigh stuivers te geven / ghy sullet hebben/ andersins Ik en kan H. W. niet helpen / ghy valt my al te hardt om med' te handelen.

Dat ben Ik voozwaar: men kan aan H. W. niet winnen; dat yeder een soo broedt waren als ghy: Ik zoud' mijn Winkel (wel) moeten toe-sluiten; want Ik en zou het broot niet kunnen/om te eten.

can buy cheaper you shall have this for a stiver: you canget it (or have it) no where for the price you bid mee, and such ware! I am able to sell it as chespe as any other man, as any in the City, but I will not sell it to losse; I offer it you very neere for the same price, that it hath cost mee, I must gaine some what, I sitt not here to gaine (to receive, gett) nothing, If I can shift it; for I must live by it, you know well enoug that every, thing is very deare, th'one must needs follow th'other. If you please to give mee the twenty and six stivers, you shall have it. otherwise I cannot helpe you, you fall to hard for mee to deale with.

For sooth, that I am; men (one) can gaine nothing by you, If every one were as percimonious (thrifty or sparing) as you, I might shut up my shop: for I should not get bread to eate.

It pleaseth you to say so.

It is true indeed.

Now heare mee a word.

Well: speake (say) something to the purpose.

I will give you the other stiver, and not a mite more, I may bestow no more, I should be chidden.

That were a small matter, I likewise should get and obtaine displeasure, If I let it goe for lesse, are you with in a stiver, it is a shame that you should vex (or tempt) a woman so long for one stiver, what may a stiver or two availe you?

Yea, you say well, here a stiver, and there a stiver will make two, well shall I not have it?

Not for that price, Sir.

Farewell then; I'll goe where I shall (or may) meet with better use [usage.]

You are well come: now come hither, take it, I may not refuse handsell. It is too to good cheape.

You will say so: but I say it is too deare, you have beguiled, and defrauded mee.

Het belieft u also te seggen.

't Is inder daat maar.

^u hoozt my een woort.

Wel / seght wat te deden.

Ik sal u d'ander stiver geben / ende niet een stier meer / Ik en mag niet meer beste'en / Ik zoude bekeven zijn.

Dat ware een kleine sake / Ik zoude ook onlust behalen / ende verkrijgen / soo Ik 'et om minder liet gaan / zijt ghy binnen een stiver (ofte op een stivor na) 't is schande dat je een Drouw-mensch om een stiver soo lange tempert / wat magh u een stiver of twee baten?

Ja / ghy zeght wel / eenen stiver hier / ende eenen stiver daar / maken wel twee: Wel an / sal Ik 'et niet hebben?

Om dien prijs niet Sr. Adieu dan / Ik wil gaan alwaar Ik beter onthaal ontmoeten sal.

Ghy zijt weltekou: ^u komt hier neemt het / Ik en magh handt - gift niet ontseggen: 't is al te goe koop.

Dat wilje seggen / maar Ik segge 't al te duur is / ghy hebt my bedrogen!

ende verhoorzdeelt/gp hebt
my bekoft.

Ik schelde u het quijdt
is 't sake datje u selven
ongenoecht bebindt.

Alfoo te doen / 't zoude
my een schande zijn; hou
daar is u geldt; hoe veel
moet ghy hebben?

Dat weet ghy wel ge-
noegh vijftien ponden/
ende thien schellingen: is
't niet alfoo/ is het niet te
dege?

Wel/ siet daar/ ende
geeft my thien stivers
we'rom.

Ik en heb geen klein
gelt/ hooz hoe veel geeft
ghy my dit?

Hooz acht schellingen/
ende ses groot.

Hooz dien prijs en wil
Ik 'et niet ontfanghen/
't en is so veel niet waart/
ghy schat het al te hoog.

't Is doch/ vzaaght 'st
lieber pemandt anders.

Geeft my ander geldt/
Ik en zoud' dit niet kon-
nen begeben (uitgeven.)

Ghy magh wel genoeg-
zaamlijk / Ik wilt u goet
doen / soo 't niet en gaat :
alsiet niet en kan wegh
schikken / vzenghet my
wederom / ende Ik sal u
ander gelt geben : houdt/

You haue overfold it mee.

I release (or acquite) you
of it, if that you finde your
selfe agrieved, [or malecon-
tent.]

That would be ashame,
for mee to doe so: hold the-
re is your mony: how much
must you haue?

You know that well y-
nough fifteen pounds, and
ten shill; is it not so, is it not
right.

Well, see there, and give
mee ten stivers backe agai-
ne.

I haue no small change,
for how much doe you give
mee this?

For eight shillings, and six
groate, (flem.)

I will not take it at that
price, it is not worth so
much, you rate it too high.

But it is, aske somebody
els I pray.

Give mee other mony, I
should not be able to put off
this.

You may sufficiently well,
I will make it good, if it doe
not goe, if you cannot put it
away bring it mee againe,
and I will give you other
mony: hold. for to plea-

se you, there is an other piece.

I am now content ; will you haue it carryed , I will cause it to be carryed for you *Sirra* , thou boy ! takethis and goe with the Gentleman.

It is needlesse , (or *not necessary*) I can carry it well my selfe ; fare well Mistris.

I thanke you heartily my friend : when you haue need of any thing , come to mee againe : I will afford you as good a penner as any man , as well with out mony as with mony , come when you will and make tryall of it , come boldly.

Well Mistris I will doe it very freely , and willingly : now be you Commended to God.

Grand mercy *Sir*.

CHAPTER. VI.

A Meal, or Feast of ten Persons, &c.

From whence come you now, John ?

daar is een ander stuk om u te bidden te stellen.

Ja ben ik te bidden : wil ghy 't gedragen hebben / Ik sal 't voor u doen dragen ; Lekker , Bengel , ghy Jongen ! neemt dit ende gaat met den Edelman.

't Is niet van noode / ik kundt selfs wel draghen : Adieu *Mistresse* (Vrouwe.)

Ik heb *H. V.* hertelijk te bedankken mijn *Wzient* / als ghy perwes van doen hebt / komt wederom by my / Ik sal *D. V.* soo goeden koop geven / als eenigh *Mensch* / soo wel sonder gelt als met gelt / komt wanneer ghy wilt / ende bezoeft het : komt stout *Ijk*.

Wel *Mistresse* / (Vrouwe) Ik sal 't seer vrypostiglijk ende geerne doen : Ja zyt Gode bevolen. Grooten dank *Seigneur*.

CAPITTEL. VI.

Een Maaltijd ofte Gastmaal , van tien Personen , &c.

Van waar komt ghy nu ?

Ik komte soo van der
Stadt / van London / van
de Kercke / van de Predi-
catie / van de Markt / van
de Beurs / uit het Landt /
van mijn Ooms / eude
Aentjes / van der Scho-
le / &c.

Waar gaeje / waar he-
nen dus sachtigh / waar
na toe is de gank / (ofte
werwaarts wandelt ghy?)

Ik gae t'huys / ik gana
huys toe.

Hoe lange hebt ghy te
London gheweest: hebt
ghy al daar langhe ghe-
weest.

Wat nieuws in die Kant-
streek (in dat Gewest.)

Waarlijk geen dat goet
is / (ofte voorwaar niet
goets.)

Koophandel / ende Aes-
tingh verloopt.

In wat Jaar wasje
gebozen?

In ——— ende ghy
hoe oudt zyt ghy?

Ontrent twaalf Jaeren
oudt.

Heindrik hoe laat is 't /
ofte wat tijdt / ofte uure
van den dagh is 't?

Het is by na twaalf
uuren / het is by twaleben
het is ober twaleben.

Is 't al soo laat / kan het
soo laat wel zyn / Ik twijf-

I come even so from the
City from London, from the
Church, from the Sermon,
from the Market, from the
Exchange, out of the Coun-
try, from my Uncle and
Aunts, from the Schole, &c.

Whither goe you, which
way thus in such speed, to-
wards what place is your
walke?

I goe home; I am going
homeward.

How long haue you been
at London, haue you been
there long?

What newes in that Coun-
try?

Truely none good.

Commerce, and trading
goeth backward.

In what yeare was you
borne?

In ——— and you how
olde are you?

About twelve yeares ol-
de.

What a Clocke is it, Hen-
ry, or what time, or houre
of the day is it?

It is almost twelve a Cloc-
ke, It is neer twelve, It is
past twelve a Clocke.

Is it so late; can it be so
late, I trow?

Yea surely: Yea assuredly.

Sir, I must goe hence then, I feare that my Mother will be discontented, and sore displeas'd with mee, for tarrying [*staying*] so long: I am in doubt, but, that my Mother will reprove mee saydly: and am likewise Blameworthy: I com- mit you to God *Herman.*

Have you such great and mighty haste? hath our Master not asked for me (*or inquired after me.*)

I did not heare him enquire after you: well, I can [*or may*] tarry [*or stay*] no longer to talke with you, farewell, I goe.

Goe your way: when shall we see you againe, when shall wee meete againe [*or meet one another againe?*]

God give you good evening deare Mother, and all your Companie.

John, whence come you now? wherefore come you so late? is this well done, to come home at such a season? I bad you to come from schole at foure, and it is now almost six, if it be not struk; tell mee now where have

Taboozeker: gewisfelijk Ja.

Ik moet van van hier (gaan) mijn Heer, ik vrees dat mijn Moeder niet onbemoedig / ende seer mishaaght sal zijn / om dat ik soo lange heb'e: Ik ben in twyffel / doch / dat mijne Moeder mij droeffelijk bestraffen wilt / en ik ben ook wel straffens waardigh: te Gode *Hermanus.*

Hebje sulken grooten ende machtigen haaste? en heeft ons Meester na mij niet gebraght?

Ik en hoorde hem niet na u vernemen: wel / ik en kan (ofte magh) niet langer toeven / om met u te kouten; Adieu / ik ga.

Gaat uwe's weeghs wanneer sullen wy uwe toe'er sien / wanneer sullen wy malkanderen toe'er te gemoet komen? (ofte ontmoeten!)

Godt gheve u goeden about mijn Moeder lief: ende al uwe' geselschap.

Van waar komje nu? Van? waarom komt ghy soo laat? is dit wel gedaan / op sulken geteyt t'huys te komen? ik had u belast ten vieren van 't School te komen / ende het is nu by na ses uren / so

soo 't niet geslagen en is/
segh't mi nu waer hebt gy
desen geheelen tijdt ghe-
weest: want Ik weet
wel dat je al langhe
van 't School gheweest
hebt: Ik wil u berseke-
ren / dat u Meester wel
hoozen sal / hoe ghy langs
den wegh vertraaght / en-
de lautrefant / ende op u
Moeders woorden geen
gade en slaet / (ofte en ach-
tet uw' Moeders woorden
niet met allen, (niet een
biesje.)

Ik smeeke uw' gunste
waarde Moeder: Ik kom
soo terstondt van 't
School / ik hebbe nieu-
waers gepenst / den tijdt
was (ons) verlopen al
eer wy 't gewaar wier-
den; Indien H. E. belieft
te zenden / om' Meester
sal u berichten (ofte be-
scheidt doen) oft alsoo
niet en is gelijk ik zegh.

Dat sal ik doen: Ik wil
de waerheidt weten; Nu
gaat / ende dekt de Tafel/
bereidt de Tafel / (ofte
maakt de Tafel gereedt) en-
de haest u [wat] ras.

Wel [waarde] Moeder/
ik sal 't doen / ik sal alleg
in syn stel schikken / [ofte
re recht stellen] doch / waer
is het Tafel-laken [Am-
melaken.]

you been all this time, for
I know well, that you have
been a longe while from
Schole; I'll assure you, your
Maister shall heare how you
loiter and linger by the way,
and regard your Mothers
words not at all [not a rub.]

I beg your favour, for-
sooth Mother: I come even
now from Schole, I have
loytred no where, the time
was gone ere wee were awa-
re, if you please to send, our
Master will in-forme you
[for sooth;] whither it be not
so, as I say.

I will doe it, I'll know the
truth: Goe now and cover
the Table, lay the Cloth, pre-
pare the Table, [or make the
Table ready] and haste you
quickly.

Wel, [for sooth] Mother,
I shall doe it: I will set all
things in its order [or as
rights] but where is the Ta-
blecloth?

The Tablecloth is there within upon the Cupboard, ſet the ſalt on fiſt, can you not remember that? I have told you of it more then twenty times, you minde (or thinke) of nothing you ſhould learne, it is a great ſhame.

Goe and fetch mee the trenchers, and plates, the Cups, Beakers, gobletts, romers, wine glaſſes, and the napkins.

Well forſooth Mother, where be they?

You can finde nothing, there, there they be, was it not well fought? goe and fetch Bread.

Well, give mee mony, I pray: for how much ſhall I bring?

Bring a ſhillings worth, for three ſtivers whitebread, and the reſt in wheatebread; halfe of th'one, and halfe of th'other, bring that which is new baken.

Well, I'le goe: ſee (or loe) here is bread; Mother.

It is well done, now waſh the Cuppes, &c.

I have waſhed them a good while ſince.

Het Tafel-laken is binnen aldaar op 't Trezooz/ ſet 'er zout eerſt op / en kanje dat niet onthouden? Ik hebjet wel meer dan twintig reizen gezeit/ ghy denkt / (ofte en let) op die dingen niet dat ghy leeren zoud' / het is een groote ſchande.

Gaat en haalet my de Telloozen / en verden / de kroezen / en dzink-bekers / ſchalen / (drink-ſchalen) glazen / ende de ſerbetten.

Wel Moeder lief: waar zynſe?

Ghy en kumdt niet met allen vinden / daar / aldaar zynſe / was het niet wel geſocht? Gaat en haalt Broodt.

Wel / geeft my gelt / Ik bid u doch: vooz hſe becl ſal Ik bzingen?

Bzinght vooz de waars de van een ſhellink: vooz dzie ſtuibers witte broot / ende de reſte aan Tarwen broodt / half van 't eenen / en half van 't andere / bzingt dat nien gebakken is.

Wel Ik ſal gaan: Siet hier is broot / Moeder.

't Is wel gedaen / waſt nu de dzink-bekers / &c.

Ik hebſe al ober langh gewaſſchen.

Brenght hier den Le-
pel-korf.

Die daar aan een spij-
ker hanght?

Ja: set op de schotel-
riuk / ende gaat en haalt
wat hout om een vuur te
maken / wet de messen/
giet (ofte doet) water in't
Labooz/ende hanght daar
een schoone witte hand-
boek.

Komt dan ende doet het
vuur bernen (branden.)

Mijn Moeder / tot
noch toe heb Ik gedaan
't gene ghy my belast ofte
bevolen hebt / wat is nu
hooftaan uw' kerdere be-
liefte.

Komt nu by my / ende
Ik sal u goede beleeftheit
leeren / die ghy over tafel
behoort gade te slaen (ofte
waar te nemen.)

Ik bid u / leertse my/
ende Ik sal u neerstelijk
toe luisteren / sonder u in
uwe reden tusschen te
vallen / ende Ik verhope
dat Ik alle neerstigheidt
toe brengen sal / om uw'
geboden te onderhouden
ende na te volgen / (ofte
na te komen.)

Wel an ! In 't eerste
sult ghy uw' nagelen rei-
nigen/ende af korten : dan
waschet uw' handen/ter

Bring hither the spoon-
basket.

That which hangeth the-
re on a nail ?

Yes : set on the platter-
ring and goe and fetch some
wood to make a fire, whet
the knives: put water into
the Ewer (*Laver*) and hang
there a cleane white To-
wel: then

Come, and make the fire
burne.

My Mother, hither to I
haue done what you haue
charged, (or *Commanded*)
mee, what is now hence
forth your further pleasu-
re.

Now come to mee, and I
will teach you good beha-
viour, which you ought to
observe at Table.

I pray you teach mee it,
and I will hearken diligently
to you, without Interrupting
you in your speech, and I
hope that I shall give all di-
ligence to observe, and fol-
low your Commands.

Goe to! First of all you shall
clense and pare your nails:
then wash your hands pre-
sently after that (or *upon that*)
you

you shall stand, and attend with Reverence when your Father giveth thanks to the Lord: then set your selfe downe manerly and modestly: gripe not the meate with your fist, but take it neatly with your fingers, offer not to eate first of a dish: nor drinke not first, leane not on the Table with your ellbowes; sit upright, spread not out your armes: drinke not too hastely, likewise eate not your meate greedily: take of that which lyeth, or standeth next before you; and keep your trencher (*platre*) not too long: gape not on other folkes: wipe your mouth when you would drinke, not with your hand, but with your napkin, of what you haue bitten dip it not againe in the platter, lick not your fingers nor gnaw any bones: Cut your meate a pieces with your knife, carry not your meate to your mouth with the knife in your hand: grease not your mouth, wipe your fin-

stondt daar na (ofte daer aan) sult ghy staan / ende met eerbiedingh op hooren als u Vader den Heere dankket: dan stelt u selve (ofte sit) manierlijk ende zedighlijk neder; grijpt de spijse niet uwe vuist niet aen / maar neemt 'et netjes met uw' vingeren: en bestaat niet eerst uit een schotel te eeten / noch en dzinkt eerst niet; leenet niet uw' elleboghen op 't Tafel niet; sit recht op; spreit uw' armen niet uit / en dzinkt niet al te haestighlijk; ook en eet uwe spijse niet gierighlijk / (gulfighlijk) neemt van 't ghene naast uoer u leidt / (ofte staet) ende en houdt uw' Tafelberd niet al te langh / en gaapt op andere luden niet; beeght nwen mondt als je dzinken wilt / niet met uwe handt / maar met uwe serbet / daer ghy af (ofte aan) ghebeten hebt / sopt oft doopt 'et in 't plasteel niet weder; lekt uw' vingeren niet / nochte knaaght eenige beenders / (ofte beenderen) snijt uw' eeten (spijse) niet u Mes aen stukken; en dzaaght weten na uwe mondt niet met het Mes in de hand / en besmeert uw' mondt

niet; beeght uwe vingeren dikmaals/ en peutert uwe neuggaten niet/ noch uwe tanden: ten zy dat ghy 'et handighlyk / ende behendiglyk met uwe Serbet vooz uwen mond doen kundt; swijght als niemandt u aen en spreekt/ ofte als men u niet en bzaaght; eet bypelyk uwe bekomst; als je genoegh gegeten hebt/ staat dan op van de Tafel / ende buigt u selven onderdanighlyk vooz uwe Ouders / ende de reste van de Maatschap (Geselschap) ende neemt uwe Telssoz in uwe handt met u wegh; wasschet uwe handen wederom / staat dan ende wacht op ons tot dat wy allen gedaen sal hebben; nemet dan wegh/ende berrekt het Tafel-laken na u; welk ghedaen zynde/ staat stille terwyl men den Heere Dank-offert vooz sijne ontfanghene weldaden.

Waarlixx / Ik bedancke H. E. (ofte Ik hebbe V. E. waarlixx te bedanken) God geliebende/ Ik sal al 't gene ghy my bevolen hebt/ trachten na te komen; maar wat verdere dienste hebt H. E. ondertuffchen en vooz my te doen.

gers oft: picke not your nostrills, nor your teeth unlesse you can doe it hand somly, and dexterely, with (*holding*) your napkin before your mouth: be silent when nobody speaks to you, or asketh any thing of you: eat freely your repast: when you haue eaten ynough, rise then from the Table, and bow your selfe submissively to your Parents and the rest of the Companie: and take your Trencher in your hand away (*a long*) with you: wash your hands againe; stand, and waite upon us untill wee haue done; then take away, and draw the Cloth; which being done, stand stil while thanks be offered, (*or returned*) unto the Lord for his benefits received.

I thanke you for sooth: I shall endeavour God willing, to follow all that you haue bidden mee, but in the meane time what further service haue you for mee to doe.

Behold, your Father cometh (or is a coming) and your Cozen David with him: goe and meete them, put of your hat, and make a handsome Congee.

Well Mother, Sir Father I am your dutifull Sonne, I humbly greeete you and your Companie.

Sir: is that your Sonne?

Yes, hee is my Sonne.

Hee is a goodly childe, God make him a good and honest man, I pray God that hee may alwayes grow (increase) and thrive in vertue: The Lord blesse him.

Louing Cozen. I thank you.

Doth hee not goe to schole?

Yes, hee learneth to speake French and English.

Doth hee, that is very well done; Iohn can you speake good French, and English.

Not very well. Cozen. but I learne, and I hope to acquite it.

Where goe you to schole?

In the Lombard street.

Siet/ uwo' Dader komt/ (ofte komendeis) ende David uwo' Hebe met hem/ gaat hen tegen/ doet uwen hoedt af/ ende maket een handigh verlos.

Wel Moeder; Heer Dader/ Ik ben uwen verplichten Zoon/ Ik groete u ootmoedigh/ ende uwo' Maatschap.

Mijn Heer, Is dat u Zoon?

Ja/ hy is mijn Zoon.
't Is een goetlyk kindt; Godt maakt hem een goet ende eerlyk Man. Ik bid den Heere dat hy altijt in de deught magt aan-wasschen / ende toenemen; De Heere zegene hem.

Ik bedankke H. L. lieve Cousin.

En gaat hy niet school?

Ja/ hy leert Frans/ ende Engels spreken.

Doet hy/ het is seer wel gedaen; Jan kanje wel Frans/ende Engels spreken?

Siet heel wel / Hebe; Maar Ik leere / ende verhoope het te bekomen.

Waar gaat ghy school?

Inde Lombaart straet.

Hebje aldaar lange ter
schoolen gegaan?

Ontrent een half jaar.

Leert ghy ook schrijven
ende Cijfferen?

Ja Hebe.

Wat is wel gedaan/leert
altdos wel: want nu is
uw' tijd/ ende bezint ofte
aenmerkt dat

Hy die in tijd, sijn tijd af-
staat,

Als tijd, wel wordt aenge-
bo'en,

Een ander tijd, tijd mis-
sen laat,

Geen niet en deugt te ver-
go'en.

Wel Hebe/ ende soo 't
Godt belieft mijne trach-
tingh/ deboir (ofte naar-
stigheid) te zegenen/ Ik
sal uwe bericht na volgen
(achtervolgen.)

Cozin/ ghy zijt welle-
kom.

Godt dank/ ende Ik be-
dankke u/ Richte.

Hebe/wilje aldaar bel-
den (blijven) waarom en
komje niet in: Jan/
brengh uw' Hebe eenen
stoel; komt en warmt u/
dan sullen wy gaan eeten.

Ik en ben niet kout/ Ik
en wen mijn selven niet
om by 't buit te komen:
het ware een groote

Have you gone there long
to schole?

About halfe a year.

Do you learne to write,
and Cypher also?

Yes Cozin.

That is well done, learne
alwayes well, for now is
your time, and Consider
That:

*Hee that in time refuseth ti-
me,*

When time well proffered is

*As other time, shall misse
of time,*

To amend what was amis.

Well, and if it please God
to blesse my endeavour, I
will follow your advice, Co-
zen.

Cozin, you are wellco-
me.

I thank God, and I thanke
you Cozin.

Cozin, will you stay the-
re; why come you not in?
Iohn, bring your Cozin a
Chaire, come, and warme
you, then wee will goe to
meate. (to eat.)

I am not cold, I doe not
use my selfe, to come at the
fire, it were a shame for mee

to sit and kringe over the
fire.

Where is my Cozin (my
Neece) your wife? why?

Have you not brought her
a long with you?

No, shee is sicke.

Yea, is it true: is shee sic-
ke? what distemper (trouble)
hath shee? *alas!* is shee sicke,
what for an infirmity hath
shee?

Shee hath an Ague.

Hath shee had it long?

About a fort night.

Alas! I knewit not: I will
(*God willing*) goe and visit
her to morrow: Francis,
goe to the doore, somebody
knocks there, see who it is,
it will be Roger, I know
(*well.*)

Well Mother, I goe:
who's there at the doore?

A friend, I pray ope' mee
the doore.

Are you there, Sir, Master
Roger, I am heartily glad
for to see you.

Is your Father at home?

Yes, and my Mother too:
Come in, I'll tell my Father
that you are come.

schande booz my / ober 't
buit te sitten sollen.

Waar is my Nichte/
uw' Huis-vrouwe? Hoe
zoo?

En hebt ghy haar met
u niet gebracht?

Neen/ zy is ziek.

Ja / is 't waar / is zy
ziek / wat ongemak heeft
zy? eilaas! queelt zy? wat
booz quaaale heeft zy?

Zy heeft de kooztse.

Heeft zy die langhe ges-
hadt?

Ontrent veertien dae-
gen.

Eilacy! dat en wist Ik
niet/ Ik sal (zoo de Heere
wil) morgen gaan / ende
haar bezoeken: Francois/
gaat na de deur / pemandt
klopt daar/ besiet/ wie het
is / het sal Rogier zijn:
weet Ik wel.

Wel Moeder / Ik ga/
wie is daar an de deur?

Een vriendt/ doet my de
deure open / Ik bids u
doch.

Zijt ghy daar mijn
Heer, Meester Rogier /
Ik ben herteljk verblijdt
om u te sien.

Is uw' Vader t' huis?

Ja / ende mijn Moeder
ook; komt in/ ik sal mijn
Vader seggen. dat gy ge-
komen zijt. — Frans

Francois schikt alles in een gereedheid / dat wy aan 't eeten gaen.

Heer Vader / alles is gereed / H. G. mag gelieven aan 't Tafel te gaan / als ghy wilt.

Wel / ik kom van stonden aan / ondertuffchen roept de kinderen.

Wel Vader ; Jan waar zyt ghy ? ghy moet heemen ten (noenmaal) aboutmael komen ; waar blijft ghy ende uw' Susters ? wat maakt ghy daar ? waarom komje niet weg ?

Wat zoud' ik doen ? Ik ben hier wat besigh ? Ik en kan noch niet komen.

En weetje niet dat men gaat eeten / uw' Vader roept.

Wel dan : Ik kome.

Daarom en kome ghy niet / Jan ? moet ghy soo dikmaet gheroepen werden : langht hier de stoelen.

Liefste (man) laat ons aenzitten / het is tijdt.

Wel Ik ben te vreden.

David / zit daer inne Ik bid u.

Ik : ghyens ! beschoont my doch ; Ik en en sal dat niet doen : en belght u niet / dat Ik 'et outsegge / laat u Man

Francis, put all in a readynesse, that wee may goe an eate.

Sir, Father, all is ready, you may please to goe to the Table when you will.

Well ; I come presently, call the children in the meane season.

Well Father, Iohn where be you : you must come away to (dinner) supper, where doe you tarry ; and your Sisters, what doe you there ? why come you not away ?

What should I doe ? I am somewhat busse here : I cannot come yet.

Know you not that wee are going to supper : your Father calls.

Well then, I come.

Iohn why come you not : must you be called so often, reach hither the chaires.

My deare (husband) let us sit downe it is time.

Well ; I am Content.

David, sit in there I pray.

I : no at no hand, I pray excuse mee, I will not doe that, be not displeas'd, for mee to refuse it, let your

husband (*Peter*) sit there,
I pray.

My husband (*Peter*) is
not wont to sit there, hee
will sit here, it is his place
(*seate.*)

Cozin, I pray craue a bles-
sing.

Excuse mee, that doth
not become mee, to take
the worke out of my Co-
zins hands, it is his ducty.

Peter, you are Master of
the house, I pray, doe you
desire a blessing of the
Lord.

Heavenly Father, &c.

God blesse you my Father
and Mother, with all your
Company.

Cozin, reach mee your
trencher, here is a dainty
peece for you. Francis,
bring us the Sallaet, and the
powdred beef: fill us some
drinke, fill (*/kink*) your Co-
zin a glas of wine, & then
(*fill*) round about, Francis
sit downe with us.

John, goe fetch some pot-
tage for your Brother, and
let the other dishes be made
ready, runne apace

Brother, hold (take) your
pottage, haue you to much?

(*Pieter*) daar zitten / Ik
bid u.

Mijn Man (*Pieter*) is
niet gewoon daar te zit-
ten/ hy wil hier sitten/ het
is sijn plaetse.

Hebe / Ik bid u doch
versoekt de Benedictie.

Berschoont my: dat en
betaamt my niet / 't werk
uit mijn Heef sijn hande
te neemen / het is sijn
plicht.

Pieter, ghy zijt Meester
van 't Huis / Ik versoeke
dat ghy den Heere om een
zegen wilt smeecken.

Hemelsche Vader, &c.

Godt zegen u mijn Va-
der ende Moeder / met al
uw' Maantschap.

Hebe / langet my uw'
Calsjoor / hier is een lek-
ker stuk boor u. Fran-
cis / brenge ons dat Sala-
laet. ende 't ghezoute
bleesch: schenkt ons te
dzinkken / schenkt uwen
Heef een glaasje wijn/
ende dan boort rondom:
Francis sit aan met
ons.

Jan / gaat wat potspijs
boor u Broeder halen / ende
laat d'ander schotelen ge-
reedt maken / loopt ras.

Broeder / houdt (neemt)
uw' potspijs: Hebe is
veel?

Ja / wat behoefte mijn
oo veel te brengen?

En eet niet al / laat 'er
aan 't ghene dat ghy te
vele hebt.

Daarom en eet gy uw
porspijse niet terwyle sy
heet is?

Het is noch al te heet / ik
sou mijn mondt verbitten
(ofte verbranden.)

Jan / brengt het broodt
hier; Rogier en heeft geen
broodt / haalt een bord / en
de brengt wat mostaert.

Geefst my den Drink-
beker.

Houdt daar / houdt het
vast.

Laat het gaan / Ik heb
'et wel / en drinkt niet na
uw' porspijse / Mijn Heer,
want het is ongesondt / eet
eerst een weinig eer dat je
drinkt.

Snijdt my een stuk van
dat vleesch / Mijn Heer:
snijdt Francois wat ee-
ten / want hy en heeft
niets te eeten. Thomas
snijdt wat broodt.

Moet Ik hem dienen:
en kan hy hem selve niet
berechten? helpt u selven/
want ghy zyt groot ende
oudt genoegh.

Liefste geefst hem wat
eeten / want hy schaamt
hem / hy en vers niet eeten
dat sie Ik,

Yea, what need you, to
haue brought mee so much?

Eate it not all, leaue that
which you haue too much..

Wherefore eate you not
your pottage, while it is
hot.

It is yet too hot, I should
scal'd my mouth (or burne
my mouth.)

John, Bring the bread hi-
ther; Roger hath no bread,
fetch a plate, and bring some
Mustard.

Give mee the Beaker.

Hold there, hold it fast.

Let 't goe, I haue it well
Sir, drinke not after your
porage, for it is unwhole-
some. eate first a little ere (or
before) you drinke.

Sir, cut mee a piece of that
meate, cut Francis some
meate, for hee hath nothing
to eate: Thomas cut some
bread.

Must I serue him, can hee
not serue him selfe? helpe
your selfe for you are bigge,
and olde enough.

My deare, give him some
meate, for hee is ashamed he
dares not eate, I see that.

Well,

Well, hold there a piece:
bring us somewhat els, Is it
not yet ready?

Looke whither the Pies,
& Tarts be brought, goe
fetch the Roastmeate, and
fill us some ſecke, fill your
Father a glas, fill it not ſo
full, ſee you not what you
doe? you ſpill!

Roger hath not yet drun-
ke, fill him a glas, or a Ro-
mer of wine. for hee haes
had no ſecke yet, obſerve you
not that.

Make ſome there for to
ſet the platters.

Now yeare altogether ve-
ry heartily welcome, ye ſee
your Chere friends.

Here is good Chere, the
Lord make us thanke full,
& wee thanke you alſo, you
haue been at (or done) too
much coſt.

Truely, I haue not, I am
ſorry that there is no more,
But be pleaſed kindly to ac-
cept what you finde and wee
will excuſe the reſt.

Wel / houdt daar een
ſtuk : laught (brenghet 'er)
ons wat anders ; Is 't
noch niet gereedt?

Befiet of de Paſtepen/
en de Taarten gebzacht
zijn / gaat en haalt het ge-
bzadt / ende ſchenkt ons
wat ſpaanſe wijn / ſchenkt
uw' Vader een glaasje/
vult het ſoo vol niet / en
ſiet ghy niet wat je doet?
ghy ſtozt.

Rogier en heeft noch
niet gedronkken / vult hem
een glaasje / ofte een Ro-
mer wijns / want hy en
heeft noch gheen ſpaanſe
wijn gehad / en neemt gy
dat niet waar.

Maakt daar plaatſe
om de ſchotelen (platelen)
te ſetten.

Au / ghy l. zijt al t'za-
men ſeer hertelijk welle-
kom / gy ſiet u Cier vrien-
den.

Hier is goet Cier / de
Heere maakt ons dank-
baar / ende wy bedankken
u ook ; ghy hebt al te veel
koſten gedaen.

Ik en heb zeker ; het is
wy leedt / datter niet meer
en is : geſteft maar vrien-
delijk aan te nemen / 't ge-
ne ghy bindt / ende wy
willen de reſte verſchoo-
nen.

't Is voorzwaar wel gezeid.

Liefste / ontgindt de schouder; Tomas/brengt de Radijzen/kappers/ende karooten: dient David pers van dien Haze / ofte van de Konijnen / ontgint de Patrijzen; ghy en dient ons niet / (ofte ghy en snijt voor ons niet.)

Zyt bzolijk / Ik bid H. L. mijn vrienden;

Hier is genoeg om ons bzolijk me'e te maken.

Jan schenkt. (ofte vult) my een kroeg met Bier / hult hen wat wijn.

Hier en is gheen meer wijn.

Gaat wat meer halen: Hoe behaaght H. L. desen wijn?

My dunkt datse goet is.

Sullen wy hem van 't selfde doen brengen.

Alsoo 't u belieft.

Waar sal Ik et gaan halen?

Daar ghy desen gehaelt hebt / ofte haalt op de Markt / in de dubbelde Sleutelen / swijns Hoofst / ofte waar ghy wilt.

Hoe veel sal Ik brengen?

Brenght twee potten / (kannen) ofte drie pluten /

Forsooth, it is well said.

My deare; Carve up the shouldier: Thomas, bring hither the Radishes, Capers, and Carots: serve David of some of that Haze, or of the Rabitts; Carve up the Patri-dges, you carve us not?

My friends; be merry I pray you;

Here is ynough to make us merry withall.

John: fill mee a Cup with (of) Beere: fill them some wine.

Here is no more wine.

Goe and fetch some more; how like you this wine.

Mee thinks it is good.

Will wee cause him to bring of the same.

Even as it pleaseth you.

Where shall I goe fetch it?

Where you fetched this: or fetch is in the Market place, at the Crossekeyes swines Head: or where you will.

How much shall I bring?

Bring two quarts, or three pints goe a pace, and come

me againe quickly.

I will runne continually
all the way; Father.

Francis, rise now and ser-
ve at the Table, see if there
lackes anything: Will you
haue any more meate yet?
ſpeake boldly (*without fea-
re.*)

No forsooth Mother, I
haue eaten enough: I haue
eaten my repast: God be
praised.

Drinke now, is there any
beere in your Cuppe?

Yes for sooth Mother, there
is enough in it.

If there be none, goe, and
draw some.

Doth not some body
knocke at the doore, goe and
ſee (*it.*)

Is there any man at the
gate?

Yea, open the gate: I haue
been here more then halfe
an houre.

Sir, what is your pleasure?
what please you? (*what is
your desire?*)

Good eaven friend, is
your Maſter (*Father*) at
home?

Yes, wherefore? would
you ſpeake with him?

gaat ras / ende komt radt
we'erom.

Ik ſal gedurigh den ge-
heken wegh aen toopen/
Vader.

Francois / ſtaat nu op/
ende dient ter Tafel: be-
ſiet offer niets en ont-
breekt: Wilſe noch meer
eeten hebben / ſpreekt ont-
bertſaaglijk / (*onbe-
chroomt.*)

Aeen trouwens Moes-
der / Ik heb genoegh ge-
geten / Ik heb mijn be-
komſt gotten; Godt 3^e
geloofst.

Drink nu / iſſer bier in
uw' kroes?

Ja trouwens Moeder/
Daar is genoegh in.

Soo der niet en is / gaat
en tapt wat.

Klopt pemandt aan de
deure niet? gaat en beziet
'er.

Is daar pemandt aan
de Doozte?

Ja 't / doet de Doozte o-
pen / Ik heb hier meer als
(dan) een half ure geweest

Wat beſeſt u / Mijne
Heer? (*wat is u begeerte.*)

Goeden avondt blyne;
is uw' Meester (*Vader*)
't Huis.

Ja / waarom? woude
ghy met hem ſpreken?

Ja/ Mijn Heer; waar is hy?

Hy is aan 't Tafel/ be-
liest u pers met hem te
hebben? Ik sal u bood-
schap doen/ wie sal Ik
zeggen nae hem vzaaght?

Ik moet selfs met hem
spreeken; seght hem dat ik
sijn Doms knecht ben:
(ofte) seght hem dat Ik
van synen Dom gekomen
ben.

Wel/ Ik sal 't hem soo
gaan seggen/ toest hier een
weinigh. Vader/ hier is
sen Man die u spreken
wil.

Wat voor een Man is
hy?

Ik en ken hem niet/ hy
zeidt dat hy van mijn
Dom komt.

Vzaaght hem wat zijn
begeerte is.

Hy zeit dat hy u selfs
spreeken moet.

Wel/ laat hem binnen
komen.

Komt in / mijn vriendt.

Wie is daar binnen/ is
'er veel volck?

Aeen: drie ofte vier
maar.

Godt zegent al het ge-
selschap/ Godt zegent u
Maaltijdt.

Welkom / Heindrik;
wat goets (suppliconius)
vzenght ghy ons.

Yea, Sir, where is hee.

Hee is at Table please you
to haue any thing with him,
I will doe your errand, who
shall I say asked for him?

I must speake with him
my selfe; tell him that I am
his Vncles servant: (or) tell
him that I am come from
his Vncle.

Well, I'legoe and tell him
so; tarry here a little whi-
le; Father, here is a Man that
would speake with you.

What for a Man is hee.

I know him not hee saith
that hee cometh from my
Vncle.

Aske him what is his de-
sire (or pleasure.)

Hee saith that hee must
speake with your selfe.

Well, let him come in.

My friend, come in.

Who is there within are
theremany folks.

No, but three or foure.

God blesse all the Compa-
nie, God blesse your Meal.

Wellcome, Henry, what
goodnewes bring you.

Sir.

Sir, my Master hath sent meeto sollicite (*intreat*) you, and your wife, that you will please to come and dine with him to morkow.

How doth my Vncle doe and all his household?

They are all very well, lustie, and in health, thanks be given to God.

I am glad to heare it, but tell him I pray. that I thanke him with all my heart, and that it is impossible for mee to come at noone, for foure dayes agoe, I was invited forth, were it not for that: I would gladly come, and accept of his Courtoussy, but in the after-noone, I will come to him if I can, without faile.

Well, I will tell him; God give you good night; Sir.

Tarry Henry, drinke before you goe.

I am not a drye (*a thirst*) I thanke you, as much as if I did.

Tarry, I say, you must drinke once.

I thanke you for your Ciuillity, I must goe.

Mijn Heer, mijn Meester heeft my ghezonden/ op u te versoekken / met H. V. Huis-vrouw / dat H. V. wil gelieuen morgen middagh met hem te komen eeten.

Hoe vaart mijn Oom/ ende alle sijne Huis-gesin?

Zij zijn al seer wel te pas/ kloek / ende gesondt/ Godt dank.

Dat verblid my te hooren: maar segt hem doch/ dat ik hem van gantscher herte bedanke / ende dat 'et my onmogelijk is / op de middag te komen / want Ik ben al over vier dagen uit genoodt geweest; ten ware (om) dat/ Ik woude' geerne komen / ende zijn beleeftheid aan neemen: maar na de middagh sal ik by hem komen/ soo ik vermog sonder faute / (faal.)

Wel / ik sal 't hem aandenien: Godt gebe u goeden nacht/ Heer.

Weid Heindrik, dzinke eer ghy gaat.

Ik en heb geen dorst/ ik bedanke u soo seer als of ik 't dede.

Weid / segg ik/ ghy moet eens dzinken.

Ik bedanke u voer u' behulphelt; ik moet gaan.

En is Jan noch niet gekomen/waar blijft hy dus lange?

Hy komt (hy komt al.)

Jan/ dooz wat oorzake is 't dat ghy soo langhe heid?

Ik en konde niet eer komen' Vader; daar wa-
render veel Volkx te die-
nen: Ik heb voozwaar
den gantschen weg sta'gh
aan gelooopen.

Wel/ schenkt hier wat wijn.

David pzeeft 'et of 'et
goet is/ of niet.

Ik sal/ schenkt my wat
hier inne / 't ander was
beter.

't En was / desen na
mijn Oordeel / is veel be-
ter.

Annaken / waarom en
zyt ghy niet vrolijk / hoe
komt het dat ghy niet met
allen en seght?

Wat zoude ik seggen;
't is beter te swijgen / dan
qualijk te spreken: Ik
en kan geen goet (Duits)
spreken / en daaromme
swijgh ik.

Hoe / wat seght ghy:
ghy spzeekt soo wel als ik
en beter ook.

Ik en doe/ik won't wel/
(supplicc, ik dede) alzon-

Is Iohn not yet Come
where stayer hee thus long?

Hee cometh (*hee is a
Coming.*)

Iohn, what is the reason
that you stay so long?

Father, I could not Come
sooner, there were many
folkes to serve: I haue runne
constantly al the way; for
sooth.

Well, fill some wijn here.

Taste it whither it be
good or no: David.

I will, fill mee some in
this, the other was better.

It was not, this is better
a great deale, in (*according
to*) my iudgement.

Anna, why are you not
merry, how cometh it that
you say nothing?

What should I say: it is
better to be silent then to
speake badly, I cannot speake
good (*English*) and therefo-
re I hold my peace.

How, what say you, you
speake as well as I, and bet-
ter too.

I doe not, I would I did,

though

though it should cost mee
twenty guilders.

David, you ate not, cut
mee I pray of that; that is
fodden too much, and this
is roasted too little; is it
not?

Mee think's so too.

Roger lend mee your kni-
fe, I pray you.

There take it, but give it
mee againe, when you haue
supr.

If I give it you not againe
lend it mee no more.

No truly, I will not.

It is a good knife, how
much did it cost you?

It cost mee a shilling.

It is worth that, let mee
haue it for that price, I'll
give you your mony againe.

Sir, to accomodate you,
I am content.

Roger, mee thinke that
you bride it (i. e. you sit so
demurely minikin like) for
you ate nothing, why doe
you not helpe your selfe,
you may be as bold, as if
you were at home, I assure
you.

What are you ashamed?

Doe I not eate? mee
thinks I eate more then any

de het up kosten twintig
gilden.

David ghy en eet niet/
sajd my daar af / ik bid u/
dat is te veel gezoden / en
de dit is / wat te weinig
gebraden / en is 't niet?

Dat dunckt my ook.

Rogier / Ik bid u / leent
my uw' mes?

Daar / neemt het / maar
geeft het my doch weder /
als ghy gegeten hebt.

Soo ik 't niet weder
om en gebe / en leent het
my niet meer.

Aleen / Ik en sal booz
waar.

Wat is een goet Mes /
hoe veel heeft 't u gekost?

Het kost my een Schel-
ling.

Het is dat wel waert /
laet 't my booz dien prijs
hebben / Ik sal u uwen
geldt we'er geven.

Om u te gerieven / Mijn
Heer, Ik ben te vreden.

Rogier / my dunckt dat
ghy proukt / want ghy
en eet doch niet: waarom
en helpt ghy u selven niet /
ghy meught alsoo vzijs
postigh zyn / als offe
t'huis waart / Ik verse-
kere u.

Wat zijt gy beschaamt?
En eet ik niet? my dunckt
ik meer dan yemant

aan de Tafel eet.

Ghy en doet.

Ghy en eet selfs niet.

Ik heb al den geheelen
tijd gegeten.

Wel / laat ons drinken/
soo (indien) men niet eten
en kan.

Ik heb overbloedigh-
lyk gegeten / hier is ge-
noeg om te eten / hier is
genoeg voor twintigh
persoonen / ghy hebt u sel-
ven te veel in onkosten be-
gaan.

Ik stel het in twyffel/
dat daar niet een d'isch en
is die u aan staat / ende no-
pende de onkosten / en
spreekt daar niet van:
tut / ten is niet met al-
len.

Ik sal 't u brengen / wil
je my bescheyd doen?

Ja / met een wakker ge-
meent (met goeder herte)
soo 't Godt beliest / drinkt
nu / drinkt het uit / ghy en
hebt niet al uit gedronken /
ik sal 't u noch eens vol
schenken.

Wat salje wel laten:
Waaromme zouje dat
doen? en heb ik 't niet uit
gedronken / wat ontbreekt
'er? besiet nu het is al
uit / doet my bescheyd; ah
vriendinne / ghy en soekt

oneat the Table.

You doe not.

You ate nothing your
selfe.

I have been eating all the
while.

Well, let us drinke, if we
cannot eat.

I have eaten abundant-
ly, here is enough to eat,
here is sufficient for twenty
persons, you have put your
selfe to too much charge.

I doubt there is not a dish
that likes you, and as, for
the charge speake not of it:
tush, it is nothing.

I'll drinke to you; will
you pledge mee?

Yes with a good will, if it
please God, now drinke,
drinke it out, you have not
drunke it of all: I'll fill it
you once againe, (supplies
full.)

You will for beare (to
doe) that; why should you
doe so? have not I drunke
it of, what lacks it? looke
now it is cleane out, pledge
mee now; oh! friend you
seeke nothing els then to

beguile mee: that is not faire.

I should not be able to drinke of this; I haue too much.

What will hinder you, I haue well drinke it of.

You had not so much as I, your Cup was not so full.

But it was for sooth,

It was not: you mistake your selfe.

Its true but my Cup is bigger, then your.

Take it be so; will wee change.

I am content giue mee yours.

I will not, I'll hold mee to my owne, keep you that which you haue.

Drinke then.

Presently, anon, looke now if it be not cleane out?

Yea, and wherefore must you be so much Intreat ed; to whom did you drinke; drinke once to mee Sir, What! are you offended with mee?

niet anders dan my te be-
zighen: dat en hengt
niet.

Ik en zoude dit al niet
kunnen uit drinken / Ik
heb te veel.

Wat sal u letren (hinde-
ren) Ik heb 'et wel uit ge-
dronken.

Ghy had soo veel als ik
niet; uwen kroes en was
soo vol niet.

Maar het was in-
mers.

Het en was! ghy ver-
gript u seluen (ofte ghy
hebt een abuis.)

't Is waar / maar de
mijne kroes is grooter/
dan den uwen.

Neemt het soo zy; wils-
ten wy ruilen / (mange-
len.)

Ik ben te vreden / geest
my den uwen.

Ik en sal: Ik houde my
aan den mijnen; bewaart
ghy datje hebt.

Drink dan.

Terstont / slug / ziet nu
of het niet schoon uit en
is?

Ja / en waarom moet
men u soo veel smeecken/
(versoekken) wien hebt
ghy ghebracht: brenget
my eens Mijn Heer; Hoe/
zijt ghy op my ver-
stoort?

Daaromme zoude Ik met u mishaaght zijn?

Soose niet en waar/ ghy woudet my wel desen gantschen tijdt gebzacht hebben?

Ik hebbe u gebzacht; en hebt ghy my niet gehoozt? u mijn gesagh aanbiedende/ ende dankseggingh.

Neen/ Ik en de'e/ laat het hier med' vergenoe-gen (ofte laat dit vergenoe-gen) van dzukken gesproken te hebben; het ware een seer aanprijsselijk dink; Indien Ahazuerus sijn wet ware/ onder de Christenen op hare Gastmaalen maar aangemerkt (ofte in 't werk gestekt) daar niemandt gedwongen en wiert/ te dzinkken meer dan hem lustede (ofte hy begeerde) ofte hem gheslesde/ ofte hem zelfs goet dacht: Komt/ wy moeten ook eeten; snijdt my daar een stuk vleesch af.

En hebt ghy selfs geen handen?

Ja Ik: Maar Ik en kan aan 't disch niet reiken.

Wel/ Ik sal u dan dienen; hebt ghy genoegh?

Ik en heb noch niets.

Why should I be displeas'd with you?

If you were not you would haue drunke to mee all this time?

I haue drunke to you, did you not heare mee? presenting my respects and thanks unto you.

No, I did not; let this suffice to haue spoken of drinking, If were a very commendable thing, If *Ahasuerus* his Law were but obserued a mong Christians at their feasting, where none were compelled to drinke more then hee listed (or desired) or pleased himselfe, or thought good himselfe; Come, wee must eate likewise, cut mee a piece of meate hereof.

Haue you no hands your selfe?

Yes, I (haue) but I cannot reach to the dish.

Well, I will serue you then; haue you sufficient.

I haue nothing (as) yet.

Hold

Hold there, have you sufficient now?

Behold what hee giveth mee hold it, and eat it your selfe.

Roger cut mee somewhat of that shoulder.

Well, I will, take it, doe that please you?

Yes, I thanke you.

John, bring us som bread, and fill wijne, fill us round about.

Some body knocks at the doore, heere you not that, Iohn?

I goe (*forsooth*) Mother; it is *Luce*, the servant of Andrew.

What will hee have with mee?

Hee bringeth somewhat with him.

Doth hee seriously: bid him come in.

Luke, I pray goe in, my Mother bid so.

I greete you kindely (*courteously*) and all your Company.

Luke, what! are you there?

Yea Sir.

How now, what newes bring you us?

Sir, I have not much newes.

How doth your Maister, I pray.

Sir, Hee is briske, and well: Hee wishes you a good night, and Com-

Houd daer / hebje nu genoegh?

Besiet wat hy my geest / houd het / en etet selve.

Rogier snydt my wat van dien schouder.

Wel / ik sal / neemt het / behaaght u dat.

Ja / ik bedanke u.

Bzengt ons wat brood / Jan; ende schenkt wijn / schenkt ons rondsom.

Bemandt klopt aan de deure / en hoort ghy dat niet / Jan?

Ik ga Moeder / het is Lucas, Andzies knecht / (knape,) ofte dienaar.

Wat wil hy met my hebben?

Hy bzenght wat me'e.

Doet hy ernstiglik / segt dat hy binnen komt.

Ik bid u / gaat dog in / Lucas, mijn Moeder zegt so.

Ik groete H. A. heus / gh / (beleefdelyk) ende al uw' Maatschap.

Lucas, wat! zy dy daer?

Ja / Mijn Heer.

Hoe zoo / wat bzengt gy ons nieuws?

Ik en heb niet veel nieuws / Mijn Heer.

Ik bid u / hoe vaart uw' Meester doch?

Hy is kloek ende gezondt / Mijn Heer; hy wenst u een goeden nacht / (of

doet u goeden nacht zeggē) ende beveelt sich zelven u vriendelyk an / ende heeft u dit klein present (aanbiedingh) gezonden/op u verzoekende het te aanbaarden; ende dat ghy niet alleen en woudet soo geringe een gifte ontfanghen: maar ook zyn goedgunstigheid; want hy heeft het gezonden als een teken syner liefde / daaromme belieft 'et ten goede te ontfangen?

Bedankt uwen Meester / ende zeght hem van mynent wegen/dat Ik 'et vergelden sal soo het God belieft.

Wel/ Mijn Heer; Ik sal (hem) uw' goet geseg aan dienen.

Schenkt Lucas, dat hy drinken magh / al eer hy gaat/ende licht hem uit.

Goedenavond Heer; ende eenen goeden nacht met al u geselschap.

Goeden nacht Lucas, hebse gedroncken?

Ja / Mijn Heer, Ik heb A. V. te bedankken.

Aan / smidde de Heerssen/ en kanse niet sien hoe duister dat sy lichten (branden) besiet of d'andere Schotelten gereedt zyn.

Neemt dit alles wegh/

mended him selfe lovingly (*friendly*) to you, and hath sent you this small present, beseeching you to accept of it, and that you would not onely receive so meane or slight a gift but his goodwill also, for hee hath sent it, as a signe (*token*) of his love, wherefore be pleased to receive it in good part (*worth.*)

Thanke your Master, and tell him from mee, that I will make him amends: If it please God.

Well, Sir, I will doe your good word.

Skink, (fill) Luke, that hee may drinke before hee goe, and light him forth.

Good eaven Sir, and a good night (*to you*) withall your Companie.

God night Luke, have you drunke?

Yes, Sir, I thanke you.

John, snuffe the Candles can you not see how dim they burne. Looke if the other dishes be ready.

Take al this (*all those things*) away.

away, and bring something else, bring cleane trenchers, and reach us hither the fruit with the Cheefe.

It is all hereat hand, Sir, Father.

Take away all the dishes, and platters.

David, I pray drinke to mee once.

Most gladly I will doe that: I drinke to you, with Cordiall affection.

Much good may it doe you, I expect it earnestly, and I will as freely pledge you.

What (good) newes doe you heare Maister, Roger?

Nothing that I know, I know none good.

And you Sir, doe you know if the Post be come from London, Paris? &c.

No Sir, but it is reported at the Exchange, or there goes such a report abroad, that the Great Turke makes great preparations for to warre against the Emperour, and that they of Argere haue arrested our ships and Confiscated all the goods, and Merchandises.

ende bzenget wat anders/ bzenget schoone berden/ ende reikt ons hier 't fruit met de kaas.

Het is hier al by de handt/ Heer Vader.

Neemt de schotelen/ en plateelen al wegh.

Bzenget my eens / David/ Ik bid u doch.

Dat sal Ik seer geerne doen: Ik bzencht u met Cordiale toe neigingsh.

Wel moet het u bekomen/ Ik verwacht 'et ernstelijc / ende ik sal u alsoo bypelijk bescheid doen.

Meester Rogier / wat nieuws hoort ghy?

Niet met allen dat Ik weet; Ik en weet geen goets.

Ende ghy Mijn Heer, en weetse niet of de Post van London/ Parijs / &c. gekomen en is?

Neen/ Mijn Heer: maar het is op de Beurs verhaalt (vertelt) ofte daar gaat sulke geruchte / ofte mare uit / als dat den Grooten Turk een groote toerustinghe doet / om tegens den Keiser te oorloggen: ende dat die van Algiers onse Schepen hebben angeranst (angelsagen) ende alle de goederen en koopmanschappen geconfiskeert.

Mijn Heer, 't zijn maar
maatjes / ende verziende
beuzelingen / om de lippen
van het gemein Volk ee-
uen smaak te geven: Ik
en geloofse niet.

Daar zijn brieven van
gekomen / Mijn Heer, seer
geloofwaardigh.

Het magh alsoo wel zijn
Mijn Heer, om soo wat een
openbare af-kondighingh
daar van te maken.

Mijn Heer, de handt / en
de zegel betuight het zel-
ven.

Op mogen dooz een
Borgher Heer, ofte uit
loofheid / om Christenen
te te bedriegen / geschreven
zijn.

Ja / Mijn Heer, maar
sp zijn doch gheschreven
aan eenige eertwaardige /
ende bescheidene Kooplui-
den.

Doozwaar / Ik geloofse
soo veel te minder / om
datse pder Jaar alle sooz-
ten van nieuws de geheer-
le wereldt doen deur loo-
pen / waar van de derde
part ooit waar en is.

Ik ben by na van ulwen
waan (ofte meining) Mijn
Heer: want zelden strekt
sulck bliegende nieuws tot
nuttigheid.

Hithemische Brieven /

Sir, they are but tales, and
invented whimsies for to
give a taste to the lips (*mon-
thes*) of the Common peo-
ple: I doe not believe them.

Sir, there be letters come
thereof, very Credible.

Sir, it may be so, for to
make so, some open publica-
tion thereof.

The hand, and seale doe
testifie the same, Sir.

They may be written by
some *Statesman*, or out of
Craft to beguile the Chris-
tians.

Yes, Sir, but they be writ-
ten to some worthy (*honor-
rable*) and discreet Mer-
chants.

Truely, I believe them so
much the lesse, be cause
that every Yeare they make
all sorts of newes to runne
through out the world, whe-
reof the third part is never
true.

Sir, I am almost of your
opinion: for seldome such
flying newes tend to good
(or *profit*.)

Forreine, letters, newes,
and

and new Almanacks (*deese Sir*) are the recreation (*re-pas*) delight, pastime, and curiosity of the vulgar.

Sir, wee ought never to give Credit to the newes of the Exchange, or those of the Common walkes.

No truly, for the most part doe Imagine and invent strange things to be believed, (*or to make them Credible.*)

Monsieur, well, have you not heard tell how that the King of Spaine hath lost a battaile against the Portugalls?

Yes, I have heard such a rumour, Indeed, but should it be true?

It is a great defeat, undoing, and over throw to his Grandoorship.

But what doe you heare of the peace between us & Spaine?

I cannot tell what to say of peace, I feare mee, that peace is yet farre to seeke

nietwag / ende nietwag Almanakken / (waarde Heer) zijn het vermaak / genoegte / tijdbewerdyf / ende nieuwsgierigheid van het gemeen (lechte hoop van volk.)

Mijn Heer, men heeft (men is niet gehouden) ofte (is niet verplicht) het nieuws van de Beurs / ofte van de gemeene handteeringe (credijt) ofte gesloof te geven.

Neen / waarlijk : want de meestendeel inbeelden ende bercleren vzeemde dingen / om geloofwaartbaarte maken.

Monsieur, wel / hebt ghy niet hooren seggen / hoe dat den Koningh van Hispanjeren velt slag tegen de Portugizen verwoonen heeft?

Ja hoorwaar / ik hebbe sulke mare wel gehoozt : maar zoud' dat waarachtigh (waar) zijn?

Het is een groote vermedingh / afzet / (ofte afhouwing) ende neder-val / vynes Grootzighedts.

Maar wat hoort ghy van de vrede tusschen ons ende Hispanjen?

Ik en weet niet / wat ik van de vrede spreken / (ofte zeggen) sal : Ik ben

beducht / als dat de **Dzede** noch al verre te zoeken is; het is den Heere alleen bekend / wat gebeuren sal / want de gantsche werelt is vol van beroerten / mitterien / verwarringen / oproers / ende verstooringen / Inboozlingen / tegens Inboozlingen / Koningrijcken / tegens Koningrijcken: Woude wy **Dzede** met Godt maken / ende de versoeninge ons dooz **Chystum** in het **Euangelium** aangeboden / aanvaardden: Laat **Dzede** komen / laat **Oorlog** komen / het zoude ons nimmermeer bewegen / noch ons bebbeest maken / dooz eenige verschrikkinge (ofte ontzettinge.)

Dat is boozseker waar.

Komt / ende doet dit alles wegh / **Jan**: ende laat ons Godt dankken booz alle sijne weldaden / ende ons tegenwoordigh goet onthaal.

Goetgunstige Godt, Hemelsche Vader, &c.

Wel moet het u bekomen / Heer **Dader** / mijn **Maeder** lief / ende alle het geheele **Maatschap**

Brenght ons schoone **Tabak** pijpen / ende mijn **Tabak** doos; laat ons

It is knowne to (God) the Lord alone what will happen: for the whole world is full of uproars, perturbations, stirres, and Tumults, Nation against Nation, and Kingdome, against Kingdome: Would wee make peace with God, and accept the reconciliation tendered us by Christ in the Gospel, come peace, or come warre, it would never moue us, nor make us afraid with any amazement.

That is true indeed.

John, Come and doe (take) all this (or all these things) away: and let us give thanks to God for all his benefitts, and our present good Intertainment.

Gracious God, Heavenly Father, &c.

Much good may it doe you, Sir Father, my deare Mother, and all the whole Companie.

Bring us cleane **Tobacco** pijpes, and my **Tobacco** box, let us drinke then a glas round

round before wee rise, fill mee the Goblet with Rijnish wine.

That is wel said, but then wee must also give thanks the second time; Sir, how much wine haue wee had, wee will pay for the wine.

You shall not pay a ferthing (*doys*) here that is a lest indeed, I did not Invite you to the roast, for to beate you with the spit; If I be able to doe you eate, I am as able to make you drinke.

What is that to the purpose, the wine is deare now. You heare what I say.

Sir, wee thanke you then, and it stands us in hand to deserve it.

The amends is made already.

I thanke you likewise, that you are come: well how like you this Tobacco, is it not good pure Spanish, Ver-giny, &c.

This is somewhat too hot in the mouth, and that is too strong for mee,

dan een glaasjen om te dzinken/aleer wy opstaan/vult my de schaale met Rijnische wijn.

Wat is wel gezeit/maer dan moeten wy ook booz de tweede reys dank-seggen: Mijn Heer, hoe veel wijns hebben wy gehad/wy willen den wijn betalen.

Ghy en sult hier niet een deult (*ferthing*) betalen / dat is inder daat een Joh / ik noode H. A. niet tot het gebraadt om H. A. met de spit te slaan: soo ik de macht hebbe om H. A. te doen eeten: Ik ben alsoo machtigh om H. A. te doen dzinken.

Wat is dat ter propooste de wijn is nu duur.

Ghy hoort wat ik segh. Wy danken u dan / Mijn Heer; ende het staat ons (in handen) 't selve te ber-dienen.

Het is alreeds vergol-den.

Ik bedancke H. A. ook / dat ghy gekomen zyt: wel hoe staat H. A. deze Tabak an / isse niet goet / puur Spaans / Vergi-nis / &c.

Dese is al wat te heet in de moult/ende die (dat) is booz my al te sterk.

Francois / bzenget hier
een **Wutzaardt** / ende
maakt een goet vuur / om
ons te warmen.

't **Vuur** is ontsteken/
daar is een goet vuur/
Heer **Vader**.

Komt laat ons by 't
vuur gaan / **Monseurs**.

Wy en zijn niet koud.

Wy willen 't huis gaan/
want het is tijd / het is
laat.

Wat haast hebt ghy ?

Het is al over thienen
by mijn **Orlogie** (**Vurwij-**
zer.)

Het en is soo laat niet/
uwn' **Hurwerk** (**Orlogie**)
gaat al te radt.

Neen / maar 't is im-
mers.

Ziende dat **H. X.** needs
zakelijk beenen wil; Jan/
haalt ons de **Lanterne**.

Wy en willen de **Lan-**
terne niet hebben / het is
klaar weder; het is **Ma-**
ne-schijn / daar en is geen
noodt van.

Godt geve **H. X.** goe-
den nacht / Heer.

Couzin (**Neef**) goeden
nacht.

Rogier / ghy zijt wel-
kom / ende u al te samen.

Grooten dank / (**Grand-**
mercy) **geven wy H. X.**
voor uwn' goede Cier.

Francis, bring hither a
Fagot, and make a good fire,
for to warme us.

The fire is kindled, there
is a good fire, Sir Father.

Sirs, Come let us goe to
the fire.

We are not a cold.

We will goe home, for
it is time, it is late.

What haste have you?

It is past teane a Clocke,
by my Watch.

It is not so late, your
Watch goes too fast.

No, but it is really,

Seeing that you will needs
be gone: Iohn, fetch us the
Lanthorne.

Wee will not have the
Lanthorne. It is cleare wea-
ther; It is Moonshine
(*Moon light*) there is no
need of it.

Sir, God giue you a good
night.

Cozin (*Nephew*) good
night.

Roger, you are very wel-
come, and allof you.

Wee giue you many than-
ks, (*or great thanks*) for your
good Cier.

You are wellcome, farewell, I commit you to God.

CHAPTER. VII.

To aske for the way, with other familiar Communications.

God saue, and preserve you Master Robert, wee be well met.

Sir, God give you a good and a happie life, and good chauce, successse, & event.

How doe you feele your selfe (or how goes it with your health) since I saw you last?

Thus and so, so somewhat away, reasonably well.

It seemeth to mee, that you doe not so well as you were wont, or accustomed (to doe) or els you are much altered.

How perceive you that?

By your Countenance, which looketh so pale, what aileth you, what is the matter with you?

I haue had five or six fitts of an Ague, which hath much weakened mee, and

Ghy zijt wellekome; Adieu/ Ik bebeta u Gode.

CAPITTEL. VII.

Om na den Wegh te vragen, met andere gemeenzame t'zamenkoutingen.

Godt behoude/ ende behoede H. X. Meester Robertus / wy zyn wel ontmoet.

Godt geue H. X. een goet / ende saligh leven, Heer, ende een goe hoopval / gelukking / ende uitkomst.

Hoe geboel ghy uto' selven (ofte hoe gaat het met uwe gezondheid) zedert Ik u laatst sagh?

Sus / en soo / soo wat heen / tamelijck.

Het dunkt my / dat ghy soo wel niet en baart als ghy pleeght: ofte anders ghy zijt zeer veranderd.

Hoe bemerckt ghy dat? Van uto' Croonle / die soo bleek siet: wat schoft u / wat is u? (supplico, de zaake.)

Ik heb vijf ofte ses herschudingh van een kooptze gehad / die my

zeer gekrenkt / ofte ver-
swakt heeft / ende my alle
den Appetijt / ofte graag-
heidt / ontnomen.

Dat is een slimme
snoode krankheidt / ofte
quale.

Maar heenen rijdt ghy
soo soberlijck / end zach-
tjes / (ofte soetjes.)

Na Dantwerpen / ter
Pincxter-Markt.

Ik mede; soo 't H. H.
bellest / wy sullen t'zamen
reiden.

Het staat my seer (heel)
wel an: maar ghy rijdt
doch al wat te radt vooz
my.

Laat ons rijden soose
will / (ofte begeert) het is
my aereus / want mijn
Paart gaat wel gemak-
kelijck den tel.

Maar den mijnen dzaf
seer hardt; Nu laat ons
rijden in Godts Naam.

Wat vooz volck zijn zy /
die vooz ons (gaan) zijn;
kondt ghy 't seggen?

Mijn Heer, Ik en kense
niet: Ik gisse dat sy
Kooplieden zijn / laat ons
onse Paarden aan porren /
haar 't achterhalen / want
ik ben beducht / (dat) wy
buiten den Wegh zijn.

Wy en zijn / en zyt daar
over niet bekommert / ofte
besorght.

hath taken away (from mee)
all my appetite.

That is a naughty (*shrewed*
peevish or perverse) disease
or sickness.

Whither ride you so so-
berly, and softly.

For Antwerp, to the
Whitson-faire.

I also, if you please wee
will ride together.

I like it very well, but you
ride somewhat too fast for
mee.

Let us ride as you will:
it is all one to mee, for my
horse Ambleth very easily.

But mine doth Trot, (*or*
logge) very hard, now let
us ride in Gods Name.

What for folke be they
that are (*goe*) before us, can
you tell?

I know them not; Sir, I
gesse they be Merchants let
us put on our horses to over
take them, for I am afraid
(*or my minde misgive mee*)
wee bee out of the way.

Wee be not, be not solici-
tous or care full of that.

Neverthelesse it is good
to aske it.

Inquire it of this Sheep-
heardesse.

My Ioue, (or Sweetheart)
where lyeth the direct way
from hence to Antwerp?

Right on before you, turn-
ing neither to the right,
nor to the left hand, untill
that you come to an high
Elm: then strike on the left
hand about.

How many Miles haue
wee from hence to the next
Towne (Dorpe, or Village.)

Two Miles and a halfe
and somewhat (a little)
more.

Now let us ride leisurely
at ease, for I am out of
doubt.

I see the tree where of
thee hath told us.

It is very dustie, the duste
maketh mee blinde.

Take this Taffety, Sir;
and put it before your face,
and it will keep the dust
from your eyes, together
with the Sunne.

It need's not (it is needlesse)
for the Sunne goeth downe.
I feare wee shall not come

Sochtans 't is goet dat
men 't vzaaght.

Verneemt / ofte onder-
vzaagt 'et Deze Herderin-
ne.

Mijn Lief / (ofte Soet-
hertien) waar leide den
regel-rechten wegh van
hier na Mantwerpen?

Recht voor u uit / wijk-
kende noch ter rechter/
noch ter linkker handt,
tot dat ghy komt aen ee-
nen hoogen Elm: dan
staat ter linkker handt
om.

Hoe veel Mijlen heb-
ben wy van hier tot aan 't
naaste Dorp.

Twee Mijlen ende een
half / ende wat (een weinig)
meer.

Laat ons nu a'lenghs-
kens met ghemak ryden/
want Ik ben buiten twij-
fel.

Ik zie den boom / daar
sy ons af-gezeidt heeft.

't Is seer stofachtigh/
het stof maakt my blind.

Neemt die Taffetaf/
Mijn Heer; en doet het
voor 't aengesicht / ende
't wil het stof van ulwen
oogen schutten: mitsga-
ders de Sonne ook.

't Is niet van noode;
want de Son gaat onder;
Ik vreesse wy en sullen by

lichten dagh in de Stadt
niet komen (ofte ghera-
ben.)

Met Dozlof: maar de
slimste is / dat desen wegh
gevaarlijk [periculus] is/
van wegben de Dieven/
[Straar-schenders, ofte
Struik-roovers,] sy setrede
teft-leben / d'anderen dagh
eenen Rijkken Koozman
af / neffens [dicht by] de-
sen boom / d'welk my seer
doet schromen van af-ge-
zet te werden: ten zy wy
hoor ons sien.

Ik sie de Stadts To-
ren / soo ik niet bedrogen
en ben.

Daar ik / het sal spade
zijn / aler wy daar [kon-
nen] komen: sullen wy
tijdigh gherseggh zijn om
in te geraken / dunkt u?

Met u gunste / ende
Dozlof / sy en sluiten de
Doorten hoor negen uren
niet.

Soo veel te beter; want
ik en Herberge niet geer-
ne in de Pausbourgh/
[Voor-stadt.]

Neen: nach ik ook.
Laat ons dese Luiden
onderbraghen / na de bes-
te Herberge van dezer
Stadt.

En sozght'er niet hoor/
ik weet seer wel waar de

to Towne [or rather Towne]
by day light.

By [with] your leave, but
the worst is, that this way
is dangerous [Perilous] for
theeves, [high way Robbers,
high way Rogues,] they rob-
bed, [plundered] a Rich Mer-
chant lately, the otherday,
close [hard] by this tree,
which maketh mee sore
afraid to be robbed, unlesse
wee take heed. [look before
us.]

I see the Steeple of the
Towne, if I be not decei-
ved.

Truely, it will be late be-
fore wee come there; shall
wee be time enough to get
in, thinke you?

By your favour, and leave
they shut not the Gates be-
fore mine of the Clock.

So much the better for
I would not willingly take
up my Inne in the Subur-
be.

No, nor I neither.
Let us enquire of these
people, for the best Inne of
this Towne [City.]

Take no care of that, I
know very well, where the
best

beſt Inne of the City is, It is the Red Lyon in the Chamberſtreet; lets hyc us ſomewhat apace, I pray you: for mee thinks that *men* doe draw up the fall Bridge.

I am ſo weary, and tyred that I ſhould not be able to ryde (*goe*) any further: and over and aboue (*moreover*) my horſſe halteth; I doubt a nailpricke him, or that hee is hurt upon the backe with the Sadle; and then this Cauſey is ſo hard, uneven and rugged that it breakes mee altogether.

However, let us ryde in them.

CHAPTER. VIII.

Common Talkes, being at the Inne. Between R. S. the Hoſt, and others.

God ſaue (*or keep*) you from miſchances my Hoſt.

Ye be wellcome, Sirs.

Can weſ Lodge here well,

beſte Herberghe van de Stadt is; het is den Rooden Leeuw in de Kamerſtraat; laat ons wat reppen / ik bid u doch: want my dunkt/ dat men de Val-Brugghe al optrekt.

Ik ben ſoo mat ende vermoedt / dat ik niet en zoude konnen verder rijden (gaan,) ende daer-en-hoben mijn Paert hinkt: Ik dub/ dat hy vernagelt is / ofte dat hy met den Zadel op de rugghe gequetſt is / ende dan deze Caſſe wegh is ſoo hardt/ oneffen ende rompeligh/ dat 'et my gheheel en al verplettert.

Evenwel/laat ons dan binnen rijden.

CAPITTEL. VIII.

Gemeene koutingh in de Herberge zijnde. Tuſſchen R. S. de Weert, ende andere.

Godt beware H. H. Ghoer ongeballen/ mijn Heer Weert.

Mijn Heeren, je zijt waſta lek om.

Konnen wy hier dezent nacht

nacht al hier Logeren ?

Ja/in Trouwens/Heer;
Hoe veel zy je in 't getal ?

Wy zijn met ons zessen
in Geselschap.

Wy hebben Huis - bes-
tingh genoeg voor drie
maal soo veel / zit af / Ik
bid (u doch) soo 't u be-
lieft.

Hebt ghy een goede
Paarde-stal / goet Hay/
goe Haber / ende goede
Stroo Veger ?

Hebby goeden Wijn ?
Dees hebben wy al ;
nopende den Wijn 't beste
van de Stadt / Mijn Heer ;
ghy sulter af pzoeben.

Hebt ghy yet wats om
te eeten ?

Ja / Heer, sit slechts af
van 't Paart / Ik bid (u
doch) want u en zal niets
onthyken.

Tracteert ons wel :
want wy zijn moede / ende
half doodt van hongher/
ende dorst.

Ghy l. zult heel wel ge-
tracteert werden / Mijn
Heer, ende uwe Paarden
ook.

't Is byzometijk gezeid/
vrijst mijn Paart wel te
dege / als ghy hem ontza-
delt hebt / ontblecht sijn
staart / maakt hem een goe
Stroo Veger : neemt sijn

for this night ?

Yes forsooth, Sir ; How
many be ye in number ?

Wee be six (or without six)
in Company

Wee haue lodging enough
for thrice as many, I pray
a light, If it please you.

Haue you a good Stable,
good Hay, good Oats, and
good Litter ?

Haue you good wine ?
Wee haue all these; as for
the wine the best in the Ci-
ty, you shall taste of it, Sir.

Haue you any thing to
eate ?

Yes, Sir, doe but a light
srom of (your) horse. I pray,
for you shal haue lacke of
nothing.

Vse, (handls, or Intreat) us
well ; for wee be weary, and
halfe dead of hunger and
thirst.

Sir, Ye shall be very well
Intreated (used) and your
horses too.

It is honestly said, rubbe my
horse passing well (about all
other,) when you haue taken
of his saddle, unbraide his
taile, make him a good (a
handsome) litter'd Couch :
take

take his helter, (*headstall*) which is in the purse of the Saddle, and if there be none, buy one. I will returne you your mony againe, and you shall after that get mony to drinke likewise.

Sir, there shall be lacke of nothing: (*or there shall be no lacke*) hath your horse drunke?

No: but doe not lead him yet to the water, for hee is yet too hot, you would cause him to become purfic (*or short and broken-winded*) walke him somewhat first and when hee shall haue eaten a little, so shall you then lead him to the water for to drinke; see if the gitts be not broken.

Bring mee my Budget which hangeth on the Saddle bow, and my Gloakebag, (*or portmante*) into my roome.

Chamberlaine where shall wee bee? let's bee in a good roome, and make us a fire in our Chamber: Ofler, draw of my boots and make them cleane, then put my spurs and bootehoose within them.

It shall be done, Sir, doth

Dalster die in de Zadelteffche is: en issor gern/kooprer een / ik sal u uw' Gest' weder geben / ende ghy sult daar na ook drinke gelt krijgen.

Daar en sal niets man-keeren/ Mijn Heer; heeft u Daart gebzonken?

Neen: Maar en leidt hem noch niet na 't water: want hy is noch al te heet / ghy zoudt hem dempigh [*ofte kortbortig*] maken; leidt hem eerst wat / ende als hy een wcijning gegeten sal hebben/soo sult ghy hem dan te water leiden om te drincken: besiet of de Cingelen [*Zadelriemen, ofte Buik-riemen*] niet gebzoken en zijn.

Brengt my mijn Maal/ [*Bougier*] die aan 't Zadel-boge hangt / ende mijn Reis zak in mijn Kamer/ [*Slaap-st'e.*]

Kamerlingh/ waar sulten wy zijn? laat ons wesen in een goede plaate: ende maakt een vuur in ons Kamer; Stalknecht trekt mijn Leerzen uit/ ende maaktse schoon / dan leght mijn spoozen/ ende stroophezen daar in.

Mijn Heer, het sal gedaan

zijn [het sal geschien:] be-
lieft het u/nu ten Wondt-
maal te komen?

Ik ben grootelijck tot
u gezint/ hoor dat eel-aer-
digh woot.

Ghy zyt een goet gesel/
ik verseker u; Nu wel
an laat ons gaan / ik ben
gereedt.

Ik verseke mijn ver-
schooningh / want ik moet
uit 't Wondtmaal gaan:
soo pemandt na my ver-
neemt [vraegt,] sy sullē my
ten Huise des Tresoziers
binden; ofte anders segtse
dat ik aanstonds na 't
Wondtmaal op hen wacht-
ten zal: ik en wil geensing
niet langer beiden / dan
t'eetens stont / maar wil
als dan weder komen:
[ofte we'erom keeren.]

Hoor toe / [luistert toe]
hier / ghy Stal-knecht/
morgen ochtent hoegh/
al eer se mijn Paert wa-
zert / bynght hem tot de
Smith / ende verset sijn
Hoef-pfers; maar zyt ze-
ker dat hy hem wacht
[toe-ziet] van hem te ver-
uagelen.

Mijn Heeren. en verget
my niet te byngen / ende
ik sal u allen te gelijk be-
scheidt doen.

Daarlijck gy zyt groe-

it please you, now to come
to supper?

I like you hugely well, for
that Ingenuous word.

Thou art a good fellow, I
warrant you; Now, well on,
let us goe, I am ready.

I crave my excuse, for I
must goe abroad to supper,
if any body aske for mee,
they will finde mee at the
Treasurers House; or els tell
'em, that I shall waite upon
them immediately after
supper; I will not make any
longer stay, when supper ti-
me, but will then come a-
gaine.

Hark here, thou Ostler:
to-morrow morning early,
before you water my Horse,
bring him to the Smith's,
and remoue his shoes, but
be sure, hee takes heed of
picking him.

Doe not forget to drinke
to mee: *Sirs*, and I'll pledge
you all alike.

Truely, you are hugely to
blame.

blame: to breake from ſuch
good Companie.

There is no remedy, to
morrow I will keep you
Companie all the day.

What for People be there
within?

Sir, They be Gueſts.

From whence are they ?

Of this City: will it plea-
ſe you, to ſuppe with them ?

It is all one to us.

Much good may them eate
doe you: Sirs.

Granmercy (*wee thanke
you*) myne Hoſt.

My request is, that you
would be merry, and make
good Chere, of that which
is here, doe not ſpare the
wine, for it is hot, Tapſter
draw halfe a pinte of Claret
to let them taſte it (*or that
they may taſte of it*) if it likes
them: *Monſieurs*, what thin-
ke you of this wine? how
doe you like it, doth it not
taſte well? hath it not a faire
Colour? is it not worth the
drinking?

tellix te beſtraffen / om
van ſulk goet Gefelſchap
af te beken.

Daar en is geen tegen-
middel; Ik ſal H. L. moze-
gen den gheheelen dagh
Maatſchap houden.

Wat hoor volk is daar
binnen?

't Zijn Gaſten / Mijns
Heer.

Van waar zijſe?

Van deſe Stadt: ſal 't
H. L. gelieben met haat
Abontmaal te doen / (ofte
houden?)

Het is ons al ebeneens.

Wel magh de koſt H. L.
bekomen / Mijns Heeren.

Grandmercy / (wy be-
dankken u) mijn Weert.

Mijn verſoek is datſe
vzolik zy / ende maakt
goede Cier / van 't geene
datter is / en ſpaart den
Wijn niet / want het is
heet: Helder - Weeſter /
tapt een Aperken (Mud-
zeken) Woden Wijn / ont-
hou te laten proeven (of-
te datze het proeven magh)
of 't haar aanſtaat: Mon-
ſieurs wat dunkt H. L.
van dezen Wijn? Hoe
ſtaatzte H. L. an? En
ſmaaktze niet wel? Weeſt
'et niet een ſchoon Co-
leur? Is het drinckens
niet wel wervdigh?

Wy is hupsch / ende
goet / Heer; maar waer
is doch onse Weerdinne?

Sy sal strax komen/
maakt ondertusschen goe
Cier / met sulcx alsje
vindt; ghy l. zyt herte-
lyk welckom / 't geene
H. A. nu te kost valt / sal
men op een ander tijt ber-
goen / met meer / ende met
beter toebingh (ofte ont-
halingh.)

Wy zyn heel wel (Heer)
Weert / het is al te bege-
lyp bedankken H. A. Cor-
dialyk.

Ik brengh 'et H. A.
(Mijn) Heer.

Ik verwacht 'et van
uwe handt / mijn Weert;
Ik sal H. A. beschelot
doen van gaatscher herte.

Sal 't H. A. gelieven/
Mijn Heer, my oorlof te
geven / u te brengen.

Ik bedanke H. A. hon-
dert duisentmaal.

Ik meene (ofte my
dunkt) dat ik H. A. eer-
tijds gesien heb. Maar
het en staet my niet wel
hoor / waar: my gedenkt
dattet te Brussel geweest
sou zyn.

Ja / in Trouweus /
Mijn Heer, Ik ben van
Brussels van daan.

Sir, it is faire, and good,
but where is our Hostesse?

She will come straight
way: in the meantime ma-
ke good Chere; with such
as you finde, ye be wellco-
me heartily, what ye come
short of now, shall be made
up an other time with mo-
re, and with better entertain-
ment.

Wee be very well mijn
Host: it is all passing excel-
lent, wee thanke you Cor-
dially (heartily.)

I drinke to you Sir.

I looke for it at your
hands, mijn Host; I'le pled-
ge you with all my heart.

Sir, will it please you to
give mee leaue to drinke to
you.

I thanke you a hundred
thousand times.

I suppose (or thinke) that
I haue seen you eretime,
(erenoow) But I doe not re-
member well where: mee
thinketh (I call to minde) that
it should be at Brussell.

Yes forsooth, I am of
Brussels from thence Sir.

You

You will not be displeas'd,
that I aske (for) your name
how are you call'd ?

Sir, I am call'd Sampson.

Of what kindred are you?

Of the Linage of the
Schollars.

You say true, now begin-
ne I for to know you, how
fare you (*how doe you doe?*)

Even as you see, your
humble servant, prepared
or ready to doe you any
friendship, and honour.

I thanke you, for your
good affection, from whence
come you now? from over
Sea? (*or from the yond Sea?*)

No Sir, I come from
France, Germany, Holland,
&c.

What newes in Germa-
ny?

Verely none good.

How so?

Why? haue you not heard
that the great Turke and
Tartares, are fallne in there,
and hath already over pow-
red Certaine Cityes. The
Emperour and hee being
falln out, at variance so that
hee Thunders nothing but
fire and blood to those
Countrys

Ghy en sult H. N. niet
belgen/ dat ik uwen naam
vraege/ hoe heet ghy?

Ik heet Sampson/mijn
Heer.

Van wat Maatschap
zijt ghy?

Van de Geslachte der
Scholiers.

Ghy seght waar/ nu be-
gin ik u te kennen/ (ofte
nu wordt ik u kennende,)
hoe vaart ghy al?

Gelyk als ghy ziet / u-
wen ootmoedighen Die-
naar / bericte H. N. eenigh
vrientschap/ ende eere aan
te doen.

Ik bedankke D. N. van
wegen uwe goede gene-
gentheit : van waar komt
ghy nu? van over Zee?

Aleen / Mijn Heer, Ik
kome uit Frankryk /
Duitschland / Hollant / &c.

Wat newes in Duitseh-
landt?

Don'twaar niet goets.

Hoe dat?

Waarom? Hebbe niet
gehoort dat den Grooten
Turk, ende de Tartaren,
aldaar ingeballen zijn/ en-
de hebben alreeds eenige
Steden overweldicht; de
Keiser / ende hy zijnde
oneens geworden / soo dat
hy dien Gewesten niet
auders en doudert / als
vuer

buur-ende bloedt: Het is schrikkelijk [ofte vervaarlijk] hare wilde Boersche woeden / ende wreedheden te verhaalen [ofte ruchtbaar te maken.]

Godt behoudt ons uit sijne handen. Wat hoort men doch van Engelandt/ gaan alle dinghen wel daar.

Ik kan daar op maar weinigh seggen / 't wordt grootelijck gebzeest; als dat alles niet wel en gaat; Godt is hooglijk met hen vertoont / ende daarom eenen quaden Geest van Hoereren/ Ongodsdiensstigheid / selfsoekinghe/ ende van glerigheid / is uitgezonden om haer te plagen / [ofte quellen,] ende indien sy elkanderen bijt ende ver-eet/ sy sullen van malkanderen ver-teert worden: want waar nijdt / ende twist-glerigheid is / aldaar is verwerpinghe / ende alle boosen handel.

Wat is buiten alle tegen-spreking/ reden-strijt/ ende kibbelingh/ maar wy moeten doch geduldigh zyn: wy sullen stilte hebben als 't Godt gelieft/ de herten der menschen na sijne wille te schikken/ ende t'zamen hoegen.

't is dreadfull to report their savage rage, and Crueltyes.

God preserve us out of his hands; What doe you heare of England doe all things goe well there?

I can say little too't, 't is greatly feared, that all things will not goe well there: God is greatly displeased with them, and therefore an evill spirit of whoredomes, prophanesse, selfe seeking, and of Covetousnesse is sent out to vex them, and if they bite and devoure one another, they'le be consumed one of an other, for where envying, and strife is there is Confusion and every evil worke.

That is without all Contradiction, controversie, and dispute, but wee must haue patience, wee shall haue quiet, when God is pleased to Order and Compose the hearts of men according to his will.

What

What newes doe men report in this City? What's good doe men ſay, my Hoſt?

It is all good, I know no newes.

Sirs, By your leave, be not displeaſed: I feele my ſelfe not well, (or ill at eaſe.)

If you feele your ſelfe ill, Sir; goe, and take your reſt (reſt you,) your Chamber is preparcd, and ready.

Ihoane, make a good fire in his Chamber, and let him have lacke of nothing.

Sir, I'll obſerve your Commands.

Sweet heart, is my bed made, it is a good one?

Yea Sir, It is a good feather bed, and the ſheets be very cleane and drye.

Pull mee of my ſtockings, and warme my bed with the bed pan, for I am very ill at eaſe, I ſhake, and trimble as a leafe on a Tree, as an Aſpen leafe.

Warme mee my kerchie-

Wat nieuws zeidt men al in deze Stadt? Wat zeidt men al goets / Mijn (Heer) Weert?

't Is al goet / ik en weet niet nieuws.

Met ſozof / en beight u niet / Mijn-Heeren; Ik geboele dat ik niet te bege en ben.

Is 't dat ghy u qualik gehoelt / Heer; gaat ende rult u (dan rusten) uwen Kamer is bereidt ende gereedt.

Janneken / maakt een goet vuur in (Mijn Heer) ſijn Kamer / ende en laet hem niets ontbreken.

Ik ſat uwe bebeeley wel waar-neemen (Mijn) Heer.

Soetheertje / is mijn bedde gemaakt / is 't een goet (bed?)

Ja 't Mijn Heer, het is een goet pluym- (veder) bedde / ende de ſlaap-lakenen zijn ſeer ſchoon en droogh.

Trekt my mijne kousen uit (of) ende warme mijn bed / met de beddepan: Want ik ben heel qualik te vas / ik ſchudde / en zittere gelijk het loof op een boom / als een Eſpen blad.

Warme my mijnen hooft

hooff-doeck (laap-doeck) ende bindt mijn hooff wel/
 Hola! fachtjes/ ghy bindt
 'et al te hart / ende stijf/
 brenghet my de Doz-kuff-
 sens / ende dekt my wel/
 schuift de Dozdifnen/ende
 speltse met een spel/ waar
 is de Pis-pot (Water-pot,
 Spiegel?) waar ontrent is
 de Serreet?

Dolghet my/ Mijn Heer:
 ende ik sal u den wegh
 wijzen / gaat boven op al
 recht uit / ghy sultse vin-
 den op uw' rechter-handt/
 ende soo ghyse niet en siet
 sonder verschil/(ofter wijf-
 fel) ghy sultse genoegh
 rieken: belieft het u pete
 anders meer te hebben /
 zijt ghy wel? Heer.

Ja/ mijn lief; doet de
 kaarse uit / en nadert wat
 by my.

Ik sal 't uit doen / als
 ik witen uit van de Ka-
 mer gegaan ben; was is
 uw' lust begeerte / en zijt
 ghy noch niet wel?

Mijn hooff leidt al te
 laagh; heft den hooff-pen-
 lingh een weingh op: Ik
 en kan soo laagh met mijn
 hooff niet leggen / doet de
 kieren wel in rontommy.

Kust (Soent) my eens/
 mijn lief / en ik sal deg te
 beter slapen.

fe, and kinde my head well;
 Haw! soft, you binde it too
 hard, & stiffe; bring mee
 the pillowes, and cover mee
 weil, draw the Curtaines
 and pin them with a pin
 where is the Chamber pot,
 (looking glasse) whereabout
 is the Privye.

Follow mee; Sir: and I
 will shew you the way; goe
 up streight out, you will fin-
 de it at your right hand, and
 if you see is not, question-
 lesse you will smell them
 well enough, Sir, doth it
 please you to haue anything
 els [or more] are you well?

Yea, my loue, put out the
 Candle, and Come somewhat
 neer to mee.

I will put it out when I
 am gone forth out of the
 Chamber; what is your plea-
 sure, are you not yet wel?

My head lyeth to low lift
 up the boulder a little: I
 cannot lay so low with my
 head, put in the Clothes
 well about mee.

My loue kisse mee once,
 and I shall sleep so much the
 better.

Sleep,

Sleep, ſleep, you are not ſicke, ſeeing now you talke of kiſſing; I thought that you ſhould haue had ſome what els [*better motions*] in your minde, as for my part I had rather dye, then to kiſſe a man in his bed, or elſewhere unlawfully, reſt [*take your reſt*] in Gods Name, God give you a good night and ſleep in peace.

Thanks to you faire Maide.

CHAPTER. IX.

Communication at the up-riſing.

Simon. Robert. Arthur.

SA Haw! ſhall wee ariſe,
Is it not time for to riſe?

What a Clocke is it Sir?

It is three of the Clocke,
the Bell rings: Boy! bring
hither a light, & make ſome
fire, that wee may riſe.

Call lowder, hee heareth
you not.

I am here, Sir: what plea-
ſeth you, it is not yet breake

Slaapt/ſlaapt/ ghy en
zijt niet krank nu ghy dat
kuffen / (ſoenen) ſpreekt;
Ik meende dat ghy wat
anders (beter bewegingen)
in den zin zoude gehad
hebben / mijnenthalve / ik
hadde liever te ſterben/
dan enen Man in ſijn
Bedde / ofte elders on-
wettelyk (ofte onghoor-
loft) te ſoenen: ruſt in
Godes Naam/ Godt ge-
be H. V. goeden nacht/ en
de ſlaapt in Bedde.

Dank hebt ſchoons
Dochter (Vrijſter.)

CAPITTEL IX.

Gemeine Redenen; in
het op-ſtaan.

Simon. Robrecht. Artur.

How! ſullen wy op-
ſtaan / en is 'et geen
tijdt op te ſtaan?

Wat ure is 't/ Mijn Heer?

Het is drie uren / de
klokke luidt: Tongen!
bzenght een light al hier/
ende maakt wat vuur/ dat
wy op ſtaan mogen.

Roept luider / hy en
hoort u niet.

Hier ben ik / Mijn Heer;
wat belieft u / ten is noch
geen

geen dageraat / den dagh
en daaght noch niet / ghy
meught wel twee goede
uuren ſlapen / al eer het
dagh is.

Gaat / gaat / Lekker/
ontſteekt my het buur / gy
wilt my alſoo luy maken/
ende ſoo een uitſtehendt
goede man als ghy ſelfs
zijt : drooght mijn hembt/
want 't is bochtigh / komt
ras dat ik op-ſtaan mag/
laats te bedde blijven die
wil / mijn's aangaande /
ik heb al te veel werk (be-
zigheid) omme van daagh
te af-handigen (af-veerdi-
gen.)

Waar is de Stalknecht ?
gaat hem ſeggen dat hy
mijn Paardt te wateren
leidet ; als hy hem wel
ghewezen ende gheros-
kamt heeft / ſijn mane ge-
kemt / gezadelt / ende ſyne
ſtaart geblochten ; dat hy
hem luſtig laat drink-
ken / ende als van hem
gehe anderhalf ſpinte wa-
ner.

Gaat / en koopt my een
dozijn neſtelen / de neſtel
gaten van mijn broekken
zijn gebroken / leent my
nien Driem.

Zijt ghy ober einde ge-
rocht / Mijn Heer, zijt ghy
alre'e al te been ?

aday, the day doth not yet
dawne, you may well ſleep
too good houres before it
be day.

Goe, goe, Knaue, kindle
mee a fire, thou wilt make
mee as ſluggiſh and as huge
good huſband as thou art
thy ſelfe ; dry my ſhirt, for
it is dankiſh, come quickly
that I may riſe, let them
ſtay a bed who will, as for
mee I haue too much buſi-
nes to diſpatch to day.

Where is the Oſlet: goe
tell him that hee lead my
Horſe to the watering, when
hee hath well rubbed, and
Curryed him Combed his
mane, Saddled, and braided
up his taile, that hee will
let him drinke luſtily, and
then give him a pecke and a
halfe of Oates.

Goe, buy mee a dozen of
Points, the eyelet holes of
my hoſen are broke, lend
mee your bodkin.

Are you got a to'e end,
Sir, are you already a foo-
te ?

Yes,

Yes, is it not time, is it not day?

It cannot be so late, the day does not dawne yet (or the rosy morning is not up yet) the Merchants have hardly opened their shopes yet, nor set forth their wares goods, nor Merchandises, you may cloth your selfe (or make your selfe ready) at ease.

Hofteffe, wea goe to Church, make ready breakfast in the meane while (or shewbiles.)

What shall I prepare for you, it is Fishday, to day.

How, what Garmandszing day is it?

It is St. Bartholomews eaven, it is fasting day.

Oh! I thought not on it verely, Travellers forget them selves: I knew not that there was such a day in the Yeare; was it so called in the Creation? well prepare us then a dozen of new-laid egges roasted in the Embers, hot Cakes, and sweet butter; let us goe Sirs; are ye in a posture for to goe?

Ja/ en is 't niet tyd/ en is 't niet dagh?

Het en kan soo spaagh niet zijn/ den dageraadt en kipt noch niet / (ofte het morgen-rood en daagt noch niet) de koopluiden hebben nauwelijx hare winkels geopent/noch te hare waren/ goederen/ noch koopmanschappen voorgeset: ghy meught u selven met gemak kleeden/ ende gereedt maken.

Beerbinne/ wy gaan ter kercke / maakt het ontbydt ondertusschen gereedt.

Wat sal ik H. U. bereyden/ het is heden Viscdag.

Hoe/ wat slem (bras-) dagh is het?

't Is s. Bartholomeus-avond/het is vasten-dagh.

Oh! ik en dachter voorswaar niet op / reysende luiden vergeten haer selven: Ik en wist niet dat ter sulc een dag in 't Jaar was; wiert het alsoo genoemt in de Scheppingh? Wel bereidt ons dan een dozijn versche Eieren/ in d' affchen gebzaden; heete konkken/ ende versche Boter: Laat ons gaan/ Mijn Heeren, zijt ghy l. in een ghestalte om te gaan?

Seker / hier is een heel
schoon/ende Rijke Stadt/
besiet wat fraye straten/
ende mope schoone Hui-
sen.

Truely, here is a very fair-
re, and Rich City: behold
what faire streets and Co-
mely adorned handsome
Houses.

Dat is een schoone/ en-
de Cierlijke Tempel / een
uitermate trefselijk Ge-
bouw / daar is een staatig
Kerkke / siet hoe aardigh
is het Steenwerk gesne-
den / en ghehouden / de
Hand-werks Konst speel-
ter (ofte vermaakt sich sel-
ven) wel dapper daar in.

That is a faire and beau-
tifull Temple, an exceeding
[out of measure] passing
good Edfice; there is a sta-
tely Church [or a Magnifi-
cent one] see how neatly is
the stone worke cut out, and
hewne, the *Mechanicque Art*
sports it selfe notably there-
in.

Dat is een Frische
Dochter / (Maaght) daar
is een soete Joffer: een
goelijk Meisje; een pup-
sche Vrouw; een braaf
Man.

That is a briske, [*trim,*
gallant, or fresh] virgine:
there is a sweet Gentlewo-
man: a goodly Maiden: a
wel favoured woman; a braue
Man.

Wat Edelman is dat?

What Gentleman is that?

Op is den Alderebel-
sten.

Den alderstoutsten.

Den alderbermaat-
sten.

Den aldereerbaar-
sten.

Den Wijsten.

Den Rijksten.

Den aldergrootsten.

Den alderburgerlik-
sten / ofte beleest-
sten.

Den gotmoedigsten.

Den sachtmoedigh-
sten.

Hee is the Noblest.

The most hardie.

The most renowned.

The most honestest.

The Wisest.

The Richest.

The greatest.

The most Civillest, or
gentlest.

The most humble.

The meekest.

Van de Stadt / ofte Gewesten.

Of the City, or Country.

Of the City, or Country.

The most Courteous.

The most Liberal.

The wittyest.

The most learned.

The discreatest.

The soberest.

The feateſt in behavi-

our.

The most generous.

The faithfulleſt.

What for a man is hee?

Hee is the most Ambiti-

ous.

The spitefulleſt.

The most preſumptu-

ous.

The vileſt wretch.

The most Covetuous.

The most Jealous.

The greateſt Coward.

The most fearefull.

The most Prophane.

The greateſt make bate

The worſt of men.

The pooreſt.

The greateſt talker.

The most puſillani-

mous.

Van de Stadt / ofte Geweſte.

Van de gantsche Stadt / ofte Geweſte.

Den alder heuſch-

ſten.

Den mildadigſten.

Den vernuſtigſten.

Den alder Geleerts-

ſten.

Den alder beſcheides-

lijkſten.

Den ſuinighſten.

Den alder beſtighe-

ſten.

Den grootmoedigh-

ſten.

Den getrouwſten.

Wat booz een man is hy?

Hy is den aldereerſuch-

tighſten.

Den ſpijtighſten.

Den alderbermetens-

ſten / ofte laatdun-

kenſten.

Den ſnootſte / ramp-

zalighſten man.

Den alder gierighſten.

Den Jalourſten.

Den blooderſten.

Den alderbeſchym-

ſten.

Den alder wereltſen

ofte Godtloofſten.

Den grootſten twiſt

op rokker.

Den ſlimſten van

menſchen.

Den armſten.

Den grootſten klaps-

per.

Den ſlap (ſlaw) her-

tighſten.

Of all the City, or Country.

The most Covetuous.

The most Jealous.

The greateſt Coward.

The most fearefull.

The most Prophane.

The greateſt make bate

The worſt of men.

The pooreſt.

The greateſt talker.

The most puſillani-

mous.

Van de Gebente.

Den hatighsten.
Den alder keurligh-
sten.

Den alder ontstup-
mighsten.

Den grotsten dwin-
gelandt.

Den grootsten slijk-
kefloier / of pluim-
strijker / of vleyer.

Den alder onkuysch-
sten.

Den lichtbeerdigh-
sten.

Den alder trotsten /
ende hoobaardig-
sten.

Den wheetsten.

Den alder onheusch-
sten / onbeleeststen /
of boersten / ende
wanaardighsten.

Den baldadighsten.

Wat voor een Vrouw
is dat?

's Is de schoonste.

De eerlijkste.

De kuischte.

De beste.

De gelukhigste.

De begelykste.

De rampzaligste.

De deughtzaamste.

De quaatste snarre

De leelykste.

De snootste.

Van 't Landt.

Of the Vicinity.

The most Sordid.

The most superstiti-
ous.

The most turbulent.

The greatest tyrant.

The greatest flatterer,
or panlicker, soo-
ther, or fawner.

The most lecherous.

The wantonest.

The most Contumela-
ous, and proudest.

The Cruellest.

The most uncivill, dis-
courteous, or Bru-
tish, & savagest.

The most audacious.

What for a woman is shee
that?

Shee is the fairest, or
clearest of Complec-
tion.

The most honourable.

The Chastest.

The best.

The happyest.

The honestest.

The wretchedest.

The most vertuous.

The bad speecheft qu'-
ean.

The uglyest, or filthiest

The vilest.

Of the Country.

What

What Singlewoman, Maiden, or Damsell is shee?

Shee is not a Maide, shee is married, (or shee is a Married Wife.)

Shee is not yet Married, (given in Marriage.)

Shee is Espoused, (or Betrothed.)

Shee is a Widow.

Shee is a good Housewife, who observeth her Family well, (who looketh wel to her house) shee hath made a good Marriage, shee hath a great Dowrye.

What had shee to her Mariage?

Shee hath vertue and honesty, and is not that a pretious portion?

Yes, forsooth.

Who layeth burryed here?

It is the Abbot of N.

That is a faire Tombe, and here is a goodly Rich Sepulchre, I pray, let us read the Epitaph.

Now let us returne to our Inne (lodging) to breakfast: and then wee will goe, that wee may buy such things as wee lacke, (want,) and wee

Wat Bzister/ Dochter/ ofte Madamozel is die?

Sp en is geen Dochter/ sp is gehoutwt / (ofte sy is een gehouwde Vrouwe.)

Sp en is noch niet getrouwt / (ten Houwelijk gegeven.)

Sp is Ondertroutwt.

Sp is een Weduwe.

Sp is een goet Huiswif/ die hare Huis-gesinwel gade slaat / sp heeft een goet Houwelijk ghevaan / sp heeft een groote Bzuits-gabe.

Wat hadt sp tot haer Houwelijk?

Sp heeft deught / ende eerbaarcheid; ende en is dat niet een kostelyke portie?

Ja/ in trouwens.

Wie leidt hier begraven?

Het is den Abt van N.

Dat is een deftig Graf/ hier is een hupsche (heerlijke) Rijke Sepulchre/ (Graf,) laat ons het Graf-schrift doch lesen.

Thu/ laat ons na onz' Herbergh (Logijs) wederom keeren/ tot het ontbijt; ende dan sullen (ofte willen) wy gaan / op dat wy sulck goet koopen magh/ als ons ontbreekt / (ge-

brekt) ende noodzakelijk
van doen hebben / (ofte
daar af wy in noodt zijn.)

necessarily stand in need of,
(or whereof wee be in need.)

CAPITTEL. X.

CHAPTER. X.

Redenen, nopende den
Koop-handel, (ofte
Koopmans-handel.)

Discourses touching Mer-
chandising.

Met verlof / maakt
ons een weinigh
plaats dat wy doozby
magh gaan.

BY your, leave make us a
little roome that wee
may passe.

Ghy beslaat al te veel
plaats / Mijn Heer.

Sir, you take up too much
roome.

Ik bid u doch / weest
soo beleest / ons te laten
dooz gaan / sonder H. A.
in 't minsten te beronge-
lijken / ofte aan te stoo-
ten.

I pray you be so Civill to let
us goe by, without Injuring,
or offending you at all.

Wel dan / hier is een
groot gedzangh / eventwel
sal ik arzeien / wat ik ver-
mag / om H. A. eenen weg
te banen.

Well, here is a great
throng, yet I'lle arse what
I can, to make way for you.

Wat ontbreekt u / Mijn
Heer; wat belieft H. A. te
kopen / besiet of ik iets
hebbe dat H. A. ter doozboz
dient: Ik sal 't H. A. al
soo goeden koop geven /
als pemandt in de Jaar-
merkt / Dooz / ofte Stadt /
komt binnen.

Sir, what doe you lacke,
what doe you please to buy,
see (looke) if I have any
thing which served your
turc, (is for your use) I will
sell, (give) it you as good
cheape, as any man in the
faire, Towne, or City, come
in.

Jongen / langht den C.

Boy, reach the Gentle-
man

man a chaire.

Sir, haue you any new fashion stuffs? haue you any Hollands linnen, Chamletts, any Hollandish broad Clothes, blacke, or gray, haue you any English Serges, haue you any Spanish Cloth, any English broad Cloth, well drest, haue you any Excester Carries, haue you any Carries of Flanders dye, haue you any Tammye, Romane Serges, Course Serges, Buckrain, Ribbands, haue you any Cambricks lane, fine Holland Alkmores linnen, fine lace, or Flanders bonelace, haue you any Canvas, whalebone, Balleine, Castors, Bevers, hatts, (or Felts) that are very good and blacke, haue you any sks, haue you any halve Hose, and Mens stockings? &c.

Yes, Sir, I haue very faire, good and strong: the best of all England, Holland, Flanders; Yea, that are in Europe.

Of what Colour doe you desire them? Browne, grey, gold yellow, tawny, red,

delman een stoel.

Monseur, hebje eenige nieuwe ghesatsoeneerde stoffen? hebje eenigh Hollandes Lijnwaat / Kamemelotten / eenigh breedt Laken / swart / ofte graen / hebje eenigh Engelsche Sergies / hebje eenigh Spaans Laken / eenigh Engelsch; breedt Laken / wel bereidt / hebje eenige Karzeven / van Excester / hebje Karzeven van Vlaamsche Berwe / hebje eenigh Tammet / Romeinse Sergies / grof Sergies / Bokkeraal / Lindt / hebje eenigh Cambzike Lijnwaat / sijn Hollantse Alkmoers Linnen / sijn kant / ofte Vlaamsche kant / hebje eenige Canvas / Walvis Been / Ballein / Kastroezen / Bebers / Hoeden / die heel goet en swert zijn / hebje eenige Zijde-Laken / hebje eenige halve Houzen / ende Mans Houzen? &c.

Ja / Mijn Heer, Ik hebbe die heel schoon / goet ende sterk zijn: de beste van gheheel Engelandt / Hollandt / Vlaanderen; Ja die in Europa zijn.

Van wat berwe / (colleur) begeerdysse? byupn / grauw / gout-geel / tan-

nijt / roodt / geel / violet / blaewt / ofte gemengelt licht graewt ; Ik hebber van alle soorten / ende van alle pzijsen.

Toont my wat / toontse my ; laatsse my sien.

Wat is de pzijs daar van ?

Hoe verkoopje een gart de van dit swart Laken ?

Wilje maar een woort hebben / het sal u een-entwintigh Schellingen / ende 10 groot / by de garde kosten / soose't hebt.

Wilje niet minder nemen ?

Wat sal ik u voor een dozijn van dees' Kousen geven ? en eischt my niet te dier ?

Ik en wil u niet eenen duit / van 4. gul. 15. stuib. per paar af-slag maken / al souje twintig paar nemen ; sy zijn wijdt ende lank / een sulver goe' Kousse / ende wel gebeydt.

Ghy waardeertse al te hoogh / (ghy steltse al te hoogh van waarde.)

Hebje eenige Scarlakē ?
Hoe veel lust ghy te hebben ?

Hoe veel sal ik u voor een el daar af geven ?

Agenthien Schellingen / 6. groot.

yellow, violet, blew, or mixt light gray; I haue of all sorts and of all prieses.

Shew mee some, show them mee, let mee see'em ?

What is the prise of that ?

How sell you a yard of this blacke Cloath ?

Will you haue but a word It shall cost you, one and tweney Shillings, and 10. pence per yard, if you haue it ?

Will you take no lesse ?
(or will not you take lesse ?)

What shall I give you for a dozen of these stockings, doe not aske mee to deare ?

I will not'bate you a doit of 4. gill. 15. stivers, per paire, if you tooke a whole score, they are large, and long, a pure good stocking, and well needled (knit.)

You set too high a rate upon them.

Haue you any Scarlet ?
How much please you to haue ?

How much shall I give you for an Elle of it ?

Nineteen Shillings, 6. pence.

It is too much : I'll give you seaventeen shillings.

It is truly too little, I should lose by it; It cost mee more : Take the whole piece for twenty and five pounds, eight shillings, and 6. pence. It is but eighteen shillings, 6. pence the ell'e.

It is too deare; let mee know your nighest (*laest, lowest*) price, how many ells be there.

You shall see it measured, there be twenty seaven and a halfe, and halfe a quarter.

I will give you at a word, twenty and foure pounds even mony; I haue left (*resquisied*) as good as this, better cheape by 4. pence, in an ells.

You ought to take it; besides, I promise you, were it, that you were not my Customer you should not haue it under twenty and six pounds, and twelve shillings; but seeing it is you, I doe abate you more then twenty and foure shillings in the piece; which I'll doe to none other; I presume that you desire not my losse.

Het is al te veel: Ik sal u seventhien schellingen geben.

Het is seker te luttel/ ik sou' er aan verliezen; het kost my meer: neem het geheele stuk om vijfen-twintigh pondt/ acht schellinghen/ en 6. groot. Het is maar achtthien schellingen/6. groot de El.

Het is te duur/ laat my uw' naaste (minste, laagste) prijs weten/ hoe veel ellen zijnder.

Ghy sult'et sien meten/ daar zijn seben-en-twintigh een half/ en een half vierendeel.

Ik sal u met een woort/ vier-en-twintigh pondt/ eben gelt geben; Ik heb soo goet als dese/ wel 4. groot op d' El beter koop laten staan.

Ghy behoortet te nemen; echter/ ik belove u/ doch waart dat ghy mijne stallant niet en ware/ ghy soudet onder ses-en-twintigh ponden/ ende twaalf schellinghen niet hebben: maar nu dat ghy 't zyt/ ik sta u af meer dan vier-en-twintigh schellingen op 'et stuk/ dat ik geen anderen doen wil; Ik vermoede als dat ghy mijn verlies niet en begeert.

Ende hoorwaar soojet
ontsegh / (asfaat. weigert,)
niemandt ter werelt sal't
hebben hoor dien prijs:
Ja alwaar hy mijn Broe-
der.

Schoon het soo zy / ghy
sult my de acht schellin-
gen ende 6. groot / eben-
wel af-korten / om de ree-
keninge effen te maken.

Ik en wil: Maar Ik
en sal op de 6. groot niet
staan / ende dat is meer
dan ik 'er an winne: soo
se mijn gelooven wilt.

Het zy dan alsoo: om
dat ghy nwen sin hebben
wilt / ik sal u met goet
Goudt betalen / ende ge-
wichtig.

Dat is my al ebeneens/
pagement (ofte kleingelt)
is my soo goet als Gout:
Maar seker ghy zyt te
heun met een mensch; niet-
te-min / hadt ik lieber te
verliezen / dan u heen te
zenden; verhoopende op
een anderen tydt uw' gelt
te ontfangen / ende dit wil
H. A. echter aanleiden lie-
ber tot mynen Winkel/
dan tot pemandt anders
aan te komen.

Ja / inder daat / goeden
doen / (ofte handel) sal my
(wel) inwikkelen / den u-
wen Winkel hoor eenen

And verily if you refuse
it, no man in the world shall
haue it for that price; Yea,
though hee were my Bro-
ther.

Vnder favor, be it so, ne-
verthelesse thou shalt a bate
mee the eight shillings, and
6. pence, for to make the ac-
count even.

I will not: But I shall not
sticke at the 6. pence, and
that is more then I gaine by
it, If you will believe mee.

Be it so then, seeing you
will haue your minde, I will
pay you with good Gold,
and weighty.

It is all one to mee, small
mony (or white mony) is as
good to mee as Gold; But
truely you are too hard (or
grippe) with a man: never-
theles I had rather lose then
to send you away, hoping
to take. (haue, or receive)
your mony an othertime,
and moreover this will in-
duce you, to come to my
Shop rather then to any
others.

Yes, indeed, good usage/
(or dealing) will engage mee
not to leaue your Shop for
another: I would I had a

Labourer, or Porter, for I have many things which I must buy yet, and I am farre from my lons. (*Harbortow, or Lodging.*)

What lacke you more?

A piece or two of Velvet.

I have none forsooth; But goe to the next shop, there beyond, on the other side of the street, the man will let you have it better Cheape for my sake.

Sir, what have you neede of (*what's that you want*) doe you seeke for good Velvet, Sattin, Damaske, Fustian, Bukrain, Taffety, or any sort of silkes?

What pleaseth you, Sir, wee will give, and deliver it you good Cheape.

This Apprentice can talke and prate lustily, hee can handle his tongue well: hee is vigilant for his Masters profit and advantage: I assure you: well, lad, shew mee a piece of blacke Velvet.

anderen niet te verlaten: Ik wilde wel dat Ik een Opper-man / (Arbeider) ofte een Last-drager hadde; want ik heb veel dingen die ik noch kooopen moet/ende ik ben her' van mijn Verberge.

Wat ghebeekt / (ontbreekt) H. A. meer?

Een stuk Fluweels of twee.

Ik en hebber in trouw wens geen: Maar gaat tot den naasten Winkel daar over op d'ander zijde van de Straat; de Man saljet beter koop geben om mijnen 't wille.

Wat hebt ghy van nooden (van doen) Mijn Heer; soekt ghy na (om) goet Fluweel / Sattin / Damast / Fustien / Bokeraal / Cassataf / ofte eenighe soorten van Zijde Lakenen?

Wat lust u / Mijn Heer; men sal 't H. A. goeden koop geben/ende leveren.

Wesen (dien) Winkel-Jongen kan lustigh klappen/ ende swappen; hy kan sijn tongh wel handelen: hy is wakker op sijn Meesters profijt en bozdeel; ik verseker u: wel/opper/(jongman) toont mi een stuk swart Fluweel.

Ik sal 't doen / Mijn
Heer; besiet daar / en is 't
niet goet / zaagt ghy opt
desgelijck.

En hebt ghy geen be-
ter?

In trouweus: Maar
het is doch hoogher van
prijs/ende tot een meerder
waardy verkocht.

Ik en bjaag 'er niet na/
kost wat het kosten wil;
soo het slechts maar goet
is.

Hier / dit is van 't beste
Fluweel / dat ghy immer
handelen sult / ofte opt ge-
handelt hebt.

Maakt my dat wijs:
Ik heb van mijn leven
wel beter ghesien / ende
sinnert ook; en onboudet
niet al / ik heb 'et gesicht al
af gehad.

Daar en is niet aan ge-
legen; die 't ongebouwen
heeft kan't wel weer bou-
wen: Winkel - Jongers
arbeit / en moet men niet
rekenen / (achten) ofte an-
sien.

Wat sal ik d'El daar
voor betalen?

Dertigh Schellingen.
Ghy lobet al te hoogen
prijs.

Aen / voorwaar; want

I will doe it, Sir; behold
there, is it not good saw you
ever (or did you ever see) the
like.

Have you no better?

Yes forsooth; But it is of
a higher price, and sold at a
greater rate.

I care not for that [I en-
quire not after that] let it cost
what ere it will cost; onely
if it be but good.

Here, this is of the best
Velvet, that ever you will
handle, or ever hast han-
dled.

Perswade meé to that: I
haue seen better in my life,
and worse too: doe not un-
fold it all, I haue had the
sight of it.

No hurt, [or tis no matter,
or it maketh no matter, or it
skilleth not] hee that hath
unfolded it, can fold it agai-
ne well enough. Apprenti-
ces labour must not be
counted, nor regarded, [or
men must not reckon, nor re-
gard Apprentices labour.]

What shall I pray an elle
for that?

Thirty shillings.

You hold it at too high a
price.

No, truly; for it is not
possi-

possible (or it is impossible) to finde a better, nor of a fairer Colour.

You may say what you will; I will not give that price.

How much please you to bid mee, that I may sell, and take handse, I hope you will bring mee good lucke, and that I shall come to a good vent, (or utterance.)

I will give you twenty and seaven shillings for it, and no more, at one word, shall I haue it?

No, Sir, I cannot let it goe for that price, you know it well enough, one need not tell it you, If you haue any skill in Velvet, It cost us more then you proffer mee, wee should loose too much after that rate.

How will you sell the two pieces together? and make not many words.

You shall pay fourty and eight pounds for the two: as much with one word as

ten is niet mogelijk (ofte het is onmogelijk) een betere te vinden / noch van een schoonder verwa.

Ghy meugt seggen wat je wilt / ik en wil dien prijs niet geven.

Hoe veel gellef je my te bie'n / op dat ik verhoop / ende handt-gift outfangen magh: Ik verhoop dat ghy my goet geluck sult brengen / en dat Ik een goe' af-trek behalen sal.

Daar booz sal ik u seiven-en-twintigh schellingen geven / ende niet meer / met een woort / sal ik 'et hebben?

Aleen / Mijn Heer, ik en kan 't booz dien prijs niet verlaten / (ofte laten gaan) ghy weet het wel genoeg / men houft 'et H. A. niet te seggen / soo je eenigh verstant (ofte wetenschap) in het stuwel hebt; het kost ons meer dan ghy my biedt / na die waardy (ofte rate) soo souden wy al te veel verliezen.

Hoe wilt ghy beide de stukken t'samen verkopen? en maakt niet vele woorden.

Ghy sulter acht-en-beertigh pondt booz de twee betalen / soo veel met

een woordt / als met een
hondert / ghy sulter niet
een zier af-dingen.

Neen / neen / ghy zyt al
te duur / seght my uwen
laaghsten prijs / laat my
't leste woordt weten / ende
en schozt my soo lang niet
op.

Mijn Heer, ik hebt H. N.
geseght: Ik ben een man
van een woordt / ik en sou
't niet min konnen bege-
ben / dan tot mijn groot
berlies / ende nadeel.

Ik sie / (bemercke) wel
dat wy geen koop sullen
maken: wy moeten elders
gaan / want ghy looft uw
waren buitens reden / ende
als dan / ghy zyt ook een
man van een woordt.

Gaat daar 't H. N. be-
heft / in Godts Naam /
soek 'et booz uwes bete-
ren gerief: Ik gunt een
ander liever dat hy 'er an
winne / dan dat ik 'er an
verloze; maar ik kan H.
N. van een duick verseke-
ren / dat al waart / dat je
gink in alle de Winkels
van Antwerpen / soo en
soudt ghy sulken aan-bie-
dingh niet vinden (ofte
bekomen) als ik u nu doe.
Niet tegen-sraande / sooje
gheen beteren en vindt /
komt wederom / ghy weet
mijnen prijs.

with an hundred, you shall
not huck one mite.

No, no, you are too deare:
tell mee your lowest price,
let mee know the last word,
and doe not suspend mee so
long.

I have told it you Sir, I
am a man of a word, I should
not be able to let it goe for
lesse, except to my great losse
and disadvantage.

I see (*perceive*) wee shall
not bargain, wee must goe
els where, for you rate your
wares out of reason, and
then you are a man of a
word too.

Goe whither you please.
in Gods Name, seeke for
your better advantage; I
yeild it to another rather,
that hee may gaine by it,
then that I should lose in it:
But I can assure you of one
thing that if it were, that
you went to all the Shoppes
of Antwerp, you would,
(*should*) not finde. (*or get*)
such a proffer as I now offer
to you. Notwithstanding,
if you finde no better, come
again, you know my price.

Your

Your price is not for us.

Well, at your service, you know what you have best to do.

Seeing that wee cannot agree of the price; Farewell.

At your good pleasure, and favour, if I could let it goe at a lesser price, you may suppose or thinke with your selfe that you should have it as soone as any man in the world, or upon the earth, likewise for his sake that hath sent you unto mee (*or to my House.*)

They goe there way, they be gone.

Let them goe; let them runne; when they have run them selues weary about the faire, they will be glad to come againe with a *Base les manos.*

Sir, It seeme's to mee, that the Velvet is very good, if wee refuse it, wee shall not lightly finde such an other piece; let us aske him if hee will abate fourty sailings.

Alwen prijs en is voor ons niet.

Wel an/ ten uwen dienste/ ghy weet wat ghy best te doen hebt.

Mits dat wy in de prijs niet en kunnen over-een-komen; Adieu.

t'Hoer goede wel-beshagen/ende bevalligh/soo ik 'et voor inder prijs konde laten gaan/ ghy meught by u selven denken / dat ghy 't alsoo dyan hebben zoudt als yemant ter werelt / ofte op den Warthodem / ook voor sijnent wille die H. N. tot mynent gesonden heeft.

Sy gaan haer's wegs/ sy zijn wegh gegaan.

Laatse gaan/laatse loopen / als sy hun selven moede ghelopen hebben/ om en tom de Jaarmerkt/ sy sullen wel blijde zijn om weder te komen / met een groet - Swier / (ofte groetingh, met handt-geskus.

Mijn Heer; het dunkt my dat het Pluwel heel goet is/ soo wy 't ontsegt/ wel lichtelyk en sullen wy sutken anderen stuk niet vinden; laat ons hem bragen of hy veertigh Schellinghen af - slaam wil.

Willen wy soo doen/sul-
len wy 't nemen?

Ja / soo je my wilt ge-
looven / (ofte geloof wilt
gevon) want ten eersten/
het is goe' koop : 't is
waarschijnlijk / dat ghy
sulck een ander in 't gehees-
le. Merkt niet behalen
(bekomen) en sult : ten
anderen / ten sal H. N. niet
berouwen / noch van hart
handel beklagen.

Mijn Meester / sy ko-
men wederom.

Sy sullen wellekome
zijn / is 't dat sy gelt me'e
brenghen.

Ik bid u doch / en doet
(ofte maakt) ons niet lan-
ger wandelen / d'averen/
ofte d'alen : wilt ghy ses-
en-beertigh ponden booz
beide de stukken nemen/
sonder eenigh werk meer
te maken / ende wy sul-
jen u uwen Gelt ne'er tel-
en.

Mijn vriendt / ghy zijt
boozwaar seer quellijk
(moeyelijk) gy en b'zaagt
'er niet na / (ghy en geeft 'er
niet om, ghy en sorgh't 'er
niet voor) oft' ik winne/
ofte verliese / het is H. N.
al eens / (even eens :) Au
wel! wel / laat 'et ons
meeten.

Aren/nen/ ik neem 'et

Will wee doe so , shall wee
take it?

Yea, if you will believe
mee (*give mee Credit*) for first
of all it is a good Penner :
't is like, probable, you will
not get such an other in all
the Mart, zly. you will not
repent of it (*or it will not re-
pent you*) nor complaine of
hard dealing.

My Master, they come
backe againe.

They shall be wellcome if
that they bring mony a long
with them.

I pray you cause us not to
walke, trot, toile, nor linger
any longer : will you take
fourty and six pounds for
both the pieces, with out
any more a doe, and wee
will tell (*lay*) you downe
your Mony.

Truely, you are very vex-
atious my friend, you aske
not after it, [*you regard is not,
you care not for it*] whether I
gaine or lose: It is al one to
you : Now well [*be it so*]
wel, let us measure it.

No, no, I take it as if it

Wes

were measured, I hold (or count) it as measured, I trust upon you (or I confide in you) hold there is your Money.

This oulde Angel is too little. this French Crowne, is too light, these pieces of ten Shillings be clipped, this Ducate is not weighty: this Flemish Crowne is not Current, this Ryall is of base Gold, this Ducatoen is red of, and besides it is no good Silver, this kinde of Rijkdollar is set of, this piece of eight is brasse, and these Spanish Ryalls are not good of alloy, (or of good Bullion.)

You are very difficult and tedious in taking of money, if I had knowne that, though you had sold mee your wares (Merchandize) for forty pounds, certainly, I would not haue medled with them, nor once desired them.

Sir, it is at your choise, to take it, or to leaue it, you haue your choise; I doe not get so much by it, that I

als of 't gemeten waar/ ik houdt booz ghemeten/ ik verlaate my op u; houdt 'daar is u luident Geldt.

Deseu ouden Angelos is te klein / dese Sonnekroon is al te licht / dese stukken van tien Schellingen zijn geschoit / dese Dukaat en is niet ghe wichtigh; dese Vlaamsche Kroon en is niet gangbaar / dese Reaal is van slecht (slim) Goudt / dese Ducaton is af-gelesen / ende daar beneuen ten is geen goet Sulber; dees slaghe van Rijkdaalder is af-geset / dese stukken van achten is koper / en dese Spaansche Rialen en zijn niet goet van Alloy.

Ghy zijt seer swaar / en moepelyk om Geldt rontfangen / soo ik dat gewosten hadt / al hadt ghy my nu' Waren / (Koopmanschappen) booz beertigh gulden ponden verkoft / sekerlyk / ik en wouder niet med' te doen gehad hebben / noch die eens begeren.

Mijn Heer, het is uwen ter keure / het te nemen / ofte het te laten / ghy hebt nu' keur; Ik en krijg 'oe

soo veel niet by / als dat ik
licht ende quaat Geldt
soude / ofte behoorde te
ontfangen / ende dat niet
gangbaar en is ook.

Op mijn woort / ik en
heb 't noch gemunt / noch
te geschreit.

Ik geloof u wel; doch
ik en kan 't niet gebeteren/
ghy en wilt my niet beris-
pen / voorz-hoedigh / ende
omsichtig te zijn.

Houdt daar is mijn
Borse/ betaalt u selven/na
u eigen genoevingh / ende
voldoeningh.

Wat is een na gemaal-
de schellink.

Magelt (spijkert) hem
aan desen stijl/ ofte op dien
dozpel.

Het sal geschien / men
sal 't doen / brenghet my
een Hamer / met een spij-
ker.

Ik wenschte dat d'oo-
ren der geener die 't Ge-
munt (ofte geslagen) heeft/
soo wel gespijkert waren
an desen Post.

Daar en is niet angele-
gen / (ofte daar en sou niet
aangelegen zijn) het en sou
in 't minste geen schade by
brenghen / men sou den
Schelm dan wel ken-
nen; Nu zyt ghy te vze-
den.

should (or ought) take light
and bad Mony, and that
which is not Currant nei-
ther.

On my word, I have nei-
ther Coyned, nor clip't it.

I believe you well, but I
cannot helpe it, you will not
blame mee to be wary and
circumspect.

Hold there is my Purse,
pay your selfe, according
to your owne content, and
satisfaction.

That is a Conterfeit shil-
lingh.

Naille him to this Post, or
upon that threshold.

It shall be donē, wee'le
doe it, bring mee a Hammer
with a nailk.

I wish that the eares of
him that hath Coyned it
were nayled to this Post as
well.

It skilleth not: (or it would
make no matter) it would be
no hurt at all, or harme at all,
men should then know the
Rogue; Now, are you Con-
tented?

Yes,

Yes, I am Sir; I thanke you for your Mony, spare nothing of all I have, it is every whit at your service.

Sir, I thanke you greatly.

Labourer, Porter, take this upon your backe, and carry it to my home, (*Lodging.*)

I know not very well where your Lodging is, Sir.

At the Golden-Lion, in the Chamber-street, and bid them to prepare dinner, for wee will be there instantly.

Shall wee now buy, a Babie, or two for our Children (*our little Daughters.*)

Let us buy some for us both.

Well, Hostesse, shall wee dine?

Wash you, when you please, and goe sit down.

Cause our Horses to be Bridled, and Sadled, wee ought for to have been two miles hence onward on our way.

Goe to; let us dine stand-

Ja/ Mijn Heer; Ik ben; Ik bedanke u van wegen u Geldt: en spaart geen dink dat ik hebbe/ 't is alle ten uwen dienste.

Granmercy, (grooten Dank) Mijn Heer.

Arbeider / Last-drager/ neemt dit op uwen rugge/ ende draaght het na mijn Herberge toe.

Ik en weet niet wel waar uwe Herberzhe is/ Mijn Heer.

In den Vergulden Leeuw / in de Kamerstraat / ende seght datse 't Noen-maal bereiden; want wy sullen aldaar van stonden aan zijn.

Sullen wy nu een Poppeken / of twee koopen / voor onse kinderen (onse Dochterkens.)

Laat ons wat koopen / voor ons beids.

Wel aan; Weerdinne / sullen wy eten? (noen-maal doen?)

Wascht u / als 't u bealiefst / ende gaat aan-zitten.

Doet onse Paarden Coomen / ende Zadelen / wy behoorden wel twee Rijlen van hier al op ons wegh gheweest te zijn.

Doort an; laat ons al staande

staande eeten / komt laat
ons gaan.

Laat ons een reekening
hebben / Heer Weert; wat
isser te betalen? wat scha
hebben wy gedaan? hoe
veel zijn wy schuldigh?
(hoe veel isser quaars?)

Ghy zyt acht schellin-
gen / 6 groot schuldigh / den
Man en 't Paart.

Houdt daar / zyt ghy te
vreden?

Ja / Monsieurs, ghy zyt
hertelik wellekom.

Waar is de Dienst-
maacht?

Mijn lief / daar / dat's
dooz u Spel gelt.

Stal-knecht / brengh
mijn Paardt herwaertis
hebjet al wel besozght / en
geschikt / ende hem gehan-
delt als 't u betaamt?

Ja / Mijn Heer, hy en
heeft geen gebrek gehad /
hem en heeft niets ont-
broken.

Neemt dat / daar is u
drink-geldt / als ik u be-
looft hadde / op dat ghy
wy op een anderen ghele-
gentheidt / ofte tijdt / ge-
dachtigh magh zijn.

Ik bedanke u / Mijn
Heer, ghy sult wy altoos
bereidt vinden / om u dien-
ste aan te doen / (om u te

ing, come let us goe.

Let us have a reckoning
mijn Hofte; what is there
to pay? what hurt have we
done? how much doe wee
owe?

You owe eight shillings, 6
pence, Horse, and Man.

Hold there, are you con-
tent?

Yes, Sirs, you are heartily
wellcome.

Where is the Hand-mai-
de?

There my loue, that is
(Mony) to buy you Pins
with.

Hofler, bring hither my
Horse, hast thou provided
it, and ordered it well, and
used him as you ought, (as
is meet for you to doe?)

Yes, Sir, hee hath had no
lacke, hee hath wanted for
nothing.

Take that, there is your
drinking (spending) Mony,
as I had promised you, that
at an other oppertunity, or
(time, or season) you may re-
member mee.

I thanke you, Sir, you
will finde mee at alltimes
ready to doe you service,
(for to serve you) spare not
the

the Inne, when you come through, or passe by this way, for you will be as well used and served here, as in any Inne, that might be within all Antwerp.

I have found it so, I will not exchange it, nor leave it (or forsake it) for another.

Farewell.

CHAPTER. XI.

An Ordinary discourse, Between a Brother, and his Sister.

MY Sister, my Father spake the other day, for to Marrye you.

My Brother, to whom will hee Marrye mee? with whom shall it be? will hee be an honest man, if hee be a Godly man all goe's well, but if vitious, all will goe ill.

My Sister; my Father will

aan-dienen) en spaart de Herberge niet/ als ghy hier dooz passeert / ofte dooz by komt/want ghy sult'er alsoo wel getoest ende gedient zijn / als in eenige Herberghe die binnen Antwerpen soude mogen zijn.

Ik heb 't alsoo bevonden / ik en salse dooz den anderen niet verruilen / (verwisselen, veranderen) noch verlaten / (ofte naelaten.)

Adieu.

CAPITTEL. XI.

Een gewoonlijk praatje, Tusschen een Broeder ende sijne Suster.

Mijn Suster, mijn Vader sprak 's anderen-daaghs om u te Hieliken.

Mijn Broeder, aan wien wil hy my Houwen? met wien sal het zijn? sal hy een Eerbaar man zijn; soch hy een Godtbyzuchtigh man zy / het gaat al wel; maar indien ondeugdigh/ 't sal heel ende al qualijk gaan.

Mijn Suster, mijn Vader wil

wil u ten Houwelik geben
aan eenigh Edelman des-
ser Landt - streeke / (ofte
een Landts Edelman) ofte
aan seker Burger van des-
se Stadt; onder uwre ken-
nis / ende een man die u
bekent is.

Maar Suster, ghy seght
de waarheid / een eerlijk
man (sonder gelt ofte mid-
del) is meer waart soo hy
een Godtsaligh man is/
dan twintigh / ja dertigh
Stijckaarts / sonder ver-
nuft / Burgerlijkheit / ende
wijsheid / (ofte voorlich-
tigheid.)

Waarlijk mijn Broeder,
Ik en ben noch niet Hou-
baar / ik ben noch niet out
genoeg (tot mijne Iaren ge-
komen) om so dza getrouw
te zijn / ik ben noch al te
malachtigh / ende al te
jongh / het soude niet my
een arme geringhe Huis-
houdingh zijn / ik verseke-
re u.

Waarlijk / waarlijk / Suf-
ter, het is beter eenen
Maaght zijnde / geplykt
te zijn / dan een Hoer.

Mijn Broeder, Ik ver-
hoope dat ik in sulck een
perijkel niet verballen en
sal / om mijn eere te verlie-
sen / maar dozwant uwen
raat is daer toe heel goet.

give you in Marriage to so-
me Gentleman of this
Country (or a Country Gentle-
man) or to some Citizen
(Borger) of this City among
your acquaintance, & a man
of your knowledge.

But Sister, you say the
truth, an honest man (with-
out money, or meane) is more
worth, if hee be a pious man,
then a score, yea thirty Rich
Cormordents without wit,
urbanity, (Civility,) and pru-
dence.

Truely, Brother, I am not
yet Marriageable, I am not
yet olde enough, (not yet co-
me to age) for to be so soone
Marryed I am yet too foo-
lish, and too yong: It should
be a poore weake Hous-hol-
ding (House keeping) of mee
I assure you.

Truely, truely, Sister, it
is better to be Marryed,
being a Virginia, then a whore.

Brother, I hope I shall not
fall in to such danger, to lose
my honour, but indeed (ve-
rely) your Counsel is very
good therein.

And you, *Brother*, you will not put your selfe to such hazard, danger, or Comber, what thinke you?

Truely, *Sister*, no doubt-les at no hand, not I.

Brother, why so? tell mee the reason thereof?

Because that women are so pragmaticall, hard to be pleased, evill disposed, and very unhappy to poore men.

Yea, they are petulant, or lascivious, audacious, (*bold, stomacks full,*) fonde, (*false hearted*) creatures, without discretion, talkatifgossips (*bablers,*) and growing wanton, presuming upon their husbands clemency, they will learne also to be Idle, wandring about from house to house, and not onely Idle, but tattlers also and bassy, bodies, and, such immodest incivill long tongu'd pratlers that they without wit or reason will speake things they ought not.

How, *Brother*, without a woman you had not been borne in the world; where

Ende ghy/Broeder, ghy en wilt u selven an sulken gebaar/perijckel/ ofte be-kommernisse niet stellen; wat dunkt u?

Waerlijck / Suster, neen toch / in geenerley wyse / ik niet.

Broeder, hoe soo? seght my de reden hier af?

Om dat de Wijven / (Vrouwen) soo betwercachtig (die het al uitvoeren wil) swaar te ghenoege / quaat beschikt / ende den Mannen seer rampspoedigh sijn.

Ja / sy sijn aalweerdige / baldadighe / aalwertighe schepselen / aalwittege / ma-terachtige kallemoers / ende weeldig geworden sijn / de / vermoedende op hare mans sachtmoedigheit / sy willen ook leeren ledigh te sijn / weidende / en omgaande by de huysen / (i.e. van huis tot huis) ende niet alleen ledigh / maar ook klappenen / ende albedzighers / ende sulke onbesche-vene / onheusche snappers dat sy sonder vernust / ofte reden spreken willen / tge- ne haar niet en betaamt.

Wep / Broeder, sonder een byzonde had ghy niet in de werelt gebozen geweest; waarom naamscheudigh /

ofte berispt ghy de arnte
(schamele) vrouwe alsoen?

Suster, ende gy had noch
heel minder ghebozen ge-
weest.

Broeder, ik bid u doch/
segt my dan de reden daar
van?

Weet ghy niet dat de
vrouwe om den man/ende
niet de man om de vrouwe
geschapen en is?

Mijn Broeder, wie heeft
u dat geseid? waar vint
ghy dat/ dooz de Schrift?

Suster, onse Heere/ heeft
het ons na gelaten/ dooz
de Schrifture.

Broeder, in wat gedeelte
des Schrifts vermeldt hy
het?

Suster, leest den Heiligen
Bibel bedachtelijck / (ofte
ernstighlijck,) met eerbie-
dinge/ende ghy sult 't selve
passagie aldaar soo ghe-
schreven vinden; daar-en-
boven/ghy sult aldaar ge-
schreven vinden/ als dat
de man het Hoofd sijnes
wijfs is / eben als (sonder
vergelijking) de Heere Je-
sus Christus het Hoofd
sijner Gemeinte is. Sijn
nen Naam haerde gepre-
sen van eeuwe tot eeuwe/
ende tot inder eeuwigheit/
Amen.

fore blame you the poore
woman so?

Sister, and you had yet
much lesse been borne.

Brother, I pray you tell
mee then the reason of that?

Know you not that the
woman is made for the man,
and not the man for the wo-
man?

My Brother, who hath told
you that? where finde you
that, by Writt?

Our Lord hath left it us,
Sister, by the Scriptures.

Brother, in what part of the
Scriptures doth hee mention
it?

Sister, read the Holy Bible
seriously, with reverence,
and you will finde that same
passage so written there: mo-
reover you will finde there
written, that the man is the
Head of his wife even as
(without Comparison,) the
Lord Iesus Christ is the
Head of his Church. Praised
be his Name from age to
age, and unto Eternity.
Amen.

The Ten Commandments: De Thien Gheboden:
Exod. 20. 1, 2, 3, &c. Exod. 20. 1, 2, 3, &c.

Then God spake all these Words, saying. Doe sprak Godt alle dese woorden, seggende.

I Am the Lord thy God which have brought thee out of the land of Egypt out of the house of bondage.

The first Commandment.

Thou shalt have no other Gods before my face.

The second Commandment.

Thou shalt not make unto thee any graven Image. nor any likeness of any thing, that is in Heaven above, or that is in the Earth beneath, or that is in the waters under the earth: Thou shalt not bow downe thy selfe to them nor serve them: for I the Lord thy God am a Ielous God, visiting (or who doe visit) the iniquity of the Fathers upon the Childeren unto the third, and fourth Generation of them that hate mee, and shewing (or I shew) mercy unto thousands of them, that loue mee and keep my Commandements.

Ik ben de Heere uwen Godt / die u uit Egypten landt uit den dienst huise uit-geleidt hebbe.

Dat eerste Gebodt.

Ghy en sult geen andere Goden vooz mijn aangesicht hebben.

Dat tweede Gebodt.

Ghy en sult u geen ghesneden beeldt noch eenige gelijckenisse maken van 't gene dat boven in den Hemel is / noch van 't gene dat onder op der Warden is / noch van 't gene dat in de wateren onder der aarden is: Ghy en sult u vooz die niet bulgen / noch haer dienen; want ik de Heere uwe Godt ben / een pberig Godt / die de misdaat der Vaderen besoeke aan de Kinderen / aan het verdelende aan het vierdelidt der geener die my haten; ende doe Barmhertigheidt / aan duisenden der geener die my lief hebben / ende mijne Geboden onderhouden.

Dat

Dat derde Gebodt.

Ghy en salt den Name des Heeren uwes Godts niet ydelijk ghebruiken; want de Heere en sal niet ontfchuldigh houden / dieijnen Name ydelijk ghebruikt.

Dat vierde Gebodt.

Gedenkt des Sabbath-daghs / dat ghy dien Heiliger; ses dagen sult ghy arbeiden / ende al u werk doen / maar de sevende dagh is de Sabbath des Heereu uwes Godts; dan en sult gy geen werk doen / ghy noch uw' Sone / noch uw' Dochter / noch uw' Dienst-knecht / noch uw' Dienst-maaght / noch u Wee / noch uw' Broomdelink die in uw' Doozen is; want in ses daghen heeft de Heere den Hemel / ende de Earde gemaakt / de Zee / ende alles wat daar in is / ende hy rustede ten sevenden dage / daarom seghende de Heere den Sabbath-dagh / ende Heilighde den selven.

Dat vijfde Gebodt.

Eert uwen Vader / ende uw' Moeder; op dat uwe dagen verlanget worden in den Lande / wat u de Heere uw' Godt geeft.

The third Commandement.

Thou shalt not take the Name of the Lord thy God in vaine, for the Lord will, not hold him guiltlesse, that taketh his Name in vaine.

The fourth Commandement.

Remember the Sabbath-day, to keep it Holy; six dayes shalt thou labor' and doe all thy worke, but the seventh day is the Sabbath of the Lord thy God, (then) thou shalt not doe any work, thou nor thy Son, nor thy Daughter, thy man servant, nor thy Maid servant, nor thy Cattel, nor thy Stranger that is with in thy Gates, for in six dayes, the Lord made Heaven and Earth, the Sea, and all that in them is, and rested the seventh day, wherefore the Lord blessed the Sabbath-day, and Hollowed it.

The fifth Commandement.

Honour thy Father, and thy Mother; that thy dayes may be long upon the Land, which the Lord thy God giveth thee.

The

The sixth Commandment.
Thou shalt not Kill.

The seventh Commandment.
Thou shalt not commit
Adultery.

The eighth Commandment.
Thou shalt not steal.

The ninth Commandment.
Thou shalt not beare false,
wittnesse against thy neigh-
bor.

The tenth Commandment.
Thou shalt not Covet thy
neighbors House, thou shalt
not Covet thy neighbors
Wife, nor his Manservant,
nor his Maidservant, nor his
Ox, nor his Ass, nor any
thing that is thy neighbors.

*The H. Prayer, written in
Matth. 6. which the
Lord Jesus Christ
taught his Disciples, for
to Pray thus.*

O Vr Father which art in
Heaven, hallowed bee
thy Name, thy Kingdome
come, thy will be done, as in
Heaven (so) likewise upon
the Earth: give us this day

Dat seste Gebodt.
Ghy en sult niet Doot-
slaan.

Dat sevende Gebodt.
Ghy en sult niet Echt-
bzeken.

Dat achtste Gebodt.
Ghy en sult niet stelen.
Dat negende Gebodt.

Ghy en sult geen vals-
sche getuigenisse spreken/
tegen uwen naasten.

Dat tiende Gebodt.
Ghy en sult niet begeer-
en uwes naasten Huis/
ghy en sult niet begeeren
uwes naasten Wif / noch
sijnen Dienst-knecht / noch
sijne Dienst-maacht / noch
sijnen Osse / noch sijnen
Ezel / noch per dat uwes
naasten is.

Het H. Gebedt, geschre-
ven in Matth. 6. die
de Heere Iesus Christus
sijne Discipulen ge-
leert heeft, om aldus
te Bidden.

O Vse Vader / die in de
Hemelen (zijt,) uwen
Naam werde geheilicht/
uw' Koninkrijcke kome/
uwen wille geschieden / ge-
lyk in den Hemel / (alsoo)
ook op der Aarden: Ons
dage =

dagelijck broodt geeft ons heden / ende vergeeft ons onse schulden / gelijk ook wy vergeben onse schuldenaren: Ende en leidt ons niet in verfoekingē / maar verlost ons van den boosen; Want uwe is het Koninkrijcke / ende de kracht / ende de heerlijkheid inder eeuwigheid / Amen.

our daylie bread, and forgive us our debts, even as wee forgive our debtors: And lead us not into temptation, but deliver us from evill: For thine is the Kingdom. and the power, and the glory, for ever, Amen.

Het Geloof.

The Creed.

In Geloofe in Godt den Vader / den Almachtigen Schepper des Himmels ende der Aerden; Ende in Jesum Christum sijnen Eenigh-gebozen Sone / onsen Heere / die ontfangen is vanden Heiligen Geest / gebozen uit de Maaget Maria / die geleeden heeft onder Pontius Pilato; is gekruist / gestorven / ende begraven / neder-gedaalt ter Hellen.

I Beleeue in God the Father Almighty maker (or Creator) of Heaven; and Earth: And in Iesus Christ his Only Sonne, our Lord, which was conceived, by the Holy Ghost, borne of the Virgin Mary, suffered under Pontius Pilate. was Crucified dead, and buried, hee descended into Hell.

Dat is: Continueerde in de standt der Dooden. ende onder de magt des doots. tot op den derden dagh.

That is: Continued in the state of the Dead, and under the power of death till the third day.

Ten derden dage op gestaan vanden dooden / opgebaren ten Hemel / sit ter rechter-handt Godes des

The third day hee arose againe from the dead, hee ascended into Heaven, and sitteth on the right hand of God;

God, the Father Almighty, from thence hee shall come to Iudge, the quicke, and the dead.

I Belieue in the Holy Ghost: I Belieue an Holy Catholick Christian Church, the Communion of Saints, the forgiveness of sins, the resurrection of the body, and the life everlasting, Amen.

Prov. Chap. 13. 1.

A Wise Son, heareth his Fathers Instruction, but a scorner heareth not rebuke

2. A man shall eat good by the fruit of his mouth, but the soule of the transgressours shall eat violence.

3. Hee that keepeth his Mouth keepeth his life, but hee that openeth wide his lips shall haue destruction.

4. The Soule of the Sluggard desireth, and hath nothing; but the Soule of the diligent shall be made fat.

Almachtigen Vaders/van daar hy komen sal / om te oordeelen de levende / ende de dooden.

Ik geloobe in den Heiligen Geest: Ik geloobe een Hellighe alghemeine Christelijke Kerkke / gemeenschap der Heiligen / vergevinghe der sonden / opstandinge des vleeschs / ende een eeuwigh leven / Amen.

Proverb. 13. 1, &c.

Een wijs Soon / hoort de tucht (onderrichtinge) des Vaders / maar een spatter en hoort de bestraffinge niet.

2. Een pder sal van de vrucht des (sijn's) moutx het goet eeten: maar de Ziele der trouwloosen / (overtreders) sullen het gewelt eeten.

3. Die sijne mondt bewaart / behoudt sijne Ziele: maar voor hem is berstoringe / die sijne lippen wijdt open doet.

4. De Ziele des Luiaards is begeerigh / doch daar en is niet: maar de Zielen der vlytigen / sal het gemaakt worden.

Ecclesiast. 12. 13.

Van alles dat gehoozt
is/is het einde (besluit) van
de sake / breeft Godt/ ende
houdt sijne geboden/want
dit (betaamt, ofte is de
plicht) alle menschen.

1. Ioan. 3. 23.

Ende dit is sijn Gebodt/
dat wy ghelooven in den
Name sijns Soons Jesu
Christi/ ende malkanderen
lief hebben / gelijk hy ons
een Ghebodt ghegheven
heeft. -

De Somma van de Wet
ende de Propheten,
genomen uit Matth.
22. 37, 38, 39, 40.

Gy sult lief hebben den
Heere ouden Godt / met
geheel uw' herte/ ende met
geheel uw' ziele/ ende met
geheel uw' verstandt; dit
is het eerste / ende groot
Gebodt / ende het tweede
desen gelijk is.

Gy sult ouden naasten
lief hebben / als u selven;
aan dese twee Geboden
hanght de gantsche Wet/
ende de Propheten.

Ecclesiast. 12. 13.

Of all things heard, the
Conclusion of the matter is,
feare God, and keep his
Commandements for this
is the whole (duty) of man.

1. Iohn. 3. 23.

And this is his Comman-
dement, that wee should be-
lieue on the Name of his
Sonne Iesus Christ, and loue
one another, as hee gaue us
a Commandement.

The Summe of the Law, and
the Prophets, taken out
of Matth. 22. 37, 38,
39, 40.

Thou shalt loue the Lord
thy God, with all thy heart,
and with all thy soule, and
with all thy understanding:
(or *minde*.) this is the first
and the great Comman-
dement, and the second is like
unto it (or *this*.)

Thou shalt loue thy neigh-
bour as thy selfe; On these
two Commandements hang
all the Law, and the Pro-
phets.

Let-

Letters, Bills of lading,
Assignations, &c.

Honoured, and well be-
loured Father, and Mo-
ther; In as much as it is an
antient Custome, that upon
the first day of the New-
Yeate, men send, (or give;)
to one another some small
gifts and withall wishing
them much happines and
felicity as a token (signe) of
favour and goodwill; (love)
I have, therefore not been a-
ble to neglect (or omit) out
of filial reverence and du-
tiful observance, for to
write this little (small) E-
pistle unto you, to demon-
strate unto you thereby my
gratefull minde and bound-
den duty, by these wishing
you from my heart (in good
health and prosperity) a long
and happy life, as a friendly
greet in this New-Yeate;
and with all very humbly
thanking you for the great
benefits which dayly I re-
ceive from you, and especi-
ally this, that it pleaseth you
to keep mee at School for to
be trained up (educated, or in-

Zend-Brieven, Connof-
sementen, Schult over
wijfingen, &c.

Eerwaandige / ende wed-
deminde Vader / ende
Moeder; Alsoo 't een
oudt gebruik is / dat men
op den eersten dagh des
Nieuwe-Jaars / waltkan-
deren eenige kleine giften
toeschikket / ende daer
by veel gheluck is wen-
schende / tot een teken van
jonste ende liefde; Soe
en heb ik niet kunnen na-
laten / uit Vinderlijke eer-
biedinge H. E. dit kleine
Briesken te schrijven / om
H. E. door 't selve mijn
dankbaar gemoedt / ende
schuldighen plicht te be-
wijzen / H. E. by desen
van herten wenschende
(in voorspoet, ende goede
gezondheid) een lank en-
de gelukzaligh leven / tot
een vriendelijcke groete
in desen Nieuwe-Jare
ende al met eenen seer
oetmoedelijcken bedank-
kende van de groote wel-
daden die ik dagelijck van
H. E. ontfange / ende by
namen dese dat H. E. be-
liebe my ter Schoolen te
houden / om in alle goed-

kunsten/deught/ende zeeg-
baarheidt onderwesen te
wozden; Daar inne ik my
soo neerstelijken hope te
quijten/dat H. E. de groos-
te kosten die H. E. aan
my hangende zijt / niet en
sullen verdzieten / maar
veel eer veroozaken my
uwe jonste/ende welbadig-
heidt doozgaans te laten
genieten: midts ik al-
tijdts (door Godts genade)
wesen / ende blyben sal

fructed) in all good behavi-
our, arts, and vertue, where-
in I hope to quit my selfe
so diligently, that the great
Cost, and charges, shall not
grieve you, which you have
laid out (*or bestowed*) upon
mee, but much rather cause
that you will continually let
mee enjoy your favour, and
benefaction, or benignity, for
as much as I (*by the grace of
God*) always shalbe, and
abide

Rotterd. V. E. alder oot-
moedigsten, ende
Ady 1. onderdanighsten
January, Sone, D. H.
1664.

*Your most humble,
and most dutifull
Sonne, D. H.*

A Wertheffte Vader / ik
bemerкке uit H. E.
schrijven de groote liefde
die H. E. my toedzagende
zijt; ende in wat achtinge
ik uwe goede vermaninge
behooz te houden / de wel-
ke my niet alleen nuttelik/
maar ook seer pzooffijtelik
zijn; Om welke oozsake
ik niet naar-laten en sal/
de selve met alder blyt te
behertigen / ende my in de
vreesse Godts / ende onder
uwe gehoozsaamheidt al-
soo schikken ende voegen/
dat ik daar dooz sijnen zes-
sen ende uwe goede jonste

Most endeared Father, I
perceive by your wryt-
ing, the great loue, which
you doe beare to mee (*or
which you beare mee*) and in
what accompt (*or esteeme*)
I ought to keep your good
exhortations (*admonitions*)
which are not onely good
(*usefull, or expedient*) but
also very profitable for mee;
for which cause I will not
neglect to Indeavour the sa-
me with all Cherefullnes,
(*or Alacrity, and readines of
minde*) and so adapt (*order,
dispose, or set,*) and apply
my selfe in the feare of God,
and

and under your obedience, that thereby I ever (*at all times*) shall enjoy his blessing, and your good favour (*grace*) that by such meanes I might obtaine (*or acquire*) all good arts (*sciences*) vertue, and knowledge, which hereafter might be serviceable unto mee, whetein I hope so to quit my selfe by the helpe (*or grace*) of God that you will be well satisfied of my honest (*or due*) forwardnes and diligence, which in learning I shall have done (*or performed*;) the which is the most Principle thing of all my wishes, and desires, knowing that such things will be very acceptable unto you, and most advantageous for mee (*or most gainefull to mee*) herewith, &c.

Your Obedient

The 15. Sonne,
January, I. H.
1664.

In Rotterdam, the 23. of
April, Anno 1664.

Sir, Salute; I never had the honour to write unto you per default of knowledge (*or acquaintance*), these

altijdt genieten sal / om dooz sulcke middelen alle goede konsten / deught / ende wetenschap / die my hier naar soude moghen dienstelijk zijn / te bekomen / daer in ik my met Godts hulpe alsoo hoope te quijten / dat H. E. van mijnen behoezlijken blijt ende neerstigheidt / die ik gedaan sal hebben in't leeren / wel sult vernoeght zijn; 't welk het Principaalste is van alle mijn wenschen / ende begeerottenende door u. H. E. seer aangenaam / ende my alder meest proffijtelijck wesen sal; hier mede / &c.

U. E. Onderda-
Den 15. nigen Soon,
January, I. H.
1664.

In Rotterdam, Ady 23.
April, 1664.

Monsieur, Salute; mi hebbe de eere gehad aan H. E. te schrijven per faute van kennisse / dese

van doo 2020' re van Meester A. B. woonende tot L. in Norff. die my ordineert/ dit nevens gaande pakketten met 2½ S. H. L. ghemerkt N°. W. H. I. aan H. C. te senden / 't welk hier nevens ben doende/ ende gaat met Schipper R. N. die / na by H. C. dit boozsz. pakketten sal gelevert hebben / van Wacht gelieven te betalen — sterl. en 't sal nevens andere onkosten soo H. C. al wat u moggen doen/ wakkelijck van Mr. A. B. aan H. C. betaalt worden/ in 't versenden na L. van dit boozsz. pakketten gelieft de ordere van dito A. B. te volgen: kan ik H. C. hier ook ergens in dienen / in dito Hoopmanschap/ of in andere Waren/ of te andere H. C. goede vrienden/ gelieft maar te Kommanderen / soo na hoediale groetenisse/ blijve

Mijn Heer,

U. E. Dienstwilligen Vriendt,

S. Hillenius.

then by the order of Master A. B. dwelling at L. in Norff. who ordereth mee, for to send unto you, this bundle going along herewith, of 2½ S. H. L. marked N°. W. H. I. which here I am performing accordingly, and goe's with Skipper R. N. to whom be pleased to pay — sterl. for the Freight, after hee shall have delivered unto you the said bundle, and it will, besides, other charges (exp^{ses}, disbursements,) which yet further you might lay out, be repaied you thankfully of Mr. A. B. in the sending of the said Bundle forwardstowards L. be pleased to follow the order of dito A. B. can I here serve you in any thing els, in dito Merchandise, or in (any) other waies, (or Commodities) or any other of your good friends, be pleased but to Command, thus after hearty salutation (or greeting) I remaine

Sir,

Your Friend ready
to serve you,

S. Hillenius.

In Rotterdam, the 24. April, 1664.

Mr. I. G.

Sir, mine last unto you were of the 4. and 11. Instant, by which I told you, that I had bought of Mr. M. W. 10. pieces of white Serges at 34. g. per piece amounting to the summe of . . . &c. being Serges which hee had to sell upon your account, and hath sold them mee as such, (or for the same) & I haue given him assignation of dito summe, which hee hath accepted, and sent you, tending (or serving) to the abating (or shortning) of the . . . which you are ended unto mee, according to the account sent unto you, on the behalfe of three pieces of S. L. which I sent you per Schipper T. E. and consigned unto Mr. W. at L. according to your order; (or as you ordered mee;) furthermore, I haue requested of you that you would be pleased to send mee, per first Ships 20. pieces white Serges, of the finest, and thickest sorts, that may be had. (or if they were to be had) and unto my great admira-

Rotterdam, Ady 24. April, 1664.

Mr. I. G.

Mijn Heer, mijne sortgensten aan H. E. waren den 4. en 11. Passado/ met de welke H. E. seiden/ dat van Mr. M. W. hadde gekost 10. stukken witte Sergies/ tot 34 g per stuk/ beloopende . . . &c. zijns de Sergies soo hy booz D. E. reekeninge te verkopen hadde / ende my daer booz verkost; soo hebbe hem van dito somme een assignatie gegeven / die hy aangenomen heeft / en D. E. toe-gesonden/ dienende tot af-kortinghe van de . . . soo D. E. mijn schuldigh zijt/ luidt de reekeninge gesonden aan D. E. wegens dize stukken/ S. L. D. E. toe-gesonden/ per Schipper T. E. en geconsigneert aan Mr. W. tot L. volgens uw' ordere; hebbe daerboez versocht D. E. mijn per eerste Scheyen gelieve te zenden 20. stukken witte Sergies van de fijnste / ende dikste soozten/ soo te bekomen waren/ ende verneme daar van geen Antwoord/

tot mijnne groote verwon-
deringe / hebbe door drie
weeken door mijn Soen
G. H. van N. D. E. doen
schrijven / omme mijn de
20. stukken witte Sergies
doch Cito te senden / maar
bekame ook geen Ant-
woort van D. E. daar uit
bespeure / D. E. mijn niet
wilt dienen / en onderwij-
len stelt D. E. geen ordere
omme te betalen / 't gene
my van D. E. komt / zijn
de noch . . . Hollants
Gelt / bedragende in En-
gels Gelt / volgens Coers
van Wiffel / . . . sterl.
dat heden op D. E. trekke
op usance te betalen an Mr.
P. W. oft ordere / gelieft
mijn Brief te accepteren /
en promptelyk te betalen
op gemelde tijdt / daar op
sal my verlaten / kan ik
hoorders D. E. eeuighen
dienst doen / gelieft maar
te Commanderen / soo na
groetenisse blijbe

U. E. Dienstwilli-
gen Vriendt,

N. H.

tion, I heare [*perceive, or get*]
no Answer thereof [*at all*]
I haue three weekes since
caused to be written unto
you, per my Sonne G. H. of
N. intreating Cito for to
send mee the 20. pieces of
Serges, but I obtaine likewi-
se no Answer of you [*from*
you] where by I gather, [*or*
out of which I observe, or by
which I perceive] that you
will not serue mee, [*or doe*
my busines for mee] and in
the meane time [*or while*]
you set [*or appoint*] no or-
der, for to pay that which is
due to mee of you, being yet
. . . . Hollands Mony, [*or*
Coine] amounting in English
Mony, according to the
Course of Exchange . . .
sterl. which this day I doe
draw upon you, at usance to
be paid unto Mr. P. W. or
order, be pleased to accept
my Bill, and to pay it readily
or promptly at the said time
[*or terme,*] hereupon I will
leave my selfe: can I further-
more doe you any service,
be pleased but to Command
mee, thus after salutation I
remaine

Your Louing Friend
to serue you

N. H.

The

The Bill of Exchange.

In Rotterdam, the 24. of
 April, 1664.

For L. _____ sterl.

ATufancebe pleased to pay
 this my first Bill of Ex-
 change unto Mr. T. M.
 or order L. _____ sterl.
 and put it to account as ad-
 vised.

N. H.

Mr. R. at T.

MR very good Friend;
 The thoughts or re-
 membrance which I have to
 you wards, sprouting or ary-
 fing from the Consideration
 of the singular kindnesse
 which I have received of
 you heretofore, doth not
 permitt mee, that I should
 not sometimes write a small
 Epistle (or a few lines) unto
 you; although I wish very
 sore to be with you; but the
 Ma'evolence of the time,
 doth hinder mee such a mercy
 because of my weighty and
 necessary affaires, which doe
 still hold (or detain) mee
 here against my will: there-
 fore thewhyle that I cannot

Den Wissel-Brief.

Rotterdam, Ady 24. A-
 pril, 1664.

Voor L. _____ sterl.

ODusa / gelleest te bes-
 talen dese mijne eer-
 sten Wissel-Brief / aan
 Mr. P. M. ofte oorde / U.
 _____ sterl. en stelt het
 op Reekeningh / als addi-
 seert.

N. H.

Mr. R. tot T.

DE gedachtenisse die ik
 t' uwaarts hebbe / seer
 goede vriendt; spzuitende
 uit de bedenkinge van de
 sonderlinge vriendtschap /
 die ik hier vozen van D. E.
 ontfangen hebbe / en laat
 my niet toe / dat ik D. E.
 altemets niet een klein
 Briesken en soude schrij-
 ven; hoewel ik seer wens-
 sche by u te wesen / maar
 d'afgongstigheid van den
 tijdt / my sulck verhindert /
 uit oorsake van mijne ge-
 wichtige / ende noodtwe-
 dige affairen / die my te-
 gens mijnen dank al hier
 noch houden: daaromme
 dewyle ik hier linc mijne

groote genegentheidt niet en kan volbrengen / soo heb ik D. E. den Taalman van mijn lieve ende weerde Penne wel willen toeschikken / om D. E. te verklaren / dat niet tegenstaande / ik van mijn voornemen berooft worde / dat ik nochtans D. E. mijne vriendschap / ende liefde onverbreekelij / ofte onschefbaar sal bewaren ; ende altyds in mijne gedachten behouden / sonder dat ik sal mogen beschuldigt worden / van de selve in Lethes Pool versmooyt te hebben / versekert zijnde dat ik altyds wesen sal

Rotterd.
den 1.
Mey,
1664.

V. E. gantsch toegeneigden, ende sonderlinghen goeden Vrient,
D. H.

herein accomplish my great inclination or desires, so haue I been willing to order (or send) unto you the Orator or Advocate of my beloued and worthy Pen, for to declare unto you, that notwithstanding, I be bereft of my purpose, that I will nevertheless preserve for you my friendship, and my loue inuolable, or indifisable and alwayes keep (or retaine) it in my minde (or thoughts) least I should be accused to haue smothered the same in Lethes Pole (or Lake) being assured that I at alltimes will, or shal be

Rotterd.
the 1.
May,
1664.

Your Integer, (wholly) affectionated, and singular good Friend,
D. H.

SEer besondere goede vrient; niet tegenstaande / dat my uwe groote liefde / ende goetgunstigheid genoeghsam bekend / ende wederbaren is ; soo ben ik nochtans gedrongen D. E. mijne gededen te vernieuwen doorden brenger deses mijnen vrient / om hem

MY very speciall good Friend; notwithstanding, that your great loue, and beneuolence (or friendliness) is sufficiently knowne and happened (experienced) to mee: I am yet nevertheless thronged (pressed) to renew my requests unto you by the bearer hereof my good Friend, for to be aiding

(assis-

(*aſſiſting, or helpfull to*) him ſomwhat in ſomethings (*or matters*) which there hee hath to execute (*or to performe, or to accompliſh,*) be ſeeching that you be pleaſed to count him as one recommended, and to Intreate him as one of my beſt [*or choiſeſt*] Friends, that by your aide, or aſſiſtance hee may be furthered, and attaine [*or come*] to a good iſſue of his matters [*or buſſynes*] which by word of mouth hee will Communicate to you more at large, the which doing, a ſingular kindnes will be done to mee, whereby alwayes I will hold [*or count*] my ſelfe very greatly obliged, in like manner to ſhew you all offices of ſervice and friendſhip; finally truſting my ſelfe to your unchangeable goodwill, [*or favourable-nes*] I ſhall pray to God to preſerve you with your whole family in a durable, or long Continuing, and prosperous foundnes, or good heaith.

Your affectionate
good Friend,

Rotterd.
the 23.
May,
1664.

N. H.

wat behulpigh te zijn / in ſommige ſaken die hy aldaar te verrichten heeft: biddende dat D. E. geliebbe den ſelven vooz gerecommandeert te houden/ ende hem te trakteren alſe een van mijn alder beſte Vrienden / op dat hy vooz uwe behulpſaamheit mag gebozbert worden / ende geraken tot een goede uitkomſte van ſijne ſaken/die hy D. E. mondelinge vreeber ſal Communiceren/ d'welk doende / ſal my een ſonderlinge vrientſchap geſchieden; waar dooz ik my altijt ſeer grootelike verobligeert ſal houden/ D. E. van gelijken alle dienſt/ende vrientſchap te bewiſen: Eindelijc my betrouwende op uwe onveranderlike goetwilligheidt; ik Godt bidden ſal D. E. met den gantschen Huiſgeſinne te behouden/ in een langhduerige / ende voozpoedige geſontheit/

U. E. Goetjon-
ſigen Vrient,

Rotterd.
den 23.

Mey,
1664.

N. H.

Lieve / waarde / ende
 Luitverkozen seer goede
 Vriendt; alsoo ik hier te
 bozen in mijn uittersten
 noodt **D. C.** als een op-
 recht ende getrou Vriendt
 gebonden hebbe / ende my
 altijd seer gewillighijk-
 heit hebt gesetouereert son-
 der my eenighsing verleg-
 gen te laten; sos heb ik
 wederomme mijne toe-
 blucht tot **D. C.** als tot
 mijnen eenigen Blie-berg
 (onder Godt) wel willen
 nemen / ende seer vziende-
 tijkken te bidden / dat **D. C.**
 beliebe my noech eens de
 goede handt te bieden / ende
 behulpig te zyn / met hon-
 dert pond blaamsch (ster-
 lingx) om daar mede te
 Contenteeren een van
 mijne Crediteuren / die
 my seer moepelijk valt /
 sonder mer my veerthien
 dagen verdragh te willen
 nemen / om de selve pen-
 ningen hem bequamelijk
 te moghen fourneren :
 maar soekt my met alle
 onbeleeftheit t'oberhal-
 ten / ende ter schaude te
 brengen : Om 't welke te
 vooz komen / ik my t'u-
 waarxs wel heb willen
 keeren; vastelijc betrou-
 wende dat **D. C.** my in
 den noodt niet en sal bes-

Loving, worthy, and elect
 [or choice] my very good
 Friend; in as much as here-
 tofore I have found you in
 my extreame need, as an
 upright [perfect, sincere] and
 faithfull Friend at all times,
 and you have alwayes very
 willingly Succoured mee
 without suffering mee to be
 destitute, [or in distress, or
 disappointed] wherefore I
 have againe been, willing to
 take my recourse unto you
 as to my onely refuge [next
 under God] and very friendly
 [kindly] to Intreate, [pray, or
 beseech] that you would
 please yet once more to of-
 fer mee the good hand, [that
 is, to succour mee in my adver-
 sity,] and to be aiding [assist-
 ing, helping] mee to a hun-
 dred pounds Flemis [sterl.]
 for to satisfy [or content] the-
 re withall one of my Credi-
 tors, who is, [or grows]
 very troublesome, [weariso-
 me, tedious, vexacious, or
 irksome,] to mee without
 [any wayes,] willing to take a
 fortnights, [or fourteendayes,]
 delay, [or forbearance] that
 I might be able to furnish
 him Conveniately with the
 said mony, but withall in-
 civillity seeketh to oppresse
 [or to undoe] mee and to bring
 mee to shame [ignomy, or
 dis-]

disgrace] which for to prevent, I have been faine to turne my selfe towards you, assuredly confiding that you will not faile mee in [*my*] extremity [*or need*] but forthwith [*presently, or out of hand*] to shew yet to be an unchangeable, good, and upright [*or sincere*] Friend, even as I also ever have been to you, and still [*or yet*] will remaine, and abide,

Your Friend faith-

Rotter. full unto the
the 24. death,

May, I. H.

1664.

*A Bill, of lading after the
Hollands way, (or man-
ner.)*

I A. B. of Rotterdam, Ship-
per Master under God of
my Ship, called the *Hope*,
lying ready at this present
time in the Maze before
Rotterdam, to saile with the
first good winde which God
will send [*or shall give*] for
London, where my direct
unlading will be, acknow-
ledge and confes that I have
received under the Hatches

(wijcken/ maar dadelijken
bewijzen / als noch te zijn
een onberanderlijk goet/
ende oprecht Vriendt / ge-
lijk ik D. E. ook altydt
gewoest ben/ende noch al-
tydt s' blijven sal

V. E. Vrient ge-

Rotter. trouw tot in
den 24. der doodt,

Mey,

1664.

I. H.

Een Connossement, (*oft*
Vracht - Brief) op de
Hollantze manier:

I A. B. van Rotterdam/
Schipper naast Godt
van mijnen Schepe / ge-
naamt de Hoop, als nu
ter tijdt gereedt liggende
in de Maze voor Rotter-
dam / om metten eersten
goeden windt / die Godt
verleenen sal / te zeplen na
Londen / alwaar m'n
rechte ontladinge zyn sal/
oorkonde / ende bekenne
dat

bat ik ontfanghen hebbe onder den Overloop van mijn voorsz. Schip / van u C. D. Koopman: Te weten; seftien Boodten Cozenten / seben Orhoofden Poten / drie Orhoofden Kru dtuagelen / vijf Orhoofden Foelje / twaalf pakfens of bundelen Na neels / drie Balen Peper / derchlen ringen Koper draadt / vijftigh staben Yfer; al droogh ende wel geconditioneert / gemerkt met dit voorztaende merk; Alle 't welke ik belobe te leveren / (indien my Godt met mijn voorsz. Schip behouden Reife verleent) tot London voorsz. aan den Eersamen Sr. G. H. sijnen Factoor / ofte Bedeputeerden: mits betalen de vooz Dracht van dit voorsz. goet 20 sz. per bat; ende Avarge nader usantie van de Zee: Ende om 't geene voorsz. is / te vol doen / verbinde ik my selven / alle mijn goedt / ende mijn voorsz. Schip / met alle sijn toebehooren: In kennisse der waarheid / hebbe ik hier van drie al eens - luydende Dracht brieven / (Connossementen) met mijnen Name onder teken / of mijn schijver

of my aforesaid Ship of you C. D. Merchant: To witt; sixteen Butts of Currents, seaven Hoxheads of Nutmegs, three Hoxheds of Cloues, five Hoxheds of Mace, twelve bundles of Cynamon, three Bales of Pepper, thirteen rings of brasse wyer, fiftie bars of Yron; al dry and well Conditioned, marked wth this antestanding marke: (or marke standing before:) All which I promise to deliver (If God give mee (or vouchsafe to mee) a safe voyage with my aforesaid Ship) at London aforesaid, to the worshipfull (or honorable) Sr. G. H. to his Factour, or Assignes, together (or withall) paying for the Freight of these aforesaid goods 20 sz. per Tunne; and the Avarige according to the usance of the Sea: And for to performe what is aforesaid, I binde my selfe, all my goods, (or mine estate) and my aforesaid Ship, with all its appurtenances: In wittnesse whereof (or in wittnes of the truth) hereof I haue signed (or underwritten) three Bills of lading, all of one Contence, with my Name, or my purser on my

behalse, whereof the one being performed, (or discharged) the other be of no value. Written in Rotterdam, the 2. Iunc, in the Yeare 1664.

A. B.

A Bill, of lading after the English forme, (or way, and manner.)

SHIPPED by the grace of God in good order and well Conditioned, by mee A. B. in and upon the good Ship, called the *Elisabeth* of Ipswich, whereof is Master under God, for this present voyage, G. H. and now riding at an Anchor in the Maze, and by God's grace bound for London, to say, seven Hoxheds of Nutmegs, three Hoxheds of Cloues, five Hoxheds of Mace, twelve bundles of Cynamon, and eight bales of Pepper, thirteen rings of Brasse wyer, and fifty barres of Iron, being marked and numbred as in the margent, and are to be delivered in the like good order, and well Conditioned at the a-

mijnen 't weghen / waar van 't eene voldaan zijnde / den anderen van geender waarden zijn. Geschreven in Rotterdam / den 2. Junij / Anno 1664.

A. B.

Een Connoissement, op d'Engelsche maniere, (ofte forme.)

DOOZ my A. B. is in goede ordere / ende wel geconditioneert / dooz de genade Gods gescheept / in ende op het goede Schip / genaamt d'Elisabeth van Ipswich / waar van de Schipper (naast Godt) dooz dese tegenwoordige reise is G. H. ende nu ten Anker is liggende op (in) de Maze / ende dooz Gods genade na London ben (van meeningh) te Zeilen; te weten / seven Orhoofden Hutten / drie Orhoofden Hagelen / vijf Orhoofden Foelje / twaalf pakjes Kaneel / ende acht Balen Peper / derhien ringen koper-draat / ende vijftigh staven Iser / gemerckt en genombert zijn.

de als in mergmet (ofte als op de kant,) en moeten ingelyke goede ordze / ende wel geconditioneert / (uitgenomen alleenlijk de periculen der Zeen) in de Doozsz. Haven van London aan Mr. I. B. ende Mr. M. S. ofte aan hare geassigneerden ghelevert worden; by ofte by N. Wacht betalende vooz de Doozsz. goederen / 8 sz. per Oorhoof / ende 2 sz. 6 groot per pakken / ende vooz de reste volgens de Costume / met priem-gelt / en Abarie na behooren: In getuigenisse der waarheid / [ofte in getuigenis hier van] heeft de Schipper / of Schryver van het voozsz. die al eens luidende Connossementen / ende datum / ondertekent / [ofte bevesticht] de eene van dese drie Brieven vol- daan zijnde / de andere twee nul / ofte ledigh te staan: ende alsoo sende Godt het goede Schip tot haar gewenschte Haven in salvo / Amen. Gedateert in Rotterdam / den 4 Junij / 1664.

A. B.

foresaid Port of London (the danger of the Seas only excepted) unto Mr. I. B. and Mr. M. S. or to their assignees; hee, or they paying Freight for the said goods at 8 sz. per Boxheds and 2 sz. 6 pence per bundle, and for the rest according to Custome, with primage, and Avarage accustomed: In wittnesse whereof the Master, or Purser of the said Ship hath affirmed to three Bills of lading, all of this tenor and date, the one of which three Bills being accomplished, the other two to stand void: And so God send the good Ship to her desired port in safety, Amen. Dated in Rotterdam, the fourth of June, 1664.

A. B.

A. B.

A Bill of Exchange.

London, the 1. May, 1664.
for 100. pounds sterlings,
37. shillings, 2. pence
Flemish,

AT doubleufance, pay this my first Bill of Exchange unto Mr. L. H. or order, one hundred pounds sterling, at thirty seven shillings, two pence Flemish, for the value of Mr. H. F. and place it to mine accompt as per advise

Your Friend F. H.

To Mr. L. M. Merchant at Rotterdam.

An other.

In Rotterdam, the 5. of June, 1664. for 100. pounds sterling.

AT ufance, not hauing my first, pay this my second Bill of Exchange to Mr. A. B. or order, one hundred pounds sterling the value received here of Master N. H. make good payment and

Een Wissel-Brief.

London, Ady 1. May, 1664. voor 100. pont sterl. à 37. schellingen 2. grooten Vlaams.

Op dobbel uso / betaalt desen mijnen eersten Wissel-Brief / aan Sr. L. H. ofte ordere / hondert ponden sterlingx / tot 37. schellingen 2. grooten vlaams / de waarde van Sr. H. F. en stelt het op reekeninge / als per advijs

V. E. Vrient F. H.

Aan Sr. L. M. Koopman tot Rotterd.

Een ander.

In Rotterdam, den 5. Juny, 1664. voor 100. pondt sterlings.

Op uso / mijn eerste niet hebbende / betaalt dese mijnen tweede Wissel-Brief / aan Sr. A. B. ofte ordere / hondert ponden sterlingx / de waarde alhier ontfangen van Sr. N. H.

114 Ne'erduitsch.

English.

doet goede betalinge/ ende stelt het op rekeninge/ als per advijs

place it to accompt, as per advise

V.E. bemiaede Vrient

Your loving Friend

E. H.

E. H.

Aan Sr. G. A. Koopman tot Rotterdam.

To Mr. G. A. Merchant in Rotterdam.

Een Assignatie, (ofte Schult overwijfing.)

An Assignment.

S. R. C. D. H. G. geliehe Saan Sr. B. H. ofte aan thoonder defes te betalen acht hondert en vijftigh gulden/ ende het S. R. C. D. tegens my booz goede betalinge verftrekken.

M. R. C. D. be pleased to pay to Mr. B. H. or to the bearer (shewer) hereof eight hundred and fifty guilders, and it will be as satisfactory as payd to my selfe, (or and it will prove to you good payment against mee.)

In Rotterdam, den 6. Juny, 1664.

In Rotterdam, the 6. June, 1664.

I. G.

I. G.

Een Af-rekeningh.

A Clearing of an accompt.

O P huden/ den 6 Juny/ 1664. zijn wy M. O. ende H. A. minnelijk over-een-gekomen/ ende van alles tot alles Af-gereekent/ booz verschote penningen/ mondt-kosten/ kammer huir/ ende andersing; die ik M. O. was eiffchen

O N this day, the sixth of June, 1664. Wee M. O. and H. A. are lovingly agreed together, and have cleared our accompts from the beginning to the end [or of all, and all betwixt us] for disbursed monyes, dyet, rent for a Chamber, and other-
Wi.

wife. which I M. O. demanded, and hee remained indebted to mee, by the foote [*close*] of the accompt, for the sum of 35. gilders, which sum I acknowledge to haue received, and herewith all our reckonings are dead, and made nul, and all is satisfied, whatsoever was standing out between us. Thus enacted in Rotterdam, at the House of R. G. in the presence of A. B. and C. D. as witnesses, the sixth of June, aforename.

M. O. H. A.

de/ende hy my tot slot van reekeninge schuldig bleef/ hoor de somme van 35. guldens / welke somme ik bekenne ontfangen te hebben; ende hier mede zijn alle onse reekeningen doot en te niet / ende alles wat wy met malkanderen hadden uit - staan / voldaan. Aldus ghedaan binnen Rotterdam / ten Huise van R. G. in de tegenwoordigheid van A. B. ende C. D. als getuigen / den seften Junij / hoornoemt.

M. O. H. A.

Sentences, very Edifying, and profitable for the exercise of the (English) Tongue.

I. *Of the feare of God.*

THe feare of the Lord is the beginning of wisdom, and the knowledge of the Holy, is understanding.

The feare of the Lord is wisdom, and to eschew evil is understanding.

The feare of man, makes men to sinne; but the feare

Zin-spreuken, leer stichtelijk, ende voordeljk tot d'oeffeninge der (*Duitsche*) Sprake.

I. Van de vreesse Godts.

De vreesse des Heeren is het beginsel der wijsheid / ende de wetenschap der Heiligen / is verstand.

De vreesse des Heeren is de wijsheid / ende van het quaant te wykken / is 't verstand.

De vreesse des mans / doet de menschen sondigen /

gen; maar de bzeese Gods behoedt de menschen van soude.

Beele ontsien de menschen / als of sy Goden waren; ende en zijn van Godt niet verbaart / als of hy maar een mensch waer.

2. Van den schuldigen plicht aan Ouders, ende Overheden.

En krakkeelt / ofte twist met uwr Ouders niet / al hebt ghy schoon gelijk in 't gene ghy bejaert / ende sacht.

Doe traden sijue knechten toe / ende spraken tot hem / ende zaiden: Mijn Vader, soo de Propheete tot u eene groote sake gesproken hadde / soud' ghyse niet gedaan hebben? Hoe veel te meer / nadien hy tot u geseidt heeft wascht n / ende ghy sult reyn zijn.

Eert een vegelyk / hebt de Broederschap lief: bzeest Godt / ende eert den Koningh.

Dooz den grauwen haire sult gy op-staan / ende sult den aangesichte des oudens bzeesen; ende ghy sult reesen dooz ulmen Godt.

of God keep men from sin.

Many feare men, as if they were Gods; and are not afraid of God, as if hee were but a man.

2. Of duty to Parents, and Superiours.

Be not litigious, with thy Parents, although thou hast right in what thou affirmest, and sayest.

Then his servants came neer, and spake unto him, and said: *My Father*, if the Prophet had bid the doe some great thing, wouldest thou not haue done it? How much rather, then when hee saith to thee wash, and be cleane, *2. Kings*, 5. 13.

Honour all men, loue the Brotherhood: feare God, and honour the King.

Thou shalt rise up before the hoary head, and honouret the face of the olde man, and feare before thy God.

3. *Of duty, due to our neighbour.*

What thou wouldest not have done to thee, that doe not to another.

With the same measure that ye mete with all, it shall be measured to you againe.

4. *Of duty to a mans selfe.*

Know thy selfe.
Noman ever yet hated his owne flesh.

5. *Education of Children.*

Bend the twig while it is tender.

Teach, traine up, (or Catechise) a Childe, the Principles of his way, when hee also is olde, hee will not depart (or decline) from it.

6. *Of Vertue.*

Honour is but the shadow of Vertue.

A man may love Vertue.

3. Van de plicht onsen even naasten schuldig.

't Gene ghy niet en wilt dat u geschiede/ 't selve en doet een ander niet.

Met de selve mate daer mede ghy I. metet./ sult H. I. weder gemeten worden.

4. Vande plicht aan sich zelve.

Kendt u selven.
Niemandt en heeft opt sijn eigen vleesch gehaadt

5. Opvoeding van Kinderen.

Buight het rissken terwyl 't teer is.

Leert/ onderwijst/ (ofte Catechizeert) den Jongen/ de eerste beginselen / (na den eisch) sijns's weghs/ als hy ook oudt sal ghe worden zyn/en sal hy daar van niet af wijken.

6. Van de Deught.

Eere is maar de schaduw van de Deught.

Een mensch magh de deught

deught beminnen/en noch-
tans de genade (i. e. Hei-
ghheid) haten.

De deught / en de on-
deught/zijn beide Prophe-
tessen / de eerste van een
gebuiffe (ofte secker) goet ;
de tweede ('t ander) van
smerte / ofte anders van
berouw / ende leedtwes-
sen.

7. Van de verdorvent-
heid, ende de natuur,
ofte aardt.

Wooz de nature zijn
op vaten der zonde / ende
Aleen-mannen / ofte Vas-
salsen des Satans.

Natuurlijke menschen
en willen niet doen al 't
gene sy kunnen ; Geeste-
lykke menschen en kunnen
niet doen al 't gene sy wil-
len.

Hy en is noch niet gans
vry / die een stuk van sijne
vanden nasich sleept.

Van 't onkruid niet het
loof alleen / maar de wort-
tel moet ook uit-geplukt
zijn / (ofte uitgeroeit zijn.)

and yet hate grace.

Vertue, and vice, are both
Prophets, the first of certai-
ne good ; the second of paine,
or els of penitence, and
repentance.

7. Of Corruption, and Na-
ture.

By nature wee are the Ves-
sels of sinne, and Vassals of
Satan.

Naturall men will not
doe all thy can ; Spirituall
men cannot doe all they
will.

Hee is not yet wholly
free (or at liberty) who drag-
geth a peece (or part) of his
bonds after him.

Not onely the leaf, but al-
so the roote of weeds must
be pluckt up.

8. Of Covetousnes, and Liberality.

Great Fishes reare the net.

Hee that hunteth two Hares at once, gets neither of them.

Some men haue not leisure to enjoy what they haue, (Yea, they forget what they haue) for the getting of more.

The liberal soule (the soule of blessing) shall be made fat, and hee that watereth shall be watered also him selfe.

9. Of the tongue, and the use thereof.

Be swift to heare, and slow to speake.

The full eares of corne hang lowest.

Out of the abundance of the heart the mouth speaketh.

An empty barrell giveth the most, (or the loudest) sound.

8. Van Gierigheid, ende Miltheit, ofte Mildadigheid.

Groote Dissen scheuren't net.

Die twee Hazen te gelijk jaaght / krygcht geen van beiden.

Enighe menschen en hebben geen ontleedicheit / (ofte verleediging) 't guntse hebben te genieten / (ofte te gebruiken ;) (Ja / wat sy hebben is haer outschoten) om meer's te bewerven.

De mildadige ziele / (de zegende ziele) sal vet gemaakt worden / ende die bevochticht sal ook selfs een vroege regen worden / (sal ook selfs bevochticht worden.)

9. Van de tonge, ende het-gebruik der selve.

Zijt sneegh in 't hooren / ende traagh in 't spreken.

De volle Rozen-ayzen / hangen laaghest.

De mondt spreekt / uit overbloedt des herten.

Een ydel / (ofte ledigh) vat / bouwt aldermeest.

10. Van achterklappery.

En spreekt geen quaat van niemant achter zijn rugge.

Hy moet al vzoegh opstaan / die pedet een behagen wil.

11. Van trotsheid, ende nederigheid.

Zijt niet hoogh geboelende / (trots, ofte hoogmoedigh;) maar vzeest.

Godt weder - staat de hoovardige; maar de nederzige geeft hy genade / (i.e. doet hy onderstandt.)

Sekerlyk de spotters sal hy bespotten; maar de nederige / (zachtmoedige) sal hy genade geven.

Die in sijn eigen oogen klein is / en wil sich niet ontstellen / (ofte verstoren) om in de oogen van anderen klein te zijn.

Gal-sucht / is de hoovardye / (trotsheid) des lichaams / ende de hoovardye is de Gal-sucht van de ziele / (ofte des ziels.)

10. Of backbiting.

Speake evill of no man's ter (*behinde*) his backe.

Hee, who will please every body must rise betimes, (*or very early.*)

11. Of pride, and humility.

Bee not highminded; but feare.

God resisteth the proud; but giveth grace, (*i.e. assisteth*) the humble.

Surely hee scorneth, (*or hee will scorne*) the scorers, but he giveth (*or will give*) grace to the lowly, (*meeke.*)

Hee that is little in his owne eyes, will not be troubled, (*or disturbe himselfe,*) to be little in the eyes of others.

Choler, is the pride of the body, and pride is the Choler of the soule.

12. Of Temperance, and
Mediocrity.

Enough is as good as a
Feast.

Too much of onething,
is good for nothing.

13. Of hatred, and en-
vy.

When loue is turned to
hatred, then it runs downe
(*bejond*) all bounds, and
limitts.

Prosperity, and Honour,
are ever attended or accom-
panied, with envy and hatred
as the shadow (*follow's*) the
substance, (or a *stile*, or a
tree.)

14. Of Courtesie, and kind-
nesse.

Be in speech, and in ges-
ture friendly, (or *Courteous*.)

Recompence a benefit (or
a good turne.)

15. Of Patience, and An-
ger.

Be not Angry without a
Cause.

It's onething to be a Pati-

12. Van Matigheit, ende
Middelbaarheidt.

Genoegh is eben soo
goet als eenen Gastmaal.

Al te veel van een dink
is niet wes goet toe.

13. Van haat, ende nijdt,
ofte wangunst.

Als de liefde verkeert
in haat.

Van looptse buiten
schreef/ of maat.

Doorzpoet/en Cer/doorz
haat en wangunst/ wordt
streets bergeselt / (ofte op-
gelet) als schay een steile
vozdt/ (post, ofteboom.)

14. Van beleeftheit, ende
vriendeljkheidt.

Zijt vriendeljk (ofte be-
leeft) in 't spreken / ende
in 't gelaat.

Bergeldt een weldaat.

15. Van gedooghzaam-
heidt, ende Toorn.

En zijt sonder oorzak/
niet Toornigh.

Det is een dink / eenen
Patient te zijn/ een anderen
dink

pink is het / in de verdruk-
kingh / (ofte quelling,) Pa-
tient te zijn.

Dele lyden langh / die
niet langh lijdbigh en zijn.

Die toornigh wil zijn
om petwes / wil toornigh
zijn om nietwes.

Die de Sonne laat on-
der gaan ober hare tooz-
nigheldt / ende verholgen
te bedde gaan; waarschijn-
lijk zijns den Duivel tot
hareu bed-gezel te heb-
ben/ Eph. 4. 26, 27.

16. Van de kennisse, ofte
wetenschap, ende
wijsheidt, ofte voor-
sichtigheidt.

De sotten verachten/
(versinaden) de wijsheidt/
en de tucht.

Die Godt niet en be-
kendt / en kende niet-met-
al.

't Is al soo grooten
stuck / (ofte point) van
voorzichtigheidt / (ofte be-
dachtneid) d'onwetenschap
te verhelen / (of te verber-
ten) als de wetenschap te
ontdecken.

17. Van goet, ende quaet
geselschap.

Die het geselschap van

ent, It's an other thing to be
Patient in affliction.

Many suffer long, who are
not long suffering.

Hee that will be angry for
any thing, will be angry for
nothing.

They who let the Sunne
goe downe upon their wrath
and goe angry to bed, are
like to have the Divell for
their bed-follow.

Eph. 4. 26, 27.

16. Of knowledge, and
wisedome, or prudence.

Fooles dispise wisedome,
and learning (or discipline.)

Hee that knowes not God
knowes nothing.

It's as great a point of wi-
sedome, or prudence, to hide
(or conceale) ignorance, as
to discover knowledge.

17. Of good, and bad
Companie.

They who loue the Com-
panie

panie of the wicked, doe not hate, the wickednes of the Companie.

Hee that loues ill Companie, will learne ill, if not the ill of the Companie.

Many are pleased with the Companie of them that be good, that are not pleased with the good of the Companie.

If thou handlest pitch,
Thou'lt get a spot.

Hee that walketh (*converseth*) with wisemen, shall be wise: but a Companion of fooles shall be broken, (*or destroyed.*)

18. Of repentance.

A burnt Childe, dreads the fire.

Hee that repents of a good act, turnes good into evill.

God promiserh forgiveness of finnes, to all that repent; but God doth not promise repentance to all or to any that sinne.

Repentance for sinne, is

de godtloosen beminnen/ en haten de godtloosheit van 't geselschap niet.

Die quaadt geselschap bemindt/ sal quaat leeren/ soo niet/ het quaat van 't geselschap.

Dele behagen haer selven/ met het geselschap van die vroom (goet) zijn/ die (evenwel) geen behallicheit en hebben/ met 'et goet van 't geselschap.

Handelt ghy pek.

Ghy krijght een vlek.

Die met de wijse omgaat/ sal wijs worden; maar die der sotten metgeselle is/ sal verbzoken worden/ Prov. 13. 20.

18. Van berouw, ofte bekeeringh.

Een gebzant kindt/ schroomt het vuur.

Die hem van een goet daadt berouwt/keert (ofte verandert) het goet in quadt.

Godt belooft wel vergevinge der sonden/ aan allen die hun bekeeren; maar Godt en belooft geen bekeeringe aan allen/ ofte wel aan een pegelijk die sondigen.

Berouw vooz de sonde/

en is niet met al; sonder
bekeeringh van de son-
de.

nothing; without repentance
(returning) from sinne.

19. Van voorspoedt.

Niet wat men heeft/
maar wat men doet met
't gene men heeft / maket
gelukkigh / ofte rampsa-
ligh.

19. Of prosperity.

Not what one hath, but
what one doth with what
one hath maketh happy, or
miserable.

Staat als dan op u hoe-
de / ofte wacht /

Stand upon thy watch
then, when prosperity smi-
les, (or laughs) on thee.

Als 't geluck / oft booz-
spoet op u lacht.

't Is geneueghlijk om 'et
te sien regenen / als men
in 't booze staat.

It's pleasant for to see it
raine when one stands in the
drye.

20. Van arbeit, ofte
naarftigheidt.20. Of labour, and dili-
gence.

Niet wes so hart (ofte
swaar) of men kan 't met
neerftigheidt ober-wins-
nen.

Nothing so hard (or hea-
vy, difficult,) but men can
(or may) overcome it by di-
ligence.

Arbeit is booz het lic-
haam nut.

Labour is profitable for
the body.

Die met een bedrege-
lijke handt weckt (han-
delt) wordt arm: Maar
de handt der blytighen
maakt rijk / Prov. 10. 4.

Hee becometh poore, that
worketh (dealeth) with a de-
ceitfull (slacke) hand: But
the hand of the diligent
maketh rich.

21. Van Suinigheidt.

21. Of Thriftinesse.

Suinigheit is een groo-
te.

Thriftines is a great re-
venow.

According to your getting, so let thy expences be.
Green wood, hot bread,
and (sweet) new wine;
Cannot profit thine house.
(*nor mine.*)

22. Of riches, and poverty.

Worldly riches are like nuts, many clothes are torne in getting them, many a tooth broken in cracking them, but never a belly filled with eating them.

Men had better lay downe and Caschere their trades, than to live by sinning.

It's more (*or a greater*) honour to be rich in goodness, then to be rich in goods.

It's sinne, and not poverty, that maketh man miserable.

23. Of Idleness.

Poverty is the reward of lazynesse.

An Idle Person, is the Devils Pillow.

To doe nothing, teacheth to doe evill.

Set u teeringh/
Ma u neeringh.
Groen hout / heet broot /
en nieuwen wijn /
Kan booz uw' huis niet
boozdevigh zijn.

22. Van rijkdom, ende armoede.

Wartse rijkdommen zijn de Aooten gelijk / veel kleeven wordender ghescheurt om die te krijgen / vele tanden gebroken om die te kraken / maar niet een buik gevult met die te eten.

De menschen hadden bester hare ambachten (of 'er nering) af te schaffen / ende ter ne'er leggen / dan booz (met) sondigen te leven.

't Is een meerder (ofte grooter) eer in goetheit / dan in 't goet rijk te zijn.

't Is de sonde / en d'armoede niet / die de mensch rampsaligh maakt.

22. Van Ledigheid.

Armoede is luigheids loon.

Een ledigh mensch / is de Duibels Booz kussen.

Nietwes doen / leert quaet doen.

24. Van Vernoevingh.

Dele menschen hebben
genoegh / noch en zynse
niet te vreden / (genoeght ;)
Dele menschen zyn te vrede-
den / (genoecht) met 't ge-
we sp hebben / ende dat is
haar genoegh.

De Godtsaligheit is
groote rijkdom / indien een
mensch te vreden is met
't gene hy heeft / (ofte be-
sit.)

25. Van twist, ende een-
heid.

Dikmaals is de waar-
heid verlozen / door al te
veel krakkeels ontrendt
het (de) selve.

Eendzacht / geeft kracht,
Verdzagh / ofte eenheit /
bermagh veel.

De khybagien eener vrou-
we / zyn (als) een gestadigh
druipen.

Eene drooge bete / ende
gerustheit daer hy / is
heter van een huis vol
van geslachte beesten / met
twist.

26. Van bescheidenheit.

Een goet man beschikt
sijne saken met recht (oor-
ofte bescheidenheit.)

24. Of Contentation.

Many have enough, yet
are not Content; Many are
Content with what they
haue, and that is their
enough.

Godlynes is great riches,
if a man be Content with
what hee hath.

25. Of Contention, and
unity.

The truth is often lost,
by too much contention a-
bout it.

Concord, giveth power.
Agreement, or unity, can
doe much.

The contentions of a wife,
are (as) a Continuall drop-
ping.

Better is a dry morsell,
and quietnes therewith, than
an House full of sacrifices
with strife. *Prov. 17. 1.*

26. Of discretion.

A good man guideth his
affaires with Iudgement (or
discretion.)

A faire woman which de-
clyneth, (or departeth) from
reason (or discretion) is a
Iewell of gold in a Swins
snout.

If hee hath made the Iron
blunt, and hee doth not
whet the edge, then must
hee put to more strength
(or must set more strength a
worke:) but wisdome (or
discretion) is an excellent
thing for to direct.

Hee that spitts against the
winde, may foule his beard.

27. Of loue.

The soule is not so much
where it is, as where it
loues.

Hee doth not faithfully
loue, who loues not faith-
fullnes.

In loue, there is no lacke.

28. Of secrecy.

There is nothing so se-
cret, that shall not be re-
vealed.

The truth that laid in sha-
des of night,

Een schoone vrouwe die
van reden (verstandigheit)
af-wijkt: is een goude
bagge in een Swinkens
snuite.

Indien hy het Iser
heeft stomp / (of stomp, of
bot) gemaakt / ende hy en
slijpt de snede niet / dan
moet hy meerder kracht te
werk stellen: maar de
wijsheit (of te bescheiden-
heid) is een uitnemende
sake / om (yet) recht te
maken.

Die tegens de windt
spoutot / maakt wel synen
beardt duit.

27. Van de liefde.

De ziele is niet soo veel
waar het is / als waar
het mindt.

Hy en bemindt niet ge-
trouwelyk / die de ghe-
trouwicheit niet en be-
mindt.

Daar en is geen gebrek
in de liefde.

28. Van geheimheid.

Daar en is niet wes soe
geheim / dat niet outdekt
(of te geopenbaart) sal wy-
den.

De waarheit die in dui-
ster lagh.

Die komt met klaarheit
aan den dagh.

In time, with brightnes,
comes to light.

29. Van bestraffinge.

29. Of rebukes.

Wie den spotter tuch-
ticht/behaalt sich schande/
ende die den godloosen be-
strafft sijne schandt-blek-
ke / en bestrafft een spotter
niet / op dat hy u niet en
hate ; bestrafft een wij-
sen / ende hy sal u lief heb-
ben.

Hee that reproueth a
scorner getteth to himselfe
shame, and hee that rebuketh
the wicked (*getteth himselfe*)
his blot, rebuke not a scor-
ner, lest he hate thee; re-
buke a wise man, and hee
will loue thee, *Prov. 9. 7, 8.*

30. Van ongelijk, ofte
hoon.

30. Of Injury.

't Is beter ongelijk te
lijden/als een ander 't aan
te doen.

It's better to suffer an In-
jury, then to doe it to an
other.

Hy en weet selfs de
waarde van eenen goeden
naam niet / die sijn naas-
tens Naam en Faam/on-
bedachtelyk hoon aan
doet.

Hee knowes not the worth
of a good name, who in-
considerately injurys his
neighbours Name, and Fa-
me.

31. Van jokkingh.

31. Of Iesting.

Een jukkende loogen/
ofte een loogen in jok/
magh een mensch in ernst
in de Helle doen leggen.

A Iesting lye, or a lye in
Iest, may make a man lye in
Hell in earnest.

32. Van haastigheit, ende
gematightheidt.

32. Of haste, and sobriety.

Haast verquist.

Haste makes waste.

Willfull, or hasty men
never want w^d.

The Taylor that knitteth
no knot, may loose a stitch.

Besober, in all things.

33. Of lying.

Shew mee a Constant
lyar, and I will shew you a
theefe.

A lyar ought (or had need)
to haue a good memorie.

The getting of treasures
by a lying tongue, is a vanity
tossed, to and fro of them
that seeke death, *Prov. 21.6.*

34. Of time, and opportu- nity.

Time, and tide, staves
for no man.

Time past, and future, is
not, live to day.

35. Of Imitation, and li- kenes.

Birds of a nature, will fly
together.

Moetwillige of haas-
tige menschen; ontbeken
noit wee.

De Super / die geen
knoop en knoopt / magh
wel een steek verliesen.

Zijt in alles swijgh/
[ofte spaarsaam.]

33. Van liegen.

Toont my een gestas-
digh / [volhardigh] leuge-
naar / en ik wijsse u een
dief.

Een leugenaar behoort /
[ofte behoeft] wel een gae
memorie te hebben.

Schatten te bekomen
door een logenachtige tong-
ge / is een doortgebzene
pdelheid / der gener die
den doot soeken.

34. Van tijdt, ende gele- gentheid.

Tijdt / en gerpe / heidt
[wacht] naar niemandt.

De tijdt die door by / ens
de toekomstigh is / en is
niet / teefe seden.

35. Van navolgingh, en gelijkheid.

Dogelen van eender naer /
bliegen t'zamen ought
naert.

Elk zijns gelijk / 't zy
arm ofte rijk.

Wecst myne nabolgers/
gelijkerwijs ook ik Chri-
sti / 1. Cor. 11. 1.

Ende gelijk het volk / als
foo sal de D'ester wesen ;
gelijk de knecht / alsoo syn
Heere ; gelijk de dienst-
maacht / alsoo hare vrou-
we ; gelijk de kooper / als
foo de verkooper ; gelijk
de leener / alsoo de ontlee-
ner ; gelijk de woeker aar /
alsoo die van welken hy
woeker ontfanght / Iesaja
24. vs. 2.

Ik sprekke dat ik by mij-
nen Vader gesien hebbe ; en
gy doet dat ook / dat gy by
uwen Vader gesien hebt /
Joan. 8. 38.

36. Van Eere.

Verlozen Eer/
keert nimmer weer.

't Geene versoeplijk is/
al-hoe-wel het in 't ghe-
heim verhoogen wort ; soo
en kan 't nochtans geen-
sints eerlijk geacht zijn.

Soo mijn eere geheel
en onbeschadight blijft ;
en passe ik op 't verlies/
en schade van mijn goet
niet.

't Is meer tot een man
zijn eere / dat men 't vza-

Like to like, be they poore
or rich.

Be ye followers [Imitators]
of mee, even as I also am of
Christ.

And it shall be as with the
people, so with the Priest,
as with the servant, so with
the Master; as with the mai-
de, so with her Mistresse;
as with the buyer, so with
the seller; as with the lender,
so with the borrower; as
with the taker of usury, so
with the giver of usury to
him.

I speake that which I have
seen with my Father; and
yee doe that also, which yee
have seen with your Father.

36. Of Honour.

Lost Honour,
Returns never.

What so'ere is abominable,
though it be hid in se-
cret; yet it cannot at all be
accompted honourable.

If myne honour remaine
whole, and undamnified, I
regard not the losse, and
damage of mine Estate.

It's more to a mans hon-
our, that it shou'd be ask't
why

why he is not, then why hee
is honoured.

37. Of Friendship & and Confidence.

A friend is Knowné in the
time of need.

That friendship will not
endure to the end, which is
beggun for an end.

Hee is happy that finds a
true (*faithfull, real,*) friend
in extremity, but hee is hap-
pyest that knowes no extre-
mity wherein to try his
friend.

38. Of Promises.

An honest man is as good
as his word, and his word is
as good as his bond.

Many men promise faire,
but performe dirtily. (*son-
tely.*)

39. Of Service.

There is much to be lear-
ned of (*with*) forward Mas-
ters.

gen sou / (of dat 'et sou ge-
vraecht zijn,) waarom
dat hy niet / dan waarom
dat hy ge-eert is.

37. Van Vrientschap, en vertrouwelijkheid.

Een vriendt kende men
in de noot / (ofte tijdt van
noot.)

Die vrientschap en sal
tot de einde toe niet dur-
ren / dat om een einde be-
gonnen is.

Hy is wel gelukkig
die in sijn aaleind een
waarachtigh (getrouwe,
loofre,) vriendt vindt;
maar hy is aller geluk-
kigh; die geen aalheidt en
weet sijn vriendt daer inne
te beproeben.

38. Van Beloften.

Een eerlijk man is so
goet als sijn woort / ende
sijn woort so goet als sijn
Obligatie, Verbondt.

Veel menschen beloven
schoon / maar volbrengen
nootsigh.

39. Van gediensstigheidt.

By maeyelijke Meeren/
Is veel te leeren.

't Moet al een heel wij-
ze handt zijn / die een jaars-
ten-kop wel scheren sal.

Hy heeft groote kunst
van doen /
Eenen Sot te voldoen.

40. Van nootfakelijkheid.

De noodtwendigheid /
en heeft geen wet.

Geensints: Maar dat
een mensch sal schuldigh
gebonden worden / soo hy
in syne noodtwendigheid /
de wet des Heeren breekt.

Den honger eetet door
steene muren.

Lot in een enghte sijn
hy pandt dzingen /

Dat doet hem menigh-
maal ontspringen.

41. Van weder-looning.

't Gunt een mensch ge-
zaape sal hebben / dat sal
hy ook mayen.

Hy heeft het Net selfs
over sijn eigen hooft (oo-
ren) gerukt.

In de strik dien selfs
hy geleidt heeft / is sijn
hoet gebangen / (ofte ver-
strikt.)

42. Van Vrou-menschē.

Een deugtzaam Vrouw

It must be a very wise
hand, that shall sheere a foo-
les Pate well.

Hee needs a great deale of
skill, (or cunning) to give a
foole content, (or to content a
foole.)

40. Of necessity.

Necessity hath no Law.

Not so: But that a man
will be found guilty, if in
his necessity hee breakes the
Law of the Lord.

Hunger eats through sto-
ne walls.

In to a streight to force
an enemy.

Ofte, makes him' scape
away, (or scaping fly.)

41. Of retribution.

What a man hath sowne,
that shall hee alsoe reap.

Hee hath plucked the Net
over his ownehead (eares.)

In the snare which him
selfe hath laid, is his foot
taken, (or ensnared.)

42. Of Woman.

A virtuous Woman is a
Crown

Crowne to her husband, but she that maketh ashamed is as rottenness to his bones, Prov. 12. 4.

Bad legges, and good Wives, ought to stay within doores.

Neither reprove, nor Coakes thy Wife, where any body heareth, or seeth it.

Such Women, that use the Looking glasse often, spin very seldome.

The beauty (or faire complexion) of a Woman is but dirt, (Mucke) if shee hath lost her honour.

43. Mixed Speeches.

Nonesty, is but little accomplished of, now a dayes.

Mony is in great esteeme, for it answers all things.

The wrath of God proceedeth with a slow pace, to the avenging of it selfe.

There is nothing that spoones dryeth up then a tear.

we / is een kroone harens mans / [Heere:] maar die beschaamt maakt / is als verrottinge in sijne beenderen.

Quade beenen / en goede Wijven /

Stenen wel in huis te blijven.

En straft / of streelt u niet / Vrouwen niet /

Daar 't yemant hoort / of yemandt siet.

Sulke Vrouwen die beeltijds Spiegel en [ofte die den Spiegel dikmaals gebruiken,] spinnen seer selden.

De schoonheit vaneen Vrouw is maar dreck / als [soo] sp haer eere [of eerbaarheid] verlozen heeft.

43. Gemengde Spreuken.

Wromigheidt / woort heeden 's daaghs maar weynigh geacht.

't Belt is in groot achttingh; waant het verantwoort alles.

De verholgentheit Gods gaat met een langhsaam trede voort / tot het wreken harens selfs.

Daar en is niet dat eender / [drader] op-drooght / als een traan.

't Is een eerlijke schande/om een goede sake/ ende een gerechtigh belough te sterben.

Van gunsten niet te gebruiken / 't is die te misbruiken.

Wie pemaendt ondankebaar noemt/die noemt alle gebreken in hem.

't Is menschelijck te dwaalen/maar sy sijn weetnieten die in haar dooling volhardten.

't Is alle menschen geset eenmaal te sterben/ ende daar na het oordeel.

En geeft den moet noyt verlozen.

Reemt dat niet by des handt/ van welke ghy u namaals beroutwen mag.

Met Jongelingen gaat krijgen/ [oorlogen] maar met den Guden raat slaan.

En acht een vbandt noyt te klein/ een Wespe slaat met den angel wel.

Schiet Troef-boekken/er Dobbel-steenen.

Niemandt en veracht het Goudt/ al komt het uit de aarde/ ende al komt het schuim van 't Goudt/ nochtans sdo wort 'er van niemandt geacht: alsoo de deugt samen herkomende van slechte maagschapp

It is an honourable shame to die for a good cause, and a just Interest.

The not using, is the abusing of favours.

Who so calleth a man ungratefull [or unthankfull] hee nameth all vices, or infirmities in him.

To erre is humane, but they are Idiotts that persevere in their error.

It is appointed to all men once to dye, but after that the Iudgement.

Never give the Courage for lost.

Take not that [thing] in hand, of which thou mayst repent afterward.

Go to warre with Youngmen, but advise with Oldemen.

Never esteeme a foe to small, a Wasp will sting.

Shunne Cards, and Dice

Though Gold cometh from the earth none despise it; and though drosse come from the Gold yet none regard it: so the vertuous coming from meane parentage are honourable; and

The vicious coming from Noble parentage, are contemptible.

44. Christian remembrances.

Keep thy heart with all diligence, for out of it are the issues of life.

Hee is a Christian indeed, that when hee comes to die, can say: I have fought a good fight; I have finished my course; I have kept the faith, hence forth there is laid up for mee a Crowne of righteousness, which the Lord the righteous Iudge shall give mee at that day, and not to mee onely, but unto them also that love the Lords appearing.

A Christian should be like unto a Paire of Compasses, with one foote alwayes fixt on Christ the Center; the other walking the round, the circuit, or Circumference of duty.

If thou doest Ill, the joy fades, not the paines.

zijn eerlijk/ ende de ondoegende/ herkomende van Edele maaghschap/ zijn verjamadelyk.

44. Christelijke bedenkingen.

Behoedt uw herte boeven al dat te bewaren is/ want daar uit zijn de uitgangen des levens.

Hij is een Christen boozwaar / dat als hij komt te sterven / seggen kan: Ik hebbe een goeden strijde gestreden; Ik hebbe den loop ge-eindicht; Ik hebbe den geloove behouden/ boozt is my wegh geleid de Kroone der gerechtigheid / welke my de Heere de rechtveerdige Rechter in dien dagh geven sal/ ende niet alleen my/ maar ook allen die sijne verschijnunge lief gehad hebben.

Een Christen zoud' een Passer gelijk zijn / met 't een been op Christus/ den aspunt altydts gehecht / (ofte gefixcert;) met 't andere de ronte/ ofte omtrek van (Godsalige) plichten bewandelende.

Zoo ghy quaet doet / de wreucht berwekt; maar niet de smert.

Soo wel / de smert ver-
dwijnt / de vzeught blijft/
(op u hert.)

Christus boegh onse
vloek, ende 't is daarom
me maar reden / en billik/
dat wy sijn Kruis sou vza-
gen.

45. Spreek-woorden.

Helpt u selven / soo helpt
u Godt.

Hebt op Godt al uw
hope.

Een ghebzandt blindt/
schroomt het vuur.

't Is quaat oude wonden
in een bandt te leiden.

De gewoonte is een
tweede natuur.

't Geene in 't gebeente
gebzoedt is / en wil uit het
bleesch niet.

Een goet Dissencher / ont-
snapt weleen Mal.

Goede Wijn / behoeft
geen Kraans. Eē goe Cro-
nie / en heeft geen Kraag/
(Hals-dock.) van doen.

Rijkdom is des hoogh-
moets nabuur.

De genegentheidt ver-
blindt het verstaedt / (do
reden.)

Laagh geseten / en rijk-
delijk gewarmt.

Wilje niet geschoten zijn
(den,) soo duikt ne er.

If well the payne doth fae-
de, but joy remaines.

Christ bore (or did beare)
our Curffe, and therefore it's
but reason and equity that
wee should beare his Crosse.

45. Proverbs.

Helpe thy selfe, so God
will helpe you.

Have all thy hope (trust
confidence) in God.

A burnt Childe, dreads
the fire.

'T is ill leading olde Doge
in a string.

Custom is a second na-
ture.

What is bred in the bone,
will not out of the flesh.

An Eel may slip from, (or
escape) a good Fisher.

Good Wine, needs no
Bush. A good Face needs no
Band.

Aboundance is neighbour
to arrogance.

Affection blinds reason.

Lowly set, and richly war-
me.

Will you not be shot,
then stoop downe.

Late repentance, is seldom
a good repentance.

Consider before you begin.

An olde Cat, playes with
a ball.

It grieves one Dog, that
the other goes into the kit-
chin.

Men goe not laughing to
Heaven.

It's ill catching olde birds
with chaffe.

It's better to have a Dog
ones friend, then ones foe.

A fatt Kitchin, is neigh-
bour to poverry.

They lay their egges a
hatching upon Adventure.

Great Fishes teare (rend)
the net.

Hackney Horses, make
short mijles.

A Master is knowne by
his worke.

It's good cutting large
thongs, of an other mans
leather.

It's good to keep a Feast
in an other's Hall.

It's good dauncing upon
an other mans floore.

A short chaine for a curst
Dogge.

Curst Cow, short hornes.

To fathome (or Compas)
much, and gather little.

Laat berouwen / in selven
goet berouwen.

Bersint / eer ghy begint.

Een oude Kat / speelt
met geen en bal.

't Is den eenen Hondt
leet / dat d'ander in de Keu-
ken gaat.

Al lachende gaat men
in den Hemel niet.

't Is qualijk oude vos-
gelen met kaf te vangen.

't Is beter een Hondt
te vrient / als te vrant
hebben.

Een vette Keuken / is
armoets nabuur.

Op geluk leidet men de
eperen te broeden.

Groote Dissen / sehen
ren 't net.

Gehuerde Paarden / ma-
ken korte mijlen.

Van het werk kent men
de Meester.

't Is goet breede rie-
men snijden / uit een ander
mans leer.

't Is goet Feest / (Gast-
maal) houden / op een an-
der zijn Zaal.

't Is goet danffen / op
een ander mans vloer.

Van een quaden Hondt /
een korten bandt.

Een qua hoes / korte hoes-
renen.

Beel ombamen / weinig
versamen.

Groote Peeren/kunnen
deeren.

Hoobaardie en pdeiteit/
houdt schoonheidt gesels-
schap.

Het is sottigheldt / hem
te ontkleeden eer men te
bedde gaat.

Een potje / wozt haast
heet.

Tot een Obentsjen/iffer
weinigh vuirc van doen.

't Is een arme Maups/
die maar een hol en heeft.

De kruik gaat soo lang
na 't water / tot datse ten
lesten breekt.

Hooge boomen geben
meer schaduwes als burch-
reit.

Men moet Schapen
scheeren / na se wol heb-
ben.

't Is een schoone saak/
gedaan werk.

Over is Koningh in sijn
eigen Huis.

Een schurft schaap/ be-
berst wel de heele kudde.

Een pder morgen/bzengt
sijn broodt.

Waar bzebe is / daar is
Godt.

Waar niets is / daer
berliest den Koningh sijn
recht.

Men sluit geen broodt
voor de vrienden.

Waar de Pollicpe man-

Great Fears, may deere
(or hurt.)

Arrogancye and vanity,
keep Companie, with beauty,
(or doe accompany beauty.)

It's folly to uncloth (dis-
robe) himselfe, ere (or before)
hee goes to bed.

A little pot, is soone ho-

To a little Oven, there
needs little fire.

It's a poore Mouse, that
hath but one hole.

The pitcher goes so long
to the water, till at last it
breaks.

High trees yeeld more
shadow then fruit.

Men must sheare Sheep,
according as they have
wool.

It's a good (saire) thing,
when worke is done.

Every man is King in his
owne house.

One scabbed sheep, spoils
the whole flocke.

Every morning, brings
it's owne bread.

Where peace is, there God
is.

Where there is nothing,
there the King loseth his
right.

Men use to locke up no
bread from friends.

Where Pollicy is lacking
(de-

(defective, or vicious) wickedness abounds, *(or gets the upper hand, or prevails.)*

A word is enough to the wise.

Evill words Corrupt good manners.

Hee that hath gall in his mouth cannot spit hony.

Little said is soone amended.

Where there is enough of Gold, Eloquence stands one in no stead, *(helps not.)*

The worffer Carpenter, the more Chippes.

The worffe-wheele, the more it crakes.

Peny wise, and pound foolish.

Words are feminine, and deeds masculine.

Thinke more, than say.

Rather the hand at the hat; then in the purse.

A Cat that meweth much, catcheth but few Mice.

When Theeves fall out, fight, and wrangle, true men come then to their goods.

gelt / neemt boosheidt de over-handt.

Den verstandigen is een woort genoegh.

Boose woorden / ofte reden / *(den.)*

Die beherben goede zee

Die Gal in den mondt heeft / en kan geen honigh spouwen.

Luttel *(weinig)* geselt / wort haast gebetert / *(verbetert.)*

Waar Goudt genoegh is / en helpt geen wel-sprekentheidt.

Hoe slimmer Timmerman / hoe meerder Spaanders

Hoe slimmer Wiel / hoe meer het kraakt.

Een groot je verstandig / *(vernuftigh)* een pondt on-verstandigh / *(dwaselachtigh.)*

Woorden zijn Vrouwdelik / en de daden Mannelik.

Meer denken / als seggen.

Ter de handt aan de hoedt / als in de beurs.

Een Kat die veel maent / en vanght maar weinigh Muisen.

Wroome Tulden becomen hare goederen / als *(wanneer)* Dieven kraakelen / bechten / en kijven.

Stille Zeugen / eten al
het draf op.

De ontschuldighe [on-
noozele, ofte schuldeloos]
dragen haar verdedinge.

Daar en is niet soo
sterk / dat de doodt niet
ombor' en smijt.

Wille monden /

Wille gronden.

Hy moet al vzoegh op-
staan / alle man te belie-
ven.

Van dank hebt / sturf
den Smit sijn hat.

En groote dank hebt
Heer, en vult de beurs
niet.

Daar en is niemant soo
rijk / die geen vrienden van
doen en heeft.

Kleyn Schip / kleyn
Zeil.

Eik een weet wel / maar
hem de schoen wringt.

En is al geen Goudt
dat blinkt.

Daar en is niet soo
schoon / als de sotmoedig-
heidt.

Snijdt u Mantel / naer
u Laken.

Niemandt is soo daps-
per / of hy vindt sijn Mees-
ter.

En vrolijk hert / maakt
schoone verwe.

Peder naar sijn wijsse.

Still Soves, eat up all the
draffe.

The Innocent carry their
(owne) defence, (vindic-
ation.)

There is nothing so strong
that death doth not overtur-
ne, (throw a bout.)

Filthy mouthes,

Filthy bottomes.

Hee must rise betimes, to
please every body.

The Smiths Cat dyed of
I thanke you.

A Grandmercy Sir, fills
not the purse, (or doth not fill
the bag.)

There is none so rich, that
hath no need of friends.

To a small Ship, a little
Saille.

Evere one knoweth where
the shoe wrings him.

All is not Gold that glif-
ters.

There is nothing so faire
(or beautifull) as humility.

Cut your garment (cloke)
according to your cloth.

None so valliant (hardy)
but hee finds his Master.

A joyfull (merry) heart,
causeth a fresh colour.

Every one according to
his wont.

Hee that esteemes not a
peny, will not be Master of a
pound.

Soft, and faire goeth far.

No Sheep will run into
the mouth of a sleeping
Wolfe.

Every one doth, as hee un-
derstandeth best.

Every one beares his owne
burthen.

Touch a gald Horffe backe,
and hee will kicke.

Hee is wise, that is alwayes
wise.

Every one Complaineth
that his granery is not full.

Every man feels best, whe-
re the shoe pinches, (*or*
hurts him.)

Things too often (*much*)
seen, is not greatly esteem'd.

Heart and Courage, doe
the worke.

To have proceeds, from
to know.

Of all profit bread is
good.

Of bad corne, never good
bread.

Of great knowledge, little
Conscience.

Two Wolves may well
eate one Sheep.

A shod Mare, may stum-
ble.

Die een grootje niet en
acht / wozt van een pondt
geen Heer.

Soetsjes / en sachtjes
gaat verr'.

Den slapende Wolf / en
loopt geen Schaap in den
mond.

En pder maakt / soo hy
't verstaat.

En pder draaght sijn
eigen last.

Staakt een bezerdt
Daarts-rugge aan / en hy
sal met zjn hielen slaan.

Hy is wijs / die altoos
wijs is.

En pder klaaght / dat
sijn kozen solder niet vol
en is.

En pder boelt best /
waar de schoen hem
pzaaght.

Wat te veel gesien wozt /
en is niet hooghgeacht.

Hert en moedt /
Den arbeit doet.

Van weten / komt heb-
ben.

Van alle gewin / is het
bzoedt goet.

Van quaat koorn / nim-
mermeer goet bzoedt.

Van groote wetenschap
kleine Conscience.

Twee Wolven / eeten
wel een Schaap.

En beslagen Wertie /
struikheit wel.

't Is een nietermaten
goet Schutter / die altydt
het wit raakt.

Qua' oogen en konnen
geen licht verdragen.

Slecht Goudt en wil
niet getoetst zijn.

Soo gewonnen / soo
verteert.

Licht gekomen / licht ge-
gaan / ik heb 't met doz-
sen gekregen / (gewonnen.)

Godt weet wel wat ons
gebzeekt / (ontbreekt.)

Godt leght niemandt
meer op / als hy dragen
kan.

Godt vergeet de sijne
niet.

Godt zegent de arbeit-
same handt.

't Is quaat kemmen / al
waar geen haist en is.

Een sacht vuur / maakt
soet Dout.

't Is snood slÿpen / son-
der water.

Oost / West / t' huis is 't
best.

Een rollende steen / en
wordt noit met groen be-
wassen.

Blijben / doet beklÿ-
ven.

Twist / verquist.

Haast getrouwt / langh
berouwt.

Derre gehaalt / en duer

He is a passing good gun-
ner (*Archer*) who alwayes
hitts the marke.

Bad eyes can beare (*or en-
dure*) no light.

Slight Gold will not be
touched.

So gotten, so spent.

Lightly come, lightly gone,
I got it with thrething.

It's knowne to God, what
wee lacke.

God layeth upon no man
more, than hee can beare,
(*carry.*)

God forgetteth not his
owne.

God blesseth the labouring
hand.

It's bad Combing, where
there is no haire.

Soft fire makes sweet
Malt.

It's bad grinding without
water.

East, West, at home 't is
best.

A rolling stone never ga-
thereth mosse, (*or is never
grown over with mosse.*)

Stability, causeth prospe-
rity.

Contention, bringeth de-
vastation.

Marry in hast, repent at
leasure.

Farre fetch't, and deare
bought,

bought, is good for Ladies.

In loue, ther's no lacke.

God knoweth, - and seeth
all things.

Diligence excells art, or
science.

Folly hath Eagles wings,
but owles eyes.

In time a Mouse will bite,
(*gnaw*) a Cable in pieces.

Time bringeth forth ro-
ses.

In time the Corne ripen-
eth.

From a druncken man, de-
liver thy selfe quickly.

All manner of sinne com-
meth of idlenes.

The tree doth not fall of
at the first stroke.

From little (or a low Condi-
tion) men grow to be great.

In doing well, men ought
to feare no man.

Wee become Masters by
learning, (by adding learning,
to learning wee come to be
Master at last.)

Faire promises, dirty per-
formances.

Poverty parts good fel-
lowship.

Couzin, as long as I am
living.

gekocht / is den Joffers
goet.

In de liefde / en is geen
gebrek.

Godt kendt / (weet) en
siet alles.

Wijdt / obertrest alles.
(konst, of wetenschap.)

De dwaasheid heeft
Vrents vleugelen / maar
Hils oogen.

Maeter tijdt bijt (knab-
belt, knaaght) een Muus
wel eenen Kabel an stuks
ken.

De tijdt bzencht rosen
voort.

Maeter tijdt rijpt het
gewas / (Koorn.)

Dan een versopen men-
sche ontflaat u haast.

Dan ledigheidt komt als
le sonden.

Dan den eersten slag / en
valt den boom niet.

Dan klein komt men tot
groot.

Maet wel doen behoest
men niemandt te vreesen.

Al leerende wordt men
Maester.

Schoone beloften, vuile
volbrengingen.

Armoede scheidt goet
geselschap.

Cousin / (Neef.) soo lang
ik geef.

Een

Een vriendt woxt in de
nooht gekendt.

Al eer dat gy een vrient
betrouwt/

Soe eet met hem een
mudde zout.

Geest een Maer een ta-
ly / en hy sal wel een el ne-
men.

Met brengen gaat men
na Romen.

Met niet te doen / leert
men quaat doen.

In een nieuwt Huis sal
men niet binden / soo men
daar niet en brengt.

Een yder Huis / heeft
een Kruis.

Doet wel / en laat de we-
relt praten.

De nooht doet een out
Wyf vzen.

Arme Luiden / naeuwt
onderzoekers.

Een vrome Vrouw / is
een groot goet.

Een goede Vrouw / is
een Kroon waart.

Donden hebben tanden /
In alle Landen.

Een gewilligh Paardt /
en moet men niet dooht
rijden.

Kijkt een gheschonke
Paardt in de mondt niet.

Een sotte Vrouw / kent
men aan haar rok.

Wyben / en Meloenen
kan men qualijk kennen.

A friend is knowne in ne-
cessity, (*in need.*)

Eate a Bushel of salt with
your friend, before you trust
him.

Give an Idiot an Inch, and
hee'l take an elne.

By enquiring men goe to
Rome.

In doing nothing men
learne to doe evill.

You'l finde nothing in a
new House, if you bring no-
thing thither (*there.*)

No House, but hath a
Crosse.

Doe well and let the world
talke.

Need maketh the olde
Wife trot.

Poore Folkes, make dili-
gent search.

A vertuous (*or good*) Wo-
man is a great good.

A good Woman is worth
a Crowne.

In every Country [*you'll*
finde] Dogs haue teeth.

A man must not ride a
free Horffe to death.

Looke not a given Horffe
in the mouth.

You may know a foolish
Woman by her Coate.

Women, and Pompillions
be hardly knowne.

Vnequall Horses draw hardly (*badly.*)

Set a Beggar a Horsebacke, and hee'le ride a trot.

Smiths Children, are used to sparkes.

A Cooke will licke his owne fingers.

At ofren bidding (*or command*) least is per formed.

That which is every mans worke is no mans worke.

Common goods perish most.

Common estate, none estate.

Two great Masts upon one Ship will stand in no stead.

Favour nourisheth arts.

Hee that exalteth his gate seeketh destruction, *Prov.* 17. 19.

Home is Home, though never so homely. & meane.

Men must houle with the Wolfe.

Hee that will know somewhat, must learne.

Hee hath not done, who doeth but now beginne.

It's never too late, for to doe well.

No Crowne cureth the headache.

There is nothing better, then liberty.

The dearer, the rather.

No man can please (*or content*) all men.

Engelijcke Paarden trekken qualijk.

Set een Bedelaar te Paart/ en hy sal draben.

Smidts Kinderen zijn wel bonkken gewent.

Een Kok sal sijn eigen bingeren wel likken willē.

Han vele belast / woꝝdt minst gedaan.

't Gene is peders werk/ is niemants werk.

Gemeen goet gaat meest verlozen.

Gemeen goet / geen goet.

Twee groote masten op een Schip/ en dienen niet.

Gunst/ boedt kunst.

Die sijn deure / (gank) verhooght / soekt verbzekingē.

't Huis is't huis/ al is't noch soo gering/ en slecht.

Men moet met de wolf huilen.

Hy moet leeren/ die wat weten wil.

Hy en heeft niet gedaan/ die eerst begint.

Het is nimmermeer te laat/ om goet te doen.

Geen Kroon heelt hoofstweer.

Daar en is niet beter/ als vryheid.

Hoe dierder / hoe liever.

Niemandt kan 't alle man van passe maken.

Wat het ooge niet en siet/
Dat endeert'et herte niet.

Een Vogel in de handt/
is beter dan twee in 't
Woudt/(Bosch.)

Een Kat kijkt wel op
een Koningh.

Hoe edelder hert / hoe
buighzamer hals.

Wijheidt / blijheidt.
De doodt en spaart noch
jongh noch oudt.

't En is altijt niet goet
Schapen te scheeren.

Niemant is soo wel be-
slagen/die niet en glijdt.

De kortste malligheden
zijn de beste.

De groote Dissen / ee-
ten de kleine.

Werpt den balk eerst
uit uw' eigen ooge.

Nieuwe Heeren / (Ko-
ningen) nieuwe Wetten.

Weinigh goet / weinigh
soegh.

Soe arme luden ludt
men weinigh.

Eerst op / eerst gekleet.
Na by de Heek / en wijft
van Godt.

Wien den arbeidt lief
heeft / die komt tot eere.

Als 't Paart is op de
loop / dan komt de toom te
laat.

't Is dienstig sijn levē te
eindigen / al eer men sterft.

Wen men moet een-
maal

What the eye sees not,
The heart grieves not.
One birde in the hand is
worth two in the Bush,
(Wood.)

A Cat may looke upon a
King.

The nobler heart, the
more flexible necke.

Immunity, hilarity.
Death spareth neither
young nor olde.

It's not alwayes a good
season to sheare sheep in.

No man is so well shod,
who slips not.

The shortest fooleryes, or
buffonnyes are the best.

Great Fishes, devour the
small.

First cast the beam out of
thine owne eye.

New Lords, (Kings) new
Lawes.

Little goods, little care.

For poore folkes, they
ring seldome.

First up, first drest.
The nearer the Church,
the further from God.

Hee who loveth labour,
cometh to honour.

When the Horse is a gal-
lop, then the bridle comes
too late.

It's profitable for a man to
end his life, before hee dyes.

For, wee must all dye once.

A Small

A Small

V O C A B U L A R,

Of divers familiar things here added for a close.

Een Kleine

V O C A B U L A A R,

Oste Woordt-Boekje, van diversche gemeine
dingen / al-hier tot een slot by-geboeght.1. *Of God.* Van Godt.

God, Godt.

The Sonne of God, de So-
ne Godts.The Holy Spirit, den Heili-
gen Geest.

Creator, Schepper.

Redeemer, Verlosser.

Saviour, Saligmaker.

Jesus Christ, Jesus Chri-
stus.

An Angel, een Engel.

An Apostle, Apostel.

An Evangelist, Evangelist.

2. *The names of the Mo-
neths.* De namen der
Maanden.January, Januarius / Lau-
maandt.February, Februarius /
Spzokkel-maandt.March, Martius / Lente-
maandt.Aprill, Aprillis / Gras-
maandt.

May, Mapus / Bloey-m.

Iune, Junius / Somer-m.

Iuly, Iullus / Hop-m.

Agust, Augustus / Augst-
maandt.September, September /
Herfst-maandt.

October, October / Wijn-m

November, November /
Slacht-maandt.December, Decemb. Wint-
ter-maandt.3. *The seasons of the yeare*
Geteiden van 't jaar.

The Spring, Lente.

The Summer, Somer.

The Automne, Herfst.

The harvest, or harvest time
Oegst.

Hay seele, Hop-tijdt.

Vintage, Wijn-tijdt.

Lordsday, Sabbath, 's Dae-
rendagh / Sabbathdag

Sunday, Sondagh.

Mooneday, Maandagh.

Tuesday, **Dingsdagh.**
 Wednesday, **Woensdagh.**
 Thursday, **Donderdagh.**
 Fryday, **Vrydagh**
 Saturday, **Saterdagh.**
 Time, **tijdt.**
 The time of hundred yeares,
tijdt van hondert jaar.
 An age, **tijdt des levens.**
 The day breake, 't **krieken**
van den dagh.
 The breake of the day, the
 dawning of the morning,
dageraadt.
 The morning, **moorgen-**
stondt/ ochtent.
 Midday, Noone, **Middag/**
Moen.
 Afternoone, **Na middagh.**
 The Evening, **Abondt.**
 The Sunne set, the setting of
 the Sun, **de ondergaande**
Son/de Sonnen onder-
gank.
 Sunne rise, **d'Opstaande**
Son.
 The twilight, **den tijdt/**
's mozgens of sabonts/
als 't nach dagh noch
nacht en is / den tijdt
als den dagh valt / ofte
als den nacht valt.
 The Night, **Nacht.**
 Midnight, **Mid-nacht.**
 This morning, **desen moz-**
gen/ of desen ochtent.
 To Morrow, **Moorgen.**
 To morrow morning, **moz-**
gen ochtent.

Overmorrow, **overmoorgen.**
 Yesterday, **Gisteren,**
 The day before yesterday,
Ter-gisteren.
 To day, **heden/**
 Afterwards, **namaals.**
 Already, **alreede.**
 Never, **nimmermeer.**
 A Yeare, **Jaar.**
 A Moneth, **Maandt.**
 A Weeke, **Week.**
 A Day, **Dagh.**
 An Hour, **Hur.**
 A Minute, **Minuit.**

4. *Of the Coasts of the
 world, and of the windes.*
 Van de gewesten van
 de werelt, en van de
 winden.

Th'East, **Oost / daar de**
Son op-gaat.
 The West, **West / daar de**
Son onder gaat.
 Meridian the south, **Zui-**
den/daar de Son's mid-
daghs is.
 Septentrion the North,
Noorden/ daar de Son
's midnachts is.
 Occidentall, of or belonging
 to the West, **van der**
Sonnen neder-gank.
 Septentrionall, of or belong-
 ing to the North, **Noor-**
dich.
 The Eastwinde, **Oostewint.**
 The Southwinde, **Zuide**
windt.
 The

The Westwinde ; Weste windt.	The Fire, 't Dunt.
The Northwinde , Noorde windt.	Earth, Earde.
Europe, Europa/ Europē.	Sand, Zandt.
Asia, Assien/ Assia.	The Water, 't Water.
Africa, Africa.	Raine water, regen water.
America, America.	Well water, Put water.
Spain, Hispanjen.	Fountaine water, Fontein water.
France, Frankrijk.	Strong water, Sterk wa- ter.
Allemaïne, Germanie, . Duytlandt.	Running water, loopen- water.
Netherland, Low country , Nederlandt.	Winde, Winde.
United Provinces, de Ver- eenighde Gewesten.	Windy, windigh.
Denmarke, Deenmarken.	Light, licht.
Swethland, Sweden.	Hot, heet/ swael.
Polonia, Polen.	Heate, hitte.
England, Engelandt.	Warme, warmt.
Great Brittain, . Groot Brittanje.	Warmth, warmte.
West Indies, West-Indien.	Dry, droogh.
East Indies, Ost-Indien	Drought, drooghte.
Italie, Italien.	Wet, nat.
A Kingdome, Koninkrijk.	Moyst, vochtigh.
A Principality, Prinsdom.	Raine, regen.
A Dukedom, Hertogdom.	Rainey, regenachtigh.
A Marquisate, Mark- graaffschap.	A well, a source, the boiling, or rising up of water out of a spring, wel.
A Countie, Graaffschap.	A Cloud, Wolk.
A Barronney, Vry-Heer- schap.	A Vapour, damp.
	Vaporous, dampigh.
	A rainbow, regen-boogh.
	A flame, Blam.
	Fire breaking out of the clouds, a thunder bolte, Blizem.
5. Of the Elements, and de- monstrations of the aire.	Lightning, weer-licht.
Van de Elementen, en lucht vertogen.	Thunder, donder.
	A storme, storm.

A tempeft, ontweer / tem-
peeft van winden.

A stormie Winter, een
ftormachtige Winter.

Winter weather, Winter
we'er.

Colde, houdt.

Snow, sneeuw.

A snowball, sneeuwal.

Frost, hoarefrost, nooft / ruy.

Ice, ys.

Hail, Hagel.

Dew, dauw.

6. Of Metals. Van de Metalen.

Gold, Goudt.

Silver, Sulver.

Copper, Koper.

Brasse, Geel Koper.

Tinne, Tin.

Latin, Blek.

Lead, Lood.

Iron, Yser.

Steele, Staal.

Quickeilver, Quikfulver.

Rust, roest.

Mettall, Metaal.

7. Of man, and his parts. Van de mensch, en zijn deelen.

Man, mensch.

A man, den man.

A woman, de vrouwt / wif.

A male, een manspersoon.

A female, een vrouwt / pers-

soon / of vrouwt / mensch.

The Soule, de Ziel.

The body, lichaam.

The flesh, 't vleesch.

Blood, bloedt.

A Veine, een Ader.

An Artery, slagh-Ader.

A bone, bones, been / been-
deren.

The skin, de huidt / 't vel.

The head, 't hoof.

The pate, de kop.

The scull, bekkeneel.

The forehead, voorhoofd.

A wrinkle, rimpel.

Headhayre, 't hoofthayr.

The braine, 't brein.

The face, aansicht.

The Vissage.

Countenance. } *Tronie.*

The browes, de brouwen.

The eyebrowes, de winkle-

brouwen / wind-brou-

wen / wimp-brouwen /

oogh-brouwen.

The eyes, de oogen.

The sight, 't gezicht.

The eyelids, d' oog schelen.

The eyebal, d' oog appel.

The white of the eye, 't wit

van 't oog.

The blacke of the Apple of

the eye, 't swart van 't

oogh-appel.

The Eare, 't Oor.

The temples, slaap des

hoofds.

The nose, de neus.

The nostrills, de neusgaten

A flatt nose, in-geballen

neus.

A Chee-

- A cheeke, de wangh / de
 kaake.
 The cheekebone, kaak-
 been/ of kaake-been.
 The mouth, de mondt.
 Alippe, de lip.
 The tongue. de tongh.
 The palate, the rooffe of the
 mouth, 't verhemelt in
 de mondt.
 The teeth, de tanden.
 The gummies, 'tant vlesch
 Spittle, spetell, spogh /
 speeksel.
 The beard, den baardt.
 The mustaches, de knevels.
 The chinne, de kin.
 The haire of the chin, het
 hayz van de kin.
 The Necke. } de Hals.
 } de Nek.
 The shoulders, de schoude-
 deren.
 The shoulder blade, 't schou-
 der bladt / 't schouder-
 been.
 The arme. den arm.
 The arme pit, or arme hole.
 den zel.
 The ellbowes, de ellebogen
 The pulse, or wrist. de puls.
 The hands, de handen.
 The right hand, de rechter-
 handt.
 The left hand, de linker-
 handt.
 The palme of the hand, de
 palm van de handt.
 The fingers, de vingeren/
 of vingers.
- The thumbe. de duim.
 The fist. de vuist.
 A joynt. een gelidte.
 The joynts. geleden.
 The Nails. de Nagels
 The nerues, or sinewes, de
 zenuwen.
 The paps. borsten / mammē.
 The tipples, or teates, tepels
 The backe. de rugh.
 The backe bone, de rugh-
 graat.
 The breast. borst.
 The Navell. de Navel.
 The side. zijde.
 The ribs, de ribben.
 The stomacke, de maagh.
 The Heart. 't Hert.
 The lunges. de longen.
 The liver. de lever.
 The milt, the splene. de milt.
 The gall. de gall.
 The loynes, de lenden.
 The reines. de nieren.
 The gutts, de darmen.
 The bladder, de blase.
 The belly. de buik.
 A lap, the space between the
 two thighes, de schoot.
 The buttockes, de billen.
 The arsse. de naars.
 The arsse hole, 't naars-
 gat.
 A fart. een scheet.
 A fizzle. een veest.
 A turd. een front / dreck.
 Vrine. pis.
 The thighes, de dijen.
 The knees. de knien.

The legges, de beenen/ de
schenkkelen.

A shanke, een schenkkel.

The shins, de scheenen.

The calves of the leg, de
kluiten.

Marrow. Merck.

The feete, de voeten.

The ankles, de enkkeley/
de aen-klaauwen.

The ankiebone, de enkel-
beene.

The instep, 't bovenste van
de voet.

The sole, the sole of the foo-
te, voet-sole.

The Heeles, hielen/ versee-
nen.

The toes, de teen.

The great toes, de groote
teen.

dandrusse, hooftschellekens

8. *Of the senses, and of the
understanding of man.*

Van de sinnen, en 't
verstant des mensche.

The senses, de sinnen.

The sight, 't gezicht.

The smelling, de reuk.

The hearing, 't gehoor.

The taste, de smaak.

The feeling, 't gevoel.

The soule, de ziele.

The understanding, 't ver-
standt.

The memorie, geheugen.

The will, wil.

thoughts, gedachten.

The Iudgment, oordeel.

The Spirit, de Geest.

The voice, stem.

Discourse, praat.

A cry, een schreeuw.

A sight, sucht.

the breath, den adem/asem.

A blowing, geblaas.

Teares, traanen.

A dreame, droom.

Sleepe, slaap.

Slumber, vaak.

Sweate, sweer.

The life, 't leven.

The death, de doodt.

9. *Of Affinitie. Van
Bloedtverwantschap:*

Father, Vader.

Mother, Moeder.

Brother, Broeder.

Sister, Suster.

Sonne, Soon.

Daughter, Dochter.

Children, Kinderen.

The Eldest Son, Oudste
Soon.

The second Son, tweede
Soon.

The youngest Sonne, jongste
Soon.

A minion, de lieffte.

A youngman, jongman.

A Batcheller, een Drijer.

A young Woman, jonge
Dochter/ Drijster.

A Maide, a Virgin, een
Maaghet.

An olde Man, oudt Man.
Grand.

- Stand Father, Grand Sire, Groot-Vader.**
Grand Mother, Grandame, Groote-Moeder.
Uncle, Oom.
Aunte, Moepe.
Cousin, Nephew, Neef.
Cousin, Niece, Nichte.
Cousins Germanes, Sus-tets / en Broers Kinderen.
A Father in Law, Schoon-Vader.
Mother in Law, Schoon-Moeder.
Brother in Law, Schoon-Broeder.
Sister in Law, Schoon-Suster.
Hee that marryeth my Daughter, or hee that hath marryed my Sister, my Sonne, or Brother in Law, Swager.
A Sonne of a husband, or Wife that is dead, a Son in Law, Schoon-Soon.
A Daughter in Law, schoon-Dochter.
A Woman that lyes in, een Straam-Wouw.
A Nourse, Minne-Moeder.
Gollips, Peets / of Gehabbers / en Gemoeders-ber de Kinderen.
Heire, Erfgenaam.
Marriage, Houwelyk.
A marryed Man, a husband, getrouw Man.
- A marryed Woman, a Wife, getrouwe Wouw.**
10. The dignities, or Offices of man. Ampten van de mensch.
An Emperour, de Keizer.
Emperesse, Keizerin.
The King, de Koningh.
The Queene, de Koningin.
The Estates, de Staten.
Prince, Prins.
Princesse, Princeesse.
Archduke, Aarts-Hertog.
Duke, Hertog.
Dutchesse, Hertogin.
Viceroy, Onder Koningh.
Marques, Mark graaf.
A Comte, an Earle, Graaf.
A Comtesse, Gravin.
Marshall, Maarschalk.
Baron, Byr-Heer.
A Lord, Heer.
A Knight of the Order, Ridder van de Orde.
Governours of the City, Bestierer van de Stadt.
A Master, or Steward of an House, a Steward, Hof-Meester.
Chamberline, Kamerling.
One that breaketh Horses to the Saddle, Stalmeeester.
A Stable groom, Stalknecht.
An Almoner, that giveth Almes, or dole, Salmoes-senier.

- A Senatour, a Counsellor. **Staats-Heer**
 Bailiffe. **Schout.**
 Consul. **Burgermeester.**
 Common - Consul - men, **Schepenen.**
 Advocate. een **Advocaat.**
 Secretarye. **geheim-Schryver.**
 Treasurer. **Schat bewaarder.**
 A Minister of State, **Dienaar van den Staat.**
 A Minister. Preacher, **Predicant.**
 A Bishop. **Bisschop.**
 A Gentleman. **Coelman.**
 A Gentle Woman, **Edel Vrouwe.**
 A gent Youngman, een **Edel Jonghman.**
 An Esquire. **Schild knaap.**
 Madam, a Lady, **Hof-Lofvrouw.**
 A Damosell. **Edel-Jouk-vrouw.**
 A Merchant. **Koopman.**
 Burges **Borger.**
 Master. **Meester.**
 A Craftsmaster. **Maar.**
 A Tradesman. **Ambachtsman.**
 A Countryman. **Boer.**
 A Servant. **Dienaar.**
 A waitingman. **Wacht.**
 m. **Names of handy Crafts men.** **Namen van Ambachts-luiden.**
- A Wine Mer lant, **Wijn-kooper.**
 A Corne Merchant, **Kozen-kooper.**
 Stationer. **Boekverkooper.**
 Breuwer. **Brouwer.**
 Baker. **Bakker.**
 Butcher, **Vleesch-houtwer/Been-hakker.**
 A Pastibaker. **Pastey-bakker.**
 Cooke. **Kok.**
 Kitchinboy, **Keuken jongen.**
 A Soaper, or soape boyler. **Zeep-zieder.**
 Inne keeper. **Herbergier.**
 Barber. **Barbier.**
 Chirurgion. **Chirurgijn.**
 Grocer. **Kruidenier.**
 Mercer. **Kramer.**
 Feltmaker. **Hoedemaker.**
 A Fogger, or a seller of any kinde of victualls, a Victualer, **Deftewarier.**
 A smith. **Smit.**
 A Goldsmith. **Goutsmitt.**
 Silversmith. **Zilverfmit.**
 A Glasier. **Glasemaker.**
 Armourer, an Harnas soou-
 rer, a polisher of swords. **Swaart-beger.**
 A Mony changer, **Wisselaar.**
 A Pewterer, een **tinnegietter.**
 A Cordewinder, **shoemaker.** **Schoenmaker.**
 A spectacle maker. **Wille-
maker.**
- A Tay-

- A Taylor. *Snyffer / Kleer-
maker.*
 A Booke Printer. *Drukker.*
 A Composer of Letters.
Letter zetter:
 A Booke binder. *Boekbin-
der.*
 A Hoſyer. *Mouze kooper.*
 A maſon. *Brickelayer. Aet-
zelaar.*
 Potter. *Potte-bakker.*
 Cooper. *Kuiper.*
 A ſhepherd. } *Her-
A keeper of cattel. } der.*
 Broomemaker. *bezem-ma-
ker.*
 A Braſier, Tincker, *Kopen-
flager / Ketel-boeter.*
 A Pinner. *Speldemaker.*
 A maker of gardes, or pur-
 ſes, an Embrodeter,
Paſſement-werkker.
 A burtonmaker. *knopy-ma-
ker.*
 A Miller. *Molenaar.*
 A Chandelor *keerſſemaker.*
 A Joiner. *een ſchju-werk-
ker.*
 A gunſmith *een buſſema-
ker.*
 A Cutteler. *Meffemaker.*
 A wherryman, waterman.
ſchuiteboerer.
 Marryner. *Zootgezel.*
 A Turner *een Druyer.*
 Carter *Harreman.*
 Wlounweaver *Church we-
ber.*
 Wagoner. *Wagman.*
- A Clothier. *Lakenweber.*
 Draper. *Lakenverkooper.*
 Meſſenger *Vode.*
 A Fencer, a Maſter of fence,
 the Maſter of the wrest-
 ling, and fencing, *ſcher-
meeſter.*
 A Cryer, the belman, *om-
roeper.*
 A Cobler, Tranſlator, *een.
Schoenlapper.*
 Barrowman. *Kruier.*
 A Porter *Pakkebrager.*
 A milkemayde. *melk-meld.*
 A Fiſher. *Wiſſcher.*
 A Fiſhmonger. *Viſtkooper.*
 A Cheeſemonger. *Maas-
kooper.*
 Poulterer, *Dogel-kooper.*
Doender-kooper.
 Gardiner. *Habenier.*
 Tooth-drawer. *tant-trek-
ker.*
 Plowman. *Boumat.*
 Mountebancke. *Quak-
ker.*
 Chimney-ſweeper. *ſchoor-
ſteen veeger.*
 A ſaucy Scoffer, or flatter-
 ing jester, a ſcurrilous fellow,
Potsmaker.
12. *The parts of a Towne,
or City. Deelen der
Stade.*
 A Towne, City. *de Stadt.*
 The Caſtle. *'s Waſſtel.*
 The ſuburbs. *Waren Stad.*
Doortſtop

- A Bulworke. **Bolwerk.**
 The Towne Walls. 't stadts
Muren.
 The trench, mote: ditch.
gracht/ gracht.
 The bridge. **brugh.**
 A fallbridge. **valbrugh/ren**
op-halende brugh.
 The Gate. **Doozt.**
 Dungeon, prison, goal. ge-
vangen Huis/kerker.
 The Towne Hall. **Stadt-**
Huis/ Staadt-Huis.
 The Ammunition House, **A**
't Ammonitie Huis.
 The Mint. **de Munt.**
 The Custome House. **Con-**
vooy/ Col.
 The Market. **Markt.**
 The Butchery, **hambles,**
Bleesch-Hal.
 The Fish Market, **Fisch-**
Markt.
 The Hearbe Market. **Groen**
Markt.
 The Poultry market, or the
 Fowle Market. **Vogel-**
Markt.
 The Flaxmarket. **Wlasch-**
Markt.
 The Exchange. **Beurs.**
 Banco. **Wisselbank.**
 The ragmarket. **oude klee-**
markt.
 The House of Correction,
Archt-Huis.
 The Hospital. **'t Gasthuis**
The Church. de Kerk.
 The steeple. **doort.**
- The Churchyard, **Kerk-hof.**
 Academie. **Academy.**
 Schole. **School.**
 An Inne. **Herbergh.**
 A Cookes Shop. **Badery.**
 A Brewhouse. **Brouwerij.**
 Street. **Straat.**
 Corner of a streete. **hoek**
van de straat.
 A Tennis Court. **Staats-**
baan.
 The Orphans Hospital, **'t**
Wees-Huis.
 A Winde mill. **Windmou-**
len.
 Water mill. **Watermolen.**
 13. *The parts of a House.*
Deelen van 't Huis.
 Building, Edifice. **Gebou-**
House. Huis.
 A shop. **Winkel.**
 Warehouse. **Pakhuis.**
 An Alley. **Gangh.**
 The fore Court. **Doozhof**
The Hall. Zale.
 Parlour. **'t vertrek kamer/**
besprek-kamer.
 A Chamber. **Kamer.**
 The fore Chamber. **Dooz-**
Kamer.
 The after Chamber. **achtes**
Kamer.
 A Chamber garnish'd, (or
furnished) **ghestoffeerde**
Kamer.
 A Study, Clofet. **Vertrek/**
Kantoor.
 The lower Chamber. **benes**
de kamer. Gal-

Gallery: Galberij.
 Citchin. Keuken.
 Citchin Chamber. Keuken-
 Kamer.
 Chimney. Schoorsteen.
 Mantle tree. Schoorsteen-
 Mantel.
 A Celler. Kelder.
 A buttery. de spint.
 A floore, pavement. vloet.
 An Oven. Oven.
 A Garret. Solder.
 The roofe. 't Dak.
 Slat. lepen.
 tiles. tegelen.
 Staires. trappen.
 a Winding staire. Wentel-
 trap.
 A channel, a gutter. goot.
 Walls. Muren.
 the line of communication,
 or the out walks about a
 Towne or City; de Sin-
 gel.
 the wall. wandt.
 the garden. Tuin/hof.
 the stable. Stal.
 Easement. gemak.
 Privy. kakhuis.
 A well. put.
 Cisterne. regenbak.
 A window. venster.
 Doore. deure.
 the glasses, or glaswindowes
 de glazen.
 A Locke. slot.
 Key. sleutel.
 Signe. uithangh bordt.
 the signe post. de stijl/daar
 't bozt aan hanght.

14. Of Houflestuffe, or the
 moveables, and the Cit-
 chin. Van 't Huis-raatz
 en de Keuken.
 A bed. bedde.
 Sheers. Lakens.
 Coverlet. dekzel.
 Blanketts. Dekens.
 Pillowes. oorkuffens.
 Bolsters. hoof-peulen.
 Curtaines. gordynen.
 Cradle. wiegje.
 Chamberpot, Chamberves-
 sel, Water pot.
 A Couch, bedstead. Bedt-
 stede/Bedekant.
 the restor. verhemelte van
 't bedde.
 A chaire, joyntstoole. stoel.
 A warmingpan. bedde pan.
 Cussions. kussen.
 table. Tafel.
 Presse. pers.
 A Coffe, a Chist. kist.
 Cloakehanger. kapstok.
 a fan, or flabell. een wapen.
 Looking glas. Spiegel.
 A broome. veezem.
 A ladder. leer.
 A killer, tub. tobbe.
 Fireyron. brandpfer.
 A five. zeef.
 Bellowes. blaasbalk.
 A Chaldron, kittle. kerel.
 A hake, hangyron. hangh-
 pfer.
 A Cullender. koelvat.
 Scummet. Schuim spaan.

A spoone. lepel.
 A tunnell. trechter.
 A porladle. potlepel.
 Spere. spit.
 A lacke. spitwender.
 Morter. mizel
 Pestle. stampper.
 Latchpan, drippingpan,
 bzaat-pan.
 A little rake. rijk.
 A gridyron, rosterne. rooster.
 Trivet. treeft.
 Tonges, a paire of tonges,
 tangh.
 An ashpan, fire shovell, panschup.
 A basket, a mande. kof.
 Patic. wateremmer.
 A map. dwel.
 Clothbrush. kleeerbeezem.
 Chaffingdish. Confooz.
 Stoafe. stoof.
 Bordes joynted together, a serene, een scherm.
 A match, broch, swabelstok.
 An Oylepot. Olijpot.
 Soape. Zeep.
 Turf, turf / Wood, hout.
 A fagot, ryshas / nutzaart
 Charlecoale. houtskool.
 A coale offire. koolvuers.
 Cinders, ashes. aschen.
 Ashpan. aschschup / or aschschup.
 A nail. spijker.
 Hammer. hamer.
 Pincers. nijptangen.

A paire of pincers. nijptang
 Vessells of Silver. Sulber
 Schotel werk.
 A bason. een bekken.
 Pothookes. porhaken.
 A rubbing brush een bozstel.
 A plate, a platter. schotel.
 trencher. tafel-bozdt.
 Knife. mes.
 Chopping knife. hak-mes.
 Candle. kaars.
 Candlesticke. kandelaar.
 Spectacle. bzil.
 Snuffer, a paire of snuffers,
 snuiter.
 table cloth. tafel laken.
 Napkins. serbetten.
 towell. handr-doek.
 A lackey. schenk-tafel.
 Beere. bier.
 Wine. wijn.
 Vineger. wijn Edik.
 New wine. most.
 Claret wine. roewijn.
 Secke. spaanswijn.
 Muscadine muscadellewijn.
 Pottle. kan.
 A glasse. glas.
 A glasse of wine. glas wijn.
 Goblet beker / kroes.
 A bottle, glasbottle, stone
 bottle, flesch.
 Bread. broodt.
 White bread. witte broodt.
 Grated bread, gheraspt-
 broodt.
 Bisket bestnif.
 breadbasket. broodtmand.
 Fingerbread. peperkock of
 saetkock.

A Vinegarbottle, Azijn-
blesch.

butter. boter.

Cheese. kaas.

Egges, epen/epers.

Salt. zout.

Sugerbox. zuiker-doos.

Spicebox. kruid-doos.

Pudding. worst/beulingh.

15. Of Flesh, and Fish.

Van Vleis, en Visch.

Flesh. Vleis.

oacon. Spek.

Mustard. mostert.

Smoaktflesh. rookvleis.

beefe rundvleis.

Porke. varkensvleis.

Mutton. schapenvleis.

Veale. kalfsvleis.

Lambe, lambesflesh. lam-
vleis.

Venison. venizoen.

Roastmeate. gebraatvleis/
gebraden.

Broyledmeate. rooster-ge-
bradt.

boil'd meate. gezodenvleis.

Stags flesh. harten vleis.

the flesh of a doe, 't vleis
van een harrin.

Kids flesh. geitjes vleis.

Goats flesh. bokken vleis.

Porage. potspys.

Fish. Fisch.

Codfish. Kabeljau.

Boorelohn. Abberdaan.

Stoekfish. Stokvisch.

Hadducke. Schelvis.

Whiting. Wytling.

A Quaviver. Pieterman.

Smelts. Spierink.

Salmon. Salm.

An Alose. Eist.

A thornebacke. Roek.

Makarell. Makreel.

Lobster. Kreeft.

soles. Tongen.

Plaice. Schollen.

butts. Bot.

sand aps. Scharre.

Herring. Haring.

Red herring. bokking.

Oysters. Oesters.

Musshells. Mosselen.

A Whale. Walvis.

Pike, Pickeral. Susek.

Perch. Baars.

Trout. Truit.

A barble. Barm/Barbeel.

reame. Brazem.

Carpe. Karper.

An Eel. Paling.

A Creaw. Aal.

Congre. Zee-Aal.

A fresh, frog. Rinboogse.

shrimps. Garnaat.

Crabbes. Krabben.

Gurnards. Streukrabben.

16. Of Beasts, and Fow-
les. Van Beesten, en
Vogelen.

An Eliphant. Olifant.

Camel. Kemet.

Lion. Leeu.

Lionesse. Leeuwv.

Tiger. Tijger.

Wolfe. Wolf.
 A bucke. Hart/ Hert.
 A Doe. een Was.
 A wildeboare. wilt swijn.
 Horſe. Paart.
 Mare. Merrie.
 A Gelding. een Stuur.
 A ſtone Horſe. een Mengſt.
 A Coult, Colt, Beule.
 Mule, Muil. Ezel.
 An Oxe. Os/ Oſſe.
 Cow, koep/ A bull, een ſtier.
 Calfe, Kalf.
 A ſheep, mutton, Schaaap.
 Lambe, Lam.
 A Goate, Bok.
 A kidde, Beitje/ Bokken.
 Hog. Berken.
 Ape. Sir/ Nap.
 Pig, ſucking Pig, Big.
 A boare. wilde ſwine, een
 wilt ſwijn / wilt berken.
 Fox, Vos.
 Hare, Haas.
 A Rabbet. Konijn.
 A Dogge, Hond.
 Cat, Katt.
 Water Dog, water Hondt.
 Grey hound, Hazewindt.
 A rumbler, Patrijs Hondt.
 Rat, Rot.
 Mouſe, Muig.
 An Eagle, Arendt.
 Larke, Leeuwrik.
 Partridge, Patrijs.
 Pheasant, Feſant.
 ſtorke, Opebaar.
 A Cocke. Haan.
 Hen. Hen.

Pullet. Hoent.
 Chickin. Kieken.
 A capon. Kapoen.
 turkey Cocke, Kalkhoen.
 turkey Hen, Kalkhoenſe.
 Hen.
 A Ducke, Endtvoegel.
 Raven, Raben.
 Crow, Krap.
 Cuckow, Koekoek.
 A Faulcon, Valk.
 Heron, Kriger.
 A ſwan, Swaan.
 A Goose, Gang.
 Pea Cocke, Dwa.
 Peahin, Dabhen.
 A Fowle, Vogel.
 Finch. Vink.
 ſparrow, Muſſe.
 ſnipe, Snip.
 Magpie, Ertter.
 A bat, Bleermuis.
 A Pigeon, Duive.
 17. Of Measures, and
 Weights. Van Maten,
 en Gewichten.
 An Ellne. een El.
 A yard, garde.
 Halfe an ell, half el.
 A quarter, een vierendeel.
 Halfe a quarter. half vierendeel.
 A neile, een rallie.
 A ſpan, een ſpan bree.
 A handbreth, handt bree.
 An Inch. Duim.
 Hundred pound, hondert
 pondt.
 a weight.

a weight. het gewicht
 the scale. balancc, de waag.
 a pound, pondt
 Halfe pound. half pondt
 a quarter. vierendeel.
 an ounce. 2 loot/once.
 Halfe an ounce, een loot/
 half once.
 a measure. maat
 a last. een last
 a bushell. schepel
 Goldweight, Goudt ghe-
 wicht.
 a quart. twee pinten
 a pinte. een pint
 halfe a pinte. half pintje.
 a quarter of a pinte, een
 muddetje/uperken.
 a pace. schreed.
 a mile, league. mijl.
 an aire. mergen.
 a furlong, 't achtste deel/
 van een Engelse mijt.
 a hand full, een handt vol.
 a Iourney, een dagh reizens.

18. Of Wryting. Van de
 Schrijvery.

a booke. een boek.
 Paper. pampier.
 Incke. inkt.
 Cotton. katoen.
 Pennes. penmen.
 Pen knife. penne mes.
 a whet stone, wet-steen.
 a rular. liniaal/yp.
 a paire of Compasses, een
 Passer.
 a reame of paper, een riem.
 pampiers.

Ruled paper, ghelinteert
 pampier.
 a quire of paper, een boek
 pampier.
 Sheet of paper, blad pampier.
 a table booke, memozie
 boek.
 a flat. leye.
 a flatpenne. grift.
 sponge. spons/sponsie.
 a standish. schrijf-koker.
 an Inkehorne, Inkt-koker.
 Wax. Was.
 sealing wax. takt.
 Wafers. Oubeltjes.
 a signet, seale. signet.
 a deske. lessenaar.
 sand. zandt.
 Parchement, Franctijn.

19. Of Mans apparel.

Van Mans kleeren.

A Cloake. de Mantel.
 the doublet, het wambas.
 the britches, de broek.
 the stockings, de kouffen.
 silke stockings, zijde kouf-
 sens.
 worsted stockings, zaijette
 kouffen.
 halfe hose. halve kouffen.
 garters. kouffe banden.
 bootes. laarzen.
 a lacke, knecht/of een hwa-
 tje om de laars mee uit
 te trekken.
 a paire of spurres, spoozen.
 shoes, or a paire of shoes.

- de schoenen/ of een paar schoenen. a necke scarf, a necke band. een dag.
- spanish leather shoes, spaans leere schoenen. a garment a la mode. kleet op de mode.
- dry leather shoes, neats leather shoes, droogh leere schoenen. a band. bef/ of kraaggh.
- Panobles, slippers, muilen. shoestrings, schoenbanden/ schoenlinten. a band with lace, or a lac'd band. bef met kant.
- Points, de nestelingen. the furniture of ones apparel, al wat dient om een kleet te stofferen. Coffes. poberetten/ of ponsetten.
- a waist Coate, een hembrok. a paire of drawers, een paar onder broekken. gloues. handt schoenen.
- a paire of sockes, een paar sokken. Of linnen, van linnen. a girdle, een riem.
- Of woollen, van wollen. wash't linnen, ghewascht linnen. a Castor, Kastoozhoedt.
- Cloth, wolle Taken. silke Cloth, silkes. zijde Tacken. a hat, a felt. hoet.
- Serge. Sarze. a hatband. hoetbandt.
- a Coate, or Cassake with hanging sleeves, een rok met hangende mouwen. a Coate with buttons, een rok met knopen. a night cap. een nacht muts.
- the leynings, boeperingh buttons. knopen. a linnen night cap. een linnen waat nacht muts.
- a morning gowne, nachtabbert. a buff Coate, een buffelsche holder. 20. *Womans apparel.* Vrouw kleederen.
- a Coate. Super. A gowne, een Tabbart/ een Bupe.
- a Coate, or Cassake with hanging sleeves, een rok met hangende mouwen. a Coate with buttons, een rok met knopen. An under Coate, or petticoate, onder rok.
- the leynings, boeperingh buttons. knopen. a paire of bodyes, gestikt lijf.
- a morning gowne, nachtabbert. a buff Coate, een buffelsche holder. a waistcoate, een lijkrok.
- a Coate. Super. a plaited Cloak, een geploid de mantelje.

- Rare Jewells , pendants at
 the care. *Pendantsen aan*
't ooz.
 Rings. *ringen.*
 Linnen. *Lijnwaat.*
 Cotton. *Boomwool.*
 A smocke, shift. *een Dron-*
we hembt.
 An Apron, *Schoortkleet.*
 A handkerchiffe, *neusdoek.*
 Neckcloth, *hals-doek.*
 Neckhandkerchiffe. *neus-*
doek om den hals.
 Drawers, *booz-montwen.*
 Coyse. *Mutze/Hulle.*
 Cap. *Map.*
 Necklace. *hals-bandt*
 Braceletts. *armketenen*
 a scarf, vaile. *sluper/ fals.*
 thrid. *gaten/ thread: draat.*
 needles. *naalde*
 Pinnes. *spelden.*
 Pin Cushion, *spelde kussen-*
tje.
 a pair of sisters, *een seartje.*
 21. *Of Trees, and Fruits.*
 Van Boomen, en Vruch-
 ten.
 A tree. *een Boom.*
 a roote. *woztel.*
 the stem, trunk. *stam.*
 a bough, branch. *tak,*
 a twig. *een rissje.*
 the barke. *schozffe.*
 a knot in a tree. *quast.*
 the pith. *pit.*
 a leaf, *bladt/ loof.*
 a knop, a bud. *een knoop.*
- blossom, *bloeffent*
 a tree that blossoms. *boom*
dat bloept
 fruit, *vzucht*
 a fruitfull tree. *vzuchtbaae*
boom
 a barren tree, *een vzucht-*
loos / of onvzuchtbaae
boom.
 an oke, *eyke boom*
 an acorne, *eekkel*
 apple tree, *appel boom*
 an apple. *appel*
 pearc tree, *peere boom*
 a pearc, *peer*
 a quince apple. *quee appel.*
 quince pearcs, or quinces
quee peeren.
 cherry tree, *karffe boom*
 a cherry *karst*
 plum tree. } *vzucht-*
 a prune tree. } *boom.*
 a plum, a prune. *vzucht*
 an ashe, *esse boom / effche*
boom.
 a beech tree, *beukkenboom*
 a poplier, *popel boom*
 linden, or teil tree, *linde*
boom.
 a willow, or fallow, *witge-*
boom
 pine tree, *sparre boom /*
denne boom
 a Cipresse *Cipzesse boom*
 a vine *wijngaart*
 a cluster of grapes. *een troffe*
trofch
 grapes *vzuiden.*
 orange tree *orange boom*

- an orange. *Orange appel.*
 medlar tree. *mispel boom*
 a medlar. *mispel.*
 mulberry tree. *moerbeffe-
boom.*
 mulberries. *moerbeffen*
 abricocke tree, *Aprikoos-
boom.*
 an abricock. *Aprikoos.*
 Peach tree, *Persikke-
boom.*
 a Peach. *Persik*
 Figge tree. *Dijge boom*
 a Figge. *Dijgh*
 Nut tree. *Pote boom*
 a wallnut. *okkernoot*
 a heseelnutt. *haselnoot/hasel-
noot.*
 a heseel. *haselaar / haseler/
haselnoot-boom.*
 elder tree. *Dier-boom.*
 amond tree, *Amandel-
boom.*
 gooseberry tree, *doornbes-
sen boom.*
 goose berries, *kruis / of
doorn besien.*
 bastard corinths, common
 ribes, *aalbesien*
 Lemmons. *Lamoenen*
 Poom citrons. *Citroenen*
 chestnutts. *kastanien*
 spanish chestnutts, *spaanse
kastanien.*
22. *Of hearbs, and flowers.*
 Van kruiden, en bloe-
 men.
- Erten / Erwteten.

pease in the hulls, *pelle daar
't zaat in leght.*
 pease without peece, or skin,
puele sonder schellen.
 beanes, *boonen*
 Turkie beanes, or beanes
 from Rome, *Roomsche
boonen.*
 garlick. *look*
 onyons. *ajurt*
 leeces. *deslook*
 strawberries. *aartbesien*
 a reddish. *radijs*
 Turnippes, *Rapen / Knol-
len.*
 cabbages. *huig-koolen*
 a collyflower. *Blomkool*
 spinage. *spinagie*
 salad. *zalaat*
 lettice. *latouba-
leafed, or headed lettica -
kropzalade.*
 artichokes. *artifiekken*
 speragrasse. *asperge*
 carrots, roots. *woztelen/
peen.*
 Parsenippes. *pijnstenaken*
 rayfort. *peperwoztel*
 Purseleyn. *porcelein kruit/
porstelein.*
 rue. *wijn-ruit*
 chervill. *kerbel.*
 Parceleyn, Parsley. *Peter-
celie.*
 betes. *beet*
 hemp. *hennip*
 flax. *blas*
 hay. *hoop*
 Pumpkins. *Pomporen.*
 forcil,

foreil. suerkkel.
 Rosemary. Rosmarijn
 Margerum. Mariolein
 a cucumber. koncommer
 Hysope. Hysop
 Hop. Hop
 Wormewood. Wizen
 anis. Anijs
 Finckel. Denkkel
 Tobacco. Toebak
 to adstooles. padde stooelen
 a Thistle. Distel
 Muskmelion. Meloen
 Flowers. Bloemen
 Lillyes. Lelien
 clove Gillflowers, Anger-
 iers / Angeliere / Ges-
 woffelen / Ceste - bloe-
 men / (or Gilofer.)
 Roses. Rosen
 Daisies. Mateliefjens
 Gold cuppes, or golden knaps
 butterfloures, or batchelers
 buttons. boter-bloemen
 Marigoldflowers, gouldes.
 Gouts-bloemen
 blew, or blue bottles. koozn-
 bloemen / blauw bloem-
 tjes / die in 't koozn staan
 a nosegay, or poscy. een rui-
 kertje / ofte bundeltje
 bloemen.
 23. Of all sorts of Colours.
 Van allerhande kleuren.
 scarlet. Scarlaken
 crimson. Harmozijn
 Red. Roodt
 Incarnation. Incarnaet
 Yellow. Geel

Pale. Bleek
 White. Wit
 Green. Groen
 Light green. licht Groen
 sea green. zee Groen
 sad green. donker Groen
 grasse green. gras Groen
 Orange. Oranjen
 blacke. Swart
 Gray. Grijs
 blew. Blaeuw
 Violet. Paars
 Flesh colour. Bleis kleur
 colour like the dawning of
 the morning, koleur ges-
 lijk smorgens de Son
 begint op te gaan.
 colour like fire, koleur als
 't vuur.
 Purple. Purper
 skie colour, azure. Hemels-
 blauw.
 Light russet. licht grauw
 sad russet. donker grauw
 Dyed in the wool, in de
 wolle geberst.
 23. Of Warlike men. Van
 Oorloghs Volk.
 The Generall of the Leger,
 or army, Generaal van
 't Leger.
 Lieutenant Generall, Luit-
 enant Generaal.
 Major Generall of the ar-
 my, Majoor Generaal
 van 't Leger.
 the great Master of the artill-
 lery, de groote Meester

van de Artillerie/ 't Beschut.	Gunner, Canoanier. Wond
Commissary of the munition of warre, Commissaris van den trein van Oorlogh	stapel
a Conquisitor, or Commissioner of the Munsterings, Commissaris van de Munstering	a Musqueteer Musquetier
the Provost Generall of the Army, de Geweldighe Generaal van 't Leger	a Pikeman Piekenier
Colonel Coznel	a corcelet. Harnesse Harnas
Lieutenant Colonel, Luitenant Coznel	a Canon, a gun Beschut
Captaine Capitein	a bullet Kogel
Lieutenant Luitenant	Cartages, patronen/ of Kardoezen
Ensigne Vaandzager	archers, sergiants/ of happescheerders
Sargent Sergiant	Infantry, foote soldiers
quarter Master, Quartier Meester	voet Volk
the Provost of the Regiment	
Geweldighe van 't Regiment	24. Of the Cavalery, (belonging to a Regiment of Horse men, or Troopers.) Van de Ruitery.
the scribe, Clarke of the Company. Schryver	The Generall of the Horffe (or of the Horffemen) Generaal van de Ruitery
Corporall Corporaal	The Lieutenant of the cavalry (or the Horffe) Luitenant van de Ruitery
a Gentleman soldier. Adelboest	commissioner of the Horffe Commissaris van de Ruitery
The army 't Leger	a colonell of a Regiment of Horffe (or Troopers) Coznel van een Regiment Ruiters
a combat gevecht/ slagh	a cornett, Cornet/ die de Standaart voert
an assault storm/ of aandal	a Trumpetor Trompetter
Chirurgion Barbier	a Troupet in compleate Harnesse. Ruiter in volle Harnas
Pioneer graver	an Harquebussier. Ruiter met
Drummer Camboer/ Tromslager	
Visualer Soetelaar	
Provision, Viçuals. Iff-	

met een langh Roer
 a Dragonneur. licht gewapent Ruiters
 cavalry, Horse men, or a Troupe of Horse men
 Ruiters

25. Of Navigation. Van de Scheeps-vaart.

a ship of warre, a man of warre. **Opzogh schip**
 a ship een schip
 a ship master schipper
 the captaine of a ship, **Captain van 't schip**
 the Lieutenant of a ship, **Luitenant van 't schip.**
 Mariners. seamen **de bootsgezellen**
 the provost **de provooft**
 the boyes **de jongens**
 the cabin boy, **de Kajuit jongen**
 the cooke **de kok**
 the keel of the ship, **de kiel van 't schip**
 the sayles **de zeilen**
 the cordage, **de touwen / of het wandt**
 the mistin fok
 afore the winde, **voorz de windt**
 against winde, **tegens de windt**
 the helm, or the rudder of the ship, **'t roer van 't schip**
 the anker anker
 to navigate a ship, **a vessell vaaren**

an haven **haben**
 a Pilote **Piloot**
 Masters mate **Stierman**
 a Gallery **Galderpe**
 a Galley **Gallepe**
 a Fleet **Blot**
 the blockes **de blokken**
 the fore most part of the ship, or the bough, **het voozste van 't schip / of de boegh**
 the fore castle, **'t vooz Kasteel**
 the hindmost part of the ship, the stern, **het achterste van 't schip**
 the great cabin, **de groote Kajuit**
 the gunners cabin, or gun-roome, **de Konstapels Kajuit**
 the hatches, **'t oberloop / de luikken**
 the gunnes, **het Geschut**
 the compasse **Kompas**
 a fane, or flag, **vlagge**
 cables, **kabels**
 a Pirate, **Koof-schip.**

26. Of Number. Van 't Getal.

One. een.
 two. twee.
 three. drie.
 foure vier.
 five. vijf.
 six. ses.
 seaven. seven-
 eight. acht.

nine. negen
 teene. thien
 eleaven. elve
 twelve. twaalf
 thirteen. dertien
 fourteen. veertien
 fifteen. vijftien
 sixteen. zestien
 seventeen. zeventien
 eighteen. achttien
 nineteen. negentien
 twenty. twintigh
 one and twenty, een-en-
 twintigh
 twenty and two, twee-en-
 twintigh
 twenty and three, drie-en-
 twintigh/ &c.
 thirty. dertigh
 fourty. veertigh
 fifty. vijftigh
 sixty. zestigh
 seaventy. zeventigh
 eighty. tachtentigh
 ninety. negentigh
 hundred. hondert
 one hundred, een hondert
 two hundred, twee hondert
 three hundred, drie hondert
 four hundred, vier hon-
 dert
 five hundred, vijf hondert
 six hundred. ses hondert
 seaven hundred, seven hon-
 dert
 eight hundred, acht hon-
 dert
 nine hundred, negen hon-
 dert

thousand. duizent
 three thousand. drie duizent
 five thousand. vijf duizent
 a thousand thousand, or a
 Million, duizendt maal
 duizent / of een Mil-
 lioen/ &c.

27. *Of dispositive number,*
or of number, appertaining to order. Van het
 stel Getal.

The first. de eerste
 second. tweede
 third. derde
 fourth. vierde
 fifth. vijfde
 sixth. sesse
 seventh. zevende
 eighth. achtste
 ninth. negenste
 tenth. tienste
 eleventh. elfste
 twelfth. twaalffste
 thirteenth. dertienste
 fourteenth. veertienste
 fifteenth. vijftienste
 sixteenth. zestienste
 seaventeenth. zeventienste
 eighteenth. achttienste
 nineteenth. negentienste
 twentieth. twintighste
 thirtyeth. dertighste
 fortyeth. veertighste
 fiftyeth. vijftighste
 sixtyeth. zestighste
 seaventyeth. zeventighste
 eightyeth. tachtentighste

nine-

- Ninetyeth, negentighste.
 Hundreth, hondertste.
 Two hundreth, twee hondertste.
 Three hundreth, drie hondertste.
 Four hundreth, vier hondertste.
 Five hundreth, vijf hondertste.
 Six hundreth, ses hondertste.
 Seven hundreth, seven hondertste.
 Eight hundreth, acht hondertste.
 Nine hundreth, negen hondertste.
 Thousandth, duisentste/&c.
28. *Of small living Creatures.* Van kleine Ge-
 dierten.
- A bee. een Bie/ bjecken.
 A wasp. een Wespe/ Wozen-
 tozen.
 A hornet. Wozsel/ Wozsel.
 A butterfly. Cappelleken.
 A painted butterfly, schoen-
 lapperken.
 Vlinder. pepel.
 A fly. een Bliege.
 Dogfly, gnat, midge, mug-
 gesken.
 A Pismire, Ant or an En-
 mot, een Mierc/ Bisem-
 me / Bismiere/, Mier-
 sepkke.
- A cheese lippe, een Bisse-
 bedde/ zeuge.
 A Mole, or a Moule, een
 Mol.
 A Fieldmouse, een Weidt-
 Muig.
 A Louse. een Luig.
 A Flea. een Bloep.
 Wall-lice, Weegh-luisen/
 Wand-luisen.
 A Worme. een Wozm.
 An Earthworme, Wardt-
 wozm / Pier / Pier-
 wozm.
 A spider. een spinne.
 A grasshopper, een sprink-
 haan.
 A Weesell, or Weasill,
 Wesel/ Weselken.
 A Firret. een Fret/ Fozet.
 A Frogge, a little Frog,
 Wozschken.
 A Toade. een Paddé.
 An handworm, a mite. siere/
 sierken.
 The blacke fly called, a Beet-
 le, Heber.
 Locust. Sprink-haan.
 Palmer worme, Ruyse /
 Ruyse.
 Canker worme. Heber.
 Caterpillar, grass worme,
 Kruidt-wozm.
 A silke worme, Zy-wozm.
 A Viper, Adder. Adder.
 An Hedgehog, an Irchin
 Egel.
 A Porcupine, Tiser Der-
 ken/ Swijn Egel.

29. <i>Of words that are Contraries.</i> Teghenstrijdige woordekens.	Lawlesse. rechtloos. Audacious. stout. Fearefull. onstout/ bloo. Seducer. verleider. Leader. leider. Righteous. rechtvaardigh. Vnrighteous. onrechtveerdigh. Equality. billikheidt. Inequality. onebenheidt. Evitable. vermijdelijk. Inevitable. onvermijdelijk. Acceptable. aangenaam. Vnacceptable, on-aangenaam. Rationall. redelijk. Absurd. ongerijmt/plomp/sonder reden. Long. langh. Short. kort. Neer, hardby, closeby. nabp. A farre of. verre van daan. So neere. soo na. So farre. soo verre. Large, wide. breedt/ wijdt. Strait, narrow. engh/ smal. Humble. nederigh. Proud. hobaardigh/ trots. Mecke. zacht-moedigh. Highminded. hoogmoedig. Free. hpp. Servil. ge dienstigh/ slaafachtigh. Faithfull. getrouw. Vnfaithfull. ontrouw. Discover, reveale. ontdekken. Discovering, discovery, revel-
Good. goet. Bad, ill. quaat. Of the best. van 't best. Best of all. alderbest. From evill to worse, van quaat tot erger. Wise, prudent. wijs. Foole, foolish, unwise. gek/zot/ dwaas. Great. groot. Little, small. klein. Honest, bzoorn / eerlijk/ eerbaar. Dishonest, onbzoorn / on-eerlijk. Vertuous, deughdelijk. Vitious, ondeugent / deug-niet. Grosse. dik/ grof. Slender. smal. Tender. teer. Fat. Vet. Leane. mager Subtile. loos/ substijl. Simple. slecht. Craffie. loos. Ninny, innocent. onnoozel. Friend. Dziendt. Foe, enemy. vbandt. Agrecable. boegelijk. Disagrecable. onboegelijk. Modest. tuchtigh. Immodest, impudent, on-tuchtigh.	vela-

- relation, uncovering, ont-
 dekkigh/ openbarigh.
 Conceale, cover. dekken.
 concealement, covering, hi-
 deing, dekkigh/ verhe-
 ligh.
 beautifull, faire, schoon.
 Deformed, ugly, uncomely.
 leelijck.
 High. hoogh.
 Low. laagh.
 Honorable. eerbwaardigh.
 Dishonourable, oneerlijck/
 oneerwaardigh.
 A Considerate man, be-
 zoetzaam.
 Inconsiderate. onbezoe-
 zaam/ stout/ rukkeloos.
 Witty. vernuftigh.
 Silly. onvernuftigh.
 Vnderstanding, intelligible.
 verstandigh.
 Ignorant. onverstandigh.
 Lovely. minnelijck.
 Hatefull. hatelijck.
 Humane. beleeft.
 Churlish, inhumane, barba-
 rous. onheusch/ boers/
 onbeleeft.
 Greenwood. groen hout.
 Drywood. droogh hout.
 Full. vol.
 Empty, idle. ydel/ leegh.
 Rich. rijk.
 Poore. arm.
 Fruitfull. vruchtbaar.
 Steril, barren, onvrucht-
 baar.
 Happy. gelukkig.
- Vnhappy, unfortunate, on-
 gelukkig / rampspoe-
 digh.
 Miserable. rampzaligh.
 Ioyfull, glad. blijde.
 Sorrowfull. droevigh.
 Pleasant. geneueghlijck.
 Vnpleasant. ongeneueghlijck.
 Merry. } vrolijck.
 Iocund. }
 Sound, in health. gezondt.
 Healthy, healthfull. wel te
 pas / lustigh/ al lustigh.
 Sicke, ill. weake. krank/
 qualijck te pas.
 Life. leven.
 Death. doodt.
30. *Opprobrious names, or
 ignominious disgracefull
 termes.* Smadige en
 schamperachtige na-
 men, of oneerlijckke
 schandt-namen.
- A Knave. een Guite / Bena-
 gel.
 A Rogue. Schelm / Fiel-
 Abaut/ Boebe.
 Traytor. Verrader.
 A Thiefe. een Dief.
 Anhighway rogue, Struik-
 roover, / Straat-schen-
 der.
 A Robber, a Pyrate. een
 Roover / Zee-Roover.
 A Cut purse. een Beurse
 snijer.

A treacherous man, een
berraderlijk man.	kaart.
A bold fellow. een stoute/
onbesuiste kaart.	An Atheist. een Athieft.
A Pander, a Ruffian. een
Hoere-waart.	An Hereticke. een Ketter.
A cuckold. een hoerenzager	A Juggler, Gulchelaar/
Gulcheler/Hokeler.
A Cheater. een bedzieger.	A cunning Fox. een slimme
Dogs.
An Impostor. een heufeler.	A Glutton. een Dzaat.
A Ravisher of Virgins, een
schoffierder/ of Waag=
den schender.	A sordid fellow. een vrek.
A Vagabond. Landt-loo=
per.	A Slanderer. een Naam=
schender.
A Whore master, een Hoe=
re booght.	An Infidel. een ongeloo=
sigh mensch.
A Whoremunger, a Whore
hunter. Hoereerder / een
Hoeren-jager.	A Covetous wretch, a
Churle, een Bierigaart/
een reekel.
A Lyar. een leugenaar.	A Wretch, een gulte/deug=
niet.
A bastard. Hoeren kindt.	A wretched fellow, een dees=
relijk gezel.
A lazy fellow. een luykaart.	An unthankfull wretch, een
ondankbare reekel.
A Drunkard. een dronk=
kaart.	A Carrayne. Karonie.

To the Scorne.

If I despise'd be in thine eyes ;
That so you cannot see,
What need there is of mee ;

This' sturbes mee not: for who
denyes,
A Dog much better is,
Then breathles Lionesse.

E I N I S.

*Page 102. Of the First Part I promised to Interpret the
unexpounded words there in Contained, which
wee will now performe from Page to
Page: as followeth,*

Pagie 103. Van 't Eerste Deel beloofde ik de On-
vertaalde woorden daar inne begrepen te
Vertolcken, 't welk men nu ver-
volgens van Pagie tot Pagie
doen zal: als volgt,

Page 2.

Jstice, gerecht / gerech-
tigheidt / rechtvaardig-
heidt / recht.

Lade, een traagh / of luy-
Paart.

Rejoyce, verheughen /
verblijden / sich verblijden /
ende van blijdschap sin-
gen.

Object, boozwerpingh /
boozstellingh / boozhou-
dingh / een verwijtingh.

Larre, verschillen / ver-
scheiden thoon ofte geluit
maken / met anderen niet
over-een-komen / twisten /
verscheelen / tweedzachtig
zijn.

Learre, schimpen.
Verily, waarlijk / seker-
lyk / immers / toch.

Vertue, deught / kraft.

Service, dienst.

Vocation, beroep.

Vanity, pdelheidt.

Invent, binden / uit-bint-
den / bezinnen / bezieren.

Vehement, heftigh / ge-
weligh / krachtigh / seer
groot ende sterk / heevigh.

Vehemently, heftighlyk /
grootelyk / seer.

Vexation, quelling / moels-
ten.

Vicious, gebzekkigh / ge-
bzekelyk / ondeugdigh / on-
deugent / buil / stinkkende /
geschent / verdozen.

Vulnerate, quetzen / ver-
wonden.

Viceroy, onder Koning.

Vicegerent, onder Voogt /
onder Stadt-vooght / on-
der Ryk-vooght / onder
Kuwart / onder Bestier-
ter.

Pagie 3.

Mal / lascivious, petu-
lant, a foole. foolish. without
wisdome. that hath no grace.

A A N H A N G Z E L.

That hath no pleasant fashion in words, or gesture, mad, wittleffe, foppish.

Maal / a space of time: as **eenmaal/een etmaal/onse**. one time, **tweemaal/**twise two times, **menighmaal** / often. often times, many times: **nademaal dat** / after that. afterward, since that: for as much as.

Maal / i.e. a Consort, a Companion, hence

(**Een Gemaalme**) / a Wife.) it sign: also. repast, pasturing. feeding. meate. or an eating, and drincking together: as **noenmaal/abontmaal/ &c.** it signifies also a woole, note, or spot.

Maagh / I may, or can.
Maagh / kin, allie of the same blood, and the stomacke.

Maagh / I sawe.
Maagh / or **zaagh** / a sawe. a shingle, or flat of the earth.

Tal / Number.

Taal / talke, tongue, speech: as **syn's Moeders taal** / his Mothers tongue, or speech, **ons Lants taal** / our Country speech.

Man / a Man, a husband.

Maan / the Moone.

Ben / I am.

Been / a bone. a leg.

Schel / a Shel.

Heel / oblique, squint.

Tellen / to tell, or number.

Teelen / to gender, begit. produce, procreate.

Heft / the hilt, haft, or handle of a weapon, knife, or toole.

Heeft / hee hath.

Wet / a Law.

Weet / the hearbe woade.

Wick / a thin plate, or leaf of silver, or other metall, as latten.

And a wincking, or twinkling with the eye: as **een oogenblik**.

Blijk / from **blijken** / to manifest, to make appeare. to seme, to shew.

Min / loue, and lesse: as **niet min** / not lesse: **niet te min** / neverthelesse.

Mijn / mine.

Sin / or **ziu** / a sense.

Sijn / or **zijn** / his, to be.

Win / a Country husband man. a Clowne, also: to gaine; **ik win wat** / I gaine somewhat. **gewin** / gaine.

Wijn / Wine.

Swik / a broach, or spit of yron, or wood. an awger, piercer, or wimble, a swiege, a rodde, or scourgsticke.

Swijk / lacke, poore, fowning, d. fekt, fayling.

Bos / a Wood, a Bush.

Boog / wicked, perverse, malignant, peevish, evill.

Log /

Loos/ loose, free without care.

Loos/ empty, vacant, wanting, poore, needy. destitute: expressed by *lesse* / in English when it comes in the end of a word: as

Godtloos/ *geldtloos/* *ettloos/trouloos/* **Daderloos/** *machtloos/* *bziendtloos/* &c. i.e. *Godlesse,* *monylesse,* &c.

It signifies also: to be slye. craftie. wylie. subtil. like a fox, witty. wary. prudent.

Bot / a fish called a plaice.

Boot / a Boate.

Schat / the out cast, that which is cast up, or out (as mire, and dirt out of the sea) *hence.*

Overschot / remnant, remainder.

Schoot / a lappe, theosome.

Kop / the pate, the head.

Koop / sale. *te koop stellen* / *te koop setten* / to set or expose to sale. *goeden koop zijn* / to be cheape. a good penner.

Dun / thin. slender. leane. sparing.

Duun / a heathy place, the leadownes, a sandy, or gravelly place.

Lus / a snittle.

Muus / a louse.

Mus / or *musch* / a sparow.

Muus / a Mouse.

Hus / *huszak* / or *hus* / *hulk* / a robe made of wolves and deare skins.

Huus / a House.

Tus / or *tut* / *tusch*.

Tuus / at home, *hy en is niet tuus* / or *t'huys* / *hee is not at home.*

pagie 4.

Yeild, **leveren** / **geven** / **doortbrengen** / **overlaten**.

Yoke. **een Juk** / **een Jok** / and hence, yoke fellow. **een gehoutwe**. **Maan** / **ofte Doutwe**.

Yarne **Wolle garen**.

Yesterday. **Gisteren**.

Journey. **een Reize** / **een wegh Reize**.

Call. **roepen** / **namen**

Cry. **een geroep** / **gekrijt** / **gekern**.

Cloake. **een Mantel**.

Clocke. **een Horlogie** / **Hurwerk**.

Accord. **verdragh** / **obeeenstemmigh** / **vereenighingh** / **over-een-komst**.

Crime. **misdoot** / **lasterstuk** / **schult**.

Calamity. **elendigheidt** / **gequel** / **tegen-spoet**.

Clemency. **sachtmoedigheidt**.

City. een Stadt/ Koo-
stadt.

Censure, bestraffingh/
toets/ berispingh.

Hence. van hier/ heen.

Whence. van waar/ waar
van daan.

Race. een looy / the race
of ones life, den looy eenes
levens ook/ ozen/ en ver-
volgh/ continuatie.

Face. aansicht / aange-
sicht.

Solace. vermaak/ troost/
belustingh / verheugingh/
verbljdingh / solace / ver-
troostingh.

George. Jozis.

Generall. gemein / alge-
mein.

Ginger. Gengeber.

Gesture. gebaar / het ge-
laat ende handelingh / ge-
beert/ bootze/ bewegingh/
dzaght.

Gelly. rinsel / ofte ruis-
sel.

Generation. Geslachte.

Gentle. sacht/teer/week/
tam/ sachtmoedigh.

Gorget. een halsdoek/ of
Drouwve coliere / daar sy
hare borsten mede dekken/
een hals-waeyen/ hals har-
nas.

Gorgeous. cierlijk toe-
gerust / toe-gemaakt / be-
reidt / ende kostelyke cie-
ringh.

Gyant. een Meuse.

Gilifer. een Nagelbom.

Gaole. een Gebankke-
nis/ Kercker/ Gebangen-
Huis.

Goale. het einde van een
pegelyk dink/ een perk/ de
prijz diese behaalden als
men woystelden / ofte te-
voet/ of te Paart/ om eere
in eene looy-bane liepen.

Gold. Goudt.

Gimlet. een boozken.

Got. gekregen.

Graffe. planten/ in plan-
ten/ enten.

Gravell. Graveel.

Grammar. Letterkonst/
Spzaakkonst/ Taalkonst.

Graine. Koozn.

Ground. de grondt / het
landt.

Gain. gewin/ winst.

Get. verkrijgen.

Garter. een kouze-bandt.

Gulfe. diepte des waters.

Gutter. een goote.

Hamper. een kofz / ofte
mande van wiffen / ofte
teen gemaakt.

Hand. een handt.

Hazard. ghebaar / lot/
aboutuur/ kans.

Hulband. een gehouwe
Man.

Hulbandman, een die
Landt-werk doet / een
Landt-bouwer / Landt-
man/ Huis-man.

Haue. te hebben.
 Helpe. hulpe.
 Hinde. een Hinde/ Wyf-
 ke van een Hert.
 Hogge. een Darken.
 Hart, or Stagge, een
 Hart.
 Chamber. een kamer.
 Cherry. een kers.
 Chose. kiezen.
 Children. Kinderen.
 Childe. een kindt.
 Churle. een Boer / een
 onbeleeftde Wendt / geslo-
 tenhertigh / vzekkigh / on-
 eerlijk / schandelijk gezet.
 Church. een Kerke.
 Chicken. een kiekken / een
 kuicken.
 Cholar, galle / toorn /
 gramschay / geele gal / gal-
 zucht / heet bloedigheit /
 oploopentheit.
 Cholaricke, haastigh /
 gram / oploopent.
 Choake. verstikken / ver-
 woegen / versmachten.
 Churn. een karne / kerne /
 daarmen boter in karant.
 Chalke. krijdt.
 Which. welke.
 Fetch. halen.
 Filch. steelen / wegh-
 nen / ontneemen / weg beu-
 zelen.
 Stretch. rekken / strek-
 ken / uit-strekken.
 Welsh. Wals.
 Bolch. gozpen / syrup-

senen / rupsenen / van de
 bozst ofte mage woepen /
 zijn hert ontlasten.

Wench. een dienstmaagt /
 dienstboode.

Laugh. lachen.

Draught. een heimmelijck-
 heidt / pribaar.

A draught of Beere, or
 Wine, een dronck Bier / of
 Wijn.

Enough. genoegh.

Daughter. een Dochter.

Plough. een Bloeygh.

Through. dooz / by.

Philosophy. Philosophie.

Phisicke. Medecijn / a
 Phisitian, een Doctoor / een
 Medecijn- Meester.

pagie. 5.

Ja / Yea. Neen / Nay.

Ioust / or gunst / or guns-
 te / favour.

Tegens / against, or unto
 pet / somewhat petwrs /
 ibid.

Hemandt / sombody.

Jegelijk / every one, all.

Jenght / Youth.

Hewers / any where,
 somewhere. In som piace.

Tegenwoordig / present.

Dree / vrede / peace, te
 vreden zijn / to be still, or
 quiet, to acquiesse, not to be
 solicitous, to be content
 with his owne, to be satis-

fyed in his minde, to desire nothing besides.

Ik ben te vreden/it pleaseth mee, I accept the condition, or proposall.

Te vreden stellen / to please, to pacify, to satisfy.

Wleesch/Flesh.

Wpant/an enemy, wpantſchay/enmity hostility.

Wzeese / feare, wzeese loog/ feareles, dreadlesse.

Wzoutwe / a Wif, a Woman, a Mistris.

Hure / an Houre.

Schikken / to dispose, or order, to set in order.

Gelukken / to happen, to chaunce, to haue good successse, to fall out prosperously.

Sulkke / such. **zulkr** / so that.

Welkke / which.

Siel / ziel / the soule.

Zaal / a Hall, a palace.

Zoodanigh / suchlike, of the same sort.

Zwijgh / silence, **swijgt** / be silent, hold your tongue, or hold your peace.

Swijm / onmacht / a swoound.

Beswijmen / beswijkken / to swoound, to faint.

Godt / God.

Gebodt / Commandement.

Woort / woorden / to be.

Geest / a Spirit, a Ghost.

Woort / a word, a sentence.

page. 6.

Adde. toe doen / by brengen / vergaderen / optellen.

Bedde. een bedde.

Chaffe. kaf.

Gladd. verblijdt / verheught.

Fedde. geboedt.

Dogge. een hondt.

Hogge. een Swijn / een Vercken.

A. dugge. de. mammen / borsten / ofte uuder.

Legge. de been / shin. de scheen.

Madde. dul / razend / uitziinnigh.

Mudde. slijk / modder / more. moer.

Mtge. een pannetje / of kommetje daer men boter in smelt.

Padde. een pak / bundel / bagagie.

Scoffe. een schimpwoort / spotwoort / ofte schimperry / spotten.

Staffe. een stok.

Stuffe. stoffe.

Rigge. reeden / to rigge out a Ship, een Schip uitreeden.

Atttempt. poogen / onderstaan.

staant / onderwinden / bes
 krijben / ondernemen.

Hymne. Hof-zaugh.

Come. kome.

Blesse. zegenen / blisse. za
 sigheidt / d'eeuwige zegen.

Glasle. gelas.

Henne. een Hoen / een
 Hanne.

Penne. een Penne.

Limmo! een lidt.

Solemne. plechtelik / fees
 telijk / hoogtijdelijk.

Almighty. Almachtigh.

Tongue. een tongh.

Plague. een plaagh.

Rogue. een schelm / een
 fraatschender / een guit.

Hague. 's Gravenhage.

Prague. Praagh.

Condemne. veroordee
 len / verdoemen / doemen /
 verwijzen.

Receipt. ontfanging / in
 nemzel.

Debt. geld-tschuld.

Braine. herssens / brein.

Despaire. wanhoope.

Faire. schoon / lieflijk /
 staep / hupsch.

Mountaine. bergh.

Sauce. sauce / or sausse.

Land. lof.

Appia o. verbzolykken /
 prijsen / toe juichen.

Authority. gezagh / ge
 loofwaardigheidt / macht
 hebbing / aanzien / macht /
 achtbaarchelot / overstaan.

Law. een Wet.

I saw. ik sagh.

Straw. stroo.

pagie. 7:

Baart / a Horse.

Swaart / a Sword.

Baar / or baer / bare, pre
 sent, apparent, plaine open or
 naked, prompte.

Baar-gelt / present mo
 ny, baar gelt geben / met
 baar-gelt betalen / to make
 prompte payment, to pay
 with ready mōny.

Baar-hoofst / i.e. blootg
 hoofst / barre voets / i.e.
 bloots-voets / barefoote.

Swaar / heavy, sad.

Hap / a dog Fish.

Hap / a key, or wharfe.

Port, or haven.

Zaep / a kind of stufte,
 made halfe of silke.

Maep / maepe / a kinde
 of worme. a cheese worm.

And maep-tijdt / mow
 ing-time:

Bzaep / quickly, and a
 turne for turners worke.

Bzaep-bugh / a turne
 bridge, a bidge which tur
 nes upon a spindle.

Braep / a Crow.

Bauw / quicke spirited,
 lively, chearefull.

Bauw / a Caddow.

Bnauw / a taunt. a bitter

speech, a mocke, a scoffe, a nautious snivle.

Flautw/ faint, **flautoher- tigh/** fainthearted.

Blaeuw/ or **blaauw/** blew.

Gray/ gray:

Paeuw/ a Pee Cocke.

Geit/ or **geyt/** a goate.

Kein/ reyn/ cleane, pure.

kleyn/ little.

Bleyn/ a blaine.

Heur/ her's.

Deur/ through, **deur- bakken /** throughbakt, **deur- boozen /** to boore through, **deur bzingen/** to bring through, to spend, or consume.

Deurgaen/ or **doorzaan/** to goe through, **deur schynen/** to shine through, to be transparent, **deurgaande twee Jaren /** two Continuall Yeares.

Deure/ a doore, **deurken/** a little doore.

Neus/ a Nose.

Sleur/ a thing drag'd, or trail'd upon the ground, **een leur/** a frivolous, triviall matter, a thing of no value.

Leur werk/ a vaine unprofitable, vile, base, foolish triviall worke.

Hence.

Een leur en een fleur/ a triviall dirty thing.

Leuw/ a Lyon.

Schreeuw/ **geschreeuw/** a schrike, a schriking, a crying out, an outcry, a crying far a loud, a braying.

Sneeuw/ snow.

Ik zie/ I see.

Hieuw/ I did hewe, from

Houtwen/ to hewe.

Nieuw/ new.

Zoet/ sweet.

Bloedt/ blood.

Goedt/ good.

Maeder/ Mother.

Bloeyen/ to blossome.

Koepen/ Cowes, or kine.

Roepen/ to row.

Besnoeit/ pruned.

Hop/ Hay.

Moep/ gay, fine, and handsome.

Zoop / a sodde, a turf, a clod, a green turf or sod.

Doop/ from **doopen/** **ont- hiezen /** **ontdoopen /** to thawe to relent, as Ice doth.

Zout/ Salt.

Gout/ Gold.

Hout/ Wood.

Stout/ **stoute/** bold, resolute, lusty, cruel, arrogant, confident, disdainfull, proud, not fearefull undaunted, bold, hardy.

Quaaken / to scatter, or spread abroad, to disperse and publish to dissolve, or to croake like a toad, or frog. to gagle, or cry like a goose, or to quackle like a quaille.

Buer/

Buer/gebuer/buerman/
Neighbour.

Buer-wijf/ a the neighbour.

Buet/buit/ spoile, booty.

Huer/ from hueren / to hyre, dit huis is te huer/
this house is to let.

Muer/ a Wall.

Zuer/ soure.

Leup/ lasye, slothfull.

Steupten/ to turne backe to turne away, to let, to recoyle, to stop, or stay, to hinder, when a thing falls downe, and can goe no further, but recoyles, or to hit against the wall till it rebounds, to leap backe, to rebound, to skip backe, like a ball that returns from the wall.

Hence.

Piet steyten/ it a vailes nothing, it is good for nothing.

Stuiten/ i. e. pochen/ to speake highly of himselfe, to glory, to boast, to boast vainely, to brag.

Fleuiten/ to whistle.

Deuit/ a doyt, the eight part of a styver.

Hups/ a house.

Mups/ a mouse.

Lups/ a louse.

Deutwers/ somewhere, badge, teiken/ een Strijgs-

baanken/ or a badge, signet, signaal.

page. 8.

Leue. dozlof/ verlof.

Creature. een creatuur.

Reason. de reden/ reden delijk verstandt/ vernuft.

Speake. spreken.

Heaven. den Hemel.

Feele. gevoelen.

Seize. aanslaan/ bevangen/to seize upon, de handt aanslaan/aanbeerden/ met de handt grijpen.

Receive. ontfangen.

Weight. gewicht.

Prey. een prop/ roof.

Valley. een Dal.

People. Volk.

Jeopardie. hazard/ gewaagh/ angst/ vreesse.

Leuce. sap/ natuurlijke vochtigheid.

Rheume. snot/ katarre/ loop van vochtigheid uit de Herffenen.

Brew. vrouwen.

Few. weinigh.

Hewe. houwen.

Iewe. een Jode.

New. nieuw.

Field. een velt/ akker.

Yield. opgeven/ uit-leveren/ toestemmen.

Shield. een schilt.

Friend. een vriendt.

Broad. breedt.

A A N H A N G Z E L.

Bate. een boodt/ schuit.
 Cloath. Laken.
 Goale. einde van een
 loop.
 Good. goet.
 Food. boetzel / eetwa-
 ren.
 Moone. de Maene.
 Scoole. een bank/ zetel.
 A joynttoole; een vier-
 kante tankwerpighe zetel.
 Ounce. een once gewicht.
 Gourd, een wonder-
 boom / kauwoorde / kou-
 woorde.
 Mount. een bergh / een
 vreeslijkende bergh in der
 Zee.
 To mount up; opklim-
 men/ opstijgen.
 Touch. aan raken.
 Cow. een koe.
 Sow. een zeuge.
 Choise uitgelesen/keur.
 Oile. Olje.
 Spoile. bederven / roof
 goet.
 Voide. ledigh/ ydel.
 Destroy. verdelgen/ver-
 woesten / vernieten / uit-
 roepen.
 Boy. een jongen.
 Ioy. vreughe.
 Imploy. gebruikken in't
 werk stellen.
 Due. dat een toe-komt/
 my due, mijn recht mijn
 gerechtigheid / dat mijn
 komt / his due, 't gae

hem toe-komt.
 Enfue. volgen.
 Enfling words. volgens
 de woorden.
 Pursue. verholgen / na-
 volgen.
 True ware. Truth. de
 waachheid.
 Fruit vrucht/ oost.
 Fruitfull vruchtbaar.
 Buy. koopen.
 Build. timmeren. a hou-
 se wright, a ship wright, een
 huis/ een scheeps timmer-
 man.
 Conduit. een water les-
 ding/ water geley.
 Guile. bedrog.
 Suite. een bede / een tea-
 quest / versoek / ook een
 pak / als a suite of cloths,
 een pak kleeren.
 Beauty schoonheit/blank
 en klaar van aangesicht.
 Crime schuldt/ mislagh/
 misgreep/ misgreep.
 Ease. gemak
 Glase. te verglasen.
 Guise een manier / een
 gestalte/ gedaante
 Disguise. dek-mantel/
 mom kleederen momme/
 mom-aansicht / een ghe-
 beinst gelaat / een huichel
 gelaat.
 Nose. een Neets.
 Please. behagen.
 Praise. lof/ lobben.
 Twelve. twaalf.

Whose. wieng.
 Cheese. kaas.
 Chuse. uitlezen/ uitkeu-
 ren/ uitzonderen.
 Excuse. verschoonen/
 ontschuldigen.
 Lose. vertiesen.
 Loose. los/ ontlossen.
 Muse. overwegen/ be-
 zinnen.
 To muse, deliberate. be-
 raadtslaan.
 Squease, squise. duuwen/
 persen/ pzingen.
 Use. gewoonte; gebzuik.
 Life. leven
 Give. gevert;
 Lives. leven.
 A life een leven.
 Have. hebben.
 Gave. gaf.
 Moue. roeren / beroe-
 ren / verroeren/ bewegen/
 Wegh doen/aanraden/ber-
 rekken.
 Slave. Slaaf.
 Heave. heffen/ werpen.
 Graue. 't graf/ bedaagt.
 Wife, wives. Wyf/ wij-
 ven/ een gehouwde Vrouw.

pagie. 9.

Goede/ Good.
 Moede/ weary, tired.
 Zone/ honest.
 Zone/ a Sonne.
 Dage/ a day.
 Dagelijck/ daily.

Naem/ name/ a name.
 Haat/ hatred.
 Deed deede/ did.
 Mat/ faithe.
 Mate/ a measure.
 Moed/ the minde, spirit.
 the quicke & lively vertue
 or power of the minde, the
 affection, courage, confiden-
 ce, and trust.
 Moedloos/ pusillanimi-
 ous, fainthearted, without
 courage.
 Kussen/to kisse. een kus-
 se / a Cushion. een oorkus-
 sen/ a Pillow.
 Zinne/ the minde, con-
 ception, a sentence, an opi-
 nion of the minde, the sen-
 ce.
 Vijf zinnen / the five sen-
 ces. (or senses.)
 Wijffelijk/ wisely.
 Geschendt / from schen-
 den / to violate, 't schande
 maken/ to bring one to
 shame, to vituperate, to dis-
 honour, to de fame, to staine
 ones honesty and Credit,
 to corrupt & marre, schen-
 den / i. e. tet schandē vren-
 gen / maaghden / of vrou-
 wen / to deflower, to ravish,
 to dishonour Virgins and
 Women.
 Gedwaalt / stayd, err'd
 from the right way, to wan-
 der from the way, be-
 schaamt / ashamed, eff-
 schen

ſchen / to aske , require, de-
maund.

Lantze/ Landin.

Gemeente / Congrega-
tion.

Hoozden/ heard.

Manzien / to look upon ,
to behold , to vew , to ſee ,
to reſpect, or regard.

Verbaar/ honeſt.

Buerman/ Neighbour.

Berechtigheidt / righte-
ouſnes.

Ik en ſal/ I ſhall, or I will
not.

page. 10.

That. dat.

Thanke dankken/bedan-
ken.

Thaw. dopen/ utdopen.

Thacke, thatch. een huis
met riet ofte ſtroo bedek-
ken.

Thatched Houſes, Hut-
ſen met ſtroo ofte riet be-
kleedt.

The thatch , 't dak ofte
dekzel van den Huſe van
ſtroo gemaakt.

Thee. u.

Theefe. een dief.

Then. dan/ als dan.

Thence. van daar.

There. daar/ aldaar.

Thicke. dik.

Thinke. denken/ ober-
leegen/ in eens gemoet.

Thigh. een ope.

Thimble. een bingerhoet

This. dit/ deze.

Third. de derde.

Thou. du/ ghy.

though. al is't, though it
be ſo. ſchoon het ſoo zy.

Thouſand. een duizent.

Thoſe. die geene.

Thorne. een dooſne.

Throne. een thoon.

Throngh. een gedrangh.

Thraldome. ſlavernie.

Thred, thrid. garen/ draad.

Three. drie.

Threſh. dooſen.

Thrift. ſoberheidt/ reden-
lijkheidt / ende mateljk-
heidt in ſijn vertier / ofte
dooz. bzengh.

Thrifty , een die ſober-
lijk en ſparelijk leeft / een-
zuinig man.

Thrive , rijk worden in
ſijn dden/ende erneeringh/
welbaren / groepen / ſterk
ende friſch zyn. Hee is a
thryving man , hy is een-
boozſpoedigh man.

Throate. de gozzel / ofte
keel/ de ſtroote.

Thruſh.

Thrum, thrums. bloeken

Thruſt. ſteken / dzingen/
pzingen/ ſtooten.

Thuuder. donder.

Thumbe. een duim.

Thump. met den viiſt
ſlaan / kloppen / geſchal-
maken.

A thum-

A thump, or bounce, een sterk ende haastigh geluit/ ofte geschal van eenigh dink. To thump at the doore with his heeles, met sijn hielen de deur aanstooten/ thwart, tegen-spreken ofte segghen/ weder-spreken/ weder-streben.

Thwite or whittle, afsnijden / een deel of stuk van eenigh dink af-houwen.

Thwit, herkwijten.

Thy. dijn/ uwt'.

What. wat.

Whale. een Walvis.

Whauleyd. een grauwsogh.

When. wanneer.

Wheale, welke, push or pimple, een bladerken/ een breeft puisten / builsken.

Wheate. Carw.

Wheele, een Wiel / een Stadt.

Whelp, een seer klein Hondken / een jonghen Hondt / ofte het jong van eenigh wilt gedierde : als a Lyons whelp, a Beeres whelp, a Leopards whelp.

Wherne, wharle, or wherle, een woedel / een spinwoedel.

Whence. van waar.

Wherry. een schuit / een heer-schuit / roep-schuit.

Whett. te wetten / scherpen.

A whetstone. een wetsteen.

Whet the knives, wet de messen.

Which. de welke.

While. dewijl.

Whijne. weenen / krijsten / krijten ofte kermen gelijk de kleine kinderen / weenende gebaar maken.

Whip. een swiepe / ook geezelen.

A whipsaw. een zage om berden te zagen.

A whirlwinde. een dzagsenden storm-windt.

To whistle, marmulen / binnen mondtg murren / mummelen / een in de oore toe-luisteren.

Whistle. fleuit / fleuiten.

White. wit.

Who. wie.

Whole. gantsch / geheel.

Wholesome. gezond / heilzaam.

Wholesomnes. gezondtsheid / heilzaamheid.

Whore. een Hoers.

Whom. wien.

Whose. wiens.

Why. waarom / om wat oorzak.

Whurle, hurle, omflingeren. To whurle a stone, een steen gopen / ofte om en om slingeren.

A A N H A N G Z E L.

page. 12.

Lew'd , vol van alle
schelmerpen / ende rabau-
ren.

Pure. suiver / rein / onbes-
blekt.

Cleane. schoon / niet / son-
der blek.

A fowle. een vogel.

A beast. een dier / een
beest.

A fish. een visch.

A tree. een boom.

An Oxe. een Osse.

An Ass. een Ezels.

Licht. licht.

Darkenesse. duisterheid /
duisternisse.

The Wise. den Wijzen.

The Learned , den Ge-
leerden.

The strong. den sterkken.

The blacke. den swarten.

page. 14.

A Law , een Wet / een
keure.

Los. verlies.

Wittnes. een Getuigen.

pagie. 15.

Het Veldt / the Field.

Het Hof / the Court , a
Princes Pallace : likewise a
garden Lust-Hof / Paradise

Heruidt-Hof / a garden of
herbs , Bloem-Hof / a gar-
den of flowers.

Het dier / a living creatu-
re, an Animal.

page. 16.

Crosse. een kruis.

Dish. een disch / een scha-
tel / ofte een komme.

Box. een doos / or palme.

A boxtree , een palm-
boom.

Fish. Vis / Visch.

Image. een beeldt.

Place. een plaats.

Pledge. een pandt.

Badge. een tekken / li-
brije.

Grace. genade / gunst / be-
valligheidt.

Patch , een lap . A patch
that is set on a shoe , een lap
die aan een schoen gelapt
is . A garment full of pat-
ches , een kleedt vol lapa-
pen.

Bag. een zak.

Barre , verzet / uitsonde-
ringh / beletsel / tegenstant /
hinder / hinder-paal / schei-
boom / draei-boom.

An Yronbarre , or bolt ,
een Yseren bout / ofte
geerde die men dwers re-
gen de deuren ende venste-
ren stelt.

Bee. een Bie.

bel,

Bell. een klok.
 Bone, bones. been/ been-
 deren. But. been / beenen/
 i.e. a leg, legges.
 Bough. een tak van een
 boom.
 Dram, het achtste deel
 van een ounce.
 Dreame. een droom.
 Father. Vader.
 Fee. vergeldingh / loon/
 bezolding/betalingh.
 Flic een Dliegh.
 Gun. een Beschut.
 Game. een spel.
 A game at Cardes, een
 Croef spel.
 Lec. dwoezem.
 Lees of Wine, of Oyle,
 dwoezem van Wijn/ van
 Olie.
 Ram. een Ram/ weer
 of weder / weerenbleesch/
 i.e. Hamelenblees/ Rams-
 flesh.
 Rod. roede.
 Robe: gewaadt/ kleedt.
 Clog. een blok.
 A clogge about a Dogs
 necke, een blok ofte kluts
 om eenen Honts halse.
 Shooe. schoen.
 Toe een tee. Toes. teen.
 Tree. een boom.
 Key. een sleutel.
 Beefe. rundtbleesch.
 Brother. een Broeder.
 Childe. een kindt.
 Calf. een Kalf.

Cowe. een Koe.
 Foote. een voet.
 Knife. een mes.
 Life. leven.
 Goose. een Gans: A goz
 ling, een jongh Gansjen.
 Loafe. een broodt.
 Wolfe. een Wolf.
 Mouse. een Muus.
 Scheafe. een buffel/ of
 bundel van alle dingen/die
 t'zamen gebonden zijn.
 A sheafe of corne, een
 buffel kozen.
 Schelfe. een plank daer
 men schotelen en plate-
 ten op set.
 Tooth. een tandt.
 Theefe. een dief.
 Hose. kousen/ broek-
 ken.
 Pease. Erwteten/ erres-
 ten/ peasecods. peuten.

pagie: 17.

Bandt/ a bond, string or
 thong, an obligation.
 Boom/ a tree.
 Dwaal / dweil / any
 thing that serveth to wipe,
 or to make cleane with, a
 shoecloth, disa cloth, a map.
 Dwaal/ a towel.
 Dier / an Anamall. a li-
 ving creature.
 Diecht / blechte van
 hair/ a tuft or locke of haire
 curled, a bush of haire cri-
 g

ped curled, or broidred.

Weer / a trench made to defend an Army, a bulwarke, a ramme.

Zaagh / a sawe.

Pas / **passé** / Commodity, opportunity fittnesse, fit time or season, a convenient commodious, or fit place: proportion, symmetrie; agreeablenes, or an agreeing of one thing with an other.

Elk deel ofte lid op sijn pas / every part, or member in it's due proportion, in respect of the whole.

Pas geven / to have a fit place, time, occasion, or opportunity for to act in, to have ydel time, to have an opportunity, to be idle unbusied, a vacancy, a vacant time.

Te pas komen / **het sal wel te pas komen** / it will be usefull, serviceable, it will be of use, it will serve the turne, it will be fitt or good for somewhat.

Recht te pas komen / to come in the fittest season, opportunity or time. in its right season.

Qualijk te pas komen / not fit and serviceable: not to come in its fit season, or hardly to be fit for any use, hardly fit for any

Wel van pas ghebaant / done justly, sufficiently well, very well, reasonably well.

Te pas brengen / to be eaven with an other, to give or render an other like for like, to make a man an amends, to reward him, to doe him the like good turne.

Ik sal het wel te pas brengen / to settle, and finish a bussinesse, to doe, and act.

De pas zijn / to be in health.

Wel te pas zijn / to be in very good health, to be sound of body, to be in right good health.

Passelijk zijn / to be in indifferent health.

Qualijk te pas / not well, sicke. ill, unhealthy. ill at ease.

Onpasse / unseasonable time, inconvenient-season.

r' Onpasse komen / to come at an inconvenient time.

Onpassen / not to agree well, to disagree.

Ghy hebt daar pas geweest / just uow you were there.

Ghy komt maar pas School / &c. you come but now to Schole.

't Is maar pas elf uuren / it is but eleven a Clock.

Ik heb dat pas gedaan / I have just done it, or done it even now.

Maat / a fellow, a Companion, een medemaat.

Stok / a Cooke,

Keuken / a Kitchin.

Steten / a Chaine.

Stoof / a prey, spoile.

Schop / a port Cullis, a stop.

Bedrijf / action, exercise office, bewindt / bediening / a doing, a moving or stirring to doe a thing, an undertaking, endeavouring, attempting a going about to doe.

page. 18.

Abilitie, bequaamheid / welvoegentheid / geschiktheid / gauwdadigheid / behendigheit.

Agility, snelheit / beswintheit / rasheit / flokzheit.

Chastity. kuisheit.

Honesty. eerbaarheid / eetlijkheit.

Modesty, zedigheit / gezedigheit.

Purity. suiverheit / reinigheit.

Malignity. boosaardigheit.

Sanctity. heilighheit.

Subtily. loosheit / sneedigheid / scharpsinnigheit / spitsbinnigheit.

Necessity. noodtsakelijckheit / noodwendigheit / noodelijckheit.

Abomination. verfoeyingh / grouwel / afschizkingh / verbloekking.

Benediction, zegen / zegeningh.

Benefaction, weldaadt / goet daadt / verbeteringh.

Complexion, aart / gestaltheit.

Complection, omtoght / omhelzingh / behelzingh / ombangingh.

Contemplation, obeerpeinzingh / bespiegelingh / beschouwwingh.

Mediation. bemiddeling.

Moderation. matigingh.

Sanctification, heilighmakingh.

Signification, beteikeningh / betekeningh / bestduidingh.

Gratious, goetgunstigh / lieftralligh / genadigh.

Dangerous, gevaarlijk.

Heinous, or heinuous, or hatefull, hatelijk.

Malitious, quaatwilligh / boosaardigh.

Envious, nijdigh / wan-gunstigh.

Partimonious, karigh /

zuinig/ spaarzaam.

Teadious. verdrietigh.

Voluptious, barteligh/
wellustigh.

Read, not-a-bell, niet een
klok.

Notable, or notable,
merklijk/ aanzientlijk.

Honest, eerlyk/ eerbaar/
broom.

pagie. 19.

Recht. right, just.

Wortel. a roote.

Dul. mad, out of ones
witzs, or senses, sot, a foole,
an Idiot.

Gas / tasch. a purse, a
bag for mony, a budget.

Trap. a staire.

De trappen op-gaan/
to goe up the staires.

Geluk. fortune, chance
hap.

Genoeglijk / or genoeg-
lijk/ pleasant, delightfull
merry, iocund, recreative.

Gestadighlyk. constant-
ly.

Minnelyk. lovely, friend-
ly.

Blank. a board.

Rank. a vine branch.

Briendelyk. kinde, kin-
dely, friendly.

page. 20:

Great. groot.

Rich. rijk/ volkrijk. Po-
pulus. kooprijk. Copious
in Merchandize, in trad.

Able, vermeughende
machtigh/ sterk.

Fit, bequaam/ beheu-
digh.

Faire, schoon/ blank.

pagie. 21.

Dak. the rooffe of a hou-
se.

Val. a Valley.

Gat. an hole. Quipgat.
a starting hole.

Gebet. Prayer.

Gras. a grave.

Dembt. a shirt.

Hout. a cave, or denne,
any hollowplace, a Cottage,
a hogstey.

Zog / zoegh. a sow, a
sowpigge.

Lid. a member, a yoint.

Padt. a Pathway.

Slot. a locke.

Spiet. a speet.

Smit. a smith.

Blodt. a flocke.

Dadt. a vessell. a barrell. a
fat.

Wegh. a way. highway.

Berd/ a board, a planke.

Ep. An egge.

Gemoedt / the affection
of the minde, the passion,
state or the naturall disposi-
tion of the minde.

Nicht.

Wiebt. a Song.

Wooft. the leafe of a tree.

Wadst. a wheele, or a Cart-wheel.

Wabaut / a knave, a raskel
a villane, a dishonest man,
a vitious, wicked, ungratious
fellow; a lewd, uncleane ri-
baldry Person.

Wundt / rindt. an Oxe,
or Cow.

Wreit. a wench, 7 hand-
maide. a maid servant.

page. 22.

High. hoogh / verheben.

Large, wijdt / breeft /
lank / seer groot / een milt
ende liberaal (mensch)
groot / van grooter wijd-
ten.

Mercyfull; barmhertig.

Olde. Oudt.

Sinnefull, zondigh.

Strong. sterk.

Sweet. soet.

Poore. arme.

Poverty. armoede.

Swift. geswindt / snel.

Weake. slap / onmacht-
igh.

Ill, qualijk / quaadt / on-
gezondt / niet wel.

Ill at ease, siek / qualijk te
sijn.

Ill fortune, qua fortune.

Many. vele t'zamen.

Much, veel.

I haue much to doe, **Ik**
heb veel te doen.

There were many kild,
baar warendex vele om-
gebzacht.

pagie. 24.

Of naught, **snoodt / slecht /**
van kleine waarde / dat
niet en deught / ondeugent-
Nigh, na by / dicht by.

Inner, or morewithia,
binnenste / dat meer in
waarde is.

Former, **eerste / booz-**
gaande.

Former times, **de boozis-**
ge / ofte boozgaande tij-
den.

Hinder, **achterste / ofte**
leste.

Nether. **onderste.**

Outer, utter. **uiterste.**

Vpper. **opperste.**

Vnder, **ouder / needer /**
minder.

White. **wijt.**

Blacke. **swart.**

Red. **roodt.**

Childe, **een kindt / een**
jongsken.

Childish, **kindts / kinder-**
achtigh.

Cow. **een koe.**

Cowith. **koeachtigh.**

Boare, bore, **een swijn /**
een wilt swijn.

boaris, **wilt swijnachtig.**

Pagie.

pagie. 25.

Rijk/ Rich.

Fel/ fierce, felt, cruell
in countenance, and menacing, terrible, rough, hainous, savage, horrible stout without pittie and bowells unmercifull.

Verstandigh/ understan-
ding, wise, prudent, Intelligent, considerate, ingenious, insighted, quickesighted, quickwitted.

Bequaam/ fitt, conve-
nient opportune, commodious, agreeable, meete, sufficient.

Machtigh/ mighty.

Rechtbeerdigh/ righte-
ous, just.

Snel/ swift.

Swaar/ heavy, difficult.

page. 26.

My owne, mijn eigen.

Such one, sulikken een.

Every one, pder een.

page. 32.

To be exempt, uitgezondert te zijn.

Page. 34.

The 1. Conjugation.

To loue, beminnen / lief-
hen.

To banish, verbannen.

To beate, slaan/ smijten.

To beguile, defraud, de-
ceive, bedziegen.

To boast, roemen / trots-
zen/ bzaveren.

To vaunt, to bragge, ibid.

To bridle, toomen.

To brush, met een borstel
vegen/ reinigen/ omkeer-
ren.

To delight, to please,
vermaken / verheughen/
belustigen/ verfrisschen.

To maintaine, handt-
haben / beschermen / onder-
houden/ opboeden.

To support, onderhou-
den / ondersteuten / onder-
steunen / onder-schragen/
dragen / verdragen / be-
krachtigen.

To allow, geben / booz-
houden / booz goet en aan-
genaam houden / verbadi-
gen / goet achten.

To approue, to assent, mee-
de-houden / toe-stemmen/
aan-nemen / goet kennen.

To moderate, matigen/
middelen.

To signifie, beduiden/
beteikenen.

To strengthen, versterk-
ken / krachtigh maken.

To confirme, bevestigen/
gestadigen.

To shoote, schieten / booz-
pen / to shoote with a bow
musket

Musket, gun, &c. met een
boogh/ bus / musquet/ ge-
schut schieten/ &c.

To shiver, to quake for
cold, or feare, beben van
grouwel / groote bzeze/
ende grouwel hebben/seer
grouwelen / beben van
koude of bzeze.

To yeild, op-gheben/
over-laten.

The II. Conjugation.

To sweep. met beezemen
om-keeren / veegen / was-
gen.

To deale. handelen / de-
len / schelden/ uit leveren.

To feele. voelen / gevoe-
len

To keep. bewaren / be-
houden.

To heape. op-hoopen.

To meete. ontmoeten/
tegen komen / ontmoeten/
te ontmoet komen.

To leaue. verlaten / af-
laten petwes te doen / la-
ten/ staan/ laten.

To leap. springhen / to
leap often. huppelen/ hup-
pen.

To sleep. slapen.

To strip. stroopen / uit-
stroopen.

To pisse. pissen.

To creep. kruipen / op
den buik do ort-sleepen.

To weep. weenen/ schzei-
sen.

page. 35.

The I. Conjugation.

Wazen/ to cram, to baite,
to feed upon, to nourish, to
feed fat, to feed.

Waaeren / to beare Chil-
dren, to procreate, to bring
forth.

Wegen / to take a thing
heavily, to stomacke it, to
be angry, moued, or displea-
sed, to haue a stomacke, or
eagernes against one, to
haue indignation, to be in
great anger, to be offended.

Beteren / to amend, to
grow better.

Beter maken / to make
better, to mend a thing.

Bijh beteren / to be co-
me thrifty, to apply his
minde to thristines, to a-
mend his manners.

Bzoepen/ bzoeden/bzues-
den / to brouwd, to sit upon
egges, or to set over eggs, to
hatch egges.

Brouwen/ to Brew.

Cyferen / to Cypher, to
cast an account, to number
with figures.

Cirkelen/ to make a Cir-
cle, to Compasse round, to
turne round.

A A N H A N G Z E L.

Cieren/ hercieren/ to dorne, to beautifie. **hercraepen/ibidem.**

Dreppen/ to menace, to threaten.

Drogen/ to scituate, or make dry, to wipe dry, to dry up, to wither, to take away all moysture or juyce.

Dubben/ to doubt, to be aalse in doubt, to doubt somewhat.

Dwaalen/dolen/ to erre, to goe astray.

Eeren/ to honour, to worship, to haue in esteeme and reputation, and respect, and reverence.

Effenen/ebenien/ to plaine to make plaine, to make leuell, even, equall, to make smooth, or to polish.

Eygenen/ to chalenge, to owne a thing, to clame.

Toe-eygenen/ to appropriate, to apply.

Eggen/ to harrow, or to breake up Clods.

Erben/ to Inherit, to accept or to receive the inheritance.

Falen/seplen/ faalieren/ to faile. to disappoint.

Flautwen/ herflautwen/ to languish, to faint, to wax feeble, to decay of spirits, to debilitate, to slag in minde, to abate of courage, to be dejected of minde.

Grabbelen/ to gather up with the hands. to take or snatch up desirously. earnestly. greedily.

Geenuen/ to gape and gaspe for want, or lacke of sleep.

Grendelen/ to bolt. grindle. or bar the doores, or windowes with the yron bolts.

Gunnen/ gonnen/ to haue goodwill. to favour, to Countenance. to wish it to one with favour, and out of respect. Hence.

Gunste/ orgonste/ favours grace. benevolence.

Heugen/ geheugen/ to remember. to hold or keep in memory.

Verheugen/ to rejoyce. to delight.

Jagen/ to hunt. to make haste. to make speed. to goe quickly. to dispatch. to make ready dispatch.

Verjagen/ to drive away, to expell. to chase away. to putt to flight.

Strupen/ to drag or use a wheelebarrow, to carry in a wheelebarrow, to thrust forward in a barrow.

Wasteren/ belasteren/ verlasteren/ to reproach, to blaspheme, or calumniate. to criminate, to charge one with guilt, to defame, detract.

Wangelen/vermange-
len/ to change. to exchange.

Verderen/ to augment
to increase to make more,
to make great, to enlarge.

Oeffenen/ to exercise.

Oordeelen/ to iudge, to
give ones opinion, and iud-
gement.

Weynen/ to muse, to
thinke to over cast in ones
minde.

Wagen/ to endeavour,
to labour, and goe about a
thing, or matter, to take in
hand, to attempt.

Wanen/ to vex, molest,
to trouble, and to urge, to
be vexatious, gravammi-
nous.

Wenen/ queenen/ quij-
nen/ to languish, to groane.
to make lamentable noise,
to pine away.

Wenden/ to robbe, to
plunder, to take away by for-
ce, to ravish, ontroeben.

Wenen/ to strike.
to cry out a loud.

Wenden/ to feed. to nou-
rish.

Wenden/ to build, to
make or frame a building.

Wenden/ to fathome.

Wandelen/ to walke, to
travel abroad, to expatiate
or recreate ones selfe.

Zegelen/ to seale, &c.

page. 36.

The III. Conjugation.

To read. lezen.

To bleed. bloeden.

To breed, or to wax with
young, swanger worden/
genereren/kabbelen/bzoer-
den.

To lead. leyden / gele-
den.

To feed. weyden / voss-
den.

To spread. verspreiden/
op-spreiden/ spreiden.

To speed. gelukken/ be-
ballen/ geballen.

The IV. Conjugation.

To grinde. maalen / in
stukken wrijven/ ofte ma-
len.

To binde. binden.

To finde. vinden.

To winde. winden.

To winde in, in een
draeyen/ ofte winden/ in
rollen.

To winde or fould about,
rondtom bouwen / om-
winden.

To abide. verdragen.

To abide, or tarry. ver-
blijven/verhouden/zitten.

To abide, or endure to the
end, volharden.

To abide, or stay behinde
for a time. **achter blijven.**

To arise. **op-staan.**

To allure. **lokken / to toll
or intice, to allure. aan-
lokken/ aan trekken.**

To beare. **dzagen.**

To beare with, or to for
beare. **verdzagen.**

To beginne. **beginnen.**

To blow. **blazen.**

To bite. **bijten.**

To bring. **brengen.**

To breake. **breken.**

To buy. **koopen.**

To bid. **gebieden / bevelen.**

To bibbe, quaffe, or drink
often, **dikmaals / of dik-
wils dzinkken.**

To bend. **buigen.**

To cast. **werpen / werpen.**

To latch. **greipen / aan-
greipen/ vangen.**

To latch and snatch, **aan-
beerden / aan-tasten/ aan-
rauschen.**

pagie. 37.

De II. Vervougingh.

**Braaken / breeken / to
breake.**

**Braaken / ober-geven/
to vomit, to spue, to breake
fort violently in vomiting,
to parbreake.**

**Dankken / to thanke, to
give thanks.**

**Doopen / to dip, to bap-
tize, to plunge in, to over-
whelm.**

**Eiffchen / to aske, to de-
mand.**

Heiffchen/ibid.

**Fleuiten / to whistle, and
by a Metaphor, to lye, to
speake fainedly, to pisse.**

Gaaopen / to gape.

**Hinkken / to halt, to hault,
to be lame, or feeble.**

**Hinkhelen / to leape, or
skip upon one legge.**

Jokken / to least.

**Kaatzen / to play at ten-
nis ball.**

Kooken / to Cooke.

**Krencken / to weaken, to
discom fit, to make feeble,
to diminish the Authority
of.**

**Leffchen / to quench, to
extinguish.**

**Lossen / to lose, to deli-
ver, to make empty, to un-
burden.**

Meten / to measure.

**Maaken / to approach, to
draw nigh.**

Pakken / to packe.

**Quertzen / to hurt, or
wound.**

**Rukken / to snatch, or
pull with violence.**

**Scheppen / to create, to
schape, to empty, to draw:**

as water scheppen / or water
 pitten / to draw water.
 and aaszem scheppen / to
 breath, or to draw ones
 breath. locht scheppen / to
 take the aire. genoeghte
 scheppen / to take ones plea-
 sure. to rape.

Slapen / to sleep.

Tappen / to draw beere.
 or wine.

Wiffchen / to Fish.

Waffchen / to wash.

Wzeeken / to avenge, re-
 venge.

Wenschen / to wish. or to
 desire.

Winkken / wenkken / to
 winke with the eye. to con-
 nive.

Zeepen / to soape linnen.
 to annoint with soape.

Zoppen / to sop, to dip
 bread into sauce. or broth.

De III. Vervouging.

Achten / to account. to
 esteeme.

Arbeiden / to labour. to
 worke.

Blinden / to blinde.

Bloeden / to bleed.

Bulden / to indulge. to
 forbear. to beate with pa-
 tience. to beare patiently.

Fraten / to beare fruite.

Groeten / to greet. to
 salute.

Haasten / to hasten, to
 make haste.

Kosten / to cost.

Korten / to shorten.

Kleeden / to cloath, to ar-
 ray.

Leiden / to lead.

Lusten / to desire. to plea-
 se. to long for. to lust.

Mijden / to shun. to avoi-
 de.

Roeden / to invite.

Printen / pzenten / druk-
 ken / to Print.

Quisten / to waste. consu-
 me. to spend waste fully.

Rechten / to goe to Law,
 to make streight, to Levell.

rechten / aan rechten / to
 set in order, to prepare, to
 goe about (a matter.) rech-

ten / recht doen / to doe
 lustice, to administer lusti-

ce. to exercise the Law.

Rusten / to rest. to be
 pleased. to acquiese. to take
 repose.

Schatten / to amerse. to
 impose tribute. to tax. to

estimate. to rate.

Spotten / to mocke.

Sweeten / to sweate.

Tasten / to groape, to
 handle gently, to touch

smoothly, to deate, to feele
 to meddle with.

Vasten / to fast.

Wychten / to flee.

Ontvluchten / to escape.

Woesten/berwoesten/ to
make desolate. to waste to
destroy. to spoile. to lay
waste. to vex. or torment.

Wonden/ to wound.

Zaaden / zaepen / to sow
feed.

Zuchten/ to sigh.

In de IV. Vervougingh.

Bijten/ to bite.

Blijken/ to manifest. to
appeare.

page 38.

To chide, to rebuke. be-
kijben/ swaarlyk straffen/
blameren.

To chide, or brawle. kfi-
ben/ twisten/ twistig zijn
tegens pellant met woos-
den.

To clime. klimmen.

To cut. snyden.

To dip. doopen.

To doe. doen/ handelen/
maken/ bedrijven/ vol-
bringen.

To draw. trekken/ put-
sen/ tappen/ scheppen.

To drive. drijven.

To eat. eeten.

To get. krijgen/ ber krij-
den.

To give. geben.

To glide. glijen/ glijden/
glibberen.

To goe. gaan.

To grow. groeyen.

To fly. vliegen.

To fall. vallen.

To fight. vechten.

To haue. hebben.

To hide. verbergen/ ver-
steken.

To hearken. lusteren/
toe-hoozen.

To hit. raken/ aan ra-
ken/ smijten.

To hit against, dash, or
beat against. aan-stooten/
tegen stooten.

To hold. houden.

To hurt. schaden/ quet-
zen/ wonden/ quetzen met
woozden/ beschadigen/ on-
gelijk doen.

To joy, to rejoyce. ver-
blijden/ verheugen/ ver-
bzeughden.

To know. kennen/ wees-
ten.

To knocke. kloppen.

To keep. houden/ bewa-
ren.

To leaue. laten/ verlaten/
na-laten.

To lend. leenen.

To leape. springen.

To lose. verliezen.

To listen. lusteren.

To loose. lossen/ ontbin-
den.

To lurch, deuoure, or eat
geedily., hem onmatelijk
met spijse on-vullen/ ende

**Beladen/hem te bersten ees-
ten.**

To lurch, to cheate, be-
dziegen/ met bedzogh om-
gaan.

To lurke, to lye hid, schuis-
len/ verstecken.

To make. maken/ doen/
bedrijven/ bewerkken.

To owe. schuldigh zijn.

To put. stellen/ doen.

To rend. scheuren.

To ride. rijden.

To ring. luyen/ luyden/
klinkken/ weer-klank ge-
ben.

To rinse. spoelen/ spuez-
len.

pagie 39.

**Drijven/ to drive, to
chase.**

**Rijven/ to brawle, to
scould, to chide.**

Rijken/ to see, to view.

Rijgen/ to get, obtaine.

Lijden/ to suffer.

**Rijgen/ to make Court-
sy.**

**Rijzen/ to commend, to
praise.**

**Rijzen/ to rise. op-rij-
zen/ to arise.**

Schrijven/ to write.

Beschrijven/ to describe.

**Smyten/ to smyte, to
beate.**

**Wijken/ to with draw,
to aun, to avoid.**

**Wijzen/ to shew. betwij-
zen/ to proue; to make it
appeare.**

**Wijten/ verwijten/ to
twitt, to upbraide, to sling
in ones teeth.**

Zijpen/ to drop, to shed.

**Zijpende ooghen/ i. e.
leeping eyes. Hence.**

Zijp-oogig/ bleere ey'd.

Bak/ bakken/ to bake.

Blaas/ blazen/ to blow.

**Bederf/ bederven/ to
spoil, to corrupt, to de-
face:**

**Bid/ bidden/ to com-
mand, to bid mony. Hence.**

**Bied/ bieden/ to present,
to offer, to proffer.**

**Bedriegh/ bedziagen/ to
cheate, to deceive.**

**Bzengh/ bzenghen/ to
bring.**

Breek/breken/ to breake.

**Beheel/bevelen/ to char-
ge, to command, to recom-
mend, to commit or com-
mend, to an others trust,
and care.**

Bid/bidden/ to pray.

Bin/ binnen/ to binde.

**Begin/ beginnen/ to be-
gin.**

**Buigh/ buigen/ to bend,
to buckle under.**

**Draag/ dragen/ to beare,
to carry.**

**Dingh/dingen/ to hucke,
to beate the price for a**

Commodity, to condition
to dispute, or reason of a
thing.

Denk/ denken/ to thin-
ke.

Doe/ doen/ to doe, to act.

Dwingh/ dwingen/ to
compell, to constreine, to
force.

Dzink/ dzinkken/ to drin-
ke.

Dzingh/ dzinghen/ to
through.

Eet/ eeten/ to eare.

Genees/ geneezen/ to
heale.

Geef/ geven/ to give.

Gaa/ gaan/ to goe.

Gly/ glijen/ to slide.

Glim/ glimmen/

Glimp/ glimpen/ } ‡

Gloe/ gloeden/

‡ To be on fire, to kindle, to
glow like a coale of fire.

page. 40.

To rise, to arise, opstaan/
rijzen/ oprijzen.

To runne. loopen.

To see. zien.

To set. stellen.

To sit. zitten.

To smite. slaan/ smijten.

To shoote. schieten.

To mine. blinkken/ schijn-
nen.

To slea, slachten/ doo-
den/ om-bringen.

To spend. verteeren.

To shut. sluiten.

To make, schudden/ be-
ven.

To speake. spreken.

To sheare. scheeren.

To spring. springen.

To sticke. steeken.

To stig. met den Angel.
steeken/ stippen.

To sell. verkoopen.

To stand. staan/ bestaan.

To seeke. soekken.

To stride. gerde beenen.

To sit cross leg'd, gerde
gaten/ gerde kopen.

To strike, smite or rap,
smijten/ slaan.

To give one a rap on the
eare, yemandt een oorbant
geven.

A cuffe, a boxe, or blow
on the eare, een oorbant.

To sing. singen.

To slide. slyden.

To sinke. sincken.

To spring, huppelen/
huppen/ springen.

To shrink, to plucke in,
in krimpen/ wedet in trek-
ken.

To shrink for cold, or
for feare, verstijven/ stijf,
ende strange worden van
koude/ (kouwe) ofte vree-
ze.

To spin. spinnen.

To strive, or contend,
t'zamen twisten/ brakke-
ten/

len/pleyt aanleggen/twif-
ten.

To send. zenden.

To swim. zwemmen.

To take. nemen/ontfan-
gen.

To teare. scheuren/ruk-
ken.

To tell, shew, or declare,
zeggen / spreken / vertel-
len/ofte vertrekken/ boot-
schappen/ verhalen.

To thinke. denken / be-
denken.

To throw. werpen.

To tread. treden.

To tread with (or under)
voete. bertreden.

To weare, or waste, slij-
ten/ verslijten.

To weare, or waste away,
af-nemen / kleinder / of
maagerder worden.

To win, winnen / ver-
winnen/verkrifgen/ gewin-
doen.

To winke, met de oogen
blikken.

To worke, werkken/ ar-
beiden.

pagie. 41.

Geniet/ genieten / to en-
joy, genutten/ nutten/ to
use, to take delight in.

Giet/ gieten/ to powre.

Houde/ houden/ to hold.

Houw/ houwen/ to hew,
to cut.

In stukken houwen / to
hew or cut in pieces.

Houwen / Hijlikken / to
Wed, to Marry.

Hebbe/ hebben / to have.

Heet / heeten / noemen/
to name, to call.

Heeten/ heet maken / to
make hot.

Heeten / hieten / gebied-
den/ to bid, to command.

Heeten / geheeten wor-
den / to be called, to be na-
med.

Help/ helpen/ to helpe.

Hangh/ hangen/ to han-
ge, to depend.

Ophangen / to suspend,
and to hange up.

Han-hangen zijn geldt/
to lay out his mony, to ex-
pend.

Kan / komen/ to can, to
be able.

Koom/ komen/ to come.

Kies/ kiezen / to elect, to
chuse, choofe.

Koop/koopen/ to buy.

Kruip/ kruipen/ to creep.

Klink/ klinkken/ to ring,
to make a found.

Klim / klimmen / to cli-
me.

Op-klimmen / to goe up,
to ascend.

Krimp/ krimpen / to
shrinke in, to contract, to
wax lesse.

Lach/ lachgen/ to laugh.

Loop/loopen/ to runne.
Laat / laten / to let, to suffer.

Lees/leezen/ to read.

Ligh/leggh/leggen/ to lay, to lay downe.

Liegh/lieggen/ to lye, to wittnesse an untruth.

Magh/mogen/ to may, to be able.

Neem/neemen/ to take, to receive.

Ontneemen/ to steale, to filch, to take away, to deprive, to take from.

Roup/roepen/roupen/ to call, to cry aloud.

Ruik/riek/ruikken/riekken/ to smell, to sent.

Steek/steeken/ to prikke, to thrust in, to put into.

Slaa/slaan/ to strike, to smite, to beate.

Staa/staan/ to stand, to subsist.

Schelde/schelden/ to raile at, to upbraide, to revile to scould, to chide, to blame.

Scheer/scheren/ to sheare to poll, or Clip.

Schep/scheppen/ to create, to make.

Stoot/stooten/ to thrust.

Man-stooten/ to dash a gainst.

Scheide/scheiden/ to sever, to sever.

Schiet/schieten/ to shote.

Snuit/snuiten/ to snuffe, or to make the nose cleane.

Slaap/slapen/ to sleepe.

Sluit/sluiten/ to shut.

Schuij/schuijven/ to shove, to shifte, to remoue out of the place.

Schuijft de Gordijnen/ draw the Curtaines, remoye the Curtaines.

page. 42.

To wring, wzingen.

To write, schrijven.

pagie. 43.

Sterf/sterben/ to dye.

Smelt/smelten/ to melt.

Steel/steelen/ to steale, to thieve, to filch.

Stink/stinken/ to stinke.

Stwelgh/swelgen/ to swallow downe.

Stuif/stuiven/ to raise dust, to be in a fust and fume, to dissolve into dust, to be sprinkle powder or dust.

Swel/swellen/ to swel.

Swem/swemmen/ to swim.

Spreek/spreken/ to speake.

Sweer/sweeren/ to swear.

Springh/springen/ to leap,

leap, or spring.

Spin/spinnen/to spinne.

Trek/trekken/to draw,
to pull, or hale.

Vergete / vergeten / to
forget, to lay up in obli-
vion.

Vaar / vaaren / to saile,
to goe by water, to fare.

Vangh / vangen / to take,
to catch, Hence.

Gebangen Huig / a Pri-
son, a sayle.

Becht / bechten / to fight.

Val / vallen / to fall.

Viede / vieden / to flee,
to fly away, to turne backe,
to shun, to retire, to fly
backe.

Ontblieden / to escape,
by flight.

Vliegh / vliegen / to fly.

Verflindt / verflinden /
to devoure.

Verflonzen / to waste, and
spend shamefully, filthy,
and dishonestly.

Vries / vriezen / to freeze.

Verlies / verliezen / to
lose.

Vindt / vinden / to finde.

Weet / weten / to know.

Wassche / wasschen / to
wash.

Was / wassen / to wax, to
grow.

Wers / werben / to get, to
purchase, obtaine, to win,
to get advantage or profit,
to make gaine.

Werp / werpen / to throw,
to cast, to sling.

Wringh / wringen / to
wring

Werk / werken / to wor-
ke, to labour.

Win / winnen / to gaine.

Weef / weeven / to weave.

Wind / winden / to winde.

Weet / weten / to know.

Wozdt / woзде / woзден /
to be.

Zie / zien / to see, to be-
hold.

Zit / zitten / to sit.

Zend / zenden / to send.

pagie. 45.

Zingh / zingen / to sing.

Zink / zinkken / to sinke.

Zegge / zeggen / to say,
to tell.

Ziede / zieden / to seeth.

Zoek / zoeken / to seeke.

Zuigh / zuigen / to sucke.

Zuip / zuipen / to sup up,
to gulle, to lowpe.

F I N I S.

T O T R O T T E R D A M,

Gedrukt by Bastiaan Wagens, Boekverkooper/
wonende op 't Steiger / in Josephus:

A N N O 1664.

